
VE RI
TAS

DROBTINCE

za

NOVO LETO

1857.

Učiteljem in učencom, starišem in otrokom v podúk in kratek čas.

XII. Leto.

Na svetlo dal
Mihael Stojan,
Braslovški dehant.

DROBTINCE

za

NOVO LETO

1857.

Učiteljem in učencom, starišem in otrokom v podúk in kratek čas.

XII. LETO.

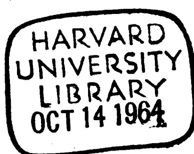
Na svetlo dal

MIHAEL STOJAN,

Braslovški dehant.

V CELOVCU.

Natisnil in na prodaj ima Janez Leon.

Poberite kosce, ki so ostali, da konca ne vzamejo.
Jan. 6, 12.

KAZALO.

E. Ogledalo za šolo in domačo rejo otrok.

F. Slovenska gerlica.

PREDGOVOR.

Poklone se spet s priserčnim pozdravom nov tečaj „Drobtinc“ vsim častitim bravcom, ki že poprejšne imajo, ponudi pa tudi prijatlom dobrega branja vsim od kraja. — Kakor v unih je tudi v tem tečaju dobro blago, darovano — od Njih Milosti, najčastitejšega Kneza in Škofa ***ANTONA MARTINA****, pa tudi od mnogih drugih dobrih prijatlov.* ***Da so*** *zdravi in srečni vsi — to jim bodi v zahvalo!*

Sostavki obsegajo mnogoverstne stvari, kakor je „Drobtincam“ že od njih začetka šega; vodilo vsemu je pa „Eno potrebno“, prav kakor nam je svoje dni sloviti učenik Ahacel, on, mož v vsih vedah dobro znajden pa ves pobožin naročal, da naše pisanje bodi. To stori, da pobožen Slovenec toliko rad po „Drobtincah“ séže. — Bo tedaj sam sebi dobro storil, kdor si jih omisli. Dobro storil bo pa tudi svojim bratom, ker je čisti znesek v povzdigo našega še mladega slovstva namenjen — za društvo sv. Mohorja. — Povsod se nahajajo društva, ki dobre knige po niski ceni na svetlo spravljajo: nikarmo, da bi med nami tako društvo

opešalo! Bi bilo pač vendar kaj prav, da bi vsak, ki mu je za povzdigo našega slovstva, pa za pravo keršansko omiko kaj, bil úd tega društva; sam knige jemal, pa še poverh iz velike zaloge tega društva ktere kupil, spečati jih ali pokloniti komu, da bi vendar tudi mi terdno „slovensko matico“ imeli. Kako zamore društvo sv. Mohorja svoje knige že zdaj pod ceno dajati, ker ima društvenih knig na kupe še nespečanih? Pokupimo jih! in kmalo ima društvo lepo dnarstveno zalogo; se zamore meziti in blago pod ceno dajati, ker mu bodo obresti dobro reč stroškov poravnavale. Saj vendar ne moremo knigam že na svetlo danim nič reči, ko le vse dobro, bodsi po zapopadku, bodsi po besedi. Kdor bi se nad kako posamesno besedo ali obliko spotikal, pa ne smé pozabiti, da niso samo v njegovem kraji Slovenci, da torej slov sredne mére najbolje kaže, ki pomaga, da bravec — bodsi kterega podnarečja — besedo najložje po svojem izgovori in najhitreje razumi. Resnica je nepremenljiva, nje obleka in oblika pa niste kaj bistvenega. V resnicah vére in dognane vede veljá, da smo skale nepremekljive; v nebistvenih stvareh bo pa gotovo najbolje po keršansko, da se vselej najpoprej na občino, potem še le na se (svojo okolico) poôzremo. —

Slika pričujočega tečaja bo Slovencom tudi kaj po godu! Kdo nima rad podobe velikega misionarja, sv. Franciška Ksaverjana? tode pošle so že močno. Pričujočo so oskerbeli visoke časti vredni gospod dehant Plaskan z lepim napisom vréd. Njim torej tukje očitna zahvala!

Priporočim se spet častitim Gospodom pisatljem, da mi blagovolijo poslati vsaj drobtinčico za prihodni tečaj berš

ko se bo dalo, ako mogoče, še pred jesenjo. Ako Bog dá, bom stvar spet po moči poskerbel, ako bi ne, bo pa breme še na terdne rame prišlo. —

Častiti pisatlji, kterih sostavki niso v pričujočem tečaju natisnjeni, ali vsaj vsi ne, ki so se mi poslali, — ne da bi mi zamerili: saj vidijo, da ni bilo blaga kam djati, ker so vsi predali polni. Da mi še novih spisov pošljejo prosim, da bo spet k leti gradiva dovolj.

Kteri gospodov pisatljev mi več ko en sam sostavek namenijo, prosim vsakega posebej pisati, da se da razstava osnovati, kakor kaže; drugače bi se morlo še prepisavati, za kar ne hodi časa ravno preobilo.

Pred vsem pa bodi ***vse v veči čast Božjo, — pa v časni prid in duš zveličanje*** *pisatljem in bravcom!*

STOJAN.

Lepa cerkev in daleč sloveča božja pot sv. Frančiška Ksaverja pri Gornemgradu.

Znana po širokem je lepa cerkev sv. Frančiška Ksaverja na Straškem griči pri Gornemgradu, ki gornosavinsko dolino krasno lepša, in se popotniku prijazno nasmeji, kteri iz Rečiškega polja proti Ljubenskim kraju pride. Pred 150 letmi je te prijazni homic še temen gojzd okrival, in cerkvica sv. Barbare se je ravno na tem mesti, kjer zdaj sv. Frančiška cerkev stoji, nekaj malega izmed košatih smrek vidila.

Mnogi kapeli in cerkvi, ktere zdaj po hribih in dolinah razpostavlene keršanske krajè lepšajo, so stiske in nadloge na noge pomagale, tak tudi cerkvi sv. Frančiška. Pripoveduje se, de so to cerkvico po obljubi sveti Barbari v čast postavili; njo so v pomoč klicali, ko je po spodnih krajih kuga ljudi hudo morila; in vslišani so bli. Po tem se je tudi začela božja pot in cerkev sv. Frančiška Ksaverja.

Dan današen nevoljni ljudje čez hude čase tožujejo, če se jim zmeram ne godi, kakor si želijo; če ne morejo drago prodajati, pa dobro ceno kupovati, preveč jim je dela, premalo pridelka in dobička, davki prevelki i. t. d., ker ne vejo, kako se je svoje dni tudi po naših deželah godilo, in kakor se še po mnogih krajih dan donašen godi. Slavni Valvazor je popisal zgodbine krajnske dežele, in z njim vred terdijo vsi stari zgodbin pisarji, de so v poprejšnih časih hude letvine, lakota, pa kuga ali druge splošne bolezni, zdaj pri živini zdaj pri ljudeh, zaporedoma vojske, kobilice in druge nadloge si roke podajale, in srečni mirni časi so bili redki, kakor zvezde na oblačnem nebi. Stari ljudje še vejo povedati, kar so od svojih dedecov čuli, od hudih

vojsk, zdaj na turka zdaj na francoza, zdaj na prajza; se še niso na eni strani pomirili, so se že na drugi zbili. Vse je za vojsko v denarjih, v blagi in z živinoj prilagalo; kmetje so žoldnirje in soldaško orodje na tlaki vozili, bajtlari in stari možje so v žold lovili, mladi se pa skrivali. Ljudje so bili ubogi, pohištva borne, hlevi raztergani, in polje je v celini ležalo, ker ni bilo terdnih ljudi in delavne živine pri domu. Verjetno je torej, kar se od starih časov bere, de so ljudje pogosto od lakote merli, zakaj v taki sili tudi za drag denar ni bilo živeža dobiti iz bolj srečnih krajev; vterjenih cest še ni bilo, in blago je le malo kaj križem šlo. Tudi leta **1715** je v tih krajih huda lakota vstala, tako de so ljudje lesnike, drevesne škorje, mladike in enake reči za kruh mleli; srečna hiša, kjer so še kaj otrobov imeli, zavživali so vse, kar se je dalo v usta zmašiti. Od take neprileżene piče in hudega stradanja je vse zbolelo, in več jezer ljudi je kar po gornogranskih dolinah za smert bolenih ležalo. Bili so siroteji tudi brez pravih zdravil; umetnih zdravnikov ni bilo po deželi, in le stare ženke so bolenim svete dajale.

Vsim tim nadlogam se pridruži kuga per živini. V tedajnih časih je bilo to edino blago ljudi, in mnogi, kter se je še na to zanašal, je bil v malih dneh na beraški palici.

V tem časi so bili v Gornemgradi*) za komisarja in fajmoštra pobožni, vsmilen, in svoji duhovski službi iz celega serca vdan gospod, Ahac Staršinar. V serce jih je peklo viditi toliko rev in nadlog pri ljudeh. Poberali so za uboge,

---

*) Gornigrad je star in imenitni kraj. Leta 1140 sta žlahni gospod Teobald Kager in njegova gospa-žena Truta svoje prostorne posestva v tem kraji Bogu dala v dar na to, da bi se tukaj samostan Benediktinarskega reda napravil. Oglejski patriarh Peregrin so to vstavbo poterdili, in so še iz svojega pridali desetino pri Gornimgradi in Braslovčih; menihom pa so vložili trideset mark srebra, da so si cerkev in samostan postavili. Pod Oglejsko nadškofijo je takrat spadalo vse, kar je bilo po desni strani Drave. Alj ta škofija je bila silno prostrana in težavna. Oča papež Pius II. in cesar Friderik IV. sta leta 1463 vtemelila Ljubljansko škofijo, in ji dohodke gornogranskih menihov, potem ko so odmerli, določila. Pod Ljubljansko škofijo so na Štajarskem od te dobe spadale vse fare, kar jih je prej bilo pod patronstvom gornogranskega samostana v pet komisarjatih, namreč: v Gornogranskem, v Braslovškem, v Škalskem, v Staroterškem in v Pilštanskem. V Gornimgradi so tudi Ljubljanski škofje duhovšnico za svojo škofijo imeli, ktera je bila v oskerbi tamošnih komisarjov.

zprosili pri milostivim Ljubljanskim škofu lepo pomoč, in so tudi s svojim pomagali, kar se je dalo, pa vse je bilo premalo za toliko uboštvo.

Začeli so s svojim gospodami posvete imeti, kaj bi bilo krivo tolikih nadlog, in kako bi se dalo pomagati. Imeli so pa za učenike v tamejšni duhovšnici in za pomočnike pri svojih duhovskih opravilih tačas Jurja Šmalar'ja, ki so ene lete poznej božjo pot sv. Ignacia v Okonini vpeljali; Jožefa Šetaja, poznej fajmoštar na Ljubnim; Jožefa Talmajnarja, poznej fajmoštar svetiga Martina pri Škalih, in Mihaela Mačeradnika, poznej fajmoštar na Rečici.

Kar je vsmileni Jezus svojim učencom obljubil: *„če bota dva alj bojo trije v mojim imeni se zbrali, bom jas med njimi,“* se je per tih pogovorih dopolnilo.

Vsi so spoznali in so rekli: „Vse te nadloge so šiba božja; ljudje sploh ne marajo za božjo besedo, so zanikarni, terdovratni, nevsmileni, se ne dajo učiti, ne posvariti, so v božjih rečeh nevedni; malokdaj in še tečas po nevrednim prejemlejo svete zakramente, prazne vere in coperske reči pa per njih več veljajo, kakor svet evangelj. Svoje dni je lutermartinova vera silila v naše kraje, obljubili in postavili so per Novištifti cerkev Mariji Devici v čast, in Bog se je vsmilil in odvernil nadlogo. Tudi zdaj je potreba kake posebne pobožbe, in se priporočati kakimu patronu in prijatlu božjimu, kakor sv. Jožefu ali sv. Joštu ali sv. Antonu ali sv. Ignaciu, da bi Bog po njih prošnjah za pravo pokoro, za sveto vero in pobožno keršansko življenje na novo ljudi vnel.“

K takimu sklepanju pristopijo Mihael Mačeradnik. Na spovedi so bili, in ravno prišli od bolnikov domu, in so s tem v besedo segli; *„Jaz pa pravim, de bi v kaki cerkvi tega kraja postavili altar sv. Frančišku Ksaverju v čast in ljudi navadli njega klicati v pomoč. Saj se čuje in se bere, kako se čudeži pri svetinjah tega noviga in posebniga prijatla Božjiga po sveti godijo. Od mladih nog sim v šolah učen se navadil, njega posebno častiti, in za gotovo povém, de sim si veliko dobrega skoz njega sprosil od Boga.“* Vsi gospodje so jim to poterdili, posebno so bili pa gospod komisar Ahac

Steršinar tega veseli. *„Tudi jas"* so djali, *„sim se v šolah že navadil njega častiti, in vem po sebi, kaj pomaga se njemu zvesto priporočati. Tudi imam nekaj njegovih svetinj; jezuitarski pater Gašpar Igl so mi jih dali, ko sim še v Ljubljani za spovednika pri rednicah bil."*

Poprej so po vsih viših šolah jezujitarski patri diake ali študente učili. Visokoučeni in prebrisanih glav gospodje so bili. Pa oni mladih ljudi niso le kar modro učili, tudi za pobožno keršansko življenje so jih zredili. Lepi božji nauki, kterih se tudi dan današen v viših šolah učijo, so evangelsko ženofovo zerno, iz njih raste božjiga kraljestva žlahno drevo; ono še le drugim vednostim pravo ceno daja; pa človek si ga mora od mladih let z pobožnoj služboj božjoj obdelovati, in s serčnoj molitvijoj zalivati, drugače se posuši. In kakor šajka brez vesla kmalo na eni ali drugi strani vode obtečí, tako tudi človek, bodi že stanu, kterega rad, po poti zveličanja teško daleč pride, kteri v resnicah svete vere živo vterjen ni, ali v nevero ali pa v praznovero zabrede. *„Vera brez dobrih del jè mertva."*

Posvetovali so se gornogranski gospodje še dalej, v kteri cerkvi bi te nov altar naredili, ali pri fari, ali pri sv. Magdaleni ali pri Novištifti, ali pri sv. Petri v Bočni? Tudi pri tem je Mačeradnikov nasvet dopadel. *„Zberimo za to"* so djali *„našo podružno cerkvico sv. Barbare na Štražkem griči. Svetiga Frančiška Ksaverja in sv. Barbare godova se skupej deržita, ljudje se bojo torej na novo godvanje ložej privadli; tudi je ta cerkvica ravno v sredi celiga Gornogranskega komisarjata, ljudje iz drugih far bojo imeli bližej taj hoditi, sosednim gospodom bo pa bolj pri rokah nam pri opravilih pomagati, če bo treba."*

Ahac so kar napravili prošnjo na Ljubljansko škofijo, da bi smeli v tej cerkvi postaviti nov altar svetiga Frančiška Ksaverja in vpeljati božjo službo njemu v čast. Vslišani so bili, in kar naročili so vmetnimu podobarju Mihaelu Rajnbaldu zobraziti podobo ali peld vmirajočiga svetiga Frančiška Ksaverja.

Drugiga decembra 1715, ravno na dan pred godam sv. Frančiška, pozno na večer, ko je bilo že vse pri pokoji,

so dobili Ahac to podobo v Gornigrad. Kar moralo je vse na noge, in še tisti večer malo pred polnočjój so jo prinesli h sveti Barbari in jo postavili na desno stran ediniga altarja ondajšne borne cerkve. Zjutraj je vabil h juternicam, in le nekaj malo ljudi je prišlo iz vesi gledat, kako so Ahac z dvema duhovnikama, z Šetajam in Mačeradnikam pervokrat slovesno god sv. Frančiška opravljali, in med sv. mašoj tri gornogranske teržane obhajali. Drugi dan, na sv. Barbare je bil pa od stariga pri tej cerkvi velik shod, in po tem so ljudje vsih bližnih far zvedli od svetiga Frančiška Ksaverja, kako se v Indji, po Laškim in Francoskim čudeži godijo, in de se Bog vsmili ljudi v revah in nadlogah, naj bojo kakoršne rade, kate· z pravim zaupanjem sv. Frančiška kličejo na pomoč.

Pa tudi tam se je malo dni poprej nekaj prigodilo, kar je ubogim, in zavolj poprej omenjenih nadlog splašenim in pobitim ljudem novo zaupanje dajalo.

Malo pod cerkvoj sv. Barbare je bila v borni bajtici stara boletna ženska, Straška Jera z imenam. Od mladih dni na očeh bolena je od male gospodnice tistiga leta celo oslepela. 13. novembra so Ahac pri sv. Barbari spovedovali; sveto leto je bilo zavolj turske vojske po vsih keršanskih deželah. Pripeljali so jim tudi slepo Strašnikovo Jero h spovednici, njo taj pripravljali in ji pravili: „Tukaj poklekni, to so spovednik.“ Gospod so revo tolažili, in ji nasvetovali molitev, ktero naj opravlja devet dni tistimu svetniku v čast, kterimu menijo v tej cerkvi altar postaviti. Tretji večer, ko to molitev opravlja, je ponoči čudovite senje imela. Zdelo se ji je, kakor da bi mož po duhovsko černo oblečen pred njo stopil, ji oči pomazal in rekel: „Le tako moli, kakor si začela, ozdravela boš; meni moliš na čast.“ Na to se zbudi, in kakor se dan bliža, je na temni bajti okna spoznala, in bolj ko svitloba prihaja, bolj se ji vse pred očmi razdeni, in se s serčnim veseljem prepriča, da ima zdrave oči. Ko pride pa tretjiga grudna, na god sv. Frančiška v cerkev, in zagleda v altarji novo njegovo podobo, je začela, kakor od sv. Petra na pervo binkoštno nedelo ozdravleni kruljovec na ves glas ljudem pripovedvati:

„Ravno taki so bili tisti sveti mož, kterih sim v spanji vidila, in so me ozdravili.“ Na sv. Barbare dan se je po opravili vse od Ahacove pridige, od sv. Frančiška Ksaverja in od Strašnikove Jere pogovarjalo, in ljudje so šli potolaženi in z novim zaupanjem v svoje kraje domu.

Kmalo potem so napravili na desni steni cerkve nov altar svetiga Frančiška Ksaverja, in ljudje so se začeli če dalej bolj k njemu zaobljublati. Leta **1716** je prišlo čez **60** oseb se zahvalit, kteri so po priprošnji svetiga Frančiška od Boga čudovite dobrote prejeli, in dalej bolj so hodili na to novo božjo pot, tako de je bilo že leta **1717** potreba prostornejši cerkve. Prederli so torej steno cerkve sv. Barbare, in prizidali lepo svetlo prostorno kapelo svetiga Frančiška na šest voglov, katero je podobar Mihael Rajnbold krasno omalal.

Keršanska vera, upanje in ljubezen, te tri hčeri nebeške, ktere nam iz svetiga raja v to solzno dolino roke podajajo, so božji dar, in pobožnimu Ahacu jih je vsmileni Bog posebno podelil. Tako terdno verepolno zaupanje, od kteriga vsmileni Jezus pravi: *„Če kdo poreče temu hribu, prestavi in prekucni se v morje, in bo veruval in ne dvomil, resnično vam povem, kar bo rekel, se bo zgodilo“:* (Mark. 11. p.) so tudi Ahac imeli na milost božjo skoz priprošnjo svetiga Frančiška Ksaverja, in so ga vedili tudi v sercih svojih prijatlov in poslušavcov skoz njegovo pomoč obuditi. In ravno tega je človeku pri molitvi potreba. Sv. Peter je na Jezusovo besedo na morje stopil; pa se mu je začelo greziti, kakor je terdno zaupati nehal. Mat. 14. p.

S tem verepolnim zaupanjem na pomoč svetiga Frančiška Ksaverja so Ahac hodili po krajnskej, po nemških in slovenskih krajih koroške in štajarske dežele od fare do fare, in so imeli ondi sveti misjon. Pripovedovali so z živoj gorečnostjoj povsodi, kaj se na Stražah pri Gornimgradu čudovitiga godi na prošnjo noviga mogočniga svetnika svetiga Frančiška Ksaverja, in koljko zgublenih ovčic Jezusovih tam pravo pokoro najde skoz njegovo pomoč, ki je v Indiji toljko jezer terdovratnih in zastaranih grešnikov za božje kraljestvo preobernil.

Brez prenehanja so začeli ljudje iz vsih ovih krajev taj hoditi, in treba je bilo pri takim božjim poti za duhovske opravila stanovitnih gospodov pri sv. Frančišku. Ahac so za tega del pokupili gojzd okolj cerkve in cel Straški grič in bajte, kar je jih blizo tam bilo v last, so jih dali popraviti, in še novih hišic pristaviti, tako de je za silo šest duhovnikov po njih zamoglo stanovati; toliko jih je bilo za vsakdajne opravke potreba.

Pri takem božjim poti je bila lepa priložnost ljudi za pobožno keršansko življenje, za pogostno in vredno prejemanje svetih zakramentov ogreti in vterditi, in perve dve leti so se za božje kraljestvo goreči duhovniki Ahacu sami v to duhovsko službo ponujali, potem so jim pa Ljubljanski škof pravico dali, si jih iz gornogranske duhovšnice h svetimu Frančiški vzeti, kar bo treba, in kteri se jim bodo zdeli, de bi bili za to.

Tam so mladi gospodje za svoj poklic v pravo hasnovito šolo prišli, in so se od toliko pobožniga, in za duš zveličanje gorečiga Ahaca učili, z čistim in ponižnim sercam služiti Bogu, in skerbno, pridno in umno obdelovati vinograd Gospodov. Ob času večiga božjiga pota, in to je bilo skoz tri kvatre leta skoraj vsak dan, so vsi duhovniki skupej ob štirih popoldan v cerkvi večernice peli, potem so gospod, na kterih je versta bila, romarjem modrovbrano ginljivo pridigo od pokore naredili, vsi drugi se pa z molitvoj za spovedovanje pripravljali, in se potem v spovednice podali, ker so do desete ure v noč opravka imeli; na večer so bile pa litanije in žegen. Drugi dan na vse zgodaj so bili gospodje že v cerkvi perpravleni, in kakor so se ljudje zišli, je bila zopet dobro vbrana pridiga, ljudi v dobrem naprejvzetji vterditi, po tem pa slovesno opravilo za romarje. Vsako nedelo in zapovedan praznik je bila posebna pridiga za ljudi domačih krajev, in popoldne so učili in sprašovali otroke keršanski nauk. V lepi zastopnosti in prijaznosti so se imeli med seboj, vsim ljudem za lep izgled, in le v tem se skušali, kteri bi svoje dela bolj pridno in zvesto opravljali. Če so ravno bili pičli dohodki, opraviti pa

dosti, so vendar vsaki radi taj prišli, zakaj velika sreča je bila za gospode taka priložnost, se v mladih letih težavniga duhovskiga dela privaditi in z veseljem poprijeti; lehkotni so se jim zdeli poznej, kamor kolj so prišli, vsi opravki, in zdalo jim je.

V duhovskih opravilih dobro vterjene gospode so kar na druge fare prestavili, in iz Gornogranske duhovšnice so novi nastopili, in tako je bil pri sv. Frančiški tisti kraj, kjer se je toliko znajdenih in dobro vajenih pridgarjev, pobožnih in za zveličanje duš gorečih učenikov, skerbnih, dela veselih in nevstrašljivih dušnih pastirjev za Ljubljansko škofijo spodredilo. Do leta 1739 so pet in petdeset tako izšolanih gospodov od tam na drugam prestavili.

Sčasoma se je začelo poznati, kako hasnovita za pobožno keršansko življenje je božja pot pri sv. Frančišku Ksaverju. Ljudi, kateri so z dobrim namenam taj hodili, so bili doma tihi, pokorni, ponižni, za službo in čast božjo skerbni, tudi dosti razujzdanih in zastaranih grešnikov se je predjalo. Duhovniki drugih krajev so jo za tega del začeli ljudem priporočevati, posebno pa taki, kteri so prej pri sv. Frančiški služili, in so vedili, kaj in kako se tam godi. Skerbni dušni pastirji so celo začeli svoje ovčice sami z procesjoj taj voditi, in prišlo je po šestdeset, po osemdeset procesij na leto iz krajnskiga, koroškiga in štajarskiga z svojmi duhovniki, in se jih je zišlo v časih po pet na en dan pri cerkvi.

Po takem je pa tudi cerkev s kapeloj sv. Frančiška zmeraj bolj pretesna hodila, in Ahac so sprosili dovoljenje pri Ljubljanski škofiji novo prostorno cerkev svetimu Frančišku v čast postaviti. Osmiga Junja 1721 so Ljubljanski škof Vilhelm grof Leslie vogleni kamen za njo blagoslovili, in so sveto mašo tam opravili, kjer zdaj velik altar stoji; bilo je ravno v nedelo sv. Trojice. Stare cerkve so varovali in okolj nje stalo ali fundament za obodno zidovje skopali.

Z praznimi rokami so se Ahac tega dela poprijeli, in le terdno zaupanje v pomoč sv. Frančiška jim je serce

dajalo. Niso se goljfali. Iz bližnih in dalnih krajev so svetimu Frančišku hvaležni ljudje hiteli pomagat, in kakor pridne bučelice pripravljati, skupej nositi in voziti, česar je bilo potreba. Dostikrat se je prigodilo, de v saboto ob večernicah ni bilo krajcarja v kasi, pa preden je večer pritekel in čas rokodelcam plačovati, kar so si čez teden zaslužili, je prišel gotov denar od ene ali druge strani, de ni bilo nikolj kaj treba na dolg ostajati. Vse delo je šlo za ljudi in za živino lehkotno, hitro in srečno naprej.

Leta 1725 je bila nova cerkev z vsim dogotovlena. Takrat so sloveči jezujitarski pater Bernard Čeroni, Apostoljski misjonar in še trije drugi patri tega reda v novi cerkvi dvakrat svet misjon imeli, vselej po celih osem dni. Dan na dan je bilo pri tej andohti več od pet in dvajset jezer ljudi. V svojih pridigah, katerih so po pet na dan imeli, so vedili ti gospodje tudi terdovratnim grešnikam do živiga priti; in odrašeni sini in hčere tudi gosposkiga stanu so kar tam pri cerkvi v pričo vsih ljudi svoje razžalene starejše za odpušanje prosili, od stariga na eden drugiga razkačeni sovražniki so si na kolenih nasproti odpušali in se pospravljali. Pri tej priložnosti so tudi iz poprejne kapele podobo in svetinje sv. Frančiška vzdignili in jih z prelepoj, dolgoj in krasnoj procesjoj v velik altar zdajšne cerkve prenesli. Vse fare celega gornogranskiga komisarjata so bile z svojim banderji pri tem opravili. Leta 1728 na sv. Šimona so Ljubljanski škof Sigmund Feliks grof Šratembah cerkev slavno posvetili. Zastopi se lehko, de je po takim bolj in bolj slovela ta božja pot, in zaupanje zmeraj več vterdilo se po svetu do oviga svetiga kraja. De bi ljudi pri dobrim spomini obderžali na to, kar so tam vidili in čuli, in jih vterdili v dobrim naprejvzetji, kteriga so tam storili, so duhovni gospodje in drugi za božjo čast vneti in svetimu Frančišku hvaležni ljudje v svojih domačih cerkvah začeli pripravljati podobe in kipe, staviti altarje in kapele svetiga Frančiška Ksaverja, in v bližnih in raznih krajih vpeljovati andoht njemu v čast, kakor so vidili, de se na Stražah godi

in opravlja. Tam pa tam imajo še dan donašen v spomin tega kako opravilo ob godovanji svetiga Frančiška.

Večidel se je samo od sebe razvedlo, kar so si ljudje po storjenih obljubah doma ali pa pri cerkvi svetiga Frančiška od Boga skoz njegovo pomoč sprosili. Pa kmalo od pervega začetka te božje poti jih je prišlo dosti k Ahacu pravit od prejetih dobrót, in so se ponujali z persegoj resnico poterditi, če bi bilo potreba. Gospod so začeli nekaj takiga zapisovati. Čez nekaj let so jih začeli pa prijatli cerkve in sv. Frančiška nagovarjati, de bi se take reči zavolj povekšanja božje in svetiga Frančiška časti po natisu dalej po svetu razoznanile. Dovolili so k temu, in prišle so od leta 1729 zaporedama knige v latinskem, nemškem in laškem jeziku v Gradci, na Dunaji, v Prazi in v Ternavji na Vogerskem od tega na svetlo, in kmalo se je tudi po dalno stranskih deželah raszvedilo, kaj se čudovitiga na Stražah per Gornimgradi na prošnjo mogočniga prijatla božjiga, svetiga Frančiška Ksaverja godi. Začeli so v nevarnih boleznih in drugih telesnih in dušnih nadlogah v svetiga Frančiška klicati in se k njemu obetati iz Saksonskiga, Poljskiga, Pajarskiga, iz Laških in Francoskih krajev in iz vsih cesarskih dežel teržani in mestlani, gospodje in gospé, visoko plemenitiga rodú in stanu. Sigmund grof Wagensperg, tedajni poglavar Štajarske dežele so kar morali vkazati, de so se potrebni mostovi napravili, in vterdjena cesta proti Gornogranski dolini naredila; poprej še taj gori za kolo nikakoršniga pota ni bilo. In kar se še v tistih krajih nikdar vidilo ni, so se v kočijah po versti začeli voziti imenitni, plemeniti, bogati romarji, iz zlo dalnih mest in dežel, in so pripeljali saboj predragih srebernih in zlatih darov cerkvi, v zahvalo svetimu Frančišku za prejete dobrote.

Ahacu je napravljalo to zopet nove skerbi, kamo tako imenitne, krasniga poslopja vajene gospode in gospe spraviti pod streho, zakaj ljudje tamošniga kraja so bili dervasti in nepostrežljivi. Duhovni gospodje so se jim morali iz svojih malih hišic vgeniti in z straham so po teh niskih tesnih bajticah gosposki romarji včasi celo devetdnevne

šindoht prebivali. V takim so tudi dve teh koč pogorele in rahliga serca žlahtne gospe so se pri tem silno splašile. Vse je potem na glas vpilo: „Cerkev mora svojo prostorno hišo imeti, ker bojo duhovniki skupej stanovali, imenitni romarji pa imeli kje lahko in spodobno prenočevati.

Leta 1730 so se Ahac tudi tega dela lotili, in so tamošno prostorno in stanovitno izzidano cerkveno hišo v štirih letih zgotovili.

Toliko pridni in nevtrudlivi gospod so imeli pri svetim Frančišku preveliko težavnih skerbi z cerkvoj, z romarji, z duhovskimi opravili, in z velikim pohištvam, kjer je bilo veliko domačih in ptujih ljudi. Sprosili so torej pri Ljubljanski škofiji, de so smeli od komisariata, od fare in drugih opravkov v Gornimgradi odstopiti. V leti 1733 so se z vsim na Straže prestavili, in so tam za vižarja cerkve in božjiga pota bili.

Bog jim je dal že na tem sveti veliko veselje in tolaženje včakati, de so vidili to božjo pot, katero so iz goliga vsmilenja do revnih ljudi vtemelili, bolj in bolj napredovati in se uterditi, ter se prepričati od brezštevilnih telesnih in dušnih dobrót, ktere so tam ljudje iz poširokiga po prošnjah sv. Frančiška Ksaverja od Boga dosegli. Daja jim zdaj v svetem raji večno plačilo, kteriga so si z pobožnostjoj in z zvestim, modrim in nevtrudlivim delam v njegovi službi zaslužili. Umerli so 11. Maja 1741 v pet in šest desetim leti svoje starosti, in ležijo v raki (žerfi) tamošne cerkve sv. Frančiška.

Vsi gospodje, ktire je potem Ljubljanska škofija za vižarje tega božjiga pota postavila, so vse na tenko pri cerkvi in pri pohištvi tako opravljali, kakor so rajni Ahac začeli, in prav vterjena je bila ta božja pot. Tudi dobrote, ktire so brez prenehanja verni tam od Boga po svetim Frančišku zadobivali, so zapisovali, kar se jih je zvedilo, in jih dali leta 1758 natisniti. Še od imenitnejših krajev so začeli dare pošiljati. Od volivniga kneza Saksonskiga, od kraljeviga dvora Poljskiga, Neapolitanskiga, Francoskiga, od Estrajhskih cesarovičin in od svetle cesarice Marije Terezje, od Pemskih, Moravskih, Vogerskih in drugih

visokoplemenitih dobrotnikov in dobrotnic, pa tudi od raznih duhovnih gospodov je dobivala cerkev sreberne in zlate kelhe, monštrance, prelepe, teške zlate mašne oblačila, in veliko drugih prelepih in dragih zlatih in srebernih reči v dar. Romarji so hodili in so se vozili od vsih bližnih in dalnih strani, de je bilo zmeram po šest duhovnikov za opravke pri cerkvi potreba, pa še sosednih gospodov je bilo pogosto treba na pomoč. Tako je ostalo clo do leta 1783.

Deželska oblast se je začela tiste čase zlo v duhovske reči vtikati. Duhovske gospode so, razun eniga ali dveh, ki sta bila za oskerb tamošne novo vstavlene male fare potrebna, drugam vzeli, prepovedali so, za romarje opravila imeti, ljudem pa branili, kolikor premogli, na božjo pot. Od cerkve so zlatenino in srebernino, kar se nje za silo potrebvalo ni, za vojskne potrebe pobrali, in imenitna božja pot je opešala, pa tudi sveta vera je umirati jela.

Plaskan.

A.

STARE RESNICE

v novi obléki.

Kar telesu jéd, to je duši Božja beseda.

Sv. Janez Krisostom.

I.

SEDEM ŽALOST MARIJE. *)

Perva žalost Marije.

I. Starišev slaba skerb za svoje otroke.

O vi vsi, ki po poti memo greste; pomislite in poglejte, ali je kaka žalost tolika, kolika je moja žalost. Jer. žalov. I. 12.

Vvod.

Minuli so dnevi posvetnega veseljevanja mnogemu za vselaj. Povernili so se nam sveti dnevi bogaboječega premišljevanja in naša ljuba mati, sveta katolška cerkev kliče svoje zgublene otroke, ter jih vabi pod perute neskončne milosti božje, jih opominja, zapustiti pregrešne pote in nastopiti terdo stezo ojstre pokore. Tudi jas pridem danes, vas ljube brate in sestre moje, vabit, ne na kako imenitno gostijo, kjer Jezusa v svatovšini ni, ne na posvetno dobro voljo, kjer toliko ljudi Boga pozabi in celo svojo pamet zgubi, tudi ne na kak razberzdan raj, kjer z razpušČeno mladino vse pregrehe rajajo in se v sredi med njimi peklenski sovražnik verti; pridem vas vabit — klicat — prosit na dolgo in stermo pot, na visoko — žalostno goro Kalvarijo, da bi prišli in pogledali, kaj čudnega se na tem strašnem kraji godi.

Umerl je *Sin edinorojeni*, ljubej *Očeta* nebeškega; — nebesa žaljujejo, sonce, mesenc in zvezde svetlobe nimajo; zemlja se trese, skale pokajo in pregrešne ljudi iz groznega

---

*) So jih razlagali Njih Milost, prečastiti Knez in Škof Anton Martin v 6 postnih pridigah pri sv. Križu zunaj Celovca leta 1837, ko tedajni špiritual v Celovški duhovšnici.

spanja budé. — Umerl je *preljubeznivi Sin Marije*, preljube matere; poglejte, že v njenem maternem krili ves bled in mertev leži, in žalostna mati se milo glasi, nas k sebi kliče in v duhu k nam govori: „O vi vsi, kateri greste memo po poti: pomislite in poglejte, ali je kaka bolečina tolika, kakor moja žalost!“ — „Kdo je tebi to, o mati žalostna, storil?“ „Kdo je tebi preljubega Sina zamoril?“ To so vaši grehi storili; oni so meni Sina umorili. Vaši grehi mojega Sina morijo, meni pa moje materno serce prebadajo, ki vas ljubi in za vas skerbi, pa se boji, da bi britko terplenje in grenka smert mojega Sina, nja da zadne kaple prelita kerv zgublena ne bila. — O vi vsi, ki hodite memo po poti svojega pregrešnega življenja: pomislite in poglejte, ali je tolika žalost, kakor je moja žalost, materna! — Veliko je bilo sovražnikov Jezusovih, ki so njega nedolžno jagne umorili; še veči je naših pregreha, ki še zmiraj na duhovsko vižo morijo Jezusa in žalostijo Marijo, našo ljubo mater. Posebno pa je v sedajnih časih *sedem pregrešnih glav*, ki duhovsko telo Jezusa Kristusa, to je njegovo cerkev morijo, in teh sedem pregreh je onih sedem prevelikih žalost Marije, ki njeno materno serce kakor ojstri meči prebadajo, in teh sedem žalost Marije hočemo te sveti čas premišljevati, jih z Marijo ožalovati, se spokoriti in poboljšati.

Perva žalost Marije, perva korenina hudobije sedajnega sveta je *starišev slaba skerb za svoje otroke.* — Slabi stariši so, kteri na sveti ternje sejejo in iz svojega sjanja grenke solze pijejo. To resnico vam hočem danes pokazati, ter rečem:

I. *Strašno je ternje, ktero slabi stariši skoz slabo rejene otroke na tem revnem sveti na božjo njivo sadijo,*

II. *Velika je pa tudi nesreča slabo izrejenih otrok, ako se ne poboljšajo in po sveti keršanski veri ne prerodijo.*

O vi vsi, stariši in otroci, ki po široki cesti pogublenja memo greste, pridite in poslušajte pervo besedo, poglejte pervi ojstri meč Marijne žalosti, naj vam serce prebode in žalost vaše ljube matere v zveličansko veselje premeni! — Ti pa vsmileni Jezus, skoz tvojo za nas prelito, presveto

rešno kerv te prosim, naj da bojo moje besede na dobro zemljo padle, iz ojstrega ternja žlahtne rože poboljšanja prerodile, žalost tvoje ljube Matere v nebeško veselje premenile. V imeni križanega Jezusa in Marije, žalostne matere, bom govoril; v tem imeni me tudi vi zvesto poslušajte!

I.

Lepo je gledati žlahtno sadunosno drevje v zelenem verti, kakó cveti, zori in žlahtno sadje daja; še lepši so pošteni, skerbni stariši, ki svoje otroke prav po keršansko redijo; dobro izrejeni otroci so naj veča dobrota tega sveta, in skerbni stariši za Bogom pervi dobrotniki zemlje. — O vi očetje in matere ljube! sreča ali nesreča za prihodne dni v vaših rokah leži; naj vas torej nar več tudi skerbi svoje otroke prav po keršansko izrediti. Imenitna in težavna je vaša dolžnóst; hočem vam torej danes dva pomočnika in pomočnice dve priporočiti, z njimi vam bo lehko, svoje mlajše izrediti.

1. Pervi pomočnik, pošteno svoje otroke izrediti, je *dober navk.*

Lev prinese svojemu levčetu živeža, stara ptica svoje mlade napita in zadosti stori; ali oče in mati, ki samo truplo svojega otroka oskerbita, še svoje dolžnosti na pol ne dopolnita; zakaj otrok, vstvarjen po božji podobi, tudi *neumerjočo dušo* ima, ki več velja, kakor nebo od zemlje; in za dušo je otroku ravno tako nauka potreba, kakor živeža za mlado telo. — Vuči mati svoje dete, kedar mu *persi dajaš*, stvarnika nebes in zemlje ljubiti, vuči oče svojega otroka, kedar mu pervi *kosec kruha* pokažeš, se Očetu nebeškemu zanj zahvaliti; povej mu, kako se naj *pošteno zaderži* v cerkvi, kakor doma, v posteli kakor za mizoj. Kár se otrok od svojih starišev navuči, to zna in tega nikdar ne zgubi! *Nauki dobre matere, opomini poštenega očeta* so nar bolji del za celo življenje in spremijo človeka tudi v dolgo večnost. *Vučite svoje otroke,* opominja sv. Duh, *in oveselili*

vas bodo; vaša duša bo imela veselje nad njimi. Prip. 29, 17.

2. K pervemu pomočniku mora pomočnica priteči: *modra svaritev.* Kakor skerbna kokla svoje pišeta kliče, da se ji ne zgubijo, in njih pod svoje habe pred sovražniki zakriva, tako svariti svoje otroke in jih sovražnikov varvati, je vaša druga dolžnost.

Kedar tvoje déte *kaj pregreši,* ne zamudi ga lepo in modro posvariti; pa ne preklinjati, ne v jezi nad njim razbijati, da ga ne pohujšaš, in hujati se ne vučiš. *„Stariši,* opominja sv. Paul, *ne pohujšajte svojih otrok, ampak po Gospodovem nauku in strahu jih izredite.“* Ef. 6, 4.

Svarite svoje sine in hčere pred *zapeljivim svetom;* ložej je jame varvati, kakor jih iz jame potegniti, ako v njo padejo.

3. Potreba je še drugega pomočnika, otroke dobro izrediti, in to je: *pravičen strah pri hiši.*

Pastir ima šibo za svojo čedo, da njo v strahu ima, *vertnar* ima ojster nož, da divje veje od dreves otrebi; tudi vi *očetje in matere* ste pervi pastirji svojih otrok, pervi vertnarji v vertu Gospodovem. Ako je vaše *podučenje zastonj,* ako *vaše posvarjenje* kaj ne pomaga, ne zanemarite šibe strahovavke, dokler otroci še ne odrastejo vašemu strahu; pravična šiba starišev *novo mašo poje;* srečni otroci, ktere dober oče in skerbna mati tepeta; ne bo se jim ptuje palice bati. *Neumnost,* pravi sv. Duh, *je terdo vsajena v mladenčevo serce, ali šiba njo bo izpodila. Ne naj otroka brez straha biti; aka ga s šibo vdariš, njegovo dušo rešiš.* Prip. 33.

4. Šterta mogočna pomočnica, otroke dobro izrediti je *stanovitna molitev.*

Ako Bog ne pomaga, je vsa človeška prizadeva zastonj. Bog pa zlatih prošenj, ki jih skerbni stariši za svoje otroke k njemu pošiljajo, nikdar zavergel ne bo. To je storil *Job,* in je vsako jutro Bogu za svoje otroke daritvo opravil, da bi otroci ne grešili; tako je storila sveta *Monika* in je noč in dan za svojega zgublenega sina Augština molila, in nje prošnje, nje materne solze so raz-

pušenega grešnika v imenitnega učenika svete keršanske cerkve v velikega svetnika premenile. Poglejte, kaj stanovitna molitev tudi pri otrocih pomaga! O kako srečni bi bili vi, kako srečni vaši otroci, kako srečen ves svet, ako bi vselej ta dva pomočnika in pomočnice dve pri svojih otrokih imeli! Bila bi naša zemlja vesela hiša božja in mi vsi srečni otroci Očeta nebeškega! —

Ali zakaj žalujete vi nebesa, pokaj si toliko žalostna ti mati černa zemlja? Stariši svoje otroke slabo redijo, svojih dolžnost ne spolnujejo, ne dajo zemlji pridnih obdelovavcev, ne cerkvi bogaboječih kristjanov, ne nebesom izvoljenih prebivavcev. Slabo izrejeni otroci so mlado ternje na njivi božji; in kdo je tisti hudobni sovražnik, ki na njivo božjo namesto žlahnega drevja le gerdo ternje sadi? Oh, to ste večidel sami stariši vi!

1. *Stariši, ki pred svojim zakonam nespodobno živijo, le malopridne otroke dobijo,* ako vsegamogočni Bog poseben čudež svoje milosti nad nedolžnim otrokam ne stori. — Oj gorje vam, vi razberzdani možtva in nesramne ženstva, ki brez vsega zakona svet množite, pa tudi pohujšate, ki svojim bornim srotivčetom poštenje jemlete in pravite, da vse to ni greh. Vaši otroci, ki vaše grehe po svetu trosijo, bojo nekdaj vaši sodniki. *Noben prešestnik,* pravi sv. Paul, *v nebeško kraljestvo ne pojde;* kdor pa v nebeško kraljestvo ne pojde, se bo v peklenski brezen zagreznil; vas, ki otroke le slabo, nekeršansko izredite, vas bojo vaši lastni otroci v strašne *martre potisnili* in se z vami v večen pekel pogreznili. *Vsak* hudoben otrok bo vam *goreč mlinski kamen* v peklenskem brezdnu. Oj, vi *slepi mladenči,* ve neumne *zapelane deklice,* vi nesrečni nezakonski očetje in matere, katerih brezštevilne pregrehe med nami v *nebo vpijejo,* kako dolgo še bote sami sebe *slepili,* kako dolgo sebi svojo nesrečo tajili, kako dolgo strašno ternje sjali, na katerem bote po svoji smerti v peklenskem ognju goreli! Še nisim nikoli slišal, da bi kdo ternje sjal in pšenico žel, in vi mislite s svojim gerdim življenjem srečni na svetu in po smerti izveličani biti? *„Kar človek seje, to bo žel.“*

2. Starišì se nad svojimi otroci pregrešijo in ternje na božjo njivo sejejo, ki svoje otroke slepo ljubijo; slepa ljubezen staršev je perva nesreča otrok. Že mlado dete pokaže, kaj enkrat odrašeno bo; jezo, svojoglavnost, lažnivost, gnjev in več takega pregrešnega nagnenja že v otroških letih vi očetje in matere lehko spoznate; o ne zamudite, njih trebiti in čistiti serce mlado in mehko svojih otrok. „*Konja boš težko vodil, kterega poprej vkrotil nisi; nezrejen sin ostane srovina* govori sv. Duh. K čemu navadiš pobiča, od tega starec jenjal ne bo. Vertnik obrezuje divje veje od svojih mladih drevesic, da mu lepo odrastejo; gorje pa starišem, ki pri svojih otrocih vse hude nagnenja z njimi rasti najo. „*Kdor ljubi negodno svojega otroka, njega bo enkrat otrok strašilo; in kdor s svojim otrokam igra, njemu bo enkrat žalost narejal*“ uči sv. Duh. Bil je svoje dni neki štiman oče na Laškem, ki je svojega sina slabo izredil, jemu vse pripustil, ga nikdar posvaril, ampak s svojim lastnim slabim zaderžanjem pohujšal ga je. Sin divjačin izraste, se krega, prepira, tepe, ubije svojega tovarša in med tolovaje vbeži. V kratkem se prigodi, da njegov oče po svojih potih med ravno tiste razbojnike pade, med katerimi je bil njegov sin. Hitro sin očeta spozna, ga nekoliko na stran v les pelja in mu vkaže: „*Oče, pripognite mi ta star odrašen dob.*“ „*To ni mogoče,*“ mu oče odgovori. — „V*klonite mi pa to malo drevce, ki lepo raste,*“ mu nesrečen sin reče; oče ga uboga in lahko stori. *Oj oče, vi moj nesrečni oče,* zaupije sin; *tudi jez sim bil malo, urno drevce v svojih mladih letih v vaših rokah, niste me posvarili, ne podučili; izrastel sim po svoji hudobni volji malopridno drevo, ki le slab sad rodi in drujega ni vredno, kakor da se poseka, v ogenj verže in zgori; zakaj jabelko daleč od svojega debla ne pade.*“ To izgovori, svoj tolovajski meč potegne, prebode očeta, sam sebe sodnikom izda in na rabelskem kolu smert stori. — Tako zanikarni starišì, ki svojim otrokam lastno voljo pustijo, sami sebi ternje sadijo, ki jih časno in večno pikalo bo.

3. *Starišì nad svojimi otrocmi grešijo in ternje na božji njivi pobirajo, ki se lepo ne zastopijo, sovražijo, preklinjajo,*

eden drugemu hudo očítajo ali clo svoj zakon deró. Tak zakon je šola hudičeva, iz katerega otroci le za pekel prirastejo. — In kaj se vidi — kaj se sliši po sedajnem revnem svetu! Nezvesti možje zaničujejo svoje zakonske žene, malovredne žene zapustijo svoje može, sveto zavezo tergajo, ki so jo pred božjim altarjem prisegli. Dni, noči se kregajo in tepo, strašne pregrehe eden drugemu naprejneso; in njihovi otroci vse to vidijo, vse to slišijo, se vsega tega učijo, preklinjajo očeta in zaničujejo mater. Kaj bo enkrat iz takih otrok? Hudobni ste vi, nesrečni očetje in matere, ki svojega zakona pošteno ne deržite, alj vaši otroci, od vas pohujšani bojo sedemkrat hudobnejši. *Gorje tistemu, ki enega majhnega pohujša*, govori Kristus; *boljše bi mu bilo, naj bi se mu mlinski kamen na vrat privezal in on se potopil v globočino morja.*" Zatorej se pa tudi ložej mlinski kamen iz dna globokega morja povzdigne, kakor nezvesti zakonski iz dna peklenskega brezdna, da bi se zveličali. Nezvestoba zakonska je v sedajnih časih tista peklenska korenina, ki iz pekla na to zemljo raste in toliko hudega ljudem rodi! Božji angel vpije joj in gorje čez take ljudi in razliva skledico jeze božje nad hudoben svet, iz katere vstajajo med nami neznane bolezni in grozovitne morije, in ravno to bo enkrat konec pregrešnega sveta. O vi očetje in matere ljube! ako se vi Boga ne bojite, ne porajtate več pekla, ne nebes, saj usmilite se svojih mlajšev. Ene misli bodite, lepo se zastopite, vpričo otrok nikar žal besedice ne zinite si; kar oče zapove, naj mati poterdi; kar mati reče, tudi naj oče ukaže, tako vas bojo otroci lepo ubogali, pravično se izredili in vi bote enkrat pred Bogom zavoljo svojih pošteno izrejenih otrok usmilenje najdli.

4. *Stariši* nad svojimi otroci grešijo in na božji njivi ojstro ternje rastiti pusté, *ki svojim sinom in hčeram v slabe tovaršije hoditi najo in premalo za njimi gledajo.* Oče, kako je tvoj sin, ki je še bil pred nekimi letmi tvojega serca veselje, zdaj toliki zanikarnik, zapravlivec, pijanec, igravec postal? „Oh, slabi tovarši so to storili, mojega sina mi zapeljali; — mislil sim, da bo na moje stare dni moja pomoč in glejte, zdaj je moja žalost, in bo skoraj moja hitra smert!" Mati, kaj pla-

kaš nad svojoj hčeroj, ki je bila še v kratkem tvoja čast? „Oh hudobne tovaršije so njo ob nedolžnost djale, njeni deviški venec raztergale, v sramoto in nesrečo so njo pripravile! Zapelivci in zavpelivke so njej nebeško oblačilo iztergali, moje veselje meni vzeli, žalost, vekanje in sromaštvo so mi z njoj nazaj poslali!“ — O vi nesrečni stariši! zastonj so vaše grenke solze, prazni vaši globoki izdihleji, ako vaša mladina enkrat svojo nedolžnost zgubi; vse vaše solze ne bojo gerdobe vaših otrok omile, vse vaše zdihovanje jim zgublene nedolžnosti povernilo ne bo. Lehko je nedolžne sine in hčere hudobne tovaršije varvati, težko odvaditi; ložej je nov sneg v goreči peči ohraniti, kakor nedolžno serce v slabih tovaršijah. Ne najte torej svojim mladim z drugim spolom znanja delati in ne mislite, da bojo po pregrešnih potih svojo srečo najdli; dolgo znanje pred zakonom ali nobenega zakona alj pa slabega fantom in dekletam prinese. Ne najte njim po tabernah, plesiših in cerkvanju hoditi; zakaj taberne in ples so mesnice hudičeve, na katerih peklenski sovražnik svoj poboj ima; ene na duši pobije, druge hudo rani, in redek je, ki bi brez vse škode srečno odšel. Vaši sini in hčere naj bojo kakor žlahne violce, ki lepo skrito in tiho cveto. Pošten človek jih bo iskal in kjer jih najde, jih sreča bo. Ravno to nas tudi sv. Duh vuči: *„Imaš sinov, vuči njih in všibuj v mladosti njih vrat; imaš hčere, varvaj jih telo in ne prikaži preveč veselja nad njimi.“* — S hudobnimi bojo hudobni, s poštenimi bojo pošteni. Divja zverina po noči varje svojo mladino, da nje sovražnik ne vlovi, in toliko starišev ne skerbi, po kakih potih sini hodijo, kako se njihovim hčeram godi. Vi stariši morte biti svojim otrokom vidni angeli varhi; ako njim niste, ste njim peklenski sovražniki. — Oh ne pozabite, da bo enkrat pravičen Bog duše otrok iz vaših rok terjal.

5. *Stariši* pri svojih otrokih grešijo in na *božji njivi ternje gradijo, ki svoje sine in hčere preveč zagovarjajo, jim vse pregledajo in nobenega pravega strahu ne dajo.* Tako je delal nesrečni Heli v starem zakonu. Imel je dva hudobna sina, ki sta razberzdano živela, krivico in druge

strašne pregrehe delala, ki so se med ljudstvo širale. Ljudje so očetu hudobna sina veliko tožvali; ali oče ju je le izgovarjal, ju nekoliko pokregal al pravega strahu jima ni dal; ona nista očeta porajtala in le hujši prihajala. Zdaj se je Bogu zadosti zdelo. Reče preroku Samuelu, očetu povedat: „*Storil bom eno, da jim bo po ušesih zvonelo, kolikor jih bo slišalo. Prišel je dan, da štrafam Helja in njegova sina. Vedel je, kako nesramno se njegova sina zaderžita, pa še gerdega pogleda jima ni dal! Toraj sim prisegel, da bom tepel njega in njegovo hišo.* Tako se je zgodilo. Bila je huda vojska in morla sta iti tudi Heljeva sina na boj. Nad dvajset tavžent Izraelcov je bilo en dan pobitih, med njimi tudi hudobna sina Opni in Pinez posekana. Staremu očetu, ki je ravno na stolu sedel, pridejo to žalostno prigodbo pravit. Heli, to slišati, znak iz stola pade, si otilnik vlomi in umerje. — Očetje, matere, premislite to in nikoli ne pozabite, da so *grehi vaših otrok* tudi *vaši grehi.* Bog vam jih pregledal ne bo, ako jih vi premehki svojim sinom in hčeram pregledujete.

6. Stariši pri svojih otrocih strašno grešijo in ternje na božji njivi *gnojijo*, ki svojim *otrokom slabe izglede dajejo.* Kakor stara ptica poje, vuči tudi mlade svoje. — Kedar mož preklinja, pijančva in golfa, močno greši; — kedar žena laže, opravlja in po hinavsko živi, tudi pred Bogom strašno hudo stori; alj kedar oče in mati, ki otroke imata, na vedež svojih otrok kaj takega storita, dvakrat strašnej grešita, ker svoje otroke hudobe vučita, ktere vpričo njih delata. „*Bog štrafuje,* kakor sam govori II. Moz. 20, 5 *pregrehe očetov na njih otrokih, ki njega žalijo, do tretjega in štertega rodu.*“ Prigodbe sveta nam scer kažejo, da hudobni stariši včasih svete otroke imajo; alj to je le čudež vsegamogočne milosti; po navadi so *kakovi stariši, taki otroci.* Kakor otroci lehko bolezni trupla po svojih stariših poerbajo, še ložej poerbajo bolezni duše, slabe pregrešne navade. O vi, očetje in matere, ki svojim otrokam kaj izporočiti nimate, saj zapustite jim poštenje in dobro ime, da ne bojo vaše pokopališče preklinjali in ponavljali vaših hudobnih del.

7. Ravno tako grešijo stariši, ki svoje *otroke preojstro imajo* in jih *sovražijo,* jih neprenehama *kregajo,* brez pameti *tepo* in tako vse dobro v njihovem sercu zadušijo. Za to sv. Pavl opominja rekoč: *Svojih otrok z negodno ojstrostjoj ne narejajte hujši, ampak podučite in izredite je po keršansko.* Škodliva je otrokom starišev nespametna mehkost, alj še škodlivši je jezovega očeta in jezove matere neumna ojstrost, ki vso ljubezen do starišev v otroškem sercu zaduši, truplo pokvari in dušo otroka terdovratno stori.

Strašnejega pa vendar na svetu ni, kakor *kletev očeta alj matere, ki svoje lastne otroke zakolne.* Vam to grozovitnost očitno pokazati, poslušajte strašno prigodbo.

V petem stoletju po Kristusu je v mestu Cesareji na jutrovem neka vdova živela, ki je desetero otrok imela. Ne dolgo po očetovi smerti se je nar starejši sin tako spozabil, da je svoji materi gerde besede dajal, clo svojo roko iztegnil in lastno mater otepel. Drugi brati in sestre so mu to dopustili in niso branili. Mati v preveliki žalosti in tugoti sklene svojega hudobnega sina prekleti. Poda se zgodaj v jutro v cerkvo, po potu sreča nekega človeka in ta ji svetje, vse otroke prekleti; česa nas sam večni Bog varji! Pride v cerkvo, razprosti svoje lase in svoje persi in se na tla pred kersten kamen verže, zakolne otroke in prosi Boga, naj nad njenimi otrokami strašen razgled stori, naj ne najdejo več svojega doma, naj po svetu zgubleni hodijo, ki svoje matere spoštovati nočejo. — Od tiste ure se začne naj starši sin in potem eden za drugim v enem leti grozovitno po vsem životu tresti po noči in po dne. — Nesrečna mati, ki je to storila, se je od velike žalosti in sramote sama obesila, otroci so se po svetu razišli; trije so na prošnjo svetnikov čudoma spet svoje zdravje zadobili, za unih sedem se pa ne ve.

O vi nesrečni stariši, ki slabe, hudobne otroke imate, o ne preklinjajte jih, ampak le molite za nje in prosite Boga, naj vašim otrokom pravično pamet da. Molitev očetova in materne solze za otroke ne bojo pred Bogom zgublene.

Očetov blagoslov, govori sv. Duh, *otrokom hiše vterdi; materna kletev pa jih podere do tal.* Sir. 3, 11.

Slišali ste vi, očetje, vidile matere, kako svoje mlajše prav po keršansko redite, pa tudi, kako se pri reji svojih otrok hudo pregrešite. Vaši *dobro izrejeni otroci* so na tem svetu vaše *zlato* in bojo na unem svetu vaše naj lepše *krone* v nebesih; *slabo izrejeni otroci* so za vas gerdo *blato* na zemlji in bojo vaše *ojstre šibe v večnosti,* ako svoje zamude ne popravite in se prav ne spokorite.

Pa tudi *vam*, *vi sini in hčere*, *eno besedo ojstre resnice povedati imam*, naj vam vaše terdovratno serce prebode in vaše pregrešno življenje vmori.

II.

Imeniten in bogat mož je svojega edinega sina na dežele poslal in veliko let ga ni bilo k domu. Oče umerje in svojemu sinu veliko premoženja zapusti. Namesto enega pridejo trije in vsak hoče njegov sin biti; nobeden pravega sina v tistem mestu več poznal ni. Sodnik reče podobo rajnega očeta prinesti in vkaže: „Kdor izmed vas bo bližej serca vstrelil, bo njegov pravi sin spoznan in očetovo premoženje prevzel.“ Pervi vstreli in prav blizo serca zadene; drugi vstreli in še blizej serca pride; tretji za strel prime, začne trepetati, verže strel od sebe in pravi: *„Bog me ovarji! tudi podobo svojega ljubega očeta ranil ne bom.“* — Vsi spoznajo, da je leti rajnega očeta pravi, edini sin. — Oh kako malo je takih ljubeznivih sinov in hčer med nami! Kakor na *podobi žalostne božje matere sedem sulic alj mečov vidite*, ki vam sedem žalost Marije kažejo, tako tudi *malopridni otroci sedajnih dni sedem kervavih mečev imajo, s katerimi serce svojih starišev hudo ranijo.*

1. *Pervi kervavi meč* malopridnih otrok, s katerim svoje stariše žalijo, je *nevboglivost.* — Ako ti, nehvaležni sin, se poveljem svojega očeta ustavljaš, ti svojoglavna hčer, svoji materi se le posmehuješ, kedar tebi kaj naročajo; ti svojim starišem žalost, sebi pa božjo jezo napravljaš. Kdor ne uboga, je brez Boga. *Spoštuj očeta in*

mater svojo, četerta zapoved božja govori, *da boš dolgo živel na zemlji in ti dobro bo.* Kdor očeta in mater ne uboga, njega že nadloga za pete derži; on ne bo včakal starih dni.

2. *Drugi kervavi meč,* s katerim vi otroci tako dostikrat svoje stariše kervavo ranite, je vaša *lenoba* ali *zanikarnost.* Pridni otroci so starišev svojih veselje, zanikarni naj veča žalost. Gorje vam, vi terdovratni sini, katerim noben dober nauk v glavo ne gre, joj vam, ve zanikarne hčere, katerih nobeno pošteno delo ne veseli. Sedaj za žalost svojih starišev lenobo prodajate in se od dobrote svojih starišev živite; Bog vam bo predobre stariše vzel, vi bote siromaštvo prodajali in za kruhek prosili.

3. *Tretji grozovitni meč*, s katerim razberzdani otroci svojih starišev žalostno serce prebadajo, je sinov in hčer navadno *razvujzdano življenje.* — Kako kervavo žališ ti razberzdan sin sivo glavo svojega očeta, ki v slabe tovaršije zahajaš, očeta goljfaš, igraš in nedolžnost zapeljuješ; tvoj dober oče pa doma za tebo zdihuje in se za tebe boji. Kako neusmileno raniš skerbno serce svoje stare matere, malopridna hčer, ki se zapelivcom prodaš, svojo nedolžnost in poštenje zgubiš in polno hišo joka k domu prineseš. Kolika žalost za uboge stariše, slišati od svojih sinov in hčer, kako se gerdo zaderžijo, — viditi, kako zapeljane ženstva srotivčeta za gerdim sinom nosijo, gledati, kako zapeljane hčere pri njêm nezakonske otroke povijajo, ki so jih skoz greh zaslužile. Skoz to morite, vi razberzdani, nehvaležni mladenči in mladenke svoje ljube stariše; ali vse te za vas del prelite solze, ki se žalostnim starišem po bledem licu vdirajo, pred ojstrega sodnika za mašovanje vpijejo in vas bojo enkrat kakor goreče voglje pekle. „*Kdor svojemu očetu žalost in svoji materi težo nareja,* pravi sv Duh, *je hudobec. Prip.*

4. *Šterta kervava sulica*, s katero vi, sini in hčere ljubim starišem serce prebadate, je *nezvestoba.* Kdo je vam perve plenice pripravil? — vaša ljuba mati; kdo vam pervi kosec kruha zaslužil? — vaš skerbni oče. Kako pa veliko vas svojim starišem te dobrote povračuje?

Razvajen sin hoče dnarjev imeti, da po dobrih voljah hodi, prevzetna hčer za drago oblačilo sili, da bi se prav štimano nosila. Ako jim stariši tega ne dajo ali dati ne morejo, jih goljfajo, jim celo kradejo. Oh, to je kervav dnar, ki iz zemlje v nebo vpije. *„Kdor svojim starišem jemlje in pravi, da ni greh, on je razbojnikov tovarš! Prip.*

5. *Peti kervavi meč*, ki vbogim starišem serce prebada, je terda *nehvaležnost* malopridnih otrók. Mati cele noči pri svojem detetu prebedi, oče se dni puti, da svojega otroka z oblačilom in živežem preskerbi; ali kako delajo pa nehvaležni otroci s svojim starim očetom, z materjo? En oče, ena mati po desetero otrok izredita, alj vsih desetero pogosto ne more svojih starišev pošteno rediti. Komaj dočakajo, da jim gospodarstvo dajo, da sini hudobne sinahe in hčere prevzetne zete k hiši pripeljajo. Po tem jih od hiše odpravljati začno, rekoč, da jim je hiša pretesna, — naj si kje druzi pomagajo. Kolikokrat stari oče strada, dokler se mladi gostijo; kolikokrat mora mati molčati, kedar mladi besedujejo. Vi sini po tabernah dnarje zapravljate in vaš sivi oče nima suhega kruha; ve hčere gizdasto oblečene hodite, in vaša zapušena mati nima odeje. In kedar zbolijo, kakó slabó se jim postreže! Le samo to jim še dobrega želijo, da bi jih Bog skoraj k sebi vzel. Ali s *kako mero merite, bo se vam nekdaj nazaj merilo.* Bil je nehvaležen sin; imel starega, bolnega očeta, ki mu je vse pohištvo dal. Ni hotel bolnika doma imeti, in ga v bolnišnico spravi. Oče pošle sina še za zadno dobroto prosit, naj mu sej dve rjuhe da, da bo na njih umerl. Terdoserčni sin pojiše dve stare rjuhe in jih svojemu otroku da, naj jih očetu nese. Mladi otrok pa vpričo svojega očeta eno shrani in le drugo dedeku nesti misli, „Zakaj pa dveh ne neseš,“ pobara mladi oče svojega otroka? „Zato, mu fantej odgovori, da bom eno tudi za vas imel, kedar bote vi stari.“ Kar vi hudega svojim starim storite, vam bojo vaši otroci sedemkrat hujši storili.

6. *Šesti grozovitni meč*, s katerim gerdi otroci svojim starišem serce prebadajo, je prevzetno *zasramovanje.* Starišem se godi, kakor dnarni mošni. Dokler še kaj premo-

ženja gleštajo, jih otroci lepo imajo; kedar nimajo jim kaj zapustiti, jih začno sovražiti, gerdo črez nje govoriti, pri gosposki toževati; še po smerti preklinjajo jih. — Sin, ki se svojega očeta sramuje, hčer, ki zaničuje svojo mater, nista vredna, da jih je človeška mati rodila. *„Kdor svojega očeta gerdo pogleda, in svojo mater na stran postavlja, je vreden, da mu vrani njegove oči izpikajo, in jih mladi orli za potokom požró.“* Sir.

7. *Sedmi kervavi meč*, s kterim hudobni otroci nesrečne stariše morijo, je *nevsmileno grobjanstvo*, da se hudobni otroci najdejo, ki svoje starejše preklinjajo, in ne vedó, da sveti Duh govori: *„Kdor svoje starše preklinja, njega luč ugasne v nar terših temah.“* Prip. Kdo bi verjel, da so nečloveški sini in hčere na sveti, ki svojega očeta iz hiše suvajo, svojo mater za lase vlačijo, s svojimi starši hišo pometajo! — Prekleta je roka, ki se nad stariše svoje povzdigne; v starem testamenti Bog zapové: *„Kdor svojega očeta ali mater vdari, naj umerje.“* II. Mojz. 10. To je toliki greh, da ga vsak spovednik odvezati oblasti nimajo. V nekej hiši sta se tepla oče in sin. Sin zgrabi očeta in ga do praga privleče. Oče zaupije rekoč: *„Sin, ti hudoba, stoj! ravno do tod sim jaz svojega rajnega očeta vergel.“* — Ako ti svojega očeta do praga privlečeš, bojo tebe tvoji otroci čez prag potisnili.

Ali zadosti je strahu in groze hudobnih otrok; — ne bom več besede govoril; saj vendar zaupam, da nobeden mojih ljubih poslušavcov izmed takih ni; samo prosim vas, vas pri živem Bogu zarotim, vi sini in hčere, lepo svoje starejše imejte, s poštenim zaderžanjem jih razveselujte, da bote dolgo živeli, in vam bo dobro na zemlji.

Dokončanje.

In zdaj — naj se dokončá moje denašno govorjenje. — O ne zamerite, mi preljube ovčice Jezusove, da vas toliko mudim, da vam tako ojstro govorim, ker vas vse po Jezusu Kristusu ljubim.

Sonce se ponižuje — hitro nam pojde vsim k Božjej gnadi: starejši in otroci, mladi in stari vsi pojdemo mater černo zemljo gnojit. — Spet pa pride veliko jutro strašnega dne. Trobenta bo zapela; vstajali bojo očetje in matere, sini in hčere, ter pojdejo na ojstro sodbo Božjo. — Takrat gorje hudobnim starejšem — joj malopridnim otrokom! Dopolnile se bodo strašne besede Jezusove, ki jih je na žalostnem poti na goro Kalvarijo Jeruzalemskim ženam govoril, ter djal: *„Hčere Jeruzalemske, nikar ne jokajte nad menó, ampak jokajte same nad sebó in nad svojimi otroci! Zakaj glejte, pridejo dnevi, ob katerih poreko: Srečne so nerodovitne, in telesa, ktere niso rodile, in persa, ktere niso dojile.“* — Tistokrat bojo hudobni starejši vpili: *„Gore! padite na nas, hribri pokrite nas!“* Hudobni slabo izrejeni otroci bojo tisti strašni čas slabih staršev nar veči groza in strah!

O Marija, žalostna mati, ki si pod križem svojega Sina stala, kedar je on na križi prelival svojo presveto kerv za nas; — ki si njegovo mertvo telo v svojem maternem krili deržala, kedar so ga iz strašnega križa izsneli: skoz tvojih sedem žalost te prosimo, priporoči vse očete in matere, sine in hčere vsmilenemu Jezusu, svojemu Sinu, da bojo enkrat na sodbi na desnici stali; stariši svoje otroke svojemu sodniku veselo naproti peljali, rekoč: *„Glej jih, tukaj so, katere si nam izročil; nobeden se njih pogubil ni.“* Amen.

Druga žalost Marije.

II. Mladine mala skerb za sveto čistost in nedolžnost.

„O vi vsi, ki memo greste... pridite in poglejte, če je tolika žalost, kakor je moja žalost. — Vsa lepota Sionske hčere je zdaj zginila.“ Žal. pesm. Jer. I.

Vvod.

Široka cesta se po nevarnem svetu razdeva, gladka cesta pregrešnega življenja, veliko ljudi po gladkej cesti

memo hiti, mladih in starih, možkih in ženskih, ki jeden drugega za roko peljajo in silijo v časno nesrečo in večno pogublenje spravljajo. To je tista cesta, od ktere Kristus govori: *„Širok je pot, kteri v pogublenje pelje, in veliko jih je, ki po njem hodijo.“* Mat. 7, 13. Za cestoj pa sveta gora stoji, sv. gora keršanske pravičnosti; iz nje se sliši mili glas, mili glas imenitne gospe, skerbne, ljubeznive matere, ki obžaluje svoje sine in hčere, kteri njo zamečujejo in po širokej poti posvetnega življenja memo nje grejo, hitijo v večno pogubljenje. *„O vi vsi, ki memo greste, pomislite in poglejte, ali je tolika žalost, kakor je moja žalost za vas*, tako milo tožuje Marija, mati žalostna iz visoke gore svete čistosti in nedolžnosti, zakaj: *Vsa lepota Sionske hčere je zdaj zginila. — Pregreha hčere mojega ljudstva je veči postala, kakor je bila pregreha Sodome.“* In kdo je ona, Sionska hčer? katera je tista strašna pregreha, nad katero naša preljuba mati toliko žaluje? Sini in hčere nebeškega Siona ste vi mladenči in dekelce, fantje in device, častitliv cvet svete matere kat. cerkve. Velika pregreha Sodome je nečistost in prešestovanje, ki sinom in hčeram nebeško svitlobo svete čistosti jemlje, žlahni cvet čiste nedolžnosti vsim pomandra, kteri pot deviškega življenja zapustivši se na prostorno cesto nesramnega življenja podajo, in premalo za čistost skerbé. Ravno ta slaba skerb mladenčev in deklic je druga žalost Marije, ki njeno ljubeznivo serce prebada, in ravno to žalost hočem danes premišljevati, zakaj ravno to je tista rana, na kterej sedajni čas človeški rod gnije. — O preljubi vi! Mariini sini in hčere, ki se v rožnem cvetji toliko radi lepšate, da bi pregrešnemu svetu dopadli: hočem vam danes

I. Eno resnično ogledalo podati, da bote očitno vidili, kamo posvetno, *nečisto življenje* pelja, in to ogledalo za vas je: življenje *Marjete Kortonske*, katero vam hočem razložiti; —

II. Pomislite pa tudi, *kamo bo vaše življenje vas peljalo, ako se nečistega greha ne varjete,* kar vam hočem živo pokazati v II. deli. — V imenu križanega Jezusa

in Marije, žalostne matere, bom govoril; poslušajte me! —

I.

Veliko število je med nami nesrečnih starišev, ki malopridne otroke imajo, ki bi boljše bilo, da bi nikoli rojeni ne bili; še več se najde med nami nesrečnih otrok, ki neskerbne očete in matere imajo, ki jih sami vsega hudega naučijo, ne za nebeško kraljestvo, ampak za pekel izredijo, kakor smo predno nedelo vidili. Posebno vam pa hočem pokazati dve nesrečne matere, ki sedajni svet hudoben in nesrečen s svojimi otroci storite. — Perva mati vse hudobije in nesreče je *gizdost ali ofert*, ki človeka na visoko goro štimanja pelja, mu kaže lepoto življenja, imenitnost stanu, blago in druge reči minjočega sveta, ter mu visoke misli dela, da se povzdiguje in ljudem dopasti želi. Ali visokej ko človeka povzdigne, nevarnej je nja stan; ko bi trenil, se zmoti, pade v greh in nesrečo za toliko bolj globoko, za kolikor veči je bilo njegovo štimanje. O! kako resnično je, kar od prevzetnosti sv. Duh govori: *„Napuh je začetek vsega pogublenja; Bogu in ljudem je prevzetnost sovraš.“* Sir. — Druga mati hudobij in nadlog, je *gerda, nesramna nečistost*, ki človeka v blato ostudnega življenja tako globoko zakoplje, da težko ali pa nikoli več iz tistega ne vstane, dokler truplo in dušo časno in večno nesrečno ne stori, zakaj tudi od te pregrehe sv. Duh pravi: *„Kdor nečistost vganja, bo hitro červom v živež, in nja duša bo izbrisana iz bukev večnega življenja.“* Sir. Te dve hudobije, prevzetnost in nečistost ste si sestri, ena drugej pomagate; kdor pervej roko poda, se drugej ubranil ne bo, kakor nam življenje Marjete Kortonske očitno pokaže. —

Sv. Marjeta Kortonska je imela bogaboječe stariše v laškej deželi, dobrega očeta, pa še boljšo mater, ki je dojila s svojim mlekom Marjetino telo, pa tudi redila z Božjim naukom mlado serce svoje male hčere. Ali le prehitro je svojo ljubo mater zgubila, in to je bila za njo velika nesreča, še veči nesreča pa je bila, da je umerla z materjo

tudi nedolžnost Marjetnega serca. — Poglejte, ljubi očetje in matere, kako lehko se že dobro podučeni otroci zgubijo, kaj še le za slabo izrejene otroke bo! Lehko pade v greh dobro izrejen sin, kakor slabo podučena hčer; ali dobro izrejen mladenč bo spet iz jame svojih zmot hitro vstal, ali slabo podučen bo v blati svoje pregrehe obležal. To nam priča življenje Marjete Kortonske. — Dobila je za rajno mater hudobno mačuho, ki prehuda, oče predober, sta veliko kriva bila, da se je mlada deklica toliko zgubila. Perva zanjka zapeljivosti je za njo gizdasta (ofertna) noša bila. Cele dni ni imela druge skerbi, ko lišpati svoje nesramno telo, da bi dopadla zapeljivemu svetu. Dopadla mu je; zapeljana, posvetna služabnica je pa tudi drugih zapeljivka postala; ves svoj kraj je napolnila z novimi šegami, celo svojo sosesko je s svojim slabim zaderžanjem pohujšala. — Poglej mladenč, dekelca mlada, koliko hudega narediš, ako se pregizdasto, prebogato oblačiš, in nove šege učiš, ki se tvojemu stanu ne spodobijo. Prevzetno oblačenje mladih ljudi je ravna cesta ubožtva in razuzdanega življenja. — Očetje in matere, ki skerbite za poštenje svojih otrok, ne dopustite jim nespodobnega kinčanja (ciranja) v oblačilu in posvetnej noši. Nemogoče je takemu mladenču ali deklici zapeljivcom ubraniti se, ki jih po bliščečej noši sam satan vleče, kakor se je Marjeti Kortonskej godilo.

Celo Alviansko, kjer je ona doma bila, začne na nesramno truplo gledati, možtvo za njo hoditi; vsim, ki so se v njo zagledali, je bila smertna kuga, ki je njim nedolžno serce s svojim pogledom umorila. „*Gorje svetu zavolj pohujšanja,*“ kliče usmiljeni Jezus, *gorje človeku, ki pohujšanje daje; boljše, da bi nikoli rojen ne bil*, on je ubijavec svojega bližnega; ne le svojo dušo, ampak veliko drugih pogubi. Marjeti, gerdej zapeljivki, še ni bilo zadosti, da je svoj domač kraj s pohujšanjem napolnila, soznanila se je z nekim mladenčem žlahnega rodu, pa razuzdanega življenja; ž njim v bližno mesto (Montepoliziano) svojim staršem ubeži, kjer je še gerje živela in še v veči pregrehe pogreznila se. O vi ljubi mladenči in deklice, ki si po mestih službe išete, varujte se, da si pekla ne zaslužite. Veči mesto, veči pre-

greha, bližej mesta, bližej pekla po navadi, posebno za mlade ljudi. Koliko nedolžnih sinov in hčer, kakor angelov Božjih, zapusti ljubo očetovo hišo, in gre v mesto kruha iskat; ali glejte, vsi gerdi, zapeljani večkrat z neznano boleznijo pridejo nazaj, ne prinesejo svojim staršem drujega, kakor hudo vest, razvajeno truplo, vbožtvo in jokanje, ali pa kake prazne golufne obljube. To je dobiček mestnih služb, ki se toliko hvalijo, ako se mladi hlapci in dekle zapeljivih ljudi po angelsko ne varjejo. Oh, lehko je se v greh zapeljati, težko je pa spet iz greha vstati, ki se v nja zakoplje, kakor Marjeta Kartonska.

Devet let se je v svojih pregrehah valjala, ter ni porajtala svarjenja učenikov, ne prošenj svoje žlahte. Kakor kugla (valc), ki se po bregu zatoči, ne ve, kdaj in kje bo obstala, in se taka, dokler v globočini ne obleži, tako je hitela zapeljiva Marjeta peklenskemu brezdnu naproti, kakor bi se bala, da bi brez nje prazen ostal. Od nje se je reklo kakor od nekdajne Magdalene, da je bila očitna grešnica v mestu, sramota svoje žlahte, dušna kuga svojega mesta. — Strašno je še le pervokrat grešiti, nedolžnost svojega serca zgubiti, zakaj pervi greh malokdaj ali pa nikoli sam ne ostane, pa še neskončno strašnejše je, greh na greh kupičiti, železno srajco pregrešne navade obleči, katere brez posebne milosti Božje izleči človeku mogoče ni. *„Veči je čudež, da se zastaran grešnik poboljša, kakor da se mertev k živlenju obudi,“* pravi sv. Auguštin. Tudi Marjeta bi bila v svojej hudobii umerla, ako bi je ne bilo oko neskončne milosti Božje ljubeznivo pogledalo. — Marjeta, velika grešnica, čeravno še mlada in zapeljivega obličja, bila je na svojej duši gnila jabelka, katera ne velja drujega, da se zaverže, in kdo bi mislil, da tolika grešnica še bo kdaj velika svetnica! — *„Kar je pri ljudeh nemogoče, je pri Bogu mogoče.“* Umreti je mogel nečiste ljubezni tovarš, da je Marjeta na duši mertva spet oživela. Poda se Marjetni ljubej neki dan iz mesta, vzeme njenega peseka sebo, ter ji obljubi, kmalo spet priti. Marjeta čaka, mu naproti gleda, ali njenega ni. V nekoliko dneh kužej sam prileti, cvili in njo sebo spravlja. Zvediti kaj bi bilo, za svojim kužejem

gre, ter pride na kraj, kjer njeni pesek (kužej) v nekem germi razkopavati začne. Marjeta germado in perst odkoplje, ali — o strah in groza! — ona zagleda ranjeno in červivo truplo svojega nesramnega tovarša, katerega so razujzdani nečistniki ravno zavolj nje ubili. — Vsa prestrašena ostermi, svet strah Božje pravice njo obide, iz globočine svojega serca zaupije: *Oh, nesreča! kje je pa tvoja duša!* Jezik jej odreveni, ne more več besedice izreči. — Ali živo vidi pred sebo strašno ostudnost nesramnega življenja — pregrehe žalosten konec, kakor ga sv. Duh popiše rekoč: *„Kdor nečistost ljubi, bo skoraj červom v živež, njegova duša bo izbrisana iz bukev življenja."* Goreče solze se ji po lici vdero — iz očitne grešnice Marjeta očitna spokornica postane. — O vi nečistniki in nečistnice revne, ki je vas toliko med nami, kdaj bote pa vi svoj žalosten stan spoznali? Kdaj se sami nad sebo milo razjokali, kdaj začeli z Marjeto se pokoriti, ki se ne sramujete, kakor ona grešiti? Poglejte tudi vi v globoko krilo matere, černe zemlje na britofi, kjer toliko vaših tovaršev in tovaršic mertvih leži, poglejte in pomislite nekoliko, kaj bo tudi v kratkem z vašim toliko češenim truplom! Vidil boš neki gnil in vjeden obraz, ki je še pred kratkim nesramne oči na sebe vlekel, zagledal eno pest pozemeljskih červov, ki vživajo nesramno telo, ki je še v kratkem tebi v nečistem poželjenju streglo! Barej, kedar na robu pokopališa stojiš rekoč: Pregrešno truplo tukaj gnije, — oh kje pa je nja uboga duša?! Vstraši se peklenskih vrat, ki so že tudi za tebe odperte, hitro se oberni, kakor Marjeta Kartonska na pot ojstre pokore, da je ne zamudiš. — Marjeta od nar gerši pregrehe umazana, kakor černa vrana, zdaj od grozovitne nesreče svojega mladenča splašena, brez odloga nesrečen kraj svojega hudobnega življenja zapusti, in v svojega domačega nazaj pribeži, terka na vrata svojega očeta, pa se jej ne odpro, iše usmilenja pri svojih ljudeh, pa ga ne najde, prosi odpušanja vse, ki jih je s svojim razujzdanjem pohujšala, ali žlahta in vsi njeni stari znanci jo zaveržejo in iz domačega kraja zaženo. — Vidiš grešnik, grešnica, kako se poslednič tem godi, ki se v svet zaljubijo in Boga pozabijo! — Svet

tebe tako dolgo ljubi, dokler ž njim pregrešno živiš; kakor hitro nja nevarne pote zapustiš, te bo preganjal in kervavo sovražil do smerti, zakaj: *„Kateri hočejo pobožno živeti, bojo preganjenje terpeli;“* uči sv. Paul. Pa vendar ne obupaj od sveta zaničevana in zaveržena reva, ako za tebe pri ljudeh vsmilenja ni, vsmilil se te bo Oče nebeški, ako se k njemu poverneš, kakor sv. Marjeta Kartonska. — Marjeta od svojih ljudi zaveržena se v ptuje mesto Kortono poda (od kterega tudi svoj perimek ima), najde usmileno gospo, ki njo pod svojo streho vzeme, poiše si dobrega spovednika, kterih se, kakor dobra ovčica svojega pastirja derži, dela *tri in dvajset lét ojstro pokoro,* vse hude skušnjave srečno premaga, in poglejte, njena duša, poprej ostudna, kakor černa saja, bela skoz pokoro, kakor golobica v nebeško kraljestvo izleti. Bog skoz čudeže vsemu svetu oznani in sv. mati katolška cerkev njo veliko svetnico časti, ter vsim nečistim grešnikom in grešnicam za živo ogledalo prave pokore postavi, kar sim tudi jaz danes storil. Oh, da bi saj danes odperli vi nečistniki in nečistnice svoje od pregrešnega življenja zaspane oči, naj bi spoznali navadnega prešestvanja grozovitno gerdobo, da bi se povernili k svojemu Očetu, preden vam sonce usmilenja Božjega zajde; — da bi spoznale pa tudi še nedolžne čiste duše strašno peklensko pošast nečistosti, ki vas v svoje zanjke lovi in na svoje limance vabi, in se ostudnega zapeljevanja skerbno varvali, za to vam hočem še živo podobo gerdobe nečistosti pred oči postaviti — alj poprej naj si oddehnem. —

II.

Vidim *pisano kačo* med rožami ležati — otroke male in velike z nevarno kačo igrati; veliko mladih in starih okoli zvite kače stoji, vse ji streže, njo hvali, in si dopovedati ne da, da bi kača strupna bila, da bi komu kaj hudega storila. Pa le nekoliko bolj se ogledajte, kaj se po sveti godi! Z veseljem si ljudje s kačo kratek čas delajo, pa ne vejo, da skrivaj vsakega pikne, ki se nje le nekoliko dotekne; — veselo za njoj letajo ali žalostno njo zapustijo. — Tam po

žalostnem potu truma nesrečnih fantov in dekelc klaverno hodi, bližna smert se jim na obličji pozna; tukaj zapušenih mladenčev veliko število v strašnej bolezni leži, plaka in zdihuje. — Očetje doma z glavo v steno bijejo zavolj nesreče svojih zgublenih sinov, matere si lase iz glave pipljejo od prevelike žalosti nad svojimi zapeljanimi hčerami, ves človeški rod milo ječi, le nespametni otroci zapeljivega sveta se svoje smertne kače veselijo. Oh, kako dolgo se bo to še med nami godilo, koliko ljubih bratov in sester pomerlo od te zapeljive smertne kače? — In kje je ta nesrečna kača, kako je njeno zapeljivo ime? Ni nobena pozemeljska kača, ona peklenska pošast se *nečistost* imenuje in je v pekli doma. — Vi ste gledali v življenji sv. Marjete Kortonske, nje žalosten konec, o da bi njo tudi med nami vselej prav spoznali, in se nje skerbno varvali, bolj kakor strupne kače, zakaj ona med nami strašne rane dela, na katerih zdaj posebno med nami človeški rod gnije. „Svoje dni je peklenski sovražnik z mečem in ognjem sv. cerkvo preganjal, sedaj pa z nečistostjo.“ Sv. Aug. — Poglejte fante, ki so poprej nedolžni bili, ljubeznivi kakor beli limbarji na zelenem polji, od strupne nečistosti omamljeni, vsi izdivjani po sveti hodijo, se ne bojijo Boga, ne porajtajo pekla, poslednič grejo vsi klaverni in izdelani zemljo gnojit, Vigred se vsako leto omladi, ali njih zgublene čiste moči ni več nazaj; gore spet zelenijo, ali razuzdani mladenči so suhe drevesa, ki se ne ozelenijo več. — Deklice zale v svojej nedolžnosti kakor rudeče rožice v Božjem verti se osipljejo, vso lepoto zgubijo, ker so svete čistosti žlahen cvet v svojem serci zamorile. Ljubezniva spomlad njim lepe rožice spet razcveti, ali rožice angelske — njih devištva več nazaj ni, ako je enkrat zgublena. In tudi zakonski možje in žene, ki so lepo, kakor žlahne vijolice, v svojem stanu živeli, lazijo klaverni med nami okoli, ker so se v svojem zakoni pregrešili, svoje zdravje, poštenje in veselje zakonsko zapravili. Žalostno hodijo njih otroci za njimi, kakor senca za suhim drevesom in nosijo pregrehe svojih ostudnih staršev na svojem revnem trupli za svoj del. — Malo, malo je več med nami nedolžnih mladenčev, malo, malo čistih devic; veliko

nesrečnih zakonov, strašno število prešestnikov in prešestnic, ljuba nedolžnost iz naših krajev beži, nesramnost že očitno po sveti hodi, in trosi povsod svoj žalosten sad. Tudi nad nami tožuje, kakor nad pervim svetom Bog: „*Moj Duh ne ostane v človeku, ker je ves meso, in vsi ljudje so svoj pot zgrešili. Za to hočem človeka, katerega sim vstvaril, iz zemlje pokončati.*“ I. Mojz. 6.

O vi nesrečni nečistniki in nečistnice, ktere je strupna kača nečistosti tako oslepila, da se tolažite, da prešestvati ni greh, vi, ki svoje tovarše in tovaršice učite, naj duhovnom ne verjamejo, kteri mlade ljudi pred tako boleznijo le za to strašijo, ker drujega delati nimajo, odprite svoje oči in poglejte, kamo je zapeljivo, nesramno življenje zapeljivca Marjete Kartonske spravilo. Odprite danes svoje ušesa in sodite, ali je Bog ktero pregreho tako strašno preklel, kakor nesramno nečistost? „*Greh nečistosti narode nesrečne stori. — Kdor se z nečistniki sklene, bo nesramen, on bo delež strohljivosti in červov, in njegova duša bo iz števila živih veržena.*“ Sir. 19, 3. „*Vsako ženstvo, ki nesramno živi, bo kakor blato na cesti pomandrano.*“ Sir. 9, 10. „*Ne motite se, zakaj nobeden nečistnik in prešestnik ne pojde v nebeško kraljestvo.*“ Tako večna resnica govori, in kje se najde človek, da bi si upal to tajiti? Ako kdo reče, da prešestvati ni greh, tako mora tudi tajiti, da ubijati in krasti ni greh, zakaj ravno tisti Bog, ki je prepovedal: „*Ne ubijaj, ne kradi, je tudi rekel: ne prešestuj.*“

O vi goljufni, zapeljivi preroki, ktere sama peklenska kača v službi ima, da na mesto nje dušam lažete, in jih v nesramen greh zapeljujete, povejte mi, ali je gerši pregreha na sveti od nesramne pregrehe nečistosti? Nobena saja ni tako černa, nobeden gnoj ni tako gerd, da bi vam zamogel gerdobo nečistega življenja pokazati, in da bi vam strašnost prešestovanja očitno popisal, bi morlo rumeno sonce svete nedolžnosti svoje obličje zakriti. — Ako bi se vi zapeljani nečistniki in nečistnice na duši vidili kako gerdi ste, od strahu in groze bi omedleli, kakor Marjeta Kartonska nad pogledom červivega trupla svojega nečistega tovarša. — Vi zapeljivi tovarši in tovaršice, ki nečisto

življenje hvalite in nedolžno mladino za sebo vabite, odgovorite mi danes, ali je pregreha na zemlji, ki bi toliko ljudi nesrečnih naredila, kolikor jih prešestvanje stori?“ Nečistost je ves pervi svet potopila, ona Sodomo in Gomoro in druge sosedne mesta z živim ognjem pokončala, ona je bogaboječega Davida prešestnika in človekomorca storila — ona modrega kralja Salomona v malikovanje zapeljala — ona junaškega Samsona zvezala in vsmertila — ona veliko jezer Izraelcev pomorila — ona še zdaj cele hiše — vasi in dežele z nesramno boleznijo napolni — toliko otrokomork naredi, in svet s hudobnimi ljudmi pohujša — tudi tebe, ako se v nečisto bolezen podaš, bo premenila, naj bi ravno angel bil, v peklenskega satana. Cel svet nam priča, da pravičen Bog pregreho tepe, ali zavolj nečistosti tepe ljudi do bele kosti.

Ali kolikokrat se pa more pregrešiti, da bi nečistost velik greh bila? Ne enkrat ali dvakrat, ali tolikokrat, da bi števila ne vedil več; Kristus govori: *Slišali ste, da je starim rečeno: Ne prešestuj. Jaz vam pa povem, da vsaki, kateri ženstvo pogleda, da njo poželi, je že prešestval ž njo v svojem serci.*“ Mat. 5, 27. 28. Greh je vaše slabo govorjenje, vaše nevarno petje, — dobre volje — vaše nečisto poželjenje in vse, kar k nečistosti pomaga. Kakor je svitel čisti glaž, ki svitlo sonce skoz nja sije, še svitlejši je sveto angelsko oblačilo svete čistosti. Ali na čistem glaži se vsaka sapa pozna, in če se ne varje, hitro se zdrobi: ravno tako se tudi godi s sveto čistostjo nedolžnega serca. Raztergano oblačilo svete nedolžnosti nikdar več celo ne bo. Za tega del govori sv. Paul: „*Velik zaklad nosimo v rahlej posodi.*“ Ena sama nečista pregreha je tolika, da svojo nedolžnost zgubiš, časno nesrečen postaneš in se večno pogubiš; kaj bo toraj za vas nečistnice! ki brez vsiga strahu v strašnej pregrehi živite? Ali slepe so vaše oči, gluhe vaše ušesa, kamenite vaše serca — vi ste nečistosti pijani, in pijancom je zastonj govoriti. Rajše se k vam obernem, ve čiste angelske duše, ki varjete čisto svoje truplo, pa tudi nedolžno svoje serce. Oh, od samega veselja bi se jokal, kedar vaše serce

premislim. Vaše čisto truplo je *tempel svetega Duha*, vaše nedolžno serce je posvečen *altar* ljubega Jezusa, vaša čista duša *nevesta Jezusova* se povzdiguje v svojih mislih in željah pred obličje Božje, zakaj: *„Zveličani so, ki so čistega serca, oni bojo Boga gledali.“* Naj vas ravno zapeljiv svet zaničuje, ne bodi vam žal, saj so vas toliko več v nebesih veseli. Božji angeli vas zdaj po vsih vaših pravičnih potih spremljajo, kakor svoje dni mladega Tobija, že vas v nebésih pripravlen kraj čaka, *kjer bote nar bližej Božjega sedeža*. Mod. 6, 20.

Vesela bo vaša posledpja ura kakor dan ženina in neveste; angelci Božji, vaši tovarši, vas bojo spremili k nebeškej svatovšini. Tam bote ve, nedolžne duše! *pred tronom Jagneta stale, novo pesem pele, ktere nobeden drugi peti znal ne bo, kakor oni, ki so deviškega stanu.* In če se ravno vaše truplo v černo zemljo pokoplje, lepo, čiste se vseje, še lepši enkrat bo vstalo. Kakor obličje Jezusovo na gori se bo tudi vaše v novem večnem življenji svetilo, kakor sonce; vaše nebeško oblačilo svete čistosti bo belo kakor sneg. „Dokler *čistost ljubite, ste prijatli nebeškega kralja,“* Prip. 22, 11., sté angelske žlahte. — Oh, da bi imel angelski jezik, veliko imenitost in nebeško čast svetega, čistega deviškega življenja popisati! — Ali moje serce v meni trepeče, viditi vas v sredi zapeljivega sveta — poznati toliko sovražnikov, ki za vami hodijo, že svoje nesramne roke stegajo, vam angelsko oblačilo svete nedolžnosti izsleči, vam nebeški venec devištva raztergati, vam lepo rožo čistosti iz vaših rok vzeti, nesrečno storiti vašo dušo in telo. — O preljube, drago odkupljene duše Jezusove, svojih sovražnikov skrivnih in očitnih varujte se; varujte svoje oči, da ničemurnosti gledale ne bojo; kdor je nesramnega pogleda, tudi ni čistega serca; — zapirajte svoje ušesa, da nesramnega kaj slišale ne bote; nesramne besede so suhe derva nečistega ognja, ki ga nespodobno govorjenje v serci vname. Zagradite svoje serce in ne pustite nečiste ljubezni v njem prebivati, Božja in posvetna ljubezen si niste prijatlici, ne morete v enem serci skupej prebivati; kakor ena oživi, mora druga umreti. —

O ne verjemite sladkim besedam nesramnih zapeljivcov, ki vam zlate gore obetajo, vašej nedolžnosti pa jamo kopljejo; na jeziku imajo med, v svojem serci pa kuhajo strup, s kterim bojo vašo dušo umorili. — Glejte hinavca, kako se vam priklanja, vas hvali, še nad Boga povzdiguje, ter vas slepi, in kedar je vas oslepil, pod neumno živino vas poniža, vam vzeme vašo lepoto, vaše poštenje in prijaznost Božjo, vse ognuseno serce, sramoto in vbožtvo vam zapusti. — Ves svet vam na večne čase poverniti ne more, kar je vam hudoben zapeljivec vzel. Preljube duše! prosim vas s svetim Paulom in opominjam v Gospodu Jezusu, *da, kakor vam gre živeti in Bogu dopasti, tako tudi živite. To pa je volja Božja, vaše posvečenje, da se zderžite nečistega djanja, da vas vsak ve svoje telo ohraniti v svetosti in časti, ne po gnanju poželjenja, kakor neverniki, ki Boga ne poznajo. Bog vas ni poklical k nečistosti, ampak k čednosti.*" I. Tes. — Lepo vas prosim v imenu vaših angelov varhov, ki pred obličjem Očeta nebeškega stojijo in za zveličanje vaše skerbijo, ne ravnajte se po navadnem razuzdanem življenji vaših tovaršev in tovaršic, katerih je veliko poklicanih ali le malo izvolenih, zakaj: „*Voske so vrata in tesna je pot, ki v življenje pelja, in le malo jih je, ki jo najdejo.*" Mat. 7, 15. Prosim vas v imenu Marije, žalostne matere, posnemajte njeno čisto življenje, varujte se pregrešnega sveta, in služite zvesto kakor Marija svojemu Gospodu. — Prosim vas v imenu križanega Jezusa, o ne zapustite svojega ljubega nebeškega Pastirja, in ali vam vse to ni zadosti, na svoje pastirske kolena hočem poklekniti, svoje slabe roke povzdigniti, ter vas prositi, da varvajte svojo nedolžnost, bežite pred zapeljevanjem, in hodite po voskej poti svete čistosti proti nebesom, ki vas ravno po rožicah v nebeško veselje pelja. O veselite se, naj bo prav veselo vaše serce; *še ni nobeno oko vidilo, ne uho slišalo, tudi ne serce občutilo, kar je Bog vam pripravil, ki njega s čistim sercom ljubite.*" — Kaj pa bo z vami, vi zapeljani, v nečisti greh zakopani mladenči in deklice revne? Nad vami žaljujejo sv. nebesa, zavolj vas zemlja zdihuje, zavolj vas žaljuje vaša preljuba mati Marija, prečista Devica; — vi ste pa le dobre volje,

rajate (plešete) po širokem poti pogubljenja, in peklenski brezden z vami veselje ima. Vi ste zapustili svojega Boga, ne porajtate več za nebesa, se pekla ne bojite; le samo posvetna sreča ali nesreča vas še skerbi. — Poslušajte toraj, kaj se nečistnikom in nečistnicam prej ali slej, pa vselaj nesrečno zgodi. Zapeljivi, nesramni možki, ki pred zakonom nesramno živijo, in ženstva zapeljujejo, ne bojo nikdar srečnega zakona imeli. Pamet jih bo zapustila, sreča bo od njih zginila, strašna bolezen ali pa nagla smert bo njihov žalosten del; malo bo zapeljivcov zveličanih, ker je tako malo prave pokore med njimi. Ženstva, ki se v nečisto življenje podajo, ne bodo na tem svetu nikdar veselih dni doživele. Žalostno je, ako pred zakonom matere postanejo, pa vendar je ta žalost v nečistem življenji njih sreča, srečnô rojeno dete je njih pokora, zadni prijatel na zemlji za nje, ako po materno zanj skerbijo. Ojstro spokorno življenje in pošteno izrejenje svojega otroka nezakonskim materam pred Bogom usmilenje zadobi in jih spravi s pravičnimi ljudmi. Ali gorje vsakej otrokomorki, ktera svojemu otroku ali že pod svojim sercam ali po porodu življenje vzeme; ona zamori zadnega prijatla svojega, nedolžno prelita kerv vpije, kakor nekdaj kerv Abelna iz zemlje do nebes — oh! kako težko bo taka zveličana! Katera pa mati ni in noče biti, pa vendar nečisto živi, bo nesrečen in sedemkrat hujši konec imela. Kakoršno življenje, takšna bo smert. — Mlada Suzana v nekem mesti na Nemškem doma je borne stariše imela, in jih je hitro zgubila. Brez Božjega nauka je izrastla, se dala hitro v greh zapeljati, in ker so jo v njenem domačem kraji preveč poznali, se v neko veliko mesto poda, svoje nesramno truplo prodajat. — Bog jej bolezen pošlje, vsa revna se v svoje domače mesto poverne, vsè polna gerč, bleda pa tudi objokana pride, ter obeta, da nikoli več se v poprejne grehe povernila ne bo. Kakor hitro se pa ozdravi, in od dobrih ljudi postrežena svojo moč dobi, spet zgine in se v poprejno, nesramno življenje poverne. V nekolikih letih se privleče spet v svoje domače mesto nazaj; kdor njo vgleda, se prestraši. Nekoliko cunj njeno smradlivo truplo pokriva, nesramna bolezen se ji na obličji pozna,

težko do bolnišnice prileze, kjer je hotla zadnjo streho dobiti; alj njeni krič zavolj strašnih bolečin, čuden smrad njenega trupla je bil toliki, da niso mogli drugi bolniki zraven nje obstati. Na ves glas so gosposko preklinjali, da tako pod streho imajo. Sklenili so nesrečno Suzano iz bolnišnice spraviti, ali kamo hočejo gnjilo truplo djati? Na britofi tistega mesta je neka stara kapelica na mesti kostenjaka stala, v katero so pogrebniki svoje orodje devali, v tajisto vbogo Suzano zaneso. — Kedar se mertvaške vrata odpro, se pregrozi in zavpije: „*Moj Bog! kaj me hočete živo pokopati?*“ Rada bi ubežala, ali ni več iz postelje mogla. V neki kotec njo položijo — usmilene žene njo iz mesta vsak den obišejo ter jej postrežejo; — v kratkih dneh je Suzana vsa spokorjena umerla. Tako strašno se dopolnijo vsim nečistnikom besede večne resnice: „*Kdor nečistost vganja, bo hitro červom živež, in nja duša bo izmed živih izbrisana.*“

Tretja žalost Marije.

III. Slaba skerb gospodarjev za svojo družino, — nepošteno zaderžanje poslov do svojih predpostavlenih.

„O vi vsi, ki greste memo po poti, pomislite in poglejte, ako je kaka žalost tolika, kakor je moja žalost. Ljudje zdihujejo in kruha išejo; dajo vse nar dražejše za jed, da se preživijo.“ Žal. pesm. Jer. I., 11, 12.

Vvod.

Kedar po sveti okoli hodim, gledam ljudi in njih življenje premišljujem, najdem za potom življenja revno zapušeno truplo ležati. Milo tožuje in si dalej pomagati ne zamore, zakaj njegovi udje so se spuntali in nočejo več drugi drugemu služiti. Glava pravi, da noče več za noge in roke skerbeti, naj vsako za sebe skerbi; noge pravijo, da ne bodo več trupla tako težko nosile, rekoč: saj niso glava in roke imenitneji, kakor smo me; roke se branijo delati, in hočejo same za se živeti, da jim pokornim biti potreba ne bo. Poslednič

se še želodec ustavi in drugim živeža kuhati noče, rekoč: *„Jaz brez drugih ložej živim, kakor oni brez mene.“* Tako se udje trupla eden drugemu terdovratno ustavljajo, žalostno za plotom leže, in skoraj bo jih konec.

Kdo je to revno zaverženo truplo za potam? To je ves človeški rod; njegovi udje, ki se ustavljajo, so razni stanovi na svetu, ki svojih dolžnost zvesto dopolniti nočejo. Kar je glava truplu, to so predpostavleni gospodarji in gospodinje svojim domačim; kar so človeku roke in noge, to so pohištvu hlapci in dekle; kar je človeku želodec, to je vsakej domačii družina; in vsakej hiši, dro celej deželi se ravno taka godi, kakor oslablenemu truplu za cestoj, ako predpostavljeni svoje dolžnosti ne spoznajo in zanemarijo, podložni pa tudi svoje predpostavlene zaničujejo in njih vbogati nočejo. — In poglejte, koliko hišam, koliko kraljestvom, celim deželam se v sedajnih časih ravno taka godi. Gospodarji tožujejo svoje posle; posli zdihujejo nad svojimi gospodarji, en stan drujega dolži, in prava sreča med nami umira. — Nad to nezvestobo žaluje Oče nebeški, gospodar vsih gospodarjev, ker vidi svoje otroke nesrečne; nad tim slabim zaderžanjem tožuje tudi naša ljuba mati Marija prečista Devica in v duhu ljudem kliče: *„O vi vsi, ki memo greste po poti svojega pregrešnega življenja: pridite in poglejte, kolika je žalost moja!“* Ljudstvo, ki bi lehko srečno bilo, zdihuje; veliko ljudi kruha iše, ki bi lehko *pošteno živeli*; koliko njih celo večno zveličanje svoje za živež proda, ki v svojem stanu pravično živeti noče. Premalo skerb gospodarjev in gospodinj za svojo družino pa tudi nepošteno zaderžanje poslov do svojih predpostavljenih je tretja žalost Marije, katero premišljevati hočemo.

I. O vi vsi hišni *očetje in matere,* ki radi svojo družino tožujete, poglejte na glavo revnega trupla za cesto, in premislite svoje velike dolžnosti, ki vam jih bom v pervem deli pokazal.

II. Vi *hlapci in dekle* pa, ki po dobrih službah zdihujete, spomnite se na roke in noge, ter tudi svoje dolžnosti pridno storite, katere bom vam v drugem deli razložil.

Vsi smo udje enega telesa v Jezusu Kristusu. Naša zvestost bo naša sreča; vaša bo tudi sreča, ako me zvesto poslušate, zakaj: *„Zveličani so, ki poslušajo Božjo besedo in njo ohranijo.“* —

I.

Ves svet je hiša Božja, sam večni Bog je njen gospodar. — Kar je pa Bog vsemu svetu, kar je cesar svojemu cesarstvu, to je vsakteri gospodar svojej hiši, njen oskerbnik in vižar; dro še več je on; hišni gospodar je po mislih svetega Augština škof svoje hiše, dušni pastir svojih podložnikov, katerega je vsemogočni Bog za svojega namestnika postavil. Kolika čast, kolika imenitnost hišnega gospodarja; pa tudi velika in nar perva dolžnost: skerbeti,

1. *Da družina lepo Bogu služi.* —

Hiša brez Boga in pa zemlja brez sonca; vse bi bilo temno, vse bi bilo pusto; le ponočni tolovaji bi po njej gospodarili; le dereča zverina bi po zemlji hodila, le roparske tice bi pod nebom letale. — Kakor hitro pa ljubo juterno sonce iz zagor prisije, se vsa ponočna pošast v svoje temne berloge poskrije; veselo cveteče rože svoje kelhe odpro in povzdigujejo svoj žlahen duh proti soncu; gmetne ptičice po drevji žvergolijo in opravljajo po svojej navadi svojo juterno službo. — To je tudi vsake keršanske hiše sveta dolžnost.

a) Kakor hitro juterno sonce vstaja, morte vstati gospodarji in gospodinje tudi vi; in kakor juterna zarja, ki se po hribih in dolinah razliva, vse stvari k novemu življenju budí, ravno tako morate tudi vi buditi svoje podložne, in skerbeti, da svojo *molitev juterno* zvesto opravijo. Ako je jutro megleno in oblačno, se slab dan obeta; in če vaša družina dne z Bogom začela ne bo, ako predolgo leži, ali brez vse molitve na delo ali pa k mizi leti, tudi vašej hiši prijazno sonce prave sreče in žegna Božjega sijalo ne bo. Le od Boga vse dobro pride.

b) Lepa in sveta je stara keršanska navada, da se *pred jedjo in po jedi* glasno moli; o ne opustite nje; zakaj tudi Jezus je svoje oči k nebeškemu Očetu povzdignil, preden je na gori pet kruhov in dve ribici med pet tavžent ljudi razdelil in jih vse nasitil; tudi on je s svojimi učenci po zadnej večerji hvalno pesem zapél, preden so se iz večerjališča na oljsko goro podali. Kjer pri hiši na glas moliti nehajo, dobrega Očeta več ne spoznajo, ki jim vse daje; od tiste hiše tek in žegen Božji uhaja in njo bo skoraj zapustil. Tiha molitev pri mizi in pa hladna, merzla jed na mizi večdel malo velja; kakor se toplo kosilo in vroča večerja proti nebesom kadi, naj se tudi vaša molitev glasi k Očetu.

c) Še lepši je pri keršanskej hiši navada, da gospodar ali gospodinja svoje podložne na večer zakliče, v sredo med nje poklekne, ino ž njimi *večerno službo Božjo opravi;* ako ne vsak večer roženkranca, vsaj nekoliko Očenašev, Češenih Marij, ali kako kratko sveto molitvico, ter s svojimi domačimi Boga za vse prijete dobrote pretečenega dne zahvali, zavoljo storjenih grehov odpušanja prosi, ter sebe in svoje previdnosti Božjej izroči. Obljubim, da angeli varhi ž njimi molijo, njihove molitve pred tron Božji nosijo; in kedar po takej večernej molitvi vsi sladko spijo, angeli Božji nad njimi bedé, ter jih po noči hudega varjejo.

d) Oh, srečna taka hiša, v katerej gospodar in gospodinja za Božjo službo skerbita; ona je Božje prebivališče, in sveti Duh pri njej prebiva. — Poglejte, kako veselo je, kjer *svitla lampica* v hiši Božjej gori! Naj si je ravno zvunaj černa tema, huda burja in piš, lampica le veselo gori pred Božjim altarjem in nam priča, da pravi živi Bog tukaj prebiva; taka lampica duhovna je v vsakej hiši služba Božja. Ako v cerkvi lampica ne gori, tudi Jezusa v presvetem rešnem Telesu v cerkvi ni; tudi Bog hišo zapusti, kjer domača služba Božja vgasne.

e) Kakor je pa Bog neskončno moder in dobrotliv šest dni za delo ustvaril, tako je sedmega sebi posvetil,

in k zveličanju duše odločil. Velika in sveta je toraj gospodarjev in gospodinj dolžnost, *skerbeti, da podložni zvesto k očitnej službi Božjej gredo*, sveto mašo in pridgo pred poldne in popoldne, ako mogoče, tudi keršanski nauk slišijo. — Kedar v nedelo in zapovedan praznik jutro iz visoke line zazvoni, in Gospodov dan oznanuje, spomnite se vi hišni vižarji, da je to Božji glas iz Očetove hiše, ki kliče vas in vaše ljudi, se v tempel Božji odpraviti, Bogu spodobno čast in hvalo dopolniti, pa tudi poslušati, kaj vam on po svojih namestnikih govori. Velik greh bi, gospodarji in gospodinje vi! storili, ako bi svojej družini vsakdanji kruh pritergali, da bi morli lačni biti; še veči greh imate, ako svoje domače mudite o svetih praznikih v cerkvo hoditi, pridge in keršanske nauke poslušat. Da se pa to zgodi, glejte za poslami, *ali v resnici v cerkvo gredo;* barajte jih, kedar k domu pridejo, kaj so slišali, česa se naučili? *„Ne mislite, da bi vam v cerkvi kaj zamudili.“* Sv. Izidor. Posel, ki Bogu lepo ne služi, tudi vam zvesto služil ne bo; hlapec in dekla, ki na Božjo besedo malo porajta, tudi vaših povelj poslušal ne bo.

2. Kakor Oče nebeški za vse skerbi in še nar manjšega červa v prahu ne pozabi, tako skerbeti za svoje domače je tudi vaša sveta dolžnost, vi gospodarji in gospodinje; ne le za dušo, ampak tudi *za telo* vaših hlapcov in dekel. — Skerbite svojim poslom za zdrav živež; pa tudi ne razvadite jih na žertnost in pijančvanje; — skerbite jim za pošteno oblačilo; pa tudi ne dopustite jim se pregizdasto nositi, svoj dnar na oblačilo obračati, ki se njihovemu stanu ne spodobi, in svet pohujša; — skerbite jim tudi za stare dni, da si zasložka svojega prihranijo kaj; zakaj družinče, ki je dolgo pri hiši služilo, in mora na stare dni kruha od hiše do hiše prositi, gerdost in zanikarnost svojega gospodarja očitno oznanuje. — Imejte svoje posle po očetovo kakor svoje otroke, in kakor s svojimi ravnajte ž njimi; ako pa vaši otroci nočejo biti, boljše za vas in za nje, da hišo zapustijo; zakaj, kakor Bog za poštenega posla del hišo oblagodari, tako za del

hudobnih hlapcov in dekel hišo z nesrečo tepe. — Učite vi gospodarji svoje mlajši hlapce vsakega dela, da si bojo zamogli pošteno živež služiti, kedar od vas pojdejo; — učite ve gospodinje svoje mlajši dekle vsakega ženskega opravila, da vas bojo hvalile, kedar vašo hišo zapustijo; tako bo slovelo po sveti vaše dobro ime, — ali še lepši zapisane se bojo svetile vaše imena v bukvah življenja večnega; zakaj dober nauk je nar boljše bogastvo, in mladim ljudem dobre nauke dajati nar boljši dobro delo. — Oh, da bi vsi gospodarji in gospodinje tako zvesti namestniki Božji bili, toliko skerbni očetje ino matere svoje družine! bila bi vsaka hiša tempel Božji, srečno prebivališče Božjih otrok; ali kjer glava kaj ne velja, tudi celo truplo omaguje; in taka se v sedanjih časih med nami godi, kar vam moram z žalostnim sercom povedati.

a) Nekoliko gospodarjev in gospodinj se preštimano nosi, svoje *posle zaničuje*, in kakor svojo živino nje ima; jim nobene ljubezni ne skaže, pa tudi nobene ljubezni pri svojej družini ne najde; kjer pa keršanske ljubezni ni, se dobrega nič ne godi. Posli takim gospodarjem nezvesto delajo, jih škode ne varjejo, neradi k hiši pridejo, in prej ko morejo tako hišo spet zapustijo. — Oj vi predpostavljeni, pomnite, kaj vas sv. Duh uči: „*Zvestega hlapca lepo imej, kakor sam sebe; kakor s svojim bratom ravnaj ž njim.*“ Sir. 30, 31. Tudi vaš hlapec je vaš brat, tudi vaša dekla je vaša sestra; tudi vi ste hlapci in dekle ravno tistega gospodarja v nebesih, ki bode sodil vas in nje, pred kterim nekdaj nobenega razločka ne bo. — Varujte njihovo zdravje, dokler so še pri moči; in kedar oslabijo ali zbolé, ne pustite jim spod vaše strehe, da vaša sreča ne pojde za njimi; zakaj spet sv. Duh govori: „*Ne delaj hudo s svojim hlapcom, ki tebi zvesto služi, ne naj revnemu od svoje hiše iti.* Sir. 7, 12.

b) Drugi gospodarji svojej družini *vse dopustijo*, ako njim le zapovedano delo opravijo, rekoč: „*Naše je truplo, ki nam dela, duša pa njihova.*“ Dopustijo jim gerdo nespodobno marnvati; bližnega neusmileno opravljati in obre-

kovati; med možtvom in ženstvom nečisto znanje delati, cele noči vesovati, nedele in nedelce po tabernah vlačiti se, in molčijo kakor mutasti psi, ki ne morejo lajati, kedar hudodelci hišo podkopljejo in je nar boljšega blaga oropajo. — O vi gospodarji in gospodinje, ki tako zanikarno ravnate, kako strašno sami sebe golufate! — Skoz nesramne marne, ki jih družini pripustite, se vaši nedolžni otroci pohujšajo; zakaj hujše je klafati, kakor ogenj v streho nositi; hiša, ki pogori, se spet postavi; ali otroci pohujšani se ne popravijo več. — Opravljanje vaše družine vašim sosedom poštenje krade; ali kakor pri vas črez druge marnvajo, bojo po drugod marnvali od vas. — Nesramno znanje, ki ga dopustite, je pri vašej hiši kužna bolezen, ki bo vam vse nalezla, da cela vaša hiša brez poštenja bo. — Vsak pošten hlapec, poštena dekla se v vašo hišo boji. — Vsi grehi, ktere pod vašo streho dopustite, so tudi vaši grehi; kako bote za nje enkrat odgovor dajali? — O pomnite, hišni očetje in matere, moje besede: Boljše, da kamen v sredi vaše hiše leži, kakor da razberzdan posel sedi, ki vam vaše otroke pohujša, družino popači, srečo odpravi in stori, da sv. Duh od vaše hiše beži.

c) Nar hujše pa gospodarji in gospodinje grešijo, *ki se sami slabo zaderžijo* in družino pohujšajo. Koliko jih je, kterim merzi, ako hlapec ali bogaboječa dekla od Božjih reči pregovori; — koliko jih je gospodarjev, ki brez vse molitve, kakor njihovi voli in konji živijo, in ne vidijo radi, ako njihovi posli molijo, ali pak pridno v cerkvo hodijo. Koliko se gerdih gospodarjev in gospodinj med nami znajde, ki niso namestniki Božji, ampak najemniki peklenskega hudiča, da nedolžne posle sami v greh napeljujejo in nesrečne storijo. — Taka hiša je tolovajska jama dušne morije, takšni gospodarji in gospodinje so dušni ubijavci. Iz takih služb izhajajo malopridni hlapci in dekle, nad katerimi se dan denašen toliko tožuje; iz takih hudičevih šol se šira kakor huda ura pregrešno življenje po sveti. Zapstonj je vse pridgovanje keršanskih učenikov, — vse opominvanje spovednikov; zgublene vse družinske postave in štrafe deželske pravice; pridne družine in sreče na zemlji ne bo; pohujšanje

bo vpilo iz zemlje do svetih nebes: dokler gospodarjev in gospodinj ne bo, ki lepo Bogu služijo in za svojo družino po keršansko skerbijo. „*Vi ste luč sveta*,“ pravi Kristus vam gospodarjem; ako luč temno gori, je cela hiša temna. „*Vi ste sol* vaših domačih,“ ako je sol za nič, kako bi jedi dobro dišale, *ako se sol spridi ni za drujiga več*, *kakor da se izverže in od ljudi potepta.* Taka se bo tudi vam godila; zakaj sv. Paul govori: „*Kdor za svoje domače ne skerbi, je vero zatajil in je hujši od hajda (nevernika).*“ I. Tim. 5, 8. Oh, kaka bo enkrat vaša rajtenga, kaj bo za nebesa? Kaj boš odgovoril ti gospodar, kedar boš na sodbi s svojim hlapcom stal, ki te bo tožil: Vi ste krivi, da sim se pohujšal; — kaj boš odgovorila ti gospodinja Sodniku, kedar ti bo dekla nasproti vpila: Jaz sem nedolžna k vam prišla, — vi ste pa k vsemu molčali! — Družinče, ki se pri vas pohujša in ne spokori, bo *enbart* pogubleno; vi pa gospodarji in gospodinje *stobarti;* zakaj Kristus od vas govori: „*Kdo je neki zvesti in zastopni namestnik*, *kterega je Gospod črez družino postavil*, *da jim daje živež ob času?* — *Srečen tisti hlapec, kterega njegov Gospod, kedar pride, najde tako* (pravično delati); *resnično vam povem*, *da bo ga črez vse svoje premoženje postavil. — Ako pa malopriden namestnik v svojem serci na svojega gospoda pozabi*, *svojo družino hudo ima*, *je in pije s pijanci, se slabo zaderži in svoje podložne pohujša; bo prišel gospod ob dnevu*, *ko se ga nar manj trošta, ob uri, ktere ne ve*, *ter mu poreče:* „*Daj rajtengo od svojega hiševanja: Odločil ga bo*, *in mu dal plačilo z hinavci, kjer bo jok in škripanje z zobmi.*“ Mat. 24, 45.

O vi hišni očetje in matere! kako močno se vi meni usmilite, ako vaš žalosten stan pregledam in pomislim, kaj bo enkrat na ojstri sodbi Božjej! Pa tudi vi hlapci in dekle, mene močno skerbite; zakaj res veliko se najde nekeršanskih gospodarjev in gospodinj po sveti, ali slabih, zgublenih poslov še več, ki vam jih bom v drugem deli pokazal.

II.

Nezadovoljnost, nepoterpljiva nezadovoljnost s svojim stanom je nar perva in nar hujši mati vse nesreče, ki kralje in cesarje, pa tudi hlapce in dekle nesrečne stori. Res, da je služevni stan pogosto težaven: težko delati, dokler je človek mlad, zimo in vročino terpeti, in ne prostora svojega imeti, ki bi trudno glavo nanj položil. Ako je pa ravno poslov stan težaven, vendar nesrečen ni; in le tisti črez nja tožuje, ki ne ve, kako se drugim ljudem po sveti godi. — So unkraj širokega morja žalostni kraji, kjer ljudi kakor pri nas neumno živino prodajajo. Iz same Afrike jih vsako leto nar to manj sto tavžent pobašejo in čez globoko morje v nov svet na barkah prepeljajo; in preden v svojo žalostno službo pridejo, njih iz med sto po 6—7 na barki pomerje. V en nizek kot jih v barko natlačijo, kjer njim le po malem jesti dajo. Vsako jutro mertve trupla v morje pomečejo, ki so po noči od smradu in revšine pomerli, — Ako se barka prikaže, ki take človeške barantavce po morji lovi, in njej kupec ubežati ne more, hitro uboge sužne ljudi v sode pobaše, na nje kamenja naloži in jih v morje potopi. — Tolika je revšina ubožčikov, da jih veliko iz broda, kamur je na sonce zavlečejo, od prevelike žalosti v morje poskoči, preden v svojo žalostno službo pridejo. — Kar jih v nov svet na prodaj pripeljajo, jih po njihovem truplu poprodajo. Močnejši človek ali človekinja ko je, veči ceno ima, več tudi delati mora, da bi gospodarju veči kup zaslužil, kar je za svojega sužnika poplačati moral. Večdel njih po 5—10 na železno rinko priklenejo, po dne na delo ženó, po noči pa v temne čumnate zapró, kjer po slabej večerji na golej slami ležijo. Tako ubogi sužni preživijo svoje žive dni drugim v dobiček. In vendar je vsemogočni Stvarnik tudi nje vstvaril, kakor vas, je tudi njihov dobri Oče, kakor je vaš, tudi za nje, kakor za vas skerbi; — oh, kako nehvaležni ste, in kako strašno grešite, ki niste s svojim stanom zadovoljni, da služiti morate. — Vaš stan vas ne stori nesrečnih, ampak vaše slabe razvade, v katere se podate.

1. Perva jama nesreče je za posle *zanikarnost*, ako se v mladih letih dela bojijo, in se kruha zaslužiti ne naučijo. Rekel sim materi udovi: „*Daj služit svoje fante*!“ In ona mi je odgovorila: „*Ne, v službi se dosti ne naležijo.*“ Pojdi lenuh, in majhno mravljo poglej, kako se trudi celo poletje in za svoj živež skerbi; poglej marljive bučelice, kako pridno letajo in žlahno sterd sebi, pa tudi drugim nosijo; dro, vsaka stvar ima svoje odkazano delo, le zanikarnik se ga brani. In koliko jih je, ki zdravi in močni bi lehko služili, ali le po bajtah in kočah (kajžah) se potikajo in lenijo. Takšno zogibanje dela, takšna zložnost živlenja je perva priložnost pogublenja. „*Kdor pa pridno ne dela,*“ govori sv. Paul, „*naj tudi ne je.*“ — Bog je stvaril človeka za delo, kakor ptice za letati in ribe za plavati. —

2. Druga jama nesreče je za posle *razberzdano živlenje.* Koliko hlapcov je, ki v svojih mladih letih brez Boga živeti hočejo, svoj zaslužek po tabernah brez vse potrebe zapravijo, na svoje stare dni pa kruha prosijo. — Koliko je človekinj, ki v svojih mladih letih nimajo druge skerbi, kakor svoje truplo prodajati, svet pohujšati, delati greh na greh in Boga žaliti; dokler so mlade, v židi hodijo, stare pa revne cunje prodajajo. — Oh, kako bi taka družina srečna bila, ki Boga, svojega ljubega Očeta zapusti! „*Razuzdan človek veter seje, in hudo vreme žanje.*“ — Oh, kaj bo z vami, ako vi hlapci in dekle se Boga bali ne bote — kako nesrečno živeli! — Malo je hlapcov poštenih fantov — malo dekel divic. — To je jama nesreče, — to je pregreha Sodome in Gomore, zavolj katere pride jeza Božja črez hudobne ljudi.

3. Tretja jama vaše nesreče, vi služavniki in služavnice, je vaša *nezvestoba.* Ako vi le na oči delate, dokler vas gospodar ali gospodinja vidi, vi svoje predpostavljene oškodjete, sami sebe pa nar več golufate. Ni hujši razvade kakor nezvestoba pri deli. Kakor železo, ki zarijovi in ničesar ne velja, tako nezvestoba vaše roke pokazi, da po malem zvesto več delati ne morejo, ako ste se vse le na pol storiti razvadli. — Še hujše je vaša nezvestoba, ako svojim gospodarjem jemljete, kar vašega ni, in si sami plačujete.

Vsak skrivši vzet krajcar blaga deset pravičnih požre, da vam nič ne zda, kar zaslužite. Vaše poštenje vas zapusti, vaše ime slabo zaslovi, in vsaka poštena hiša se vas boji v službo vzeti. Taki nezvesti posli bojo pohajači in poslednič berači: velika nesreča svojega kraja. — Oh, naj bi vas zamogel vse srečne storiti, vi služevni bratje in sestre moje, naj bi vam zamogel vse vaše solze obrisati, ki se vam tolikobart po vašem lici uderajo; da bi meni mogoče bilo, vse vaše mile zdihleje potolažiti, ki se v vašem stanu tako pogosto slišijo; v resnici, to bi bilo mojega serca nebeško veselje! Ali ker tega brez vašega prizadevanja storiti ne zamorem, nate pet zlatih naukov za vas, ki vam bojo gotovo srečo prinesli, in vam vašo žalost v veselje premenili.

1. Pervi zlati nauk vaše prave sreče vam bodi:

Pomnite, da je Bog vaš pervi in nar viši gospodar; njemu vselej zvesto služite. Molite radi vsako jutro, vsak večer, hodite z veseljem v hišo svojega Gospoda; poslušajte radovedni Božjo besedo, prejemajte prav pogosto svete zakramente; in Bog vas ne bo zapustil, ne bo pozabil na vas. Mnogoterim gospodarjem in gospodinjam bote služili, ali Bog neprenehoma vaš gospodar in dobrotlivi Oče ostane; in poprej bo mati svoje dete zapustila, kakor bi On vas pozabil. Oh, koliko veselje, koliki tolaž je za ubogega posla, ako v resnici izreči zamore: *„Jaz Bogu služim, in moj Oče nebeški je moj dobrotlivi gospodar; čeravno nimam svojega stanovitnega doma, saj sim pri njem v nebesih doma.“* — Ali varite se, da njemu skoz greh slovo ne daste: ne dovolite, ne storite za nobeno ceno, kar Boga žali; zakaj on je vaš pervi gospodar. Kakor je Egiptovski Jožef, bogabaječ služabnik, rekel, kedar ga je hotla nesramna gospa v greh zapeljati: *„Kako bi mogel storiti tako hudobo, in grešiti zoper svojega Boga!“* Res, da je bil boren služavnik, mladenč Jožef, ravno za to, ker ni hudobne volje svoje spačene gospe dopolnil, v strašno ječo veržen; ali ker je bil svojemu nebeškemu gospodarju zvest, ga je On iz ječe na kraljev sedež postavil; in bo tudi vas rešil iz grešnih rok, — iz vsih nadlog, ako njemu zvesti ostanete. *„Potreba se je več Boga bati, kakor ljudi.“* — Kdor zlatim obljubam zape-

ljivih gospodarjev in gospodinj verjame, in njim v greh dovolji, Boga zapusti; oh, on nima v nebesih ne na zemlji stanovitnega oveselenja; on je že v pekli doma.

2. Drugi zlati nauk za vašo srečo, moja ljuba družina, je: *Pojiši si poštene in keršanske ljudi, katerim se v službo podaš.* Ako si toliko srečen — srečna, da dobrega gospodarja in gospodinjo imaš, lepo jih *vbogaj*, kakor svoje starejše, in ne hodi od njihove hiše. Kdor si pogosto službe iše, ni priden posel; goste službe so redke suknje; boljši se je pri poštenej hiši postarati, kakor od hiše do hiše podplate dreti. Kateri se pogosto preselujejo (vandrajo), slabo izhajajo. — Ako pa hudobnega gospodarja ali gospodinjo imaš, in se tebi večkrat krivica godi, poterpi voljno, zavolj Boga; on bo tebi za tvojo zvestobo to povernil, kar tebi tvoji posvetni gospodarji hudega storijo. Sveta Julija je imela nevernega gospodarja; ali iz ljubezni do Jezusa mu je toliko zvesto služila, se tako ponižno in pohlevno nosila, da jo je hajdovski gospodar toliko rad imel, da bi raje vse svoje premoženje zgubil, kakor to deklo. Ne govorite hudo čez svojo hišo k drugim ljudem; le slaba družina svoje gospodarje opravlja, in ravno skoz to svoje poštenje zgubi; bogaboječ posel naj Bogu izroči po besedah sv. Petra, ki pravi: „*To je prijetno za nas, da, ako kdo po krivici terpi, zavolj Boga svoje težave prenese.*“ I. Pet. 2.

3. Tretji zlati nauk hlapcom in deklam naj bo: *Zvesto delati, ne le na videz za časno plačilo, ampak za večno plačilo v nebesih.* Posel, ki le tako dolgo zvesto svoje dolžnosti dopolnuje, dokler mu gospodar ali gospodinja na roke gleda; in le toliko stori, da svoje plačilo dobi, ves svoj zasložek že na tem sveti zapravi, kaj bo za večnost! Kolikokrat se hlapci in dekle zgovarjajo: „*Kaj bi več delal, saj me nobeden ne plača za to.*“ O nikar tega ne reci; ako svoje delo Bogu izročiš, svojega plačila nikoli ne zgubiš; Bog je tvoj gospodar in tvoj večni plačnik v nebesih. Za to sv. Paul opominja: „*Nikar ne služite na oko, kakor bi hotli ljudem dopasti, ampak kakor služavniki Kristusovi, storite Božjo voljo iz serca radi, in služite z dobro voljo kakor Gospodu in ne kakor človekom.*“ Ef. 6, 7.

4. Šterti zlati nauk za vas, hlapci ino dekle Gospodove, naj bo: *Skerbite v svojih mladih letih za svoje stare dni.* — Dokler je človek mlad in zdrav, misli, da bo zmeraj tako ostalo, pozabi na prihodno bolezen, na stare dni, zapravlja, razuzdano živi; ali kakor burja pridejo hudi dnevi nad njega; in on si pomagati ne more, ker še na nje pomislil ni. Žalostno se tudi poslom godi, ki vse zapijejo ali pa v prevzetne oblačila zapravijo. Varujte se pijanosti; ona je za človeka, kar je suša za zemljo; varujte se gizdosti; ona je nar hujši tatica za mlade ljudi, ki jim lep zaslužek jemlje; — varujte se pa posebno razpušenega, gerdega življenja, nečistosti, ki mladenče ob vse spravi, deklicam pa pantelce v povoje, in žido v plenice premeni, in jim kakor njihovim zapušenim otrokom beraško palico v roke poda. „*Kdor se z nečistnicami peča, svoje blago zgubi.*“ Sir.

5. Peti zlati nauk za vas, vi keršanski posli, je: *Zadovoljni bodite s svojim služevnim stanom, v katerega je vas neskončno modri Bog postavil.* Tudi vaš stan je usmileni Jezus posvetil, tudi iz tega stanu je vam pot v nebesa pokazal. — Sveti Vendelin je kraljevo krono zapustil, in je šel svinje past, ter je vedil, da bo priden pastir ložej zveličan, kakor pa imeniten kralj. — Ako veliko terpite, in se vam hudo godi, oglejte se na Jezusa, svojega Gospoda, tudi *on ni prišel na svet, da bi mu ljudje služili, ampak da bi on služil ljudem*, za katere je terpel in umerl. Oh, obrišite si solze svoje, povzdignite proti nebesom svoje serce in razveselite se svojega težavnega stanu; več ko terpite, bolj ste podobni Jezusu, Božjemu Sinu, ki se je tudi ponižal in za nas hlapec postal; za to ga je pa tudi Oče nebeški povikšal; in bo povišal tudi vas, če vas bo zveste najdel. — Kedar je žalostno vaše serce, na Marijo prečisto Devico obernite se; tudi ona je bila ponižna dekla svojega Gospoda na tem sveti, in je zdaj nebes in zemlje kraljica. Ako bote ž njima pravično žalovali, bote tudi ž njima v nebesih kraljevali.

Poglejte, ljube duše! šest dni imate delavnikov, in morate svojim gospodarjem in gospodinjam delati; sedmi dan je sveta nedela; vi svoj dom zapustite, v hišo Očetovo pridite, in poglejte, tukaj pred Bogom ste vsi jednaki, v hiši Očeta

nebeškega ni med hlapcom in gospodarjem, med deklo in žlahno gospo nobenega razločka. — Še ene leta — dni — vaš delavnik na vselaj neha — in večna nedela se začne; tam v Očetovej hiši bomo vsi gospodovali — ako smo v svojej službi na sveti do konca zvesti ostali. Oj služimo tako, da naš Gospod nas enkrat veselo zaklical bo: *„Blagor vam, pridni in zvesti hlapci in dekle, ki ste bili v malem zvesti, bote črez veliko postavljeni.“* Amen.

Šterta žalost Marije.

IV. Slaba skerb kristjanov za službo Božjo.

„O vi vsi, ki greste memo po poti, pridite in poglejte, če je tolika žalost, kakor je moja žalost. — Ceste na Sion žaljujejo, ker jih ni, ki bi k obhajanju godov hodili.“ Žal. pesm 1, 4.

Vvod.

Veliko je pridgarjev na svetu, ki učijo ljudi, mlade in stare, bogate in borne, imenitne in poredne; med vsimi pa sta poglavitna pridgarja dva, ki svoje resnice ljudem oznanujeta in jih pot življenja učita. Pa koliki razloček je dan denašen med njima! Pervi pot resnice in pravice uči, kaže ljudem pravo stanovito srečo; ali le malo malo ljudi njega posluša, še manj jih je, ki bi njegove nauke zvesto vbogali. Drugi uči ljudi pot zmotnjav, jim goljufno zapeljivo srečo kaže, in vse za njim leti, ga hvali in časti, kakor bi brez njega živeti ne bilo. Pervi pridgar je Kristus Jezus, žalostno zapušen, drugi pridgar je navadni svet, od sedajnih ljudi toliko hvalen in češen. Svet, v sedajnih časih imenitni pridgar, povsod svoj glas povzdiguje, si je po mnogih hišah, posebno pa po takih tabernah in litužih, kjer kerčmar božjega straha nima, svojo leco postavil, kjer prav zvesto uči za kratek čas bližnemu poštenje jemati, nečisto marnovati in zapeljvati, keršanske nauke in služabnike Božje zaničevati,

preklinjati in se priduševati, starišem krasti, gospodarje in gospodinje goljfati, svoje dnarje zapravljati in dušo hudiču prodati; in vse to za kratek čas, — za eno dobro voljo! — In glejte, gospodarji in hlapci, rokodelci in barantavci, mladenči in deklice eden drugega za roko k tim pridgam peljajo, naj bo po zimi ali po leti, naj bo dež ali sneg, gerd pot ali lepo vreme; tih pridig ne zamudijo, dokler jih svet sam ne odloči in čez prag ne verže. Že od daleč slišiš velik truš, kjer se take posvetne pridge imajo, že po obličji lehko njih poslušavce spoznaš, kteri s serčnim veseljem k takšnim pridgam letajo. — O svet, — minjoči, zapeljivi svet, kako srečen pridgar si ti, ki toliko zvestih poslušavcev imaš! da bi le tudi vsi srečni bili, ki tebe toliko radi poslušajo!

Poglejmo pa, kako se Jezusu Kristusu godi, ki pravo pot resnice in pravice uči, in ljudem po svojih namestnikih nauke prave časne sreče in večnega zveličanja oznanuje? Tudi On ima svoje prižnice po vsih svojih cerkvah, iz katerih se vsako nedelo in zapovedan praznik beseda Božja oznanuje; ali kako malo jih pride po navadi te nebeške, izveličanske nauke poslušat! Prazne cerkve žaljujejo, še stoli niso dostikrat polni; pa tudi veliko tih, ki dopoldan k pridgi pridejo, popoldan v posvetne pridge letijo, ter vse pozabijo, kar se dobrega v cerkvi naučijo. —

Glasni zvon iz belega turna kliče ljudi, priti k Božjej besedi; ali kristjanov ni — njim veliko se je že pot zarasel, — in bati se je, da se jim še bolj zarasel bo; zakaj on je vozek in ojster; pot v posvetne pridge pa gladek in širok, toraj toliko ljudi po njem hodi. — Jezus, učenik večne resnice se milo derži — Marija, naša ljuba mati, žaluje; duhovniki, Božji namestniki zdihujejo, ker je po navadi tako malo ljudi k pridgam in keršanskim naukom. Ali veste, zakaj toliko ljudi k Božjim naukom ni? Oh, ljudje so bolni, njih nevarna bolezen jih zaderžuje, strašna bolezen, ki se človeka toliko rada prime; in

I. to *nevarno bolezen* vam hočem danes razložiti, da se je bote vedili zvesto varvati. — Ker je pa toliko že bolnih ljudi, vam hočem

II. *močno zdravilo* pokazati, s kterim lehko sebe in druge ozdravite.

Bog daj vsim bolnikom zdravje, nam pa svojo pomoč!

I.

Nar boljše blago na svetu je ljubo zdravje. Dokler človeku jesti in piti diši, in se na to dobro počuti, je to očitna priča, da je zdrav in bo dolgo živel. Ako pa človeku ne diši piti in ne jesti, ga ne veseli več k mizi priti; je to očitno znamnje, da je bolan in njegov želodec pokvarjen. In koliko je takih bolnikov med nami, še več na duši kot na trupli bolnih; zakaj kar je za truplo kruh, to je za dušo Božji nauk, „*kar telesu jed,*“ pravi sv. Krizostom, „*to je duši Božja beseda*“, in kakor bi truplo brez živeža umerlo, tako umerje duša brez Božje besede. Za to opominja Kristus: „*Pripravljajte si ne le jed, ki mine, ampak živež, ki ostane v večno življenje, ki vam ga Sin človekovi da.*“ Joan. 6, 27. Ako tedaj človeka ne veseli poslušati Božjih naukov, je to resnično znamnje, da človek ni zdrav na svojej duši.

Veliko je dušnih bolezni med nami, vendar posebne so tri, na katerih naj več ljudi med nami po duhovsko bolnih leži, katerih se je naj več potreba varvati.

1. Perva dušna bolezen, ki brani ljudem Božje nauke poslušati, je *posvetnost,* prevelika skerb za minjoče reči. — Med nami se ravno taka godi, kakor Jezus od povabljenih v sv. evangelji govori, ki niso hotli na kraljevo gostijo priti. — Pervi povabljenih je hlapcu djal: „Jaz sim pristavo kupil, ne vtegnem priti; prosim te, izgovori me.“ Taki so vsi za posvetno pohištvo preskerbni gospodarji in gospodinje, katerim še ni šest dni zadosti, svoje pohištvo dovolj oskerbeti; tudi sedmi dan, o katerem je Bog delati prepovedal, ter ga je sebi posvetil, da bi človek za svojo dušo skerbel, si ne privošijo kake pol ure poslušati, kaj Bog od njih želi; ne dajo svojim poslom ali otrokom, da bi sv. keršanski nauk objiskali in se kaj Božjega naučili. Vsi posvetni so, in ne pomnijo, kaj jih Kristus uči: „*Išite nar poprej Božje kraljestvo in njega pravičnost, vse drugo bo vam priverženo.*“ Bog

je že v starem zakonu zapovedal, rekoč: *„Šest dni delaj; ali sedmi dan je Gospodov, — ne delaj ne tí ne tvoj sin...* II. Mojz. 20, 9—11. Nekdo Izraelcov je o nekem pražniku derva poberal, kar je bilo v postavi Izraelcom prepovedano. Izraelci ga primejo, in ker niso vedli, kaj ž njim početi, ga v ječo zapro. In Bog je Mojzesu rekel: *„Ta človek mora umreti; vsa množica naj ga zunaj stanu šotorjev s kamnjem posuje.“* IV. Mojz. 15, 32. — Kaj še le bo pravičen Bog posvetnim kristjanom rekel, kteri malo razločka med sveto nedelo in delavniki vejo; od prevelike skerbi za posvetno sv. Božji nauk opustijo? Ne bojo imeli sreče pri ljudeh, ne pri živini, ne pri premoženji. —

Drugi povabljenih je djal: *„Pet jarmov volov sim kupil; grem jih poskusit; prosim te, izgovori me!“* Temu so podobni vsi posvetni dobičkarji, kupci in prodajavci, ki ob nedelah in zapovedanih praznikih nar več kupujejo in prodajajo, svojo dušo pa celo pozabijo, in si ne vzemejo ure za njo poskerbeti, si za večno živlenje kak dobiček narediti. Pozabijo taki posvetni kristjani, kaj jim Kristus govori: *„Kaj pomaga človeku, naj si ves svet pridobi, na svojej duši pa škodo terpi.“* Mat. 16, 26.

Tretji povabljenih je rekel: *„Oženil sim se, toraj ne utegnem priti.“* Temu so podobni vsi dobrovoljci, ki o svetih dneh le kako tiho mašo vjamejo, po tem pa po svojih dobrovoljih grejo, nekteri pit, nekteri svoje slabe tovaršije iskat; za pridge in keršanski nauk jim pa ni mar. *„Oni svet ljubijo in ljubezni Očetove v njih ni. Ali svet prejde in vse njegovo poželjenje; le kdor Božjo voljo stori, ostane vekomaj.“* I. Joan. 2. Kako bojo pa taki posvetneži voljo Božjo spolnovali, ako nje v pridgah in keršanskih naukih ne poslušajo? Takih posvetnežev sreča, pravi Jezus, *je podobna hiši, ktero neumen mož na pesek zida.* Mat. Priburil bo strašen vihar, vihar nesreče nad take posvetne ljudi, poderl jim bo njih stanovanje, ploha težav jim bo ves časen dobiček pobrala, velika voda nadlog jim bo vso dobrovoljo potopila, kaj jim bo ostalo? O človek, ti umerljiv človek, ki toliko za posvetno blago, za malopriden dobiček, za kratek čas toliko skerbiš, da še o nedelah in zapovedanih praznikih

pridig in keršanskih naukov poslušati ne utegneš, pomisli vsaj, da si prišel gol na te svet, in gol iz tega sveta pojdeš. Vse tvoje pohištvo bojo štiri oske dilje, tvoje blago raztergan pert — tvoja tovaršija perdiša zemeljskih červov, in za to ti toliko skerbiš? svojo vbogo dušo pa prazno brez vsega nauka v dolgo večnost spustiš? Poslušaj vendar svojega Božjega učenika, ki te tako lepo opominja: *„Ne delajte si zakladov na zemlji, ki jih rija sne, tatje izkopljejo in ukradejo, delajte si zaklade v nebesih, ki vam jih rija ne sne, tatje ne ukradejo;“* in to so sv. Božji nauki za dušo.

2. Druga dušna bolezen med nami, ki ljudem k pridgam in keršanskim naukom brani, je: *pregrešno poželjenje in razuzdano življenje*, zakaj pregrešnim ljudem merzi na Božjo besedo, ki jim pregrehe očita. Ko je bil sv. Paul v mestu Cezareji zapert, reče njega deželski poglavar Feliks pred se pripeljati, naj mu od vere Jezusove oznanuje. Sv. Paul svoje usta odpre in začne od čistosti, pravice in prihodne sodbe govoriti. Nečisti krivičnik to zaslišati, hitro Paulu reče: *„Zdaj le pojdi; kedar bom več časa imel, te bom že spet poklical;“* zakaj njegove pregrehe so mu ušesa in serce zaperle, da ni več poslušati mogel. — Ravno tako vsi pregrešni kristjani za vse poprej čas imajo, kakor poslušati Božjo besedo. — Njihovo serce je s ternjem obrašena zemlja; kedar koli težko seme Božje besede na njo pade, njih pikne tern hude vesti; zategadel raji blizo ne grejo, da jim ojstrih resnic slišati potreba ni. — Grešni ljudje imajo v sebi pridgarja, svojo pregrešno navado, ki jim vedno pravi, da se še poboljšati ni mogoče, da se popraviti še ne mudi. — Bog terka na njihove vrata, ali oni mu ne odprejo; Bog kliče k pridgi in keršanskemu nauku; ali oni mu herbet obračajo, in raji tisti čas po svojih hudobnih potih grejo. — Ali prišla bo ura, da bojo tudi oni terkali, kakor abotne device, in Gospod jih vslišal ne bo; da bojo tudi oni prosili, ali on jim bo odgovoril: *„Jaz vas ne poznam.“*

Pregrešnim ljudem pa tudi vunajnih pridgarjev ne manjka, ki jim kakor krivi preroki k Božjim naukom branijo, in jih goljfivo učijo pridge in keršanske nauke opušati. — So, ki pravijo: *„Pridige in keršanske nauke poslušati ni*

dolžnost; zadosti da sv. mašo slišiš." — Oj zmota, da je ni veči! Ravno tisti Kristus, ki je zapovedal, sveto mašo obhajati rekoč: „*To storite v moj spomin!*" je tudi svojim učencom ukazal: „*Pojdite po celem svetu in učite vse narode. — Kdor vas posluša, mene posluša; kdor vas zaničuje, mene zaničuje.*" — Za to v pervih časih keršanstva ni nobene svete maše bilo, da bi se Božja beseda oznanovala ne bila; in ravno to sv. keršanska katolška cerkva tudi zdaj vsako nedelo in zapovedan praznik zapoveduje, da se vsak kristjan, ako le mogoče, pri svojem farnem opravilu znajde, kjer se zravno svete maše tudi pridgje. Kdor tedaj si le maše poiše, pridge pa opusti, *le pol cerkvene zapovedi dopolni*, pol pa dolžen ostane; kdaj bo svojo veliko zamudo popravil? — *Kaj bi vi rekli, ako bi pridgarjev ob nedelah in praznikih na pridižnici ne bilo?* „*Oh, ti so zanikerni duhovniki,*" bi djali, „*da jih grozi, nam Božjo besedo razlagati; kako bojo nekdaj odgovor dali?*" -- Ravno tako tudi pridni duhovni čez zanikerne kristjane po vsej pravici tožujejo; zakaj kakor je Kristus zapovedal svojim namestnikom učiti, je zapovedal tudi svojim vernim jih poslušati; vsaka *zamuda je greh, je velik greh.* —

So spet drugi, ki pravijo; „*Kaj boš pridge in keršanske nauke poslušat hodil; saj nič novega ne povejo; vse to že brez tega veš;*" in v greh zaljubleni kristjani jim zlo radi verjamejo. —

Vsi taki izgovori so *besede neumnosti* in *napuha.* Kje se znajde človek na zemlji, ki bi svoje delo dovolj zastopil? Rokodel se neprenehoma kaj novega nauči, tudi kmetič sploh kaj novega vidi; kteri kristjan bi pa vse vedil, da bi mu ne bilo potreba dalej učiti se za večno življenje? Če ravno kristjan potrebne resnice ve, jih vendar le rad pozabi, ako ga keršanski učeniki tistih ne pomnijo. — Zakaj je toliko goljufov, nečistnikov, pijancov in drugih krivičnikov med nami? Za to, ker ga ni prijatla, da bi jih keršanske pravice spomnil, jim strašno večnost pokazal, na ktero pozabijo, kedar Božje nauke opušajo. — Zakaj toliko ljudi brez vsega Božjega strahu med nami živi, še gerše kot neumna živina dela? Za to, ker jih k pridgam in keršanskim naukom ni,

brez kterega ljudje izdivjajo in se čisto poživinijo. — In naj bi eden tudi vse vedel, kar se iz keršanskih kancelnov oznanuje, je vendar dolžen iti Božjo besedo poslušat, da drugim, posebno svojim podložnim lep izgled da; in naj bi se ravno kaj ne naučil, si vendar svojo dušo očisti in požlahni.

Prišel je svoje dni priprost kristjan nekemu modremu tožit, da se pri Božjih naukih kaj naučiti ne more. Namesti odgovora mu modri učenik reče: „*Idi, vzemi pleteno korbico in pojdi na potok vode zajemat.*“ Smešno se to možaku zdi, pa vendar gre, vzame vmazano korbico in začne vodo zajemati. Brez vse vode se poverne in modremu učeniku tožit pride, da je njegovo delo zastonj, ker voda skoz korbico izleti. — „*Poglej moj prijatel,*“ mu modri učenik reče, „*ako ravno nisi vode zajel, si vendar lepo korbico umil in opral, ki je poprej černa bila, zdaj pa je bela.*“ Tak tudi ti svoje serce s poslušanjem Božjih naukov belo omiješ, če se ravno novega kaj ne naučiš. Sv. Vinc. Fer.

Tako je potreba Božjo besedo poslušati *pravičnemu*, da se bolj in bolj očisti; posebno potreba pa *grešniku*, da se iz pregrešnega spanja predrami in na novo živi. *Grešnik je spijočemu človeku podoben*, kterega je na delo pokore zaklicati potreba. Ni zadosti *le enkrat poklicati ga;* mora se tudi večkrat potresti, da se zdrami in vstane; to pa le Božja beseda tistemu stori, kdor njo zvesto posluša, ne samo enkrat ali nekolikokrat v leti, temuč vsako nedelo in praznik; ona je *kladvo*, pravi prerok Jeremia, *ki tudi kamen prebije.* — Vsa učenost svetemu Auguštinu pomagala ni, da bi se bil preobernil in poboljšal; kakor hitro je pa pridge svetega Ambroža poslušati jel, se je izdramil iz svojega pregrešnega spanja in je imeniten prijatel Božji postal. Za to pa tudi govori: „*Ko bi bil tudi merzel ko sneg, terd kakor led, ne obupaj. Božja beseda bo ogrela, kar je ozeblo; stajala, kar je zmerznilo, omehčila, kar je terdo. Duh Gospodov bo pihal, in spokorne solze se bodo grešniku iz oči uderle.*“ — O grešniki in grešnice! vi bolni bratje in sestre moje, zakaj se branite tolike pomoči? zakaj bežite pred zdravilom Božje besede, ki vas večne smerti rešiti zamore? —

Alj vi imate še *tretje pridgarje* med sebó, ki vas motijo in vam vaše serce tolažijo rekoč: „*Kaj boš duhovnike poslušat hodil, kaj poslušala — saj sami ne storijo, kar učijo; saj niso nič boljši ko mi; le ne verjami jim; ni ti potreba k pridgam in keršanskim naukom hoditi.*“ — O vi hudobni jeziki vsih zvijač, vi ste najemniki ravno tajiste lažnjive kače, ki je naše perve stariše v raji tako strašno goljfala. Vi dolžite duhovne, da sami ne storijo, kar učijo; ali ne veste, kaj Jezus govori: „*Vse karkoli vam rekó, deržite in storite; po njih delih pa nikar ne delajte,*“ Mat. 23, 2, ako je temu tako. Da so tudi duhovniki slabi, grešni ljudje, kakor vsi Adamovi otroci, *to ne more nobeden tajiti;* saj je tudi med dvanajstimi bil Judež izdajavec; ali tudi *iz njihovih ust Božja resnica* govori, in njih nauki *niso njihovi*, *ampak Njega*, *ki jih je poslal* — Božji; in vi ste jih dolžni poslušati; zakaj vi ne bote *sojeni po tem*, kakor se vaši duhovniki zaderžijo, ampak po tem, kakor vas v *imeni Božjem učijo.* — Prosite in molite za svoje dušne pastirje, da bi vam lepo s podučenjem in pravičnim življenjem svetili v večno življenje; pa tudi *ne dajte se motiti*, ako sovražni jeziki *hudo črez nje govorijo*. Kedar se *hudič boji*, da bi mu preveč duš kàk svetoželjn spovednik ali goreč pridgar otela, hitro obudi gerde jezike, da jih začnó opravljati, jim dobre dela v hudo izvračiti, iz pezderja bruno delati — in kako radi pregrešni ljudje vse tako verjamejo! Alj gorje vsim takim hudojezičnikom; prej ali poznej jih bo pravica Božja gotovo zadela, ne le zadelj njih, ampak tudi za te, ki so jih od poslušanja Božjih naukov, od poboljšanja zaderževali.

Kedar sta sv. Paul in Sila, njegov tovarš na otoku Zalamini deželnemu poglavarju Sergiu Paulu besedo Božjo oznanovala, se njima je neki krivi prerok Barjezu ustavil, in je hotel deželnega oblastnika od vere odverniti. Poln svetega Duha je njega sv. Paul pogledal in mu rekel: „*O polni vsih zvijač in vse hudobije, sin hudičevi, sovražnik vse pravice, ne jenjaš prave poti Gospodove prevračati; glej, zdaj pride roka Gospodova nad tebe, da boš oslepel.*“ Ino naglo je padel nad njega mrak, in bil je slep. Djan. a. 13, 5. — Tudi vi, ki drugim k Božjim naukom branite, ali se

njim braniti nate, bote nę le oslepeli na svojej ubogej duši, ampak tudi oglušeli, okamnelo bo vaše pregrešno serce. Od vas Bog skoz svojega preroka govori: *„Serce tega ljudstva je oterpno; z ušesmi težko slišijo, in svoje oči zaperajo, da kje z očmi ne vidijo in z ušesmi ne slišijo, in s sercom ne zastopijo, in se ne preobernejo, in je ne ozdravim.“* Dj. a. 28, 27. In ravno ta je nar strašnej dušna bolezen zapušenja Božjega.

3. Tretja dušna bolezen, ki stori, da ljudi k Božjemu nauku ni, je *mlačna zanikarnost za Božje reči*, za večno zveličanje. — Ako bi cesar svojega namestnika poslal, da bi nam povedal, kaj je storiti, da bomo prav srečni vsega od nja dobili, česar koli naše serce poželi; kdor pa tega storil ne bo, bo na vselej v strašno ječo veržen; oh, kako bi hiteli, kako zvesto cesarjevega namestnika poslušali! Vsako besedo bi mu pristregli. — Poglejte, kralj vsih kraljev Jezus Kristus pošlje svoje namestnike, ki naj kristjanom njegovo sv. voljo razlagajo, da bojo lehko časno srečni in večno zveličani; česa naj se varjejo, da v strašen brezden večnega pogublenja ne pridejo; — in koliko ljudi se še ne zmeni za Božji nauk, kakor bi Božje besede prazne pleve bile; koliko kristjanov za nebesa manj poskerbi, kakor za *taberno*, v katerej dobro voljo ima! Koliko je med nami kristjanov, ki iz gole zanikarnosti pridge in keršanskega nauka ne slišijo in še ne mislijo, da bi ta zamuda greh bila — da bi se jim kaka škoda na duši godila? — O vi mlačni in zanikarni kristjani, ki toliko velikih grehov storite, kolikor ponidoma Božjih naukov zamudite; poslušajte, kaj vam danes v imenu Božjem povem:

Zastonj je za vas Kristus Jezus na svetem križi svojo presveto rešno kerv prelil; ona bo zgublena za vas, ako naukov Jezusovih zvesto ne poslušate in po njih ne živite; zastonj vi sveto mašo poslušate, ako tajisto prav slišati k Božjim naukom pridno ne greste; — zastonj je vaša molitev (žebranje); Bog bo svoje ušesa zatisnul, kakor jih vi njegovim naukom zaperate; — *„Kdor Božjej postavi uho umika, da bi nje ne slišal, je gnusoba njegova molitev.“* Prip. 28, 9. Truplo oslabi, ako mu vsaki dan živeža ne

preskerbite; slaba je ravno tak vaša uboga duša, in bo skoraj umerla, ker zamudite Božje besede. Vesela lampica začne temnéti in celo ugasne, ako se ji olja ne priliva; ravno tako ugasne gnada Božja v vašem serci, ako ji olja Božje besede ne prilivate. Oblačilo vaše duše svetih čednost in dobrih del bo vse umazano in od pregrehe černo, ako ga s poslušanjem Božje besede ne omivljate; kako bo vaše oblačilo svatovsko, kedar vas kralj nebes in zemlje na nebeško gostijo povabi?

O koliko ljudi po daljnih krajih Božje besede poslušati želi, kakor lačni otroci kruha želijo; ali ni jih, ki bi jim ga lomili; pri nas pa kristjane služabniki Božji vabijo, oni pa nočejo priti! „*Prišli bojo torej od jutra in večera, in bojo z Jezusom v svetem raji veseli*; *zanikerni kristjani pa bojo veršeni v vunajne teme, kjer bo jok in škripanje z zobmi.*“ Vsak človek, ki ne gre skerbno Božjih naukov poslušat, že nosi znamnje nad sebó večnega pogublenja. „*Preklet je človek,*“ govori Bog po preroku Jeremiu, „*kteri naukov ne posluša.*“ Jer. 11, 3. Ravno tak tudi Jezus govori: „*Kdor je iz Boga, besedo Božjo posluša; zategadel je vi ne poslušate, ker iz Boga niste — vi ste iz očeta hudiča.*“ Jan. 8, 47. — Oh, kaj bi rekel tistim zanikarnim kristjanom, ki namesto Božje besede doma ostajajo, namesti pridge poslušati, po slabih ali hudobnih potih hodijo, namesti keršanskega nauka igrajo ali po tabernah pijejo; kaj bi jim rekel, kakor strašne besede Jezusove jim moram ponoviti: „*Vi Božje besede ne poslušate, ker iz Boga niste, — vi ste iz očeta hudiča.*“ Kaj bi rekel tistim kristjanom, ki se po branem evangelji iz cerkve obračajo, pred pragom pogovarjajo, okoli cerkve postopajo? Ravno to, kar je svoje dni sv. škof Hilari mlačnim kristjanom djal; ki so se iz cerkve poberali, da bi njegove pridge ne slišali: „*Le pojdite iz cerkve; pa vam povem, da enkrat iz pekla ne bote mogli.*“ — Nobeno veselje do Božje besede je očitno znamnje zaverženja Božjega, — dušne, smertne bolezni. „*Kdor ne more nobene jedi vžiti, pokaže, da je boln; kdor pa ne more duhovne jedi, ki je Božja beseda, vživati, razodeva, da se njegova duša v prav hudem stanu znajde.* Sv. Antonin. —

II.

Preljube, dobre duše, ovčice Jezusove, zaupam, da vas moje denašno govorjenje ne zadeva, ker rade poslušate svojega pastirja in njegovih namestnikov glas, ter pridno za njim greste; — to je moje veselje, to je moj tolaž, da danes nisem za vas govoril. *„Ne bojte se, mala množica, ker je dopadlo vašemu Očetu vam dati kraljestvo.“* Luk. 12. Pa vendar dve lepe, lepe prošnji na vas imam, ki vam jih h koncu svojega govorjenja povedati želim; ali bom vslišan? Perva moja prošnja je:

Varujte se, da se vas nevarna bolezen zanikarnosti k poslušanju Božje besede ne prime. — Kadar vidite toliko imenitnih, za posvetno modrih ljudi, kako jim na pridge in keršanske nauke merzi, ne najte se pohujšati. — Kristus ni imel učenih modrijanov in visokih gospodov svojih pervih uč encov; borni ribiči so bili njegovi nar zvestejši poslušavci. Za to se je pa tudi le njih razveselil in je rekel: *„Zahvalim te Oče, Gospod nebes in zemlje! da si to modrim in razumnim skril, in si malim razodel. Zakaj takih je nebeško kraljestvo.“* Luk. 10.

Ne najte se zaderževati, dokler ste zdravi in močni, vsako nedelo in zapovedan praznik saj enkrat slišati Božjo besedo, in kedar mogoče ne le pridgo, ampak tudi keršanski nauk; zakaj to bo živež vašej duši za večno življenje. Poglejte marljivo bučelico, kako vsako poletno jutro skerbno na polje leti, od rožice na rožico hiti, naberat žlahne sterdi sebi in drugim. Tudi vaša duša pridna bučelica naj bo, ki si nabera pri pridgah in keršanskih naukih medu za večno življenje. — Ne porajtajte, kedar vas posvetni ljudje zavolj poslušanja Božjih naukov zaničujejo, kregajo in sovražijo. Kadar je Kristus v Betanii v hišo Lacara prišel, si je Marta sila veliko prizadela, Jezusu dobro postreči; Maria pa je pred Jezusam sedela in njegove svete nauke zvesto poslušala. Kaj mislite, ktera sester je Jezusu bolj ustregla? Marta se je prišla k Jezusu švarat, zakaj ne reče Marii, da bi njej pomagala. Ali Kristus njo posvari, rekoč: *„Marta, Marta! ti si veliko prizadevaš; — ali eno je le potrebno.*

Maria si je nar boljši del izvolila, ki jej ne bode vzet.“ Luk. To pogosto premislite, in skerbno k Božjim naukom tecite, ako vas vaše dolžnosti ne zaderžujejo.

Ravnajte pa tudi svoje življenje po zaslišanih naukih, zakaj: „*Niso ti, ki postavo slišijo, pri Bogu pravični, ampak le ti, ki postavo dopolnijo, bojo opravičeni.* Rim. 2, 17. „*Kdor mojo besedo posluša in tajisto ohrani, je podoben modremu možu, ki svojo hišo na terdo skalo pozida. Naj pridejo viharji, ali ploha pade, ali vode prideró, se ne bo poderla, ker je na skalo postavlena.*“ Tako srečne bo tudi vas že na zemlji Božja beseda storila, ako jo pridno poslušate in v svojem serci ohranite. Ali še veliko srečnej bo vas storila v neskončnej večnosti.

Le ta zemlja je za nas ptuja pušava; vsi smo popotniki v drugo svojo domačo deželo, v Očetovo hišo, kjer nam usmileni Jezus izvoljen kraj pripravlja. Božja beseda je nam tista *nebeška mana*, ki našo dušo živi, da po poti življenja ne umerjemo — je tista *svetla luč*, ki nam pravo pot kaže, da si ne zajdemo, in nam pravi, kako veselo bo tam. Oh, le skerbno njo poslušajmo, po njej svoje življenje ravnajmo, dokler bomo tam to gledali, kar pri keršanskih naukih tukaj slišimo. — Glejte to naj bo močno zdravilo, vas nevarne bolezni zanikarnega poslušanja Božje besede ovarvati.

Moja druga prošnja pa je še danes:

2. Skerbite tudi svojim bolnim bratom in sestram za dušno zdravje, da bojo rajši in skerbnej k Božjim naukom hodili, vsaki po svojem stanu, po svojih priložnostih. Ako vaš bližen zboli in začne klavern hoditi, ga hitro barate kaj mu je, in za nja poskerbite, da vam ne umerje; o storite ravno to tudi njegovej duši, ki je smertno bolna, v velikej nevarnosti večno umreti! —

Govorite radi o pravej priložnosti od pridig in keršanskih naukov, povejte svojim prijatlom in prijatelcam, kaj ste lepega, dobrega slišali, da se bo beseda Božja tudi njihovega serca prijela in v njih sveto željo vnela tudi iti k Božjemu nauku. — Nagovarjajte in spravljajte starši svoje otroke, predpostavleni svoje podložne, vsi svoje tovarše in tovar-

šice v sveto hišo Božjo, da se spet privadijo, kar jih je zapeljiv svet in hudoben izgled drugih ljudi odvadil. — Saj si tudi hudič, sovražnik kraljestva Jezusovega po svojih pomagavcih vse prizadene, ljudi od poslušanja Božjih naukov odvaditi; ali ne bomo mi služavniki Jezusovi ravno tako pridni in serčni, jih k Božjim naukom spravljati? — Molite pa tudi in prosite za nje, naj Bog svet glad po Božjej besedi v njih obudi. Kolikorkoli bote mlačnih duš poboljšali, toliko duš ozdravili za večno življenje; bote pomagavci angelov — tovarši in tovaršice apostolov in enkrat tudi deležni njihovega plačila v nebesih. To naj vam bo zdravilo za druge.

Sklepanje.

Vsmileni Jezus! ti Božji Učenik vsih časov in vsih narodov! ki si meni dal oblast in zapoved v tvojem imeni učiti in tvoje svete nauke oznanovati, velik strah me obhaja, ako Tebe in tvoje apostole premišljujem, po tem pa sam sebe in svoj stan pregledujem.

Le samo 12 ribčev je bilo, ki si jih Ti svojo sveto vero po svetu oznanovat poslal, in ves znan svet so preobernili, zapušene malikovavce v zveste služavnike Božje — zaveržene grešnike v ljubeje Božje spremenili. — Nas namestnikov Tvojih je zdaj toliko, ki v Tvojem imenu učimo — in oh — kako malo opravimo! Nečistost — prešestvanje — pijanost — zanikarnost se kakor povodnja med nami razliva; — nevera v naših hišah prebiva, in krivovera nam pred pragom stoji, cerkve tolikobart prazne — vsi koti polni slabih tovaršij! Kje je sveti sad našega prizadevanja! — Oh, Jezus, vsmileni Jezus! ali si Ti nas zapustil namestnike svoje? ali si zapustil sedajne kristjane? Jezus molči — alj naša vest govori, naj vsaki nas na svoje grešne persi udari rekoč: O Gospod, bodi mi grešniku milostliv! — Bratje — sestre! molite za nas; molili bomo tud mi za vas, da bomo zveličani. Amen.

Peta žalost Marije.

V. Dušno spanje grešnikov.

„Poslušajte, prosim, vse ljudstva, in glejte mojo bolečino: deklice moje in mladenči moji so šli v sužnost. Žal. pesm. Jer. 1, 18.

Vvod.

Kdo bo meni verjel, ako bo mene poslušal, kaj žalostnega vidim po sveti! Kedar po gladkej ravnej cesti grem, srečam sila veliko ljudi, ki se memo menę peljajo, hitro hodijo in počasi grejo. Ali kaj delajo vsi ti ljudje? Večdel spijo! — Povernem se v velike mesta, najdem po vsih ulicah in tergih vse živo ljudi, ki prodajajo in kupujejo, se sprehajajo in govorijo, blago nosijo in peljajo; pa kaj delajo vsi ti ljudje? — Večdel spijo. — Stopim v taberne in kavane (kafetarije), kjer je neizrečeno veliko ljudi dobre židane volje, kteri jejo ino pijejo, pojó in tudi rajajo (plešejo). Ali kaj delajo vsi ti veseli ljudjé? Tudi oni spijo. — Podam se na deželo v terge in vesi, vidim stare in mlade ljudi orati in kopati, žeti in mlatiti, si živež in oblačilo pripravljati. Kaj delajo tudi ti ljudjé? Tudi oni po večem spijo. — Pridem v svojem premišljevanji tudi tu sem v sveto vežo Božjo, vidim lepo število zbranih poslušavcov, ki Božjo besedo poslušajo in si duhovski živež za večno življenje naberajo; pa tudi med njimi njih veliko le spi! — Oh, toliko ljudi, čeravno na truplu bedé — vendar na duši spi — žalostno spanje pregrešnega življenja — večne smerti! — To je tisto žalostno, nevarno spanje, zavolj katerega se je usmileni Jezus nad Jeruzalemci milo razjokal, rekoč: *„Oh, da bi spoznalo tudi ti, zdaj o pravem času, kaj k tvojemu zveličanju služi; ali skrito je zdaj pred tvojimi očmi.“* Luk. 19, 41. To dušno spanje grešnih ljudi je duhovska žalost naše ljube matere Marije, prećiste Device, čez katero v duhu tožuje rekoč: *Poslušajte, prosim, vse*

ljudstva, itd... Ravno iz tega strašno nevarnega dušnega spanja vas jaz danes buditi želim in vam živo pokazati:

I. Kako strašno *nevarno* je grešnika *dušno spanje*, in kako lehko se zlati čas pokore zamudi.

II. Kolika *sreča in veselje pa*, *ako se prebudi*, pravo pokoro stori in se vredno poboljša. — Kdor je iz Boga, Božjo besedo posluša. —

I.

Živel je svoje dni neki kmet v Francoskej zemlji, ki je znal toliko umetno gade (nar strupnejši kače) loviti, da jih je neki dan po sto nalovil in zdravilčarju (apotekarju) prodajat nosil. Neko večerko (popoldan) je sto in petdeset gadov nalovil, ki jih že pozno zvečer domu prinese, in se brez večerje ves truden spat spravi. Po navadi je svoje kače v svojej čumnati (kamri) v neko posodo djal, ali zdaj ne dosti skerbno zaveznil. Po noči mu kače iz posode uidejo in ker je hladno bilo, grejo toplote (gorkote) iskat, ter k njemu v postel prilezejo, se pod njegovo odejo spravijo, se okoli njega ovijejo, pa mu žalega kaj ne storijo, ter so se grele. — Premislite strašni stan kačjega lovca! On terdo spi in ne ve, da ves v strupnih kačah leži. Ako se zmezi, oberne, le eno kačo stisne, je že njegova smert gotova. Oh, kolika nevaršina, kako nesrečno spanje! — Pa še neizrečeno nevarniši je grešnika dušno spanje, ki v smertnih grehih brez vse pokore živi; na poboljšanje ne misli, ali pa pokoro od leta do leta, od nedele do nedele odlaga, in ne verjame, da vedno v smertnej nevarnosti večnega pogublenja živi.

1. Kaj delaš *o grešni človek*, ki po navadi posvetnih ljudi živiš, hudobije dopernašaš in se greha ne bojiš? Glej, ti sam sebi strašne kače loviš, in jih v posodo svojega serca zaperaš; jih s svojim pregrešnim življenjem rediš, in se ne bojiš njihovega strupnega pika, od kterega boš moral umreti! —

2. Kaj delaš *posvetni napuhnež, gizdasta prevzetnica*, ki se s svojim blagom, minjočo lepoto, ali clo s svojim kuplenim oblačilom povzdiguješ in druge zaničuješ, ki niso tako

imenitni ali posvetni, kakor si ti? Oh, ti strupno kačo prevzetnosti v svojem sercu nosiš, ki bo tebe piknila, da se boš zmotil, v veliko nesrečo padel, in nesrečen konec imel; zakaj: *„Začetek vsiga hudega je napuh, da človek svoje serce od Boga loči.“* Sir. 10. *„Kdor sam sebe povišuje, bo ponižan.“* Mat.

3. Kaj delaš ti *lakomni krivičnik*, ki goljufati, drugim skrivaj jemati, in krivico delati nimaš za greh? Oh, tudi ti si strašno kačo krivičnega blaga loviš, jo skerbno zaperaš; ali ravno ta kača bo tvoje serce umorila za Božje reči, da boš za časno blago zveličanje večno prodal, za posveten prah in pepel večno pogublenje kupil; zakaj: *„Kdor želi bogat biti, pride v zanjke hudičeve; — njegov dnar mu bo v pogublenje.“*

4. Kaj delaš *nečistnik*, *nečistnica*, ki brez vsega strahu po grešnih potih hodiš, nedolžne ljudi zapeljuješ in se daš zapeljati? Oh, ti z modrasom, prižasto kačo igraš in ne čutiš smertnega strupa, ki tvoje serce mori, da boš vero zatajil in poslednič obupal. Vi nesrečni *prešestniki in prešestnice*, ki nesramno živlenje uživate kakor razpokana zemlja gnojnico pije, — vi, ki toliko ljudi pohujšate; le kratek čas je še vašega veselja; že se kača vaše pregrehe okoli vašega serca ovija; že vam smertni strup po vsih udih stopa; vi bote umerli, alj černv vaše hude vesti vekomaj umerl ne bo.

5. Kaj delate vi *nevošljivci*, kaj *blede nevošljivke*, ki svojemu bližnemu dobrega ne privošite, žalujete, kedar se vaš brat veseli, in se veselite, da on žaluje? — ki radi čez bližnega hudo govorite in še rajše obrekovanje poslušate? — ki svoj hudoben jezik brusite, lažete in opravljate, da bi druge ob dobro ime in poštenje djali? — vi, ki se tožujete, pravde napravljate, in prijazno s sosedi živeti nočete? Oh, vi imate v svojem serci žive škorpijone, ki se tako dolgo pikajo, da sami sebe s svojim lastnim strupom umorijo.

6. Kaj delate vi *požrešniki in pijanci*, ki brez vse mere in potrebe jeste in pijete, brez vse vesti zapravljate Božje dari, kakor da bi vas bil Bog le za piti in jesti

stvaril, ne pa za dobre dela keršanske pravice? Oh, ali ne čutite, kako se kačji strup strašnih bolezn po vaših žilah razliva, kako vas znotraj kača samogoltnosti neusmileno grize, ki vas bo skoraj zamorila, vašo ubogo dušo pa pogubila; zakaj: *Noben pijanec in požrešnik v nebeško kraljestvo ne pojde.*"

7. Kaj delate vi *togotni jezavci, ve gnjevavke*, ki se za vsako žal besedico razserdite, kolnete, da je strah, se pridušujete, celo Boga v krivo pričo silite in vse peklenšeke iz strašnega brezdna zovete? — Oh, vi si sami zelene kušarje lovite, si jih v svoje lastno serce sadite, ki bojo skoraj vaša časna in večna smert; dokler sam Jezus govori: „*Kdor se nad svojim bratom jezi, se obsodbe dolžen stori; kdor pa svojega brata preklinja, je kriv peklenskega ognja.*"

Tako je vsaka pregreha strupna kača za nas; in vsak človek, ki greši, sam sebi strašne kače lovi, ki ga bojo večno na duši umorile. In človek, ki večkrat greši, veliko kač nalovi, in truden od pregrešnega djanja terdno spi nevarno spanje večnega pogublenja. Neskončno usmilen Bog grešnika čaka, da bi se prebudil, pokoro storil in se k njemu povernil; ali navajen grešnik le greši, spi in se ne poboljša. — Dobrotlivi Bog grešnika iz nevarnega spanja budi in ga kliče; ali zaspan grešnik noče videti, noče slišati, ne poboljšati se. — Tukaj pobere nagla smert hudobnega tovarša, tam malopridno tovaršico; včeraj sta še grešila, danes jih ni, že sta na Božjej pravici. Zdaj kdo iz dreva pade, in se vbije, ki je bil včeraj zdrav in vesel; zdaj koga strela na polji vbije, zdaj se spet drugi potopi; zdaj pride nevarna, huda bolezen, ki jih tavžente pomori; navajen grešnik vse to vidi in sliši, trepeče, se spet otrese in ne porajta več na Božji perst, ki njemu strašen konec kaže; ne posluša več Božjega glasa, ki ga po vsih tih žalostnih prigodbah iz grešnega spanja k pokori budi; raji poskusi sam nesrečno smert, kakor da bi se dal po nesreči drugih zmodriti in iz strašnega spanja zbuditi. — Oj, kako dolgo bote še gledali vi zapeljani mladenči in zapeljive deklice svoje

mlade tovarše in tovaršice k pokopu nositi, prešestnike in prešestnice gniti, in se ne bote prebudili in poboljšali, preden smert tudi po vas pride? Kako dolgo še bote gledali žalosten konec svojih znancov in zravnopijancov, vi zapravljivi posvetneži, ki vas posvetna dobra volja več skerbi, kakor pa svete nebesa? —

Kako dolgo še boš gledal zanemarn kristjan zastarane grešnike brez vse pokore umirati in se udirati njih grešne duše v večno pogublenje? — Ali morde tako dolgo, da tudi na tebe versta pride? Oj vsemogočni Bog ti vsih grešnikov ojstri sodnik, nikar ne prizanašaj višej takemu zaspanemu nespokorjenemu ljudstvu, ki zasluženje tvojega Sina malopridno zapravlja — ki tvojo milost s svojimi pregrešnimi nogami tepta, ki na tvoje očitno žuganje ne porajta, in se opominovanju tvojih služavnikov ustavlja. Iztegni svojo šibo in tepi nas po zasluženji, ako se ne prebudimo in ne poboljšamo. Ponižaj prevzetneža, naj spozna, da je grešni človek le prah in pepel; vzemi srečo krivičnikom in zapravljivcom, daj jim beraško palico, naj se učijo prav obračati tvoje dari, pa tudi z ubogim usmilenje imeti; vzemi zdravje nečistniku, naj gnije njegovo nesramno telo, da bo spoznal svojo hudobo in ubogo dušo rešil. Ne daj zanikarniku živeža, ne oblačila, dokler se ne zbudi, ne vstane, in si sam po svojem stanu vsakdanjega kruha nc služi. Naj ne sije terdovratniku več tvoje ljubo sonce, dokler se ne preoberne; naj ne porosi nespokorjenega grešnika več hladni dež, dokler se ne poboljša. Oh, ljubi Oče! tepi nas; le samo naše duše se usmili, da se bomo iz svojega nevarnega spanja prebudili, se prav poboljšali in spokorili, pomorili strašne kače svojih pregreh, kakor je uni kačji lovec storil.

Nesrečni človek ves v živih kačah se drugi den prebudi, ter vgleda vrat, roke in noge s kačami ovite. „*Oh, izdehne, kače so zdaj moja smert, uiti jim več ne morem.*“ Bogu se priporoči, pri miri leži, da se ne gane, in začne svojo deklo klicati. Dekla svojega gospodarja zasliši in pride gledat. —

„Ne hodi v jispo, ji od daleč kliče, *teci, nalij in pregrej kotel mleka, ter vročega rahlo v mojo jispo postavi. Hiti, hiti in ne mudi se.“* —

Ravno taki strah, ravno tolika groza bo tudi nekdaj nespokorjenega grešnika, kteremu se bojo v večnosti dušne oči odperle, kjer bo spoznal svoj grešni stan. Tamkaj ga bojo njegovi grehi, kterih se spokoril ni, kakor strupni modrôzi pikali; tamkaj vse njegove hudobije kakor peklenske kače se njega ovijale; vsi slabi tovarši bojo pogublenim neusmileni gadi, vse zapeljive in zapeljane tovaršice bojo grešniku peklenske kače, ktere ga bojo na večne čase v peklenskem breznu pikale. O grešnik, grešnica, ki v svojem pregrešnem življenji spiš in pokoro neprenehama odlagaš, oh, spomni se, da ne boš vekomaj tako terdo kakor zdaj spal. Hitro se zbudi, dokler je zlati čas; vstani, zapusti svoje pregrešno življenje, hiti, hiti, da strašne kače, svoje pregrehe pomoriš, kakor jih je kačji lovec modro pomoril.

Ko dekla vrelo mleko v jispo postavi, in ga kače ovohajo, se hitro človeka ločijo, ter ena za drugo leze mleka pit. Kedar je vidil, da so že vse mleka pijane po kotli plavale, hitro vstane, kačo za kačoj s klešami prime in jim glave poreže. -- In kedar je vse pomoril, na svoje kolena poklekne, roke povzdigne in Boga preserčno zahvali, da ga je tolike smertne nevarnosti rešil. Po tem vstane, gre v spodno jispo svojim domačim pravit, kako se mu je godilo. Strahoma ga poslušajo in tudi on se ves trese. Poslal je zdravilčarju pomorjene gade, in mu rekel povedati, da od njega nobene kače ne dobi več. Od te dobe ni prijel za nobeno več, ni mogel je viditi, ne slišati. Vse svoje žive dni je Boga hvalil, da ga niso kače vsmertile.

Oh, naj bi tudi mi grešniki ravno tako skerbno in modro strupne kače svojih grešnih navad pomorili skoz pravo resnično pokoro in vredno prejemanje svetih zakramentov; da bi rešili svojo ubogo dušo večne smerti; zemlja in sveto nebo bi se z nami veselila. — Kako

naj se to, posebno te svete izveličanske dni, prav godi, vam hočem pokazati.

II.

Naše živlenje na tem sveti je nevarno globoko morje; čez to globoko morje moramo iti iz časnosti v večnost. Dokler človek brez vsiga greha nedolžno živi, srečno in lehko po tem morji hodi; voda se pod njegovimi nogami ne vdira, in valovi ga lepo prijazno čez široko morje sedajnega živlenja nesó. — Oh, kako srečne ste ve nedolžne duše, ki svojo pervo čistost in nedolžnost zvesto ohranite, ki ste njo pri svetem kerstu prijele! Strašne pošasti, ki v globočinah pod nami plavajo, do vas nedolžnih duš ne morejo; ljubo sonce prijaznosti Božje vam neprenehama sije in angeli Božji spremljajo vas. Ali kako malo je tih srečnih med nami! — Kakor hitro se pa človek smertno pregreši, svojo pervo nedolžnost zgubi, se začne voda srečnega živlenja pod njim vdirati, in grešnik topiti. Več ko grehov stori, huje se vtaplja, in brez čolna (ladije) črez morje v srečno večnost ne more. In če grešnik le greší, le greší, in čolna k pomoči ni, — se grešnik potopi; valovi pregreh ga zakrijejo, in strašne pošasti večnega pogublenja ga požró. —

Oh, ljube duše! taka se nam vsim večdel godí, ki smo grešili, svojo pervo nedolžnost zgubili; — že se vtapljemo in se bomo skoraj vtopili, ako zveličanske ladje ne bo, ki bi nas rešila in srečno črez globoko morje tega živlenja v veselo večnost prepeljala. In glejte, ta zveličanska *ladja* za nas uboge grešnike je sveta *pokora*; naš *korman ali brodnik* je *Božji strah;* naš *bander je sveti križ;* naše vesla so *čednosti* in dobre dela; srečen brod našega zveličanja pa je *prava Božja ljubezen.* — Oh, kaj odlagamo v zveličansko ladijo stopiti! Kaj se mudimo pravo pokoro storiti! Veter hitrega časa našega živlenja neprenehoma piha; naglo bo čolnič zmed naših oči odpeljal; kdor ga zamudi, se bo v valovih pregrešnega nespokorjenega življenja potopil.

Kdor pa hoče v zveličansko ladijo prave pokore priti, mora tri stopinje storiti, tri stopinje pravega resničnega spokorjenja: pervič, *zapusti grešne priložnosti* in zvesto varji se njih; drugič, *ponižaj se, prosi Boga za odpušanje, in se namestniku Božjemu čisto spovej;* tretjič; *popravljaj pohujšanje, in pokore delati se ne sramuj*, ker te grešiti in ljudi pohujšati ni bilo sram. — Te so tri potrebne stopinje prave resnične pokore; ali kako malo grešnikov je med nami, ki bi te tri stopinje storili! —

Pervi se tolažijo in izgovarjajo rekoč: „*Meni moja vest kaj takega ne očita, da bi bil ojstre pokore potreben.*“ — Alj ravno to tiho spanje in molčanje tvoje spijoče vesti je očitno znamnje velike grešne nevarnosti, v katerej se znajdeš. Le dvojni ljudje so, govori neki cerkven učenik, katerim vest kaj ne očita. Ali čisto nedolžni in sveti, ali pak celo od Boga zaverženi grešniki. Oh, duša! prašaj (baraj) vsaj sama sebe, med ktere iz tih dveh slišiš? Tudi pravičen sedembart na dan pade; ti pa veliš, da tebi tvoja vest kaj hudega ne očita. „*Kdor reče, da je brez greha, on je lažnjivec, in ni resnice prijatel;*“ govori sv. Jan. Ako je sv. Alojzi pokoro delal, ker se je sv. Terezija pokorila, tudi ti moj brat, moja sestra brez pokore zveličan ne boš.

Drugi pokoro odlagajo, in se tolažijo rekoč: „*Saj se mi še ne mudi žalostne pokore delati, imam še časa dovolj poboljšati se; se bom že poboljšal.*“ Alj ravno tako marnovanje je golufna pesem peklenskega sovražnika, katero grešnikom in grešnicam neprenehoma poje, da jih v hude navade zaziblje in pogubi; zakaj večega in hujšega greha ni, kakor pokoro in poboljšanje odlagati. Kdor ni danes pri volji pokoro storiti, ako priložnost ima, tudi jutre pri volji ne bo; in kedar bo enkrat morebiti pri volji, bo pa že prepozno. Oh, te dve žalostne besede: „*bom že, bom že,*“ so jih miljonov pogubile. „*Išite Gospoda,*“ opominja prerok Izaia, 15. „*dokler ga najdete*“; *enkrat bi ga iskali, pa ga ne najdili.* — „*Vi me bote iskali,*“ govori Kristus, „*pa ne najdili in v svojih grehih umerli.*“ Jan. 7. „*Vi ste se branili, kedar sim vas klical;* — *zategadel se bom jaz k vašemu pogublenju smejal, kedar bo črez vas nesreča priburila, kakor*

huda ura, kedar vas bo groza prijela. Takrat me bote klicali, pa vas ne bom slišal.“ Prip. 1. „Kakor se ribe z vodico in ptice z mrežo lovijo, tako se lovijo tudi ljudje ob hudem času, ki nad nje pride.“ Sir. 9. O grešnik, o grešnica! pokore nikar ne odlagaj. Smert gre za tebó, da si nje ravno ne vidiš, in za smertjo se vleče neskončna večnost. „*Kakor bliš, ki se nagloma od izhoda do zahoda zasveti, tako bo prihod Gospodov*, tako bo nagla tvoja smert; kdaj se boš poboljšal, kako delal pravo pokoro? „*Že je sekira na drevo pomerjena, ki dobrega sadu poboljšanja ne prinese, da bo posekano in v ogenj verženo.*“ Luk. 3. In to nerodovito drevo si ti, grešnik, ki pokoro odlagaš. Neumne device so spale, in niso pripravlene bile svojega ženina vredno sprijeti. Tako tudi ti nepripravlen brez pokore v svojih grehih spiš. Ženin pride, modre svoje lampice prižgejo in grejo z ženinom v sveti raj; abotne pa še le tistokrat olja kupit letijo, in kedar pridejo, so že vrata zaperte. — One vpijejo, *Gospod, Gospod! odpri nam.* Alj ženin odgovori: „*Jaz vas ne poznam.*“ Taka se bo vsim grešnikom posledno uro godila, ki pokoro odlagajo. Oh, moji bratje in sestre! nikarmo, da bi se tudi nam!

Tretji za pokoro ne marajo, in se tolažijo: „*Saj so ljudje pred nami tudi tako živeli, kakor mi živimo, saj nismo sami, ki grešimo.*“ Oh, to je slabo, žalostno tolaženje! Ljudje grešno živijo, kakor so nekdaj živeli, pa tudi brez prave pokore gorijo in bojo goreli v peklenskem brezdni. Res, da nisi ne pervi ne posledni, ki grešiš in brez pokore živiš; pa tudi posledni ne boš, ki brez pokore umerješ in v večno pogublenje pojdeš. — Pojdi v duhu skoz mračne vrata neznane večnosti, o nečistnica, ki svoje truplo tukaj na prodaj nosiš, in se opominovanju pokore smejiš; poglej, kako tvoja nekdajna tovaršica zdaj tamkaj v peklenskem plavši cveti, kako je huda vest gori, ki je tukaj molčala, kako tam milo vpije, ki je tukaj nesramne pleparce pela. Poglej nekoliko, razuzdano možtvo, ki za vsako posvarjenje terdovratno serce imaš, nekoliko danes v tisti strašen kraj neskončne večnosti, ki že tudi tebi pripravlen čaka; ali poznaš tukaj svojega nekdajnega pregrešnega prijatla, ki

sta svoje dni po grešnih potih skupaj hodila. Hudobno je živel kakor ti, nesramno govoril in nedolžnost pohujšal kakor ti, se je po slabih tovaršijah pohajal, kakor ti, je nedolžnih deklic zapeljal, kakor ti; ni za pokoro porajtal, kakor ti; poglej, kako se zdaj v peklenski jami zvija, ker ga grize strašen červ hude vesti; poslušaj kako neusmileno kliče, da bi vsaj kdo pogublenih na svet nazaj se povernil, in njegovim pregrešnim tovaršem in tovaršicam povedal, kako se mu strašno godi, da bi se spokorili in se za njim v peklenski brezden ne zvernili, zakaj on se boji, da bi duše, ki jih je zapeljal, ž njim pogublene bile, ker vsaka zapeljana duša bo zapeljivcu nova kača, ki se bo v peklu njega ovijala in njega vekomaj pikala. Ali Božja pravica ne ná obsojenim pogublenim nazaj priti in grešnikom strašne peklenske muke (martre) oznanovati; zakaj oni imajo sveto pismo; naj Božjemu glasa verjamejo. — Požrešni pijanc, ki ponidama zapravljaš, in tolikokrat svojo človeško natoro zatajiš, in na pokoro ne zmisliš; stopi nekoliko v peklenski brezden, dokler si še živ, poglej tamkaj požrešnika v večnem plamenu, kako vpije in prosi le za kaplico merzle vode. Ali tamkaj nobenega vsmilenja ni, in kakor se njemu godi, se bo skoraj tudi tebi godilo, dro, godilo se grešnikom vsim, ki resnične pokore ne storijo. „*Ako ne bote pokore storili,*“ govori Kristus, „*bote vsi pogubleni.*“

Veliko je pa med nami grešnikov, ki se vsiga tega bojé, tudi pokoro delajo; alj kako slaba, kako nepopolnama je njihova pokora; pogosto malo boljši, ko nič, ja tudi slabši. So, ki pravijo: „*Kaj, če grešim, saj se lehko spovem in spet odpušanje grehov zadobim, pa sim dober.*“ — O grešnik! tega nikar ne govori. Vsaka smertna pregreha bo ojstro tepena, ako ne na tem sveti, pa na unem. Velika rana težko zaceli, še težej se huda pregreha poboljša. Veliko solz boš prelil, preden boš le en sam smerten greh pravomil; manj ko jih tukaj prelivaš, več jih boš v dolgej večnosti prelivati moral. — Veliko jih je, ki si nalaš predobrega spovednika poišejo, se jim le na pol spovejo in mislijo, ako le odvezo dobijo, je že vse dobro. O zmota, o nesreča!

Spovednika lahko goljufaš, Boga pa goljufati ne moreš. Ako spovednik predober tebe odvežejo, Bog te odveze poterdil ne bo. Ako spovednik prelehko pokoro tebi naložijo, ne misli, da bi jo tebi Bog tudi preložil; kolikor je zamoreš sam storiti, toliko je moraš dopolniti; le drugo bo Jezus, tvoj Odrešenik tebi dodal, brez katerega bi Božjej pravici grešnik nikdar ne doplačal. — Oh, ravno tako lehke spovedi v sedajnih časih toliko grešnikov oslepijo, jih v pravej pokori motijo in pogubijo. Prešeštnik s svojim nesramnim živlenjem po deset nedolžnih v greh sapelja, devet in devetdeset jih pohujša, po tem se na pol spove, nekoliko Očenašev požebra, in misli, da je že dober! — Zapravljivi pijanc, ki premoženje svoji ženi in otrokom zapravi, sebi in svojej hiši beraško palico pripravi, se v leti enkrat spove, če je dobro, tisti dan pijan ni, in misli, da je že zadosti pokore storil? — Goljufni bogatin, ki je po sto ubogih udov in sirotic objedel, po krivici toliko ubožcov naredil, da bi svoje hrame napolnil, in sam dobro jedel in pil, se spove, iše, da odvezo dobi, nekolike krajcarje ubogajme verže, in misli, da že zadosti pokore stori! Navajen, zastaran grešnik po celo leto k spovedi ne gre, čeravno skoraj vsaki dan več ali manj greši; o Velikinoči, ali morde tudi ob adventnem časi pride slabo ali pa nič pripravlen v cerkev, si poiše prav lehkega spovednika, jim le po verhi obresti svojih grešnih dolgov pove, kapitale pa zamolči in izgovarja; z mlačnim jezikom kak roženkranc opravi, gre k svetemu Obhajilu brez vse priprave in se poverne desetkrat hujši domu, kakor je prišel. — Tako se v naših dneh pokora po navadi odpravlja: Od greha v spovednico, od spovednice spet v greh in poslednič pa v pekel; to je gladka pot v pogublenje. —

O neskončno pravični Bog, pa tudi Oče vsiga usmilenja, oh, koliko imaš med nami takih malopridnih otrok, ki neprenehoma grešijo, po redko k spovedi grejo, in namesto prave pokore le stare grehe ponavljajo. — Oh, ti preljubi vsmileni Jezus! ki si dal svoje živlenje za nas, da bi vsmilenje pri Očetu zadobili; oh, daj nam še pravega duha resnične pokore, da tvoje britko terplenje in grenka smert za nas zgublena ne bo. — Sveti Duh, ki si nas pri svetem

kerstu posvetil, nas s posvečejočo gnado Božjo lepo oblekel, ki smo njo mi tako hudobno zapravili; oh, pošli v naše pregrešno serce le sam žark svojega zveličanskega ognja, naj pregrešno gnezdo naših hudobnih navad pogori, da se bomo prav spokorili in tvoje vredno prebivališče postali. Saj sam govoriš skoz svojega preroka: „*Ako so vaši grehi rudeči, ko škerlat, obernite se k meni, in bojo beli ko sneg.*“ Izai. To je naše zaupanje — naša tolažba. „*Kaj pa nam je storiti,*“ meni grešnikov in grešnic kdo poslednič poreče, da bo naša pokora prava in resnična? — Oh, kako veselo in prijetno je to lepo vprašanje! Kdor tako bara (praša) je že blizo poboljšanja in zveličanja. Vsim takim možtvom ki me za to pobarajo, z veseljem podobo svetega Petra*) pokažem, rekoč: Storite, kar je sv. Peter storil, in vaša pokora bo resnična. Vsim žalvajočim ženstvom pokažem podobo svete Marie Magdalene,**) in rečem: O ve vse, ki se niste sramovale, kakor ona grešiti, ne sramujte se tudi ž njo pokoriti, da bote zveličane. Storite tri stopinje prave resnične pokore, in spet bote na pravem potu večnega zveličanja.

Perva stopinja: Še danes, v tej dobi se odpovejte vsim pregreham in hudobnemu poželjenju, zapustite nesrečni kraj pregrešnega poželjenja, kakor je sv. Peter dvor zapustil, kjer je svojega Gospoda trikrat zatajil — Magdalena zapeljivo mesto zapustila, kjer je očitna grešnica bila, in je za Kristusom šla. Kdor to naprejvzetje od danes do jutri odlaga, svojih hudobnih tovaršij ne zapusti, težko bo kdaj pokoro storil.

Druga stopinja prave resnične pokore: Grešnik, grešnica ponižaj se, premisli svoj grešni žalostni stan, razjokaj se nad svojimi hudobijami, naj bojo velike ali male, kakor se je sv. Peter milo razjokal, ko ga je Kristus pogledal — Magdalena milo s svojimi solzami noge Jezusove vmivala, in jih s svojimi lasmi brisala. — Oh, te tvoje solze, ki iz potertega serca izvirajo, one tvojo grešno

*) Na stranskem altarji.
**) Na ženskej strani.

dušo operajo, da bo spet vredna prijatelca Božja. Vroče solze, ki iz žive ljubezni Božje izvirajo, in se spokorjenemu grešniku po lici vdirajo, so žlahne jagode neskončne milosti Božje, ki jih nebeški angelci v zlate skledice strežejo, pred sedež Božje pravice nosijo; ž njimi, grešnik, tvoje dolge plačujejo. — Oj, zakaj so tako suhe naše pregrešne oči, da je pri tolikih pregrehah pa tako malo spokornih solz; da bi mi, ki smo s Petrom in Magdaleno grešili, se tudi ž njima solzili! Prave, spokorne solze so juterna rosa milosti Božje, pravega pobolšanja. *Le kdor veliko ljubi* in se iz ljubezni do žalenega Boga milo joka, *njemu bo tudi veliko grehov odpušenih.*

V tej svojej žalosti si poiši pravega spovednika, ki bojo tvoj pravičen sodnik, pa tudi usmilen prijatel, tvoj vidni angel po poti resnične pokore. Njih se derži kakor dobra ovčica svojega pastirja; njih lepo vbogaj, kakor dobro otrok svojega očeta; tako bo tvoja druga stopinja srečno storjena.

Tretja stopinja prave resnične pokore: Popravljaj, kar si poprej hudega storil, delaj pokoro, in ne poverni se nikdar v poprejne pregrehe več, da se ti kaj hujega ne prigodi. Da pa stanovitni v dobrem ostanete, ni zadosti le enkrat ali dvakrat v leti k svetej spovedi in k Obhajilu iti, ampak potreba je, kakor hitro smertno grešiš, še tisti dan, saj pervo nedelo spovedati se, nikdar tri dni v smertnem grehu živeti. Ako pa ravno v smertnem grehu nismo, smo vendar v vednej nevarnosti greha; za to nam je potreba saj vsake kvatre, ali tudi vsakega mesca se spovédati, k Božjej mizi iti in se z ljubim Jezusom vredno skleniti, brez kterega nismo vstan kaj dobrega storiti. Le samo tisti mladenči in device bojo svojo nedolžnost ohranili, ki vredno in pogosto k spovedi in k svetemu Obhajilu hodijo; le tisti spokorniki in spokornice bojo vse skušnjave srečno premagali, ki prav pogosto ss. zakramente vredno prijemó; za to jih je Kristus postavil in nam izročil. To so tri nar potrebniši stopinje prave pokore; *kdor* po njih na pot prave pokore pride, in *do konca zvest ostane, bo izveličan.*

O vi ljubleni sini Očeta — ovčice Jezusa Kristusa — ne zoperstavljajte se svetemu Duhu! — Glejte, angeli se že veselijo, — sveta mati katolška cerkva vas opominja. — Še danes pervo stopinjo storite: tako bote enkrat veseli s sv. Petrom in s sv. Mario Magdaleno rekli: „O srečna pokora, ki meni toliko plačilo poda. Amen.

Šesta žalost Marije.

VI. Slaba priprava za srečno smert.

„Za to jaz jokam, in moje oko solze toči; ker moj odžalnik, ki bi mojo dušo poveselil, je deleč od mene; moji otroci so končani, ker je moj sovražnik premagal.“ Žal. pesm Jer. I., 16.

Vvod.

Kamo tako naglo, bratje in sestre moje? kamo toliko hitite (hilate), kaj se vam toliko mudi? — Vi me gledate in pomišljujete, kaj moje baranje pomeni, dokler vsi zbrani mirno stojite, ali sedite, ter me tiho poslušate. — Vendar vam v resnici povem; hitro teče voda po gladkem potoki, še hitreje tečete vi po svojem poti; naglo letí tica pod nebom, še bolj naglo letite vi; naglo šviga blisk skoz černe oblake, ki je in ga ni; še hitreje hitite vi z menó, in jaz z vami po poti kratkega življenja v neskončno večnost; zdaj smo — in skoraj nas več ne bo. — *„Joh, kakor senca človek memo gre, zlo vganja in ropoče za prazne reči; zapihne kak vetric, po njem je, in mesto njegovo ne pozna se več,“* Ps. 38.

Vse naše življenje, pravi sv. Gregor, kaj je drujega, kot vedno umiranje; kakor hitro se človek vrodi, že umirati začne, z vsakim zdihlejem umira, dokler z zadnim zdihlejem umerje. — Poglej, ljubi bratej, ljuba sestra moja, tukaj je tvoja zibela stala, in tamkaj že tvoje pokopališče

pripravleno stojí; le kratek je pot med kerstnim kamnom — in pogrebom (britofom); včeraj je tebe mati na svojih persih dojila, jutre bo tebe lehko že černa zemlja zakrila v hladno krilo smertnega spanja. Juterno sonce iz zagor prisije, in v nekolikih urah se spet zakrije, kedar v Božjej gnadi gre, ravno tak hitro tudi človeka na tem sveti zmanjka. — Le kratka senja je vse naše živlenje na tej zemlji; veči del ljudi terdo spi, in se prepozno prebudi v dolgej večnosti, v katero brez vse prave priprave stopi.

Dve reči so, ktere ljudje premalo premislijo: Kratko življenje in neskončna večnost; dve reči so, za katere ljudje premalo skerbijo: za večnó blago in za srečno posledno uro. *Premala skerb* za srečno smert je *šesta poglavitna žalost* naše ljube matere Marie prečiste Device, ki nad nami milo tožuje rekoč: „Za to jokam in moje oko solze toči, ker se mojih otrok toliko pogubi, ki jih posledno uro nepripravlene sovražnik premaga.“

Zatoraj, ljube duše! vsi bomo enkrat, le *samo enkrat* umerli, bomo umerli srečno ali nesrečno, kakor bomo živeli, pravično ali krivično. Med vsimi nauki nam je le eden nar bolj potreba: *Kako mormo živeti, ako hočemo srečno umreti;* in te nauk naj bo denašen zapopadek mojih postnih pridig, v imenu Jezusa in Marije.

Razlaganje.

Imeniten kralj je poslal svoje otroke na neki samoten sila bogat otok, si žlahnih jagod za premoženje naberat. Tista dežela je polna žlahnih biserov, pa tudi drugih imenitnih in zapeljivih reči. Skoz tisto deželo grejo trije poti: pervi ravno skoz deželo gre, med rožcami po lepih zelenih tratah, po katerem se lahko nar več žlahnih jagod nabere, prav srečno na tisti kraj pride, kjer barka pripravlena čaka, ljudi sprijeti in v srečno domovanje prepeljati. To pot je kralj svojim otrokom odkazal. Pridni otroci vbogajo, ravno po tem potu hodijo in si lepo število nar žlahnejših biserov naberó.

Druga pot daleč v stran pelja, se iz kraja lepa vidi, pa hujši in hujši prihaja, gre čez visoko pečovje, po ojstrem ternji; veliko ljudi, ki se na njo poda, po poti onemaga, in obleži, veliko jih pa srečno vse težave premaga, po poti tudi lepih žlahnih jagod nabere, in čeravno težko, pa vendar srečno o pravem času na tisti kraj pride, kjer barka pripravlena čaka v domačo očetno deželo.

Tretja pot je široka in gladka, med košatim drevjem prav mehko po senci pelja; in nar več ljudi se po tajistej poda. Alj poslednič pride v strašne pušave, v velike globočine; čas odhaja; se poverniti je prepozno; črez visoke gore na odločen kraj priti ni mogoče; ljudje obupajo, in na tem otoki smert storijo. Doteče čas se spet poverniti in v domačo deželo odpeljati; brodnik kliče, trobenta zabučí; — ljudje, ki so po pervem in drugem poti hodili, veselo svoje nabrane zaklade prinesó, v barko stopijo, in so pripravleni se odpeljati; ali ljudi, ki so se po tretjem poti podali, ni. — Brodnik spet kliče, trobenta glasno buči; še pride eden ali drugi črez strašne planine, ves reven in bolen, in se srečno v barko usede. Alj strašno veliko ljudi še nazaj ni. — Brodnik tretjobart zakliče, še enkrat glasneje trobenta zabuči; ljudi le ni; ura odpeljati se udari (odkole); veter potegne, in ljudje se veselo peljajó v očetno domačo deželo nazaj.

Na pokraji domače dežele pridejo srečnim ljudem znanci in prijateli, bratji in sestre naproti. Veselo jim roke podajajo in jih pozdravljajo; ti pa jim kažejo svoje nabrane jagode, ki jih svojemu očetu, kralju ponesó. Z veseljem stopijo na svojo domačo zemljo, priserčno jih bratje in sestre poljubijo (objamejo) in k svojemu kralju peljajo. Kralj jih ljubeznivo sprijeme, reče vsakemu iz nabranih žlahnih jagod lepo krono storiti, in njim na glavo posaditi, ter jim reče, naj se zdaj z drugimi brati in sestrami veselijo, in svojo srečo zavživajo, ktere jim nobeden več oduzeti zamogel ne bo.

Poglejte, moji poslušavci! v tej podobi naše živlenje na sveti. Mi smo tisti popotni otroci, Oče nebeški je naš mogočni kralj; ptuj otok je le ta zemlja, svete čednosti in dobre dela so tiste žlahne jagode, ki si jih naberati mormo

za nebeško krono! — Po trojnem poti grejo ljudje skoz to ptujo deželo v neznano večnost. Po pervem nar lepšem poti hodijo vse nedolžne, bogaboječe duše, ktere perve posvečejoče gnade Božje ne zgubijo, nobenega smertnega greha ne storijo, in svatovsko oblačilo svete nedolžnosti zvesto ohranijo do smerti. — Po drugem poti hodijo spokorniki in spokornice, ki nekoliko časa ravno pot keršanske pravice zapustivši se na široko cesto pregrehe podajo, pa še o pravem času po poti ojstre pokore na pravo stezo pravičnosti povernejo se. Če ravno težaven, je vendar srečen njihovega živlenja konec. Po tretjem poti hodijo vsi razpušeni, v posvetne dobrote zgubleni, nespokorjeni grešniki, ki tako dolgo in tako hudo grešijo, da zlat čas poboljšanja zamudijo, in brez vse prave pokore pomerjó. —

Odločen kraj, kjer nas pripravlena barka čaka, je posledna ura naše smerti. Vse nedolžne izvoljene duše so pripravlene, kedar ura udari, iz tega sveta v večnost poverniti se; tudi vsi prav spokorjeni in poboljšani grešniki pripravleni čakajo se prepeljati; le nespokorjenih, posvetnih, terdovratnih grešnikov ni. — Kako, ljube duše! kako smo pa mi? Po katerem tih treh potov hodimo, da srečne zadne ure ne zamudimo? Ali si kaj skerbno dobrih del in svetih čednost naberamo, da kedar pride enkrat prepeljati se v večno domačijo, ne bomo s praznimi rokami prišli pred svojega sodnika, ki nas bo po našem zasluženji plačal, in nam krono dal, ki si njo v tem časnem živlenji zaslužimo. Prišla bo ura, in lehko je že blizo blizo za nas; ločiti se bomo morli tega sveta. V šteri ali šest oskih dil nas bojo zabili; in nas na uni svet ponesó. Glejte, to je tista barka, tisti čolnič, ki nas iz časnosti v večnost prepelja. Zapustil bo bogatin premoženje svoje — nečistnik svoje gerde tovarše in tovaršice — požrešnik svoje dobre volje; nič s sebó ne ponesemo, razun svojih dobrih del in svetih čednost. — Na ta odhod se zvesto pripravljati, na to uro ves čas svojega živlenja misliti, vse svoje žive dni se učiti srečno umreti, k temu nas naša pamet opominja, nas Jezus Kristus nar več svari, nas učijo vse stvari, ki nam noč in den oznanujejo: Človek! spomni se svoje smerti. Danes si živ, lehko

boš jutre na britofi gnjil; tvoja duša pa vživala na Božjej pravici, kar si je tukaj zaslužila.

Kaj pa nam je storiti, da se na srečno posledno uro vredno pripravimo? — Ljubi bratje in sestre; se pripraviti za srečno smert so nam potrebne samo tri reči.

1. Kdor hoče srečno umreti, ne sme *nikdar pozabiti, da bo skoraj umerl.* — Izmed 10 rojenih le eden doživi 74 let; izmed 3500 le eden doživi sto let; vsako minuto jih umerje 35. — Vsaki list, ki v jesen iz dreva pade, tebi, o človek, oznanuje, da boš tudi ti skoraj pod zemljo padel in zgnil. Vsaka travica, ki na senožetu pokošena leži, tebi, o človek, govori, da bo skoraj tudi tebe kosa neusmilene smerti pokosila, zakaj: „*Človek je kakor trava na polji; kakor roža pricveti, in spet hitro ocvete in ne ostane.*“ Job.

Vsaki mertvaški zvon je neki nebeški glas, ki tebi pravi: O človek, spomni se, da nisi na tem sveti doma; danes tvojemu bratu v dolgo večnost pojem, jutre bom pa tebi zapel. —

Vsaki nov pokop na britofi tebi versto kaže, v kterej tudi ti skoraj počival boš; dro, iz vsakega groba tebi mertvic strašne besede govori: „*Danes meni, jutre tebi.*“ Vsako večerno sonce, ki v Božjej gnadi zahaja, in ti lehko noč pravi, tudi tebe uči, da boš tudi ti skoraj te svet zapustil, kedar se tebi pred tvojimi očmi na vselej stemni. — In kedar se zvečer v svojo posteljo uležeš, tudi tvoja postel tebi govori: Človek! spomni se, da bo skoraj tvoja postelca pokop, tvoje ležišče merzel grob. Zdrav se uležeš, ali še zopet vstaneš, tega ne veš. „Stori vse kakor pri grobu:“ veli sv. Bernard. — Pred vsakim delom pomisli: Ako bi v enih minutah umerl, — ali bi to storil? Oh, srečen človek, kdor vedno na svojo posledno uro misli; lehko se bo greha varval, lehko skušnjave vse premagal, skerbno za dolgo večnost živel; in kedar pride enkrat smert, mu ne bo strašna pošast, pred ktero bi se tresel, ampak dobro znana, ljubezniva prijatelca mu bo, ki mu bo roko podala, in ga lepo peljala iz te revne ptuje dežele na ljubezniv očetov dom. „*V vsih svojih delih,*“ opominja sv. Duh, „*se spomni svojih poslednih reči, in ne boš nikdar grešil.*“ Sir. 7, 40.

Oh, kako neumni so vendar posvetni pregrešni ljudje, ki se smerti toliko bojó, da še zmisliti nočejo na njo! Oni pred smertjo bežijo, alj smert jih povsodi lovi, jih nepripravlene najde, jih poseče in pogubi. Vsi taki ljudje so neumnej ptici podobni, ki ima visoke noge in dolg vrat, in se noj alj štruc imenuje. Pravijo, da ona, kedar sovražnike vgleda, beží in svojo glavo v gošo vtekne, da jih ne vidi, ter misli, da je tudi lovci ne bojo vidili. Alj lovci jo dobro vidijo, ter pridejo in jo ubijejo. Oh, kako neumno je, ako pameten, prebrisan človek pa tako neumno ravna! — Kdor hoče srečno umreti, mora s smertjo prijatel biti, ne pa sovražnik, in se vsaki den saj enkrat spomniti, da bo umerl. — Kako lepa, sveta je torej tistih kristjanov bogaboječa navada, ki vsak večer, preden se uležejo, za srečno posledno uro molijo (žebrajo) v čast Jezusa na križi in žalostne matere Marije pod križem. Prosite in bote prijeli; išite in bote najdli srečno in veselo posledno uro tudi vi.

2. Kdor hoče srečno umreti, mora *vse svoje žive dni skerbeti, da pravega pota ne zgubi*, ki k srečnej smerti in v veselo večnost gre, da se zvesto pota svete nedolžnosti ali pa resnične pokore derží. — Ljube, drage nedolžne duše! ki hodite po ravnej, naj lepšej poti nedolžnega živlenja, o prelepo vas prosim v imenu Jezusa in Marie, ne najte se zapeljati, ne zapustite nebeške steze, hodite zvesto po njej do kraja vaših dni; da bo vaša posledna ura lepa, srečna in vesela vaša smert. Kedar vas hude skušnjave obhajajo, kedar vas zapeljivci obdajajo, vam kažejo zapeljivo blago, vam ponujajo goljufne dobrote in veselje tega sveta, da bi ž njimi potegnili, lepo stezo nedolžnosti zapustili; oh, tistobart spomnite se na smert, ki bo vsim tim pregrešnim dobrotam konec storila; kratko pregrešno veselje v večno žalost premenila; — obljubim vam, da bote lehko vse hudobe premagali. Rajši nedolžno umreti, kakor pregrešno živeti. Oh, kako srečna, vesela bo vaša posledna ura, ako svojo lepo nedolžnost srečno ohranite! Kakor cveteča lepa rožica, ki jo nebeški vertnik Jezus Kristus iz te revne doline v nebeški raj presadi, tako bote tudi vi tamo v svetih nebesih vekomaj cveteli, svoje svete nedolžnosti veseli.

Vaše živlenje naj bò čisti vrelc, ki se iz tega sveta v večnost izliva v neskončno morje svojega Boga.

Pa tudi vi spokorniki in spokornice, ki ste zapustili široko cesto pregrešnega živlenja, vi ljubleni sini in hčere Očeta nebeškega, ki ste se povernili v naročje svojega nar boljšega Očeta; ve zgublene ovčice Jezusa Kristusa, ki ste zaslišali spet njegov glas, se njega nar boljega Pastirja prijeli, ki vas nese nazaj med čedo svojih izvoljenih; o lepo vas prosim, ostanite zvesti v svojem naprejvzetji, ne zapustite več ojstre steze resnične pokore; le ene leta — nedele, dni in ure še; pride vaša posledna ura; vesela in srečna tudi za vas. *„Bog noče smerti grešnika, ampak da se spokori in živi;“* tudi vi, ki ste se prav spokorili, bote večno pri Bogu živeli; *angeli Božji, ki imajo veči veselje nad grešnikom, kteri pravo pokoro stori, kakor nad 99 pravičnimi, ki pokore ne potrebujejo,* bojo tudi veselo vas sprijeli v večno živlenje, ako do konca zvesti ostanete.

Da bote pa zamogli po pravem poti hoditi, ki v večno živlenje pelja, je potreba, da večbart sami sebi rajtengo storite, izprašate svojo vest, pregledate svoje živlenje, in se skoz sveto spoved očistite. Ako hočete stanovitni na stezdi pravičnega živlenja ostati, morte prav pogosto k Božjej mizi pristopiti, in s svojim ljubim Jezusom združiti se. *„Jaz sim vinska terta, in vi ste moje mladike; le če v meni ostanete in jaz v vas, bote veliko dobrega storili; brez mene nič ne zamorete.“* Sv. Joan. Kako slabo se kristjan k srečnej smerti pripravlja, ki v leti le po enkrat ali dvakrat k spovedi in svetemu obhajilu gre! Lehko človeka nagla smert zadene; ni mu dano več se previditi s svetimi zakramenti; tako se mora nepripravlen v dolgo večnost podati. O ljube keršanske duše! ki ste mene zvesto poslušale; le to vbogajte me. Prijemljite prav pogosto in vredno svete zakramente, hodite po svojej potrebi in po svetovanji svojih spovednikov k spovedi in k svetemu Obhajilu; tako bote pripravleni kakor modre device, svojega nebeškega ženina sprejeti, in iti ž njim posledno uro v nebeško svatovšino.

3. Kdor hoče srečno ino veselo umreti, *si mora za nebeške zaklade skerbeti*, ki mu bodo v smertnej uri ostali,

in ga v dolgo večnost spremili: svete čednosti in dobre dela. — Vsaki vas trojne prijatele ima v tem živlenji. Perve veliko obrajtate, noč in dan za nje skerbite; ali kedar ste tistih nar več potrebni na posledno uro vas zapuste; to so vaše posvetne dobrote in pozemeljsko premoženje. — Drugi prijateli, ki se tudi na nje zanašate, vas spremijo do pokopališča; tamo posledne solze na vaš pokop vternejo, in vas v kratkih letih pozabijo; to so vaši znanci, žlahta, in prijateli. — Tretji prijateli pa, ktere nar manj porajtate, jih večkrat s svojimi nogami v blato pomandrate, za malo dobička zaveržete in prodate; oni vas posledno uro ne zapustijo, ampak v neskončno večnost spremijo vas, pred ojstrim sodnikom za vas govorijo, in vam pri Bogu usmilenje sprosijo, to so svete čednosti in dobre dela. — Zatoraj Kristus lepo opominja: *„Delajte si prijatlov."* — — *„Napravljajte si zakladov v nebesih!"* —

Kako si pa hočem jaz dobrih del pripravljati, porečeš, ker sim srotej? O ne misli tega, da bi tebi mogoče ne bilo. Vsak stan — vsaki dan, vsako uro priložnosti dovolj ima, si zakladov nebeških naberati. Vsaki serklej merzle vode, ki nje ubogemu daš, svojega plačila zgubil ne bo. Kralj — kakor berač — gospod kakor hlapec stori svoje dolžnosti, ako potrebnim po svojim premoženji pomaga in kolikor Božjih lonov dobi, toliko žlahnih kamnov za večno veselje zasluži. In če drujega dobrega storiti ne more, za verne duše moli naj; ne bo zgubil svojega povernila. *„Delajte,"* pravi Kristus, *„dokler je dan, pride noč vaše smerti, kedar nam delati več mogoče ne bo."* Mat. Več, kakor bote dobrega storili, lepši krono bote nosili v nebesih. — Oj, ljube duše! Le borno na zemlji živite, in za to skerbite, da pojdete bogati svetih čednost in dobrih del iz te zemlje na očetov dom. — Veselo bote svojo dušo kakor premočno nevesto Bogu izročili; voljno pešičko persti materi černej zemlji povernili, in tako srečno sklenili svoje časno živlenje. Kakor ljubo večerno sonce, ki se lepo nazaj ogleduje, preden v Božjej gnadi gre, se bote tudi vi veselo spomnili na svoje pretečene dni, gledali toliko dobrega, ki ste ga v svojem živlenju storili; in kakor sonce ne ugasne, temuč še lepši

sveti unkraj sveta, tako se bote svetili v nebeškej lepoti svetih čednost in dobrih del na vse večne čase unkraj groba tudi vi. „Slišal sim glas iz nebes, kteri mi je rekel: *Blagor mertvim, ki v Gospodu umerjó! od zdaj, reče Duh, naj počivajo od svojega truda; zakaj njih dela gredó za njimi.*“ Skriv. raz. sv. Jan. 14, 13. Amen.

Sedma žalost Marije.

VII. Malo število izvoljenih — veliko pogublenih.

„Oj vi vsi, ki greste memo po poti, pridite in poglejte, če je tolika žalost kakor je moja žalost! — Ktere sim odgojila in redila, je moj sovražnik požerl.“ Žal. pesm Jer. II., 22.

Vvod.

Preljubi! naše ostaje ni tukaj (temu); vsi gremo druge iskat v neskončno večnost. Minulo bo petred let, in izmed sto denašnih poslušavcov ne bo desetero živelo; v sedemdesetih letih bo težko kteri nas zemljo teptal, ki se danes še zdravi in veseli vidimo. Veliko jih dans posledno postno pridgo posluša; prišla bo smert poprej kakor si bomo svesti, odperla nam duri neznane večnosti, nas peljala na sodbo, in iz sodbe ali v nebeško kraljestvo ali v peklenski brezdn na večno. — „*Pravični pojdejo v večno življenje*, uči Kristus, *krivični pa v večen ogenj.*“

Strah in groza ima vsakega človeka obiti, ako peklenskiga brezdna večno terplenje pogleda, in pomisli, da tudi njega že pripravleno mesto v pekli čaka, ako se hitro in vredno spokoril ne bo. „*Resnično vam povem*, pravi Kristus, *ako ne bote pokore storili, bote pogubleni.*“ — Pa še veliko veči strah verniga kristjana opade, zaslišati Kristusove grozovitne besede: „*Pojdite skoz ozke vrata v večno življenje; zakaj široke so vrata, in prostorna je pot, ktera pelje v pogublenje, in veliko jih je, kteri po nji hodijo. Kako*

ozke so vrata, in tesna je pot, ktera pelje v življenje! in malo jih je, kteri jo najdejo. — Veliko je poklicanih, pa malo izvoljenih.“

Mi vsi smo za večno življenje poklicani; za to nas je Bog stvaril. Mi vsi smo od Jezusa Kristusa rešeni; za vse je njega rešna kerv tekla. Mi vsi smo božji otroci in sodediči nebeškega kraljestva od sv. Duha posvečeni, pa vender tudi nam strašna resnica Jezusovih besed velja: *„Veliko je poklicanih, malo izvoljenih!* — In ravno ta strašna resnica je sedma, naj veči žalost Marije, naše ljube matere, ki pod kervavim križem našega odrešenja mertvo telo svojega ljubega Sina, Odrešenika našega, v svojem krilu derži, milo tožuje, in nam v duhu velí: „Oj vi vsi, itd. Zastonj je za vas predraga kerv mojega božjega Sina do posledne kaplice iztekla, zastonj so se meni po lici mile solze za vas vdirale; zgubleno je za vas njegovega britkega terplenja zasluženje, zastonj vse moje prošnje; vas, *ktere sim odgojila in redila, je* (večidel) *moj sovražnik* (peklenski brezdn) *požerl!* — *Veliko je poklicanih, malo pa izvoljenih:* ta strašna, pa gotova resnica naj bo moja posledna letošna postna pridga, naj nam sveto skerb obudi za zveličanje naše, naj premeni Marijno žalost v veselje. Torej še enkrat ponovim:

I. *Malo je število zveličanih;* zakaj? — ker je

II. *Mala naša skerb za nebesa.* Oh vsmili se Bogu, da je temu tako! Poslušajte!

I.

Ko je svoje dni sv. Krizostom v Antiohii ljudstvo učil, je poslednič svoje poslušavce pobaral: *„Kaj se vam zdi, koliko ljudi bo nekdaj v našem mesti zveličanih?“* Vse je bilo tiho; ní živa duša pregovorila. Sam toraj odgovori: „Težko scer, pa vender vam hočem povedati; *izmed veliko jezerov se jih sto ne najde, ki bodo zveličani.* Stermo ga ljudje gledajo, in se zavzamejo, kakor bi jim bil svet mož kaj neverjetniga povedal; pa še huje so se čudili, ko svet pridgar dalej pravi: *„Ne mislite, da sim preveč rekel; zakaj bojim se, de izmed vsih sedajnih prebivavcov tega mesta še*

sto ne bo rešenih, zakaj le pomislimo, kako velika je hudobija med mladinoj, kolika zaspanost pri stariših! Malokdo prav za izreditev otrok skerbé; vgasnila je sveta gorečost, zginili so dobri izgledi. — Naj tudi vas dans poprašam: koliko mislite, da bo izmed vsih tih — mojih poslušavcov nekdaj izveličanih? — Ne upam si majhnega števila izreči; težko bi mi verjeli; pa po besedah Jezusovih vam odgovorim: „*Veliko je scer poklicanih, pa malo malo bo izvoljenih.*“ Tako uči večna resnica, to poterdi dogodovščina sveta.

1. Veliko milionov in milionov ljudi je v času pravičnega *Noeta* na svetu živelo, ki so pili in jedli, nečistost in krivico delali, kakor delajo posvetni ljudje sedajnih dni. Ni jim bilo mar za Boga, ne za njegovo sveto voljo, tako da je Bog sam izgovoril: „*Meni je žal* (tako rekoč), *da sim stvaril človeka na zemlji. Potrebil ga bom iz zemlje.*“ Vesolja potop je spačen človeški zarod pokončal; in veste, koliko ljudi izmed vsih sto tisuč milionov pervega sveta je rešenih bilo? Le samih osem oseb. „*Veliko poklicanih, malo izvoljenih.*“

2. Bog je obljubil izraelskemu ljudstvu sveto deželo, poslal *Mojzesa* Izraelce z mogočno roko v obljubleno deželo peljat. Nad 600000 samih vojaških mož se je z ženami in otrocmi na pot podalo; ali pa veste mi povedati, koliko je vsih tih v obljubleno deželo došlo? Sama dva moža, Kaleb in Jozua pravična. „*Veliko poklicanih, pa malo izvoljenih.*“

3. Veliko sto taužent *Judov in drugih prebivavcov svetih krajev* je slišalo Jezusove nauke, gledalo njegove čudeže; vsi so bili v njegovo božje kraljestvo poklicani; pa le dvanajst apostolov, dva in sedemred učencov in nekolika množica pobožnih duš se je njegovega kraljestva sprejelo; nad milion terdovratnih judov je bilo od nevsmilenih rimljanov umorjenih, popredanih in na vse kraje sveta razkropljenih. Umerli so v svojih grehih, kakor jim je Kristus napovedal. „*Veliko poklicanih, pa malo izvoljenih.*“

4. Veliko sto jezerov se je podalo v križnih vojah tudi iz naših krajev obljubleno deželo iz rok nevernikov rešit, svete mesta mahomedanom vzet; pa le malo jih je v Je-

ruzalem došlo, še manj se jih je srečno na svoj dom povernilo. Poglejte, *veliko poklicanih, pa malo malo zvolenih.*

Ravno tako gremo tudi mi skoz pušavo tega življenja obljublenega nebeškega kraljestva si prisvojit; pa trepetaje vam moram z sv. Krizostomam strašno resnico povedati, da izmed tisuč sedajnih, navadnih kristjanov jih bo težko sto, izmed sto težko kakih desetero v nebesa prišlo; zakaj tudi nam veljajo besede Kristusove: *„Veliko je poklicanih, pa malo izvoljenih.“*

a) To ni mogoče, porečete; kdo bo pa v nebesih? Tako so mende tudi Noetovi verstniki in verstnice marnvali, ko jim je strašen pogin prerokval. Kdo bo pa na zemlji prebival, ako nas Bog, kakor praviš, potopi? In glejte čudo! Od osem oseb po Noetu rešenih se je svet tako pomnožil, da zdaj nad jezer milionov ljudi na zemlji živi. Namesti hudobnih šest sto jezerov izraelcov, ki so v pušavi pomerli, je peljal pravičen Jozua novo, prerojeno izvoljeno ljudstvo prek Jordana v srečno obljubleno deželo.

b) To nikolj ne bo, porečete, da bi nas tako malo zveličanih bilo; pokaj nas je pa Bog Oče stvaril, Bog Sin odrešil, Bog sv. Duh posvetil, da smo božji otroci in dediči nebeškega kraljestva? — Tako so govorili nekdajni nespokorljivi judje Joanu kerstniku, ki jih je k pokori opominal, rekoč: *„Storite vreden sad pokore, in ne govorite: Abrahama imamo očeta. Zakaj povem vam, Bogu je mogoče iz tih kamnov Abrahamu otrok obuditi. Zakaj sekira je že drevesu v korenino nastavljena. Vsako drevo tedej, ki ne stori dobrega sadu, bo izsekano in v ogenj verženo.“*

c) To ni verjeti, mi bote rekli, da bi nas dobri Bog zavergel, ki smo njegovo drago odkupleno ljudstvo. Tako so djali Jezusu neverni farizeji in terdovratni Jeruzalemci, ki so njegov nauk zaničevali in Jezusa odrešenika zavergli. Alj Kristus jih je zagotovil, rekoč: *„Vam povem, da bode Božje kraljestvo od vas vzeto, in bo dano ljudstvu, ktero bo njegov sad dalo.“*

d) To bi bilo pa vender prestrašno, porečete, da bi neskončno vsmileni Bog nas zavergel, in na mesto nas druge ljudi sprejel! — Tako se je tudi judom to čudno zdelo, pa

jih je vender Jezus na ravnost zagotovil, rekoč: *„Povem vam, da jih bo veliko od ishoda in zahoda prišlo, in bodo sedeli pri mizi z Abrahamom in Izakom in Jakobam v nebeškem kraljestvi; otroci kraljestva pa bodo pahnjeni v unajne teme; ondi bo jok in škripanje z zobmi.“* Bog si pripravlja unkraj morja milione izvoljenih služavnikov svojih in nebeških deležnikov; na mesto ednega zaverženiga, malopridnega kristjana že čakata lehko dva poklicana.

e) Tako nas noče Bog izveličati, nas ne v nebesih imeti? me bote barali. *„Bog hoče*, uči sv. Paul, *da bi vsi ljudje zveličani bili, in k spoznanju resnice prišli;“* pa mi sami nočemo za izveličanje svoje skerbeti, ne storiti, kar nam je k zveličanju potrebnega. *„Nas je Bog scer brez nas stvaril, nas pa vender brez nas zveličati ne zamore,“* uči sv. Auguštin, ako si sami ne prizadevamo, njegovo sveto voljo spolniti. Ravno to je krivo, da je *veliko poklicanih, malo pa isvoljenih*, da bo ravno tako malo števila zveličanih, kakor je mala naša skerb za nebesa.

II.

Kadar je svoje dni sv. pušavnik *Nilo* iz svoje pušave na Laškem v neko mesto prišel, je ga veliko ljudi obsulo in za mnogo reči popraševalo. *„Kaj se tebi zdi od števila izvoljenih, jeli jih bo veliko ali malo zveličanih?“* so ga vprašali. Resno jim sveti mož odgovori: *„Saj veste, kaj je Kristus Gospod učil: da je veliko poklicanih, malo pa izvoljenih.“* — Na to je ljudstvo vpilo in divjalo, rekoč: „Nilo! ti lažeš in se motiš; te besede niso tako razumiti! Pokaj smo pa keršeni? Zakaj smo pa kristjani, in bi ne bili zveličani?“ „Le tiho! jim veli sv. Nilo; ali hočete biti bolj modri, kakor sv. Matevž in sv. Paul, kakor sv. Bazili in sv. Krizostom, kteri so vsi ravno tako učili! Ali živite tako, da bi se lehko zanašali, kajti bojo nebesa vaše? Se varujete kletve, prešestvanja, razujzdanja, krivice in goljfije, zavida in lajhovanja?“ Svet mož povzdigne svoj glas, in jim toliko živo prigovarja, da se je vse jokalo.

Tudi naš ima sveta groza obiti, ako práv premislimo, kako slabo se hudega varjemo, kako malo za izveličanje svoje skerbimo! Bog je vse storil nas izveličati, mi pa le malo, alj pa clo nič, dro pogosto manj kakor nič, ter si veliko več le prizadevamo za večno pogublenje. Koliko ljudi bi bilo lehko med svetnikami, naj bi tako lepo Bogu služili, kakor temu svetu strežejo, naj toliko skerbeli svojo dušo zveličati, kolikor skerbé svoje truplo nasititi! Naj bi se grešnik tako ojstro postil svojo dušo spokoriti in očistiti, kakor se skerbno vsega škodlivega zderži, naj bi svojo bolno telo spet ozdravil, gotovo bi se nekdaj v nebesih med svetimi pušavniki svetil; naj bi ta ali una žena le pol toliko za lepoto svoje duše skerbela, kakor za lišp svojega trupla skerbí — una deklica si toliko prizadela Bogu dopasti, kakor zapeljivemu svetu vstreči, lehko bi topla v nebesa šla. Veči del ljudi le za posvetno vse — za večno pa celo malo, ali clo nič ne stori; zato je gotova, če ravno strašna resnica, da je veliko poklicanih, pa malo izvoljenih, da bo veliko več pogublenih, kakor zveličanih, in scer:

1. *Zavolj mlačnosti poslušati božjo besedo.* Ko je Kristus svoje učence razposlal po mestih in veséh oznanovat božje kraljestvo, jim je djal: *„V ktero mesto kolj pridete in vas ne sprejmeje, pojdite vun na njegove ceste, in recite: Tudi prah, kteri se je nas od vašega mesta prijel, otresemo na vas; vendar pa to vedite, da se je božje kraljestvo približalo. Vam povem, da bo Sodomljanom tisti (sodni) dan ložej, kakor tukemu mestu.“* — Takih zanikarnih kristjanov ali se tudi med nami veliko število posebno po mestih in terzih ne najde, ki po cele nedele, mesce, tudi leta božje besede ne slišijo, tudi večnih resnic naše svete vere ne pomislijo, in clo pozabijo, koliko je božjih zapoved, koliko svetih zakramentov, koliko je keršanskih resnic k zveličanju potrebnih? — Ali bodo taki zanikarni kristjani zveličani? *„Kdor vas posluša, mene posluša; kdor vas zaničuje, mene zaničuje, in tudi Njega, ki je mene poslal“:* veli Kristus. — Pa saj vender večidel kristjanov hodi med nami k pridgam in kerš. naukom, porečete. — Pa s kakim dobičkom? —

Veliko se jih pogubi skoz zanikarnost, božjo besedo poslušati, pa še veliko več za to:

2. *Ker ne storé; kar jih beseda božja uči. „Gorjé tebi Korozain! gorjé tebi Betzaida!“* je djal vsmileni Jezus svoje dni nesrečnim krajem, kterim je božje nauke razlagal, pa se jih niso prijeli; *zakaj ko bi se bili v Tiru in Sidonu* (nevernih mestih) *godili čudeži, kteri so se godili pri vas, bi se bila zdavnej v ojstrem oblačilu in v pepelu sedé pokorila. Pa bo tudi Tiru in Sidonu ložej pri sodbi, kakor vam,“* ki božje nauke slišite, pa po njih ne ravnate. *„Hlapec, kteri ve voljo svojega Gospoda, pa je ne spolni, bo veliko huje kaznovan.“* — Šest svetih postnih nedel sim vam pravil od naj hujših sedajnih pregreh, od naj večih duhovskih žalost Marije med nami, pa kako malo vas je, ki bi si bili te žalostne resnice prav živo v serce vzeli, kako redek je mojih poslušavcov, kteri bi bil po zaslišani pridgi kaj doma popravil ali se poboljšal. Večidel vas posluša naj važnejše večne resnice, kakor se posvetne pravlice poslušajo; naj bi jih za se obernili, jim clo na misel ne pride. Gredé domu po poti raztrosijo, kar so v cerkvi zveličanskega slišali, in doma so stari grešniki, kakor so bili, od nedele do nedele, od leta do leta le hujši. Tako se ni čuditi, da bo malo zveličanih, veliko pa pogublenih. Kjer dobre misli ni, tudi poboljšanja — tudi zveličanja ne bo. — Pa še več jih bo pogublenih:

3. *Zavolj nestanovitosti v dobrem.* Ne bo lehko kdo med nami, ki bi pri spovedi ne obljubil se poboljšati, pri kaki lepi pridgi ne mislil se popraviti in ves drugač biti; ali Bogu bodi potoženo, da je ravno s takmi praznimi skepmi nestanovitnosti pekel nadelan. Kaj ti pomaga dobra misel, ako njo hitro pozabiš? Kaj velja tvoja še toliko lepa obljuba, ako je pa lažnjiva? Kaj ti bo hasnilo, ako dobro začneš, ene dni brez greha živiš, po tem se pa na široko cesto poverneš in v stare navade še huje ko poprej zakadiš, in svoje pometeno serce *spet hudemu odpreš, ki še sedem hujih hudičev, kakor je on, s sebó pripelja, da v tvojem sercu prebivajo, in je tvoj posleden stan dvakrat hujši od pervega.* Ali ni taka pri vsih nečistnikih, prešestvavcih, pijancih in navadnih krivičnikih, ki scer pridge poslušajo in tudi k spo-

vedi hodijo, in vender čedalje veči, zaverženi grešniki prihajajo? „V štirnajstih dneh ne boš lehko svetnik, pravi sv, Filip Nerej, temuč skoz neprenehno, stanovitno prizadevanje.“ — „*Le kdor do konca stanoviten ostane, bo zveličan,*“ uči Kristus; in kako malo je takih med nami! Za to bo malo malo zveličanih, pa veliko pogublenih:

4. *Zavolj prevelike gorečosti za posvetno in prevelike merzlote za nebeško.* „*Nebeško kraljestvo je enako zakladu — biseru, za kteriga človek vse prodá, kar ima, in ga kupi:* „*Kdor očeta in mater, ženo in otroke, brate alj sestre, hiše ali njive in tudi življenje svoje bolj ljubi, ko mene,* uči Kristus, *ni mene vreden.*“ — *Nebeško kraljestvo silo terpi, in le oni, ki si silno prizadenejo, ga bojo dosegli.*“ Kdo nas si pa toliko za nebesa prizadene? — Apostoli so vse zapustili in za Kristusom šli — mučeniki so vse radi dali, tudi življenje, ter so naj grozovitnej muke prestali, vse za nebesa; — device so se odpovedale naj imenitnejšim posvetnim ženinom, vsemu časnema veselju so odrekle, naj bi si nebeško veselje zaslužile. Pušavniki, spokorniki in spokornice so se dni in tedne postili, samih korenin veliko let se živili, vse svoje žive dni čisto vodo pili, so dni in noči premolili, si po Jezusu nebeško kraljestvo zaslužiti; kaj pa sedajni mlačni kristjani za nebesa storé? Kosček mesa si v petkih — žlice juhe si o postnih dneh ne pritergajo, krivičnega dnarja se ne tvegajo za nebeško kraljestvo. Obljubi dečli zapeljivec, da jo bo vzel, rada mu svojo nedolžnost, tudi vero in svojo dušo proda; pijanec za kupico vina, skopúh za dnar kakti Judaž nebesa prodà. „*Kjer je vaš zaklad,* govorí Kristus, *tam je tudi vaše serce:* večidel na zemlji, malo malo v nebesih; za to bo pa tudi malo zveličanih, veliko pa pogublenih, poslednič tudi:

5. *Zastran slabe priprave na srečno smert.* Naj bi Bog danes svojega angela poslal nas poprašat, koliko nas je pripravlenih srečno umreti in v nebesa iti, koliko, mislite, bi se jih oglasilo? Težko kdo; lehko nobeden. Bi smertni angel tebe mladenč, mladenčica zaklical, prestrašil bi se, in ves bled bi ga prosil, prosila: oh pusti

me še, kajti še nisim pripravlen, pripravlena; hočem še le začeti prav pobožno živeti. Naj bi pozval tebe, mož ali žena; vsa bleda bi mu odgovorila, da še nista pripravlena. Tudi stara babela in sivi starček, ki že z edno nogo v grobu tiči, umreti še ni pripravlen, ter si še nekoliko let živeti želí in od leta do leta le na dalej obeta. In pride smert v petih, desetih, dvajsetih letih, še ne najde pripravlenih, naj bi jih tudi sto tisuč let čakala. Večidel nepripravlenih mora torej smert pobrati, jih brez vsega vsmilenja na sodbo božjo gnati; zato je veliko poklicanih, le malo pa izvoljenih. Izmed vsih — tukaj zbranih, ali nas je desetero ali saj petero, ki bi se oglasiti in odgovoriti zamogli: mi smo pripravleni umreti, ako je volja božja? In vender vsmileni Jezus toliko goreče priporoča: *Bodite pripravleni, ker ne veste ure ne dneva. Kar pa vam pravim, to vsim pravim, čujte!*" — Kako strašna, in vender gotova je ta resnica, kako velika sedma žalost Marije, naše ljube matere, da je veliko število pogublenih, malo pa zveličanih, zato, ker je nam tako malo skerb za nebesa.

6. Kaj nam je torej storiti? Ali nad svojim zveličanjem obupati? bote rekli. Ne daj Bog tega; timveč z veliko skerbjo, *s strahom in trepetanjem zveličanje svoje delajmo:* velí sv. Paul. „*V Očetovi hiši je veliko prostora,* govorí Kristus; vsakemu nas je že lepo mesto v nebesih pripravleno. Vsi bomo lehko zveličani, samo da hočemo. „Pa toda ni čas za pospavati; zakaj nebesa niso za postopače zanikarne stvarjene." Sv. Filip Nerej. — Bogu in Mariji se prav goreče priporočimo, svojega zveličanja se prav pridno lotimo; naj velja kar rado, nebesa morjo naše biti, naj si ravno silo terpé. Tako se bo Marijna žalost v veselje premenila, da bo nas veliko poklicanih tudi z božjo pomočjo in našo skerbjo po njeni prošnji zveličanih.

Slovó.

Preljube duše! poprej ko se odtod podamo, in vzememo eden od druzega slovo, še enbart se na milo po-

dobo Marije, žalostne matere ogledajmo, kako svojega ljubega Sina mertvega v svojem krilu derží, in nam milo pravi: *„Oj vi vsi, ki greste memo po poti, pridite in poglejte, če je tolika žalost kakor je moja žalost!* — *Divja zver je to storila*, meni mojega Sina umorila! — In kdo je ta dereča zver? — Váša pregréha. *„On je bil ranjen zavolj vaših grehov, zadelj vaših pregreh raztert. Gospod je pregreho vas vsih na njega vergel.“* — Oh Marija, naša mati mila, povej nam, preden se od tod podamo, kaj želiš, da naj storimo? — To divjo zver pomorite, pregrého v svojem sercu vsaki v svoji družini pokončajte, za sveto veliko noč se prav vredno spokorite in stanovitno poboljšajte, tako bote sebe in mene, zemljo in svete nebesa oveselili, in po smerti z menó veselo veliko noč vekomaj v nebesih obhajali.

Bomo Mariji to obljubili? — Odgovorimo: *dro, Marija!* — Bomo pa tudi svojo obljubo dopolnili? — *Dro, Marija, pomagaj nam!* — Le samo edno dušo imamo; ako jo pogubimo, nimamo nobene izveličati. Le samo enkrat nam je umreti; kakoršno naše življenje, takšna bo po navadi naša smert, takšna tudi neskončna večnost, srečna ali nesrečna. Te tri reči nam Marija izporočí: *edno dušo*, da za njo skerbimo — *edno smert*, da se vedno na njo pripravljamo — *edno večnost*, da nje nikdar ne pozabimo. — O Marija, ti pribežališče grešnikov, tolažnica žalostnih, ti zaupanje naše! skoz tvojih svetih sedem žalost se ti za slovo ponižno priporočimo, izprosi nam gnado in pomoč za svojo dušo vredno skerbeti, srečno umreti, in se enkrat v nebesih pri tebi nam vsim vekomaj veseliti. Amen.

II.

ŠESTERO PREMIŠLJEVANJE. *)

I. Od premišljevanja.

---

§. 1.

Premišljevati je potrebno.

Človeški um je silno slep. Dostikrat se zgodi, da imamo hudo za dobro, in dobro za hudo. Majhina luč, ktero smo kje v pervih letih svoje mladosti od starišev, učenikov in duhovnih dobili, zčasama vgasne. Hudobni zgledi, pohujšljivi marni, zapeljivi zgledi nas lahko vse drugače preučijo.

Volja ima prirojeno nagnjenje do hudega. Vkoreninjene strasti in zastarane navade storijo, da to hudo nagnjenje čedalje bolj rase. In tako se zgodi, da človek v temnoti naprej živi, svoje slepote pa ne spozna; in če mu ravno včasi kakšen žarek božje gnade to slepoto spoznati da, vendar zastarana navada stori, da v svoji slepoti ostane. Tako pade človek iz enega greha v drugega, al vsaj brez skerbi in mlačno naprej živí, in poslednič umerje, ne brez nevarnosti zavoljo večnega izveličanja.

In kako je pomagati? Premišljevanje je narboljši pomoček, pravično živeti; premišljevanje, pravi sv. Bernard, nam odvzame nečimurne, krive, goluflive in škodljive dozdevke, kterih smo se od sveta navzeli; premišljevanje očisti dušo navezanja na ta svet, in stori serce

---

*) Za Slovence nabral iz knige: Katholischer Hausprediger — von Dr. Joseph Franz Allioli. Stejan.

môčnò zoper skušnjave sovražnika; premišljevanje obudi merzenje pred grešnimi strasti in užge gorečo željo po čednosti in popolnamasti. Ako premišljujem, se ogenj užge, pravi David (psalm. 38, 4). Premišljevanje stori, da človek bolj redko pade, in kadar je padel, bolj hitro vstane, Premišljevanje, znotranja molitev človeka poganja, da poslednič narhujši strasti premaga in tudi zastarane navade opusti. Kdor prav moliti zna, bo tudi prav živel, pravi veliki učenik, sv. Avguštin, in tega se tudi sami lehko prepričamo.

Nasprot pa pride iz opušanja premišljevanja al znotranje molitve nevednost v resnicah vere, mlačnost v skerbi za večnost. Iz opušenja premišljevanja pride pri visokih napuh in stiskanje slabejih, pri niskih nepokoršina in nezvestoba. Iz opušenja premišljevanja pride krivica, nečistost, razvujzdanje in splošna spačnost pri mladih in starih. Tako govori sam Bog pri preroku Jeremiju: Cela dežela je pusta, polna grehov in hudobij, ker nihče sam v sebe ne gre, in si večnih resnic k sercu ne jemlje, ker se nihče za to ne zmeni, da bi kaj prevdaril in svojega duha zbral; ker ljudje tako naprej živijo brez vsega premislika, in ne prašajo svoje pameti in svete vere za svèt. Cela dežela je pusta, ker nihče v sebe ne gré (Jerem. 12, 11).

To resnico še bolj zapopasti, se le nekoliko okolj sebe oglejmo, in vidili bomo marsikako keršenco, marsiktere zakonske, marsiktero pohištvo v veliki nesreči. In vzrok te nesreče? Marsikdaj opušanje prevdarjanja, premišljevanja. Ta al una pokvarjena keršenca ni nič premislila, ni prevdarila žalostnih nastopkov, ktere slepa ljubezen za sebó pripelja. Ti al uni zakonski so v zakon stopili, pa niso premislili, da se mesena ljubezen v sovraštvo in zaničevanje v zakonskem stanu izverže; da, če je pot v zakonski stan s smertnimi grehi nasut, nobenega žegna od Boga upati ni. Ta al uni hišni gospodar ni prevdaril, da zmeraj dobro jesti in piti, zmeraj igrati in praznovati, se zmeraj visoko nositi, zmeraj več izdati, ko pridobiti al prislužiti si, hišovanje na konec spraviti mora.

Cela dežela bo pusta, kjer nikogar ni, da bi se s pametjo in sveto vero posvetoval, nikogar, ki bi v prihodnje mislil.

Vzemi si torej v vsih svojih delih posledne reči k sercu, govori Bog; spomni se poslednih reči (Prid. 7, 40). Bog ne reče: Védi svoje posledne reči, zakaj vsak jih vé; ta vednost mu nič ne verže, ako jih ne premisli. Spomni se jih, pravi Bog, prevdari jih večkrat, vzemi si jih k sercu, misli, da te zadenejo. Besede, ktere ti dones govorim, govori Bog dalej, naj bodo v tvojem serci, premisli jih, ako v svoji hiši sediš, ako si na poti, ko se vležeš, in ko vstaneš (5. Mojz. 6, 6. 7.) premišljuj jih, in misli na pripomočke, kako bi jih izpolnil.

O moj Bog! kako slepo sim vendar ravnal, kako narobe sim delal, ker sim doslej v časnih rečéh vse tako na tenko prevdarjal, v tem pa, kar mojo dušo in celo večnost zadene, vsak premislik opustil in zanemaril. Spoznam svoj dolg, zgrivam svojo neskerbnost. Odslej bom bolj moder; tvoje zapovedi hočem bolj na tenko premišljevati. Pamet, skušnja, tvoja beseda me prepriča, da je premišljevati potrebno, da je mogoče.

§. 2.

Premišljevati je mogoče.

Kaj se pravi premišljevati? Premišljevati se pravi, kako večno resnico tako dolgo in toliko pri sebi prevdarjati, dokler je zastopnost prepričana, da je potrebno, se tega al unega greha varovati, to al uno čednost izpolnovati; in da se volja spoznani resnici vda. Premišljevati se pravi: vzroke, zavoljo kterih se je tega al unega greha varovati, to čednost al to dobro delo izpolniti, si tako dolgo in toliko k sercu jemati, jih tako dolgo premišljevati, dokler, da je zastopnost prisilena spoznati, da se je treba greha varovati, to dobro pa storiti; dokler si volja prizadevati začne, to izpolniti in storiti, kar zastopnost za dobro in potrebno spozna, naj se natura in spačen svet še tako ustavlja.

Po tem takem se pravi premišljevati: pretečeno préjiskovati, svoje življenje po zapovedih božjih izpraševati, svoje grehe zgrivati, za prihodnje boljše sklepe delati, in zadnič iz serca k Bogu klicati za pomoč, da storjene sklepe srečno izpeljamo.

To se pravi premišljevati. In kdo bo zamogel reči, da bi to mogoče ne bilo? Ali bo to kalj pretežko za človeka, ki ni študiral? O ne; saj vidimo enake zglede vsaki dan v navadnih opravilih. Tam je postavim kdo, ki hoče njivo kupiti. Kaj stori? Narpoprej njivo dobro pregleda. Prevdari dobiček, kterega mu bo prinesla. Še mu dobiček dosti velik zdí, sklene jo kupiti, in po tem jo kupi (Prip. 31, 16.). Tu je kdo, ki si hoče hišo postaviti. Kako bo začel? Narpoprej dobro premisli, koliko da je njegovo premoženje, ali ima toliko v mošni, da bo dodelati zamogel, da se mu ne bodo po tem smejali, in rekli: Ta človek je začel zidati, in ni mogel dozidati (Luk. 14, 30). Še tolovaj nas uči, da premišljevanje ni nemogoče delo; skrije se v kako hosto al jamo, in celi dan premišljuje, kako bi popotnike vkanil in izvodil (Psalm. 37, 13.).

Vsi ti premišljujejo celo lahko brez vse težave. Ali bo po tem tako težko, za svojo dušo, za izveličanje premišljevati, ker vsakemu, če tudi ni učen in študiran, tako lahko pride, za časno premišljevati, primerjene sklepe delati, in si iz vse moči prizadevati, jih dobro izpeljati. Moj Bog! kar je ena dekla, sveta Notburga, kar je en kmet, sveti Izidor zamogel, kar je miljon pušavnikov zamoglo, to ne more nemogoče biti. Vsak, naj se je še tako malo učil, zamore sam sebi pridgovati. Vsak si zamore vzroke k sercu jemati, zakaj je to ali to storiti ali opustiti. Vsak vé dolžnosti svojega stanú, žalostne nastopke, ki iz te ali une pregrehe izhajajo, in ktere mu njegova vest zmeraj očita, mnogitero škodo, ki telesu ali duši pride; lepe zglede pobožnih ljudi, ki so se tega ali unega greha varovali in se ga še varujejo; zadnič posledne reči smert, sodbo, pekel, nebesa; ali kdo je tako neumen, da bi od vsega tega ničesar ne vedel? — Vsak zamore po teh rečeh svojo vest izpraševati, v mislih zapovedi božje in cerkvene prehoditi, dolžnosti svojega

stana in poklica prevdarjati. Vsak zamore svoje najdene prestopke zgrivati, Boga za odpušanje prositi, boljše sklepe za prihodnje delati, in da bi jih izpolnil, Boga za gnado prositi.

Dalej pa preseže vse človeško podučenje sveti Duh, kteri nas bo gotovo in še boljše učil, ako se tega svetega in potrebnega dela z resnično voljo primemo. Tudi je zdaj veliko bukvi, ktere nam bodo veliko pomagale, ako se jih le poslužiti hočemo.

Kako slabo sim tedaj ravnal, da celi čas svojega živlenja na premišljevanje večnih resnic mislil nisim! Toliko mescev, toliko let je že preteklo, da nisim ene same ure na premišljevanje visokega cila in konca svojega živlenja obernil. Sramota pokrije moj obraz, ko se spomnim, da sim toliko ur, toliko dni za prazne, pregrešne kratkočase najšel, in nisim enega samega dneva, ene same ure v premišljevanje za svojo dušo obernil. Prekleta neskerbnost! prekleta mlačnost!

Neumni živini se mora spregledati, da tako naprej živi, brez vsega premislika, da se nikdar na svojega stvarnika ne spomni. To storiti, ji je nemogoče. Človeku, kristjanu, ki tako visok namen ima, se ne more spregledati. Zgrivam tedaj svojo dozdajno mlačnost, zgrivam jo iz celega serca, zgrivam jo iz ljubezni do tebe s terdnim sklepom, si za naprej večkrat večne resnice k sercu vzeti, večkrat v samoti svojega serca dolžnosti svojega stanú in svojega poklica premišljevati, večkrat s sebó rajtingo imeti, večkrat in resnično na poboljšanje svojega živlenja misliti.

Dodeli nam vsegamogočni Bog! da vselaj zveličansko premišljevanje imamo, in to kar ti dopade, z besedo in djanjem izpolnimo, skoz našega Gospoda Jezusa Kristusa i. t. d.

II. Kaj, kedaj, in kako je premišljevati.

§. 1.

Kaj, da gre premišljevati?

Vse resnice naše svete vere nam lahko v premišljevanje služijo, vse nas lahko k ljubezni božji, k čednosti, k ogibanju hudega oživijo. Sem spada stvarjenje. Povzdignite svoje oči na kviško, in glejte, kdo je to stvaril (Iz. 40, 26). Premišljujte, kako neskončno mogočen in moder mora Bog biti, ki je vse to iz nič stvaril, in že toliko tavžent let v taki lepi redi obderží. Sem spada odrešenje človeškega rodú. Kakšno neskončno pravico vendar kaže to, da je sam božji Sin moral človek postati, terpeti in umreti, da bi pri razžalenem Očetu popolnama zadostenje za naše grehe opravil. Sem spada posvečenje, poklicanje k sveti veri, obljuba, ki je bila pri svetem kerstu storjena, spokorno živeti, zoper hudega sovražnika, zoper vse njegovo djanje, zoper njegov napuh vedno se vojskovati. Sem spadajo štiri posledne reči, smert, sodba, pekel, nebesa, kakor smo si zaslužili. Spomni se svojih poslednjih reči, in vekomaj ne boš grešil (Sirah. 7, 40.). Sem spadajo sosebne priložnosti (ako te, postavim, napuh, jeza al nečistost skuša in se z njimi vojskovati moraš), žalostni nastopki, kteri iz te ali une pregrehe izhajajo, grozne štrafinge, s kterimi Bog na tem al unem sveti to pregreho pokori; sramota, v ktero tudi na tem svetu človeka spravi. Sem spadajo zgledi toliko tavžent drugih, ki so se te pregrehe izderžali in se nje še izderžijo. Reci sam k sebi s svetim Avguštinom: So se ti in uni te pregrehe zderžati zamogli, zakaj bi se nje jaz ne zamogel? Sem spada velika škoda, ktero pregreha tudi za časno napravi, škoda na zdravji, škoda v hišovanju, škoda v vsakdanjih opravkih, zarana smert i. t. d. Strah božji izdalša dneve; leta hudobnih bodo prikrajšane (Prip. 10, 27). Uboživo v hiši hudobnih je od Gospoda; prebivališa pravičnih bodo blagoslov imele (Prip. 3, 33.).

Moj Bog! te in enake resnice res zamogo narvečega grešnika, ako še ni vse pameti zgubil, na boljši pot pripeljati.

Oh! ko bi si jih jaz bil večkrat k sercu vzel, ko bi jih bil vendar večkrat prevdaril!

§. 2.

Kdaj je premišljevati.

Sveti David pravi v svojem pervem psalmu, da pravičen noč in dan postavo Gospoda premišljuje. Čas za premišljevanje imaš, moj rokodelec! v svoji delavšnici, ti kmet na polji, ti posel pri svojih opravkih. Namesti, da prazne, nepridne, večkrat pregrešne pogovore imaš, je vse bolje, Bogu dopadljivše, tebi koristniše, ako kaj božjega premišljuješ; čas, v grehu doprinešen, izgrivaš, drugače živeti, sklepaš; Boga in svetnike v pomoč kličeš. Čas za premišljevanje, za znotrajno molituv, imaš moj popotnik! ako se na poti sam al z drugimi znajdeš. Koliko ti vendar premisliti dajo stvari božje, ktere ti na poti pred oči pridejo! Tukje zagledaš dela vsegamogočnosti, tam dela modrosti, in spet kje drugde dela dobrote božje; tako imaš zmeraj na poti priložnost, svojega Boga častiti in hvaliti, njegove popolnamasti spoznati in povzdigovati; žalost v serci obuditi, da si tega vsegamogočnega, neskončno modrega in dobrotljivega Boga tolikokrat z nepokoršino razžalil, in mu tako malo služil; priložnost imaš, na resnično spreobernjenje misliti, in k Bogu za pomoč klicati.

Narboljši čas pred vsim za premišljevati in za znotranjo molituv je pa nedela in praznik. Nedela je dan, ob katerem še bolj na izveličanje svoje duše misliti, svojo vest preiskovati in si večnost še bolj k sercu jemati moramo. Šest dni ti pustí Bog za tvoje časne opravke; sedmi dan je pa dan Gospodov, dan duše. Vstani torej v nedelo o pravem času, opravi svojo juterno molitev pobožno, vzemi po tem kake premišljevavne bukve, poiši taisti nauk, taisto pregreho, zoper ktero se moraš narbolj vojskovati, in zberi si vse vzroke, ki te zamorejo oserčiti, se zoper njo vojskovati. Ki se zgodaj k meni izbudijo, me bodo našli, in bodo dobili zveličanje od Gospoda, pravi sv. Duh (Prip. 8, 17. 18.).

Kak lahko bi si bil v svoji delavšnici, na polji, na svojih potih mnogo zasluženja pridobil, se mnogim grehom izognil, ko bi si bil pridno svoje serce vravnaval in bolje misli obudaval. Že zdavno bi se bil lahko teh in unih grehov znébil, že zdavnaj bi bil pametno živel, ko bi si ob nedelah in praznikih zjutraj bil kaj časa za premišljevanja jemal. Pa ni se zgodilo, k moji veliki škodi se ni zgodilo. Še zmeraj ležim globoko v grehe in hudobije zakopan; še zmeraj, že toliko let sim gnusoba v presvetih božjih očéh. O moj Bog! jaz spoznam pred tebó svoj dolg, svoj preveliki dolg! Odslej pa ne bo več tako. Premišljeval bom tvoje postave pri delu, na potih, na tebe bodo moje misli obernjene vsaj ob nedelah in praznikih.

§. 3.

Kako gre premišljevati?

Premišljevanje obstoji po nauku svetega Frančiška Salezjana v letih štirih vadbah:

Pervič, se v živo spomni, da si vpričo Boga, postavi se pred njega, in moli v vsi spodobnosti njegovo previsoko svetlost, obudi božje čednosti in prosi sv. Duha za pomoč in razsvetlenje s takimi al enakimi besedami: Sveti Duh! daj mi svojo gnado, to premišljevanje k tvoji časti in mojemu izveličanju storiti, skoz Jezusa Kristusa, Gospoda našega. Amen.

Na to vzemi drugič premišljevavne bukve, in si izberi tisti nauk, ki se ti za pričujoče okoljšine narbolj potreben vidi; beri resnice, ki se v njem znajdejo z dobro paznostjo, večkrat v branju postoj, in prevdari resnico enkrat, dvakrat, ali tudi trikrat; tako ti bodo še drugi vzroki na misel prišli, se tega greha varovati, to čednost izpolnovati: po tem sam sebi pridgovaj, misli na nastopke, ki iz tvojega dozdajnega življenja izhajajo, vzemi si k sercu zglede drugih, pomisli kaj pamet in sveta vera od tega govori.

Vse delo naše pameti mora pa na to iti, da se serce k Bogu in božjim rečém povzdigne, gnusenje nad grehom in želja po boljšem življenju v nas obudi, in življenje poboljša.

Za tem nastópi tretjič opravilo naše volje, kakor osramotenje samega sebe in grivenga za voljo poprejšnega življenja, prošnja za odpušanje, sovraštvo greha, strah se Bogu zameriti, želja po boljšem življenju, ljubezen božja in bližnega, poželenje, Jezusa posnemati i. t. d.

Na kar je pri tem gledati, je to, da se ne dela le kar naprejvzetje sploh, ampak, da se hočemo kakšnega greha posebej varovati. Na to morajo sosebno misli obernjene biti. To izpeljati, je treba goreče prošnje k Bogu pošiljati in s silo prositi. Moramo Boga prositi skoz njegove obljube, njegove popolnamasti, njegovo včlovečenje, njegovo rojstvo, njegov sveti kerst in post, njegovo terplenje in smert, njegovo vstajenje in vnebohod i. t. d. po zgledu svete cerkve v litanijah od vsih svetnikov. Tudi bo dobro oberniti se k prečisti Devici Mariji, ljubim svetnikom in angelom, sosebno k svojemu patronu, ter jih prositi za njihovo priprošnjo, kakor ubog al stiskan, ki od Cesarja kako gnado dobiti želi, k njihovim ljublencom gre, ter jih prosi, da bi zanj pri Cesarju govorili.

In zdaj pride šHertič sklépanjé, ki iz treh deli obstoji. 1. Se zahvali Bogu za gnade, ktere ti je pri tem premišljevanji podelil. 2. Daruj Bogu storjeno naprej-vzetje, in tudi terplenje in zasluženje Jezusa Kristusa. 3. Prosi Boga še enkrat za njegov žegen in njegovo vsegamogočno gnado, da boš zamogel svoje naprejvzetje srečno izpeljati.

Moj Bog! tavžentkrat se ti zahvalim za leta lep nauk, za leto dobro podučenje. O ko bi bil jaz vendar popré rad duhovske bukve bral! O kako pozno te spoznam, kako pozno te ljubim! Tako skerbno sim dosihmal po novicah stregel, na kterih ni bilo nič ležeče, veliko časa sim potratil s praznimi marni, z grešnimi kratkočasi; da bi bil pa kaj svetega bral, mi ni bilo mar, in sim tako brez prizadevanja, svoje življenje po volji božji vravnati, naprej živel. Sramota mora mi obraz pokriti, grivenga mi dušo presuniti. O moj Bog! spoznam in obžalujem svojo dozdajno mlačnost in neskerbnost! Za naprej pa ne bo več tako! Sklenjeno je s tvojo gnado, vsaj ob nedelah in praznikih zjutraj po tem podučenji kaj svetega premišljevati. Za to gnado te prosim skoz tvoje včlovečenje, prosim te skoz tvoje rojstvo,

prosim te skoz tvoj sveti kerst in skoz tvoj sveti post, prosim te skoz tvoj križ in terplenje, skoz tvojo smert in pokop, skoz tvoje sveto vstajenje, skoz tvoj čudni vnebohod. O prečista Divica, mati božja, Marija! izprosi mi to gnado! Sveti angeli in veliki angeli, prosite za me; sveti patriarhi in preroki, prosite za me i. t. d.

Sklenjeno je s tvojo gnado, moj Jezus! ob nedelah in praznikih juterni čas v premišljevanje obračati. Ta sklep ti v dar prinesem, in ga položim v presveto rano tvoje strani s to ponižno prošnjo, da mi svoj žegen in mogočno gnado dodeliš, ga srečno izpeljati.

Vsegamogočni, večni Bog! dodeli nam svoj mogočen žegen, da, kar smo skoz tvojo pomoč spoznali, tudi skoz tvojo pomoč izpolnimo, skoz Kristusa, Gospoda našega.

III. Od keršanskega hišovanja.

§. 1.

Pervo, kar je h keršanskemu in srečnemu hišovanju potrebno, obstoji v tem, da se da vsakemu svoje.

Vsakemu svoje, tako govorijo glasno vse postave. Vsakemu svoje; dajmo in pustimo vsakemu svoje, ubogemu ko bogatemu, gospodu ko hlapcu, duhovnemu ko deželskemu. Ako ti je ptuje blago izporočeno, in imaš priložnost, si svojo mošno z njim polniti: naj bo daleč proč od njega tvoja roka, pa tudi tvoje serce, če nočeš svoje hiše s krivico podkopati. Ptuje blago, lastna škoda. So ljudje, pravi sveti Duh, ki svoje med vboge delijo, in čedalje so bogateji, in so drugi, ki ptuje na se vlečejo, in zmeraj ostanejo ubožni. (Prip. 11, 24). Nekter misli, da si bo pomogel, če tam pa tam kak goldinar po golufiji vjame, če si s krivično vago, golufno mero i. t. d. kaj privlasti, kar ni njegovo; če z ovinkami in zvijačami kaj ptujega pod svoj klobuk spravi; misli, da si

bo s tem hišo ohranil, celo obogatel. Pa ne, govori sv. Duh, zmeraj bo ostal v uboživi, revšini in sili, zmeraj se bo z uboživom vbijal, ne bo prišel na zeleno vejo.

Še bolj pokaže to Bog pri preroku, ko pravi: Gorjé tistim, ki si hišo na krivico stavijo (Jerem. 22). Hiša na sneg, led ali pesek postavljena, ne stoji terdno. Ravno tak hišovanje na krivico postavljeno ne bo obstalo. K hišovanju je božjega žegna potreba. Premoženje človeka je na Gospoda postavljeno. (Sir. 31, 11). Kdor bi hotel brez Boga obogateti, bi hotel brez perut letati. Če Gospod hiše ne stavi, zastonj delajo, ki jo stavijo. (Psalm. 126). To je, ki si po krivici pomagati hočejo, z oherníjo in vsakošnimi zvijačami, se zastonj ženejo; Bog ne bo hotel zraven za mojstra stopiti. Gorjé takim krivičnim zidavcam! ne bo namreč le krivično blago samo jim iz rok izginilo, ampak še to s sebo odpeljalo, kar se je bilo po pravici pripravilo. Krivično blago požre pravičnega, krivični penez požre deset pravičnih, pravi prigovor. Krivično blago je v hiši to, kar môlj v obleki, ki jo sné; krivično blago je kot škodljiva jéd, ki tudi dobro in zdravo vzdigne: samo prejde in pravičnega odžene. In če se to tudi ne zgodi vsakokrat že v življenji krivičnega hišnika, tak bo enkrat on nesrečno umerl, nesreča še bo pa čas si prihranila, jerbe in jerbov jerbe pridno objiskovati. Strašno je, kar se v svetem pismu bere: Jaz sim Gospod tvoj Bog, môčen Bog, ki se za pravico potegujem; tepem krivico očetov na otrocih do tretjega in štertega rodú tistih, ki me sovražijo. (2. Mojz. 20). Vidimo večkrat, kako v tej ali uni hiši nič naprej ne gre, vse le nazaj. Ne moremo reči, da je gospodar tega kriv, se trudi, dela od jutra do večera, vsi si prizadevajo in nič se ne pozna. In zakaj? Zdaj se ne more soditi; pa sodni dan bo celemu svetu pokazal, da je večkrat krivično blago, ki je v rod prišlo, ves božji žegen odgnalo. Jaz sim Gospod, tvoj Bog, in tepem krivico očetov do tretjega in štertega rodu. Sodni dan bo razodel celemu svetu, da je blago od spednikov po krivici

vkup spravleno otrokom in vnukom nesrečo in božje prekletstvo prineslo. Jaz sim Gospod, tvoj Bog, in štrafam krivico očetov nad otroci i. t. d. Na sodni dan se bo spričalo, zakaj je ta hiša v svojih naslednikih zmeraj v dolgéh ostala, nikdar k sebi priti ni mogla. Se bo izpričalo, da je blago od dedca ali očeta ali po sili, al z golufijo drugim odtergano, otrokom pravično blago snedlo. Jaz sim Gospod, tvoj Bog, in štrafam krivico očetov na otrokih do tretjega in štertega rodu.

Kako neumno sim vendar ravnal, kako slep sim bil, ker sim zdaj tu, zdaj tam si kaj osvojil, kar mi vest ni dopustila, al nad čem sim vsaj dvomil, ali bi mi slišalo? kak narobe sim delo prijel, kakšno škodo sim otrokom naredil, ker sim s krivičnimi ovinki iskal njihovo doto pomnožiti? Pridna delavnost, izderžanje od nepotrebnih stroškov, to so tisti čisti izvirki, iz katerih keršanskemu hišovanju sreča doteka.

§. 2.

Drugo obstoji v tem, da smo po svojem stanu delavni, da si prizadevamo, in se nepotrebnih stroškov varjemo.

Delati mora vajvoda kot podložnik, gospod kot hlapec, duhoven kot posveten, otrok kot odrašen; vsak človek je dolžen po svojem stanu delati, varovati se postopanja, praznovanja in sivih pondeljkov. Sodba je sklenjena, človek je k delu obsojen, hoče ali noče. Človek je rojen za delo, ptica za letanje (Job. 5, 7.). Komej je bil Adam pervo nedolžnost zgubil, in greh na svet vpeljal, je rekel Bog k njemu, in v njem nam vsim: V potu svojega obraza boš svoj kruh jedel (1. Mojz. 3.). In tako rezno terja Bog od nas delavnost, da njegov apostel reče: Kdor ne dela, ne smé jesti. (2. Tes. 3, 10). Ja po besedah našega Odrešenika len človek, ki nobenega prida ne prinese, ni vreden, da po zemlji hodi (Luk. 13, 17.). Hočeš toraj, želiš, da ti tvoje hišovanje po sreči pojde, moraš delati, si moraš prizadevati.

Ubožtvo prinese lena roka, roka môčnega prinese pa bogastvo. Prip. 10, 4).

Razun tega poglej, da nič brez potrebe al celo iz grešnih namenov ne izdaš. Preobilnost, baharija, nezmernost so vselej čednosti nasprot; preobilnost, baharija, nezmernost so vedna toča pri hiši. Kakor vsmilenje do ubogih žegen iz nebes vleče in premoženje množi, tako ga preobilnost, baharija in nezmernost pokončava. Hočeš torej po keršansko in po pameti hišovati, se je potrebno prevelikih, nepotrebnih, grešnih stroškov izderžati, nepotrebnih, grešnih stroškov na prevzetno obleko; nepotrebnih in nezmernih stroškov na pojedine, preobilno pitje, drage jestvine; nepotrebnih in grešnih stroškov na igranje in dobrovolje; nepotrebnih in grešnih stroškov na godce, na plese in druge take reči.

Moj Bog! kako bi zamogla pri takih stroških hiša obstati? Ni drugače mogoče, da vse v nič pride; ni drugače mogoče, da od vsih strani dolgovi rastejo; ni drugače mogoče, da božji žegen zgine, ker se božji darovi le v božje razžalenje v potrato in baharijo obračajo; ni drugače mogoče, da se tak človek v premnoge grehe zakople, v mnoge grehe nezmernosti, v mnoge grehe pohujšanja pri domačih, v mnoge grehe za voljo neoskerblenih otrok, v mnoge grehe zavoljo golufije in krivice, v ktero tako živlenje pripelja; ni drugače mogoče, da pri takem bajkanji samo zdravje terpi in se živlenje skrajša. V nezmerni jestvini, pravi sv. Duh, je bolezen, požrešnost pripela kolero; kdor pa zmerno živi, si bo živlenje zdalšal (Sirah 37, 33. 34.). In kdo bo vso časno in dušno škodo popisal, ktero tako gospodarstvo po časi za sebo pripelja? Morlo bo tako daleč priti, da bo taka hiša očitno preklicana in s silo prodana, da bodo otroci razškropleni, in od posodnikov zavoljo velikih zgub preklinjani in zaničevani.

O Gospod! ne daj se mi tako daleč zgubiti, da bi se v take grešne potrate zmotil. Stôri veliko več, da bodo pravica do bližnega, delavnost in zmernost do samega sebe, in hvaležnost za twoje dobrote podpora moje hiše.

§. 3.

Tretje obstoji v tem, da božje dobrote spoznamo in Boga za nje hvalimo.

V svetem pismu in pismih svetih očetov cerkve se terdi kot gotova resnica, da je hvaležnost za prejete dobrote pri Bogu dober studenec, iz katerega obiln žegen odvzgor na naše hišovanje doli teče. Hvaležnost je velik zaklad, veliko bogastvo, pravi sv. Krizostom, blago ki se ne da izjemati. Pa ravno tega marsikje ni.

Dosti ljudi je, ki z ničemur niso zadovoljni, kterim je vse premalo, ki zmeraj imajo kaj zoper Boga godernjati in se zoper njega pritožiti. Naj bo žetev še tak obilna, vreme še tak rodovitno, naj imajo pri živini še toliko sreče, naj jim dobiček na dobiček pride; pa bodo le še godernjali. Nikdar jih ne boš slišal, da bi enkrat Bogu čast skazali, kakor se spodobi, in rekli, da ne zaslužijo, kar jim je Bog dal. Pa ravno zato se vidi, da taki ljudje nobene sreče nimajo, in nobenega žegna, da jim nič ne tékne, da če ravno od ene in druge strani precej dobijo, hiša le ne pride na kviško. Vse drugače nas učí apostel, ko piše: V vsih rečeh dajte Bogu hvalo, zakaj to je volja božja v Kristusu Jezusu. (1. Tes. 5, 18). In spet: Vselej in za vse se zahvalite v imeni našega Gospoda Jezusa Kristusa. (Efez. 5, 20.). Za vse se zahvalite, za veliko in za malo, za prijetno in za neprijetno, za vse. Vse drugače so storili pervi kristjani, ki so z vsim, kar jim je Bog dal, zadovoljni bili tako zlo, da so zmeraj v ustih imeli: „Deo gratias, Deo gratias“: Bodi ga Bog zahvaljen, Bodi ga Bog zahvaljen!

Saj še nam ljudem težko dé, ako bližnemu nikdar prav storiti ne moremo, če, kakor že storimo, zmeraj kaj nasprot govoriti, zmeraj kaj gondrati ima. Kak mora nar modrejšemu Bogu zoperno biti, ako njegove narsvetejše naredbe ogovarjamo, njegovih dobrot ne spoznamo, in zmeraj kaj zoper nje reči imamo. Ne, moj Bog! zoper tebe ni nič reči, ti si vse v modrosti storil (Psalm 103). Tebi gre v vsim zahvala, pa ne le kar zahvala, s ktero

tvoje dobrote s sercom spoznamo, in se ti z ustmi za nje zahvalimo, ampak tudi djanska zahvala.

Jaz pravim: djanska zahvala, po kteri se skerbno vsega radovoljnega razžalenja božjega izderžimo; djanska zahvala, po kteri vse svoje djanje in nehanje, vse svoje prizadevanje Bogu v čast, Bogu dopasti začnemo; djanska zahvala, po kteri pervo skerb za božjo čast, za svojo dušo in svoje zveličanje obernemo, in se pred vsim za deržanje božjih zapoved, za izpolnjenje dolžnost stana pri sebi in svojih domačih prizadevamo; djanska zahvala, po kteri nič od vsakdanje molitve, nič od dopoldnje in popoldnje božje službe ob nedelah in praznikih, nič od almožne po svojem stanu, nič od drugih dolžnost stanu ne opustimo; djanska zahvala, po kteri vsakemu svoje damo, in od božjih darov ubogim obilno podelimo; djanska zahvala, po kteri pametno delamo, in se zraven nepotrebnih in grešnih stroškov varjemo.

O! kjer se tako godi, se sme žegen odzgor, se sme sreča v hišovanju pričakovati. Božjih obljub v svetem pismu je preveliko, da bi le nekoliko dvomiti smeli. Bojte se Gospoda vsi svetniki; zakaj, ki se ga bojijo, nimajo obenega pomanjkanja (Psalm 33, 10). Ubožtvo je od Gospoda v hiši hudobnih, hiše pravičnih bodo požegnane (Príp. 3, 33). Tako govori sv. pismo. Ne, ne, Bog ne more zapustiti pravičnega, ki mu resnično služiti želi, ki se hvaležnega, za malo, za veliko, in sicer djansko hvaležnega skaže. Bog je predober, da bi zamogel svojo roko od tega odtegniti, ki se na-nj zanaša in njegove zapovedi izpolnjuje.

Kako stoji pa z mojim hišovanjem? Kako sim se v tem nosil? Sim li storil po nauku Izveličarja: Išite narpré božje kraljestvo in njegovo pravico (Mat. 6, 33)? Sim dal in pustil vsakemu njegovo? — Sim delal po dolžnosti svojega stana in svojega poklica? Sim se izderžal nepotrebnega, še bolj grešnega izdajanja? Sim Bogu za vse, za malo kakor za veliko hvaležen bil? — hvaležen v mislih, v besedah, hvaležen v djanji?

O Gospod! v vsem tem sim se velikokrat pregrešil. — Velikokrat sim drugače storil, kakor ti zapoveš. Ne tvojega kraljestva, ne tvoje pravice, ampak časno sim pred vsim iskal; vse moje prizadevanje doslej je bilo tako, kakor da bi bil le za časno na tem sveti. — Dostikrat sim bližnega, če ne z očitno, vsaj s skrito golufijo ob njegovo pripravil. — Dostikrat sim z nečimurnim kratkočasom žlahten čas zapravljal, ki je le za delo, za izpolnjevanje mojih dolžnost mi dan. Kdo bo prerajtal, koliko sim od mladih nog na nečimurno nošo, na pijančovanje, na godce, na neumnosti potratil? — Kdo bo nehvaležnost popisal, s ktero sim se doslej z godernjanjam, z djanjem, z opušenjam pregrešil?

O me nesrečnega! lahko bi bil vse svoje dolge poplačal, — lahko bi bil svojim otrokom pošteno doto vkup spravil, — lahko bi bil ubogim lepo pomoč podelil, — lahko dosti dobrega storil, — bi bil lahko to in mnogo drugo dobro storil, ko bi le bil prav hišoval, ko bi le bil po nauku keršanskega hišovanja ravnal. Toliko drugih je to storilo, in velike zaklade za večnost so si nabrali; to bi bil tudi jaz lahko storil, pa nisim storil, in k svoji časni in večni škodi nisim storil.

Kakšen strah bo mojo dušo prešinil, ako mi bo božji sodnik tiste dolgove očital, kteri ne bodo izplačani! — Kakšna groza, kakšen strah me bo obšel, ko mi bo božji sodnik tiste grehe očital, ktere so moji otroci storili, ker jim nisim potrebne dote oskerbel, — ker sim njihovo z nekeršanskim hišovanjem zapravil? Kakšna groza in žalost me bodo obšle, ko bom vidil, da si nisim obenih prijatlov z almožno, z drugimi deli milosti pridobil!

O Gospod! zgrivam svoje doslejno nekeršansko hišovanje, — prekolnem svoje skrivne krivice, golufije in zvijače, — zgrivam svojo postopanje, svoje grešne stroške, prekolnem svojo nehvaležnost. — Za naprej si bom vse prizadel, da bom prav hišoval. Sklenjeno je s tvojo gnado, o Gospod! vsakemu svoje dati in pustiti; — sklenjeno je delati, se zapravljanja varvati, — sklenjeno, z malim ko z velikim zadovoljnim biti, se ti za vse za-

hvaliti, — skleqjeno; narpopré tvoje kraljestvo in tvojo pravico iskati. — Za to gnado te prosim skoz tvojo včlovečenje, skoz tvoj prihod, i. t. d.

O Bog! ti varh tih, ki na tebe upajo, brez kterega ni nič stanovitnega; pomnoži nad nami svojo milost, da skoz tvoje napelovanje in varvanje tako skoz časno pojdemo, da večnega ne zgubimo, skoz Jezusa Kristusa, Gospoda našega. Amen.

IV. Od pohujšanja alj zapelovanja.

§. 1.

Le nekoliko zapopasti, kako velika hudobija da je pohujšanje alj zapelovanje duš, ni treba drugega, ko pomisliti, da kdor pohujša, se zoper celo presveto Trojico pregreši. Pregreši se zoper Boga Očeta, kteremu se, kakor stvarjenje vsih drugih reči, tako tudi stvarjenje človeške duše privlastuje. Bog Oče je stvarnik duše, ktero ti zapeljaš. Z vso sosebno skerbjo jo je stvaril; zakaj, ko je pet dni zaporedoma svet stvaroval, in toliko lepih reči stvaril, ni bilo drugega potreba, ko te edine besede: Naj bo: naj bo luč, in luč je bila, in tak vse drugo. Ko je pa hotel človeka stvariti, kterega nar žlahtniši del je duša, se je z drugima dvema osebama kakor posvetoval, in je tako rekoč delo, kterega je storiti menil, prevdariti hotel. Ker smo toliko delov naše vsigamogočnosti storili, storimo še h koncu delo, ki bo vsim drugim stvarém na zemlji vidno in živo podobo naše božje svetlosti kazalo: Stôrimo človeka po svoji podobi in priliki. (1. Mojz. 3.).

Premišljevaje to podobo zavpije sv. Ambrož: „Uči se, o človek! kako velik in kako žlahten si. Ali se da kaj žlahtnišega misliti, ko človeška duša, ki je prilika neskončno velikega in lepega Boga? duh ko Bog, živa

ko Bog, neumerjoča ko Bog, velika duša od velikega Boga."

In leto tako žlahtno dušo, leto tako lepo delo božjih rok ne pokončaš le kar sam v sebi, ampak tudi v svojem bližnem, ako ga z hudobnim zgledom, pohujšlivim govorjenjem v greh napeljaš. Kakšno zasramovanje stvarnika, kakšno razžalenje božje je to! Naj se kdo prederzne in naj razterga podobo cesarja, naj jo opljuje, in občutil bo, kaj si je s tem zaslužil. In zdaj premisli: ne podoba cesarja, ampak podoba samega Boga je, kar ti z zapeljvanjem tako strašno oskruniš. Bog Oče je dušo v svojo čast stvaril. K svoji časti, pravi Bog po preroku (Izaia 43, 7.) sim jo stvaril. Stvaril jo je, da bi mu služila, ga ljubila in njegove zapovedi izpolnjevala. In ti zapelivec, storiš s svojim nepremišljenim, ali pa tudi naprejvzetim govorjenjem, da Boga razžali, da mu je nezvesta, da ga zapusti in k hudiču prestopi, da Bogu prederzno v obraz reče: Ne bom mu ne služila (Jerem. 2, 20.), ravnala bom po svojih željah, storila bom po svoji volji.

Kakšno zasramovanje Boga Očeta je vender to! Vemo, da ni živali tako serdite in hude, kakor je medvedka alj lêvina, ako se ji mlado vzame. Zdaj si pa lehko mislimo, kakšna pregreha mora biti zapelovanje in pohujšanje, ker se sam Bog po preroku takšni živali primeri, ko pravi: Jaz bom zoper grešnike, zoper zapelivce, ko lêvina. Stopil jim bom nasprot, ko medvedka, kteri se mladi vzamejo; raztergal bom njihovo oserčje, pokončal jih bom ko lêv. (Ozeja 13, 8.) Ohrani si to v spominu, o pohujšljivec! Oče milosti bo nad tebe padel, ko razserjena medvedka, kteri so se mladi vzeli, kakor razkačena lêvina. Tirjal bo od tebe dušo za dušo, življenje za življenje. O pohujšljivec! ako ti te besede težo tvoje hudobije ne pokažejo, je s tebo pri kraji; izmed števila tistih nesrečnih slepcov si, ki so za večni plamen odločeni; — ni ti več pomagati. Strašna resnica! Kdor pohujšanje da, kdor ktero dušo zapelja, se pregreši zoper celo presveto Trojico, pregreši se zoper Boga Očeta, pregreši se zoper Boga Sina.

§. 2.

Ni za popisati, kaj je Sin božji vse storil in prestal, da bi naše duše, ki so bile po poerbanem grehu zgublene, spet odrešil. Sveti Janez Evangelist pravi, da ko bi se vse dela Jezusa Kristusa popisale in v bukve zaznamovale, bi jih cel svet zapopasti ne mogel. (Jan. 21, 25.) Jaz ti hočem pa le nekaj od tega presvetega življenja in terplenja pred oči postaviti.

On večni Sin Boga Očeta, je človeštvo oblekel; ki je bil v podobi božji, kakor apostel govori, se je ponižal, se v podobo hlapca djal, je drugim ljudem enak, ko človek znajden bil. Po sprejetju človeške nature je ubogo, samotno živel. Trideset let je v porednem teržiču, v hiši ubogega tesarja prebavil. Trideset let je v pokoršini in podložnosti, v ubožtvi in zatajevanju samega sebe, v ponižnosti in v vsih drugih čednostih preživel. Trideset let je hotel biti, da so ga imeli za tesarjevega sina. Je prišel v Nacaret, in jim je bil pokorn.

V svojih poslednih letih, prej ko je učiti začel, se je štirdeset dni in noči vse jedi in pijače zderžal. Prehodil je mesta, terge in vesi in vsim ljudem kraljestvo božje oznanoval. Cele noči je premôlil. Dvanajst možov si je izbral in jih učil, kako naj cel svet prehodijo in njegov evangel oznanujejo. Prevelike čuda je delal, ljudi izveličati. Je po svojim vstajenji še štirdeset dni na zemlji ostal, in svojim učencom in drugim se mnogikrat prikazal, jim svoje zadno opominanje in zadno povelje dati, kako da naj njegovo cerkuv vravnajo. Vpostavil je svete Zakramente, in med njimi Zakrament svojega presvetega mesá in kervi.

In kaj je ljubi Izveličar terpel, naše duše izveličati? Oh, kaj je vse terpel! Terpel je od perve stopinje na ta svet do zadnega zdihleja na križu. Pri pervi stopinji na ta svet ga je sprijelo ubožtvo, zaničovanje, zatiranje in ga je spremljalo vedno po vsih njegovih potih, vse njegovo življenje. Ko je svetu evangel oznanoval, je imel terpeti od svojih učencov; je imel terpeti od težavnih potov; je imel terpeti od terdovratnih Judov; je imel terpeti od pismoukov

in farizejev, ki so mu povsod nasprot govorili, njegove nar-boljši namene slabo razlagali, njegove nar svetejše dela grajali.

Pa predeleč pridem, ako bi hotel vse njegovo terplenje na tenko popisati; torej le v kratkem. V verti je nar veči smertno bridkost terpel, ki je tolika bila, da mu je kervav put izgnala. S kuševanjem je od enega svojih apostelnov izdan bil. Od rabeljnov je bil vlačen kot hudodelnik skoz mesto, v ktero je malo poprej bil prišel ko Izraelski kralj. V mesti je bil od enega sodnika do drugega peljan, pri Anazu so mu bili oči zavezali. Bili so ga in zapljuvali, pri Herodežu mu v zasramovanje belo oblačilo oblekli; tam je bil ko neumen človek zasmehovan, poslednič neusmileno gajžlan, grozovitno s ternjem kronan, zoper vse postave k smerti obsojen in križan.

Toliko je božji Sin za človeško dušo storil in prestal, da bi jo večnega pogublenja rešil, in ti, zapelivec! jo izter-gaš njenemu pravemu Gospodu, in jo veržeš vnovič v pogu-blenje! — Toliko si je Sin božji za človeško dušo prizadel, je za njo samega sebe daroval, da bi se v dobrih delih va-dila; in ti zapeljivec! jo vlečeš iz dobrega nazaj, in jo na-peljaš v greh in hudobijo. Kakošno razžalenje, kakošno zasramovanje Sina božjega! —

Alberti, z primkom Veliki, je po svoji prečudni znajde-nosti tako prečudno podobo iz lesa izdelal, da je tiste, ki so v stanico stopili, kjer je stala, z človeškim glasom pozdra-vila. Tomaž Akvina, njegovi vučenec, pride enkrat na na-glem v tisto stanico, in ko je mislil, da beseda podobe (štatue) ni po pravici, jo je raztolkel na drobno. Ko je Albert vidil, kaj se je prigodilo, je zdihnil in v veliki žalosti rekel: Ti si mi delo celih trideset let pokônčal! Več pravice imá božji Sin se zoper zapelivca tožiti: Ti si mi delo od več ko tri-deset let pokončal, ti si pokončal vse ure, ktere sim jaz na zemlji za to dušo preživel, vse zdihleje, ktere sim jaz za njo v nebesa pošiljal; vse solze, ktere sim za njo pretočil; vse misli, ktere sim za njo imel; vse besede, ktere sim za njo govoril; vse moje stopinje, ktere sim celo živlenje za njo storil. Ti si pokončal mahleje neusmilenega gajžlanja,

ktere sim jaz za njo prejél; ternje, s' kterim je bila moja glava za njo prebodena; žeble, s kterim so bile moje roke in noge za njo prevertane; kaple kerví, ktere sim za njo prelil. — Ti si pokončal vse moje poniževanje, kterega sim jaz od svoje perve stopinje na ta svet noter do zadnega zdihleja na križu na se vzel; ubožtvo, v kterem sim živel; vrednost kervi, ktero sim prelil; smert, ktero sim prestal. — Delo več ko tridesetih let si mi pokončal.

O Gospod! jaz spoznam svoj dolg, ti si dober pastir, si dal svoje življenje za leto dušo. — Jaz sim zgrabljiv volk, ki sim ti jo iz tvojega naročja iztergal. — Strašna resnica! kdor pohujšanje dela, kdor eno dušo zapelja, se pregreši zoper celo presveto Trojico. Pregreši se zoper Boga Očeta, pregreši se zoper Boga Sina, pregreši se zoper Boga svetega Duha.

§. 3.

Nismo še bili na sveti, in Bog sveti Duh je navdal skoz moč svetega Zakramenta zakona naše stariše že z sosebno gnado, nas v strahu božjem, kadar bomo rojeni, izrediti. Komej, da smo luč zagledali, nam je sveti Duh skoz gnado svetega kersta pravico do nebeškega kraljestva dal. Rasli smo na starosti, in smo bili čedalje bolj podverženi nalezovanju hudega sovražnika; in sveti Duh nam je skoz podelenje svete firme podelil novo moč. Pademo po zapelivosti sovražnika v nesrečo greha, nas sveti Duh skoz Zakrament sv. pokore spet vzdigne, in nam spet gnado podeli. To gnado pomnoži v presvetem Zakramentu altarja. Čez vse to podeli po Zakramentu mašnikovega posvečenja duhovnim to čeznaturno oblast, sveto daritev za nas opravljati, nas grehov odvezati, in nam kruh življenja deliti. Vse to dela sveti Duh v naši duši in za našo dušo.

Še ni dosti; sveti Duh tudi v nas prebiva. — Vsa tolažliva, pa mnogim neznana resnica je ta. Naj pride vsa nesreča sveta čez nas; naj se zaroti cel pekel zoper nas, — dokler dolgo se v gnadi božji znajdemo, tako dolgo prebiva sveti Duh z svojim bitjem v nas. Vi ste tempel božji, piše

apostel svojim Korinčanom, in nam vsim, in sveti Duh v vas prebiva. Spričanje božje ljubezni do nas, in resničen uzrok našega tolaženja je, da Bog, ker bi nas bil skoz samo gnado zamogel za svoje otroke sprejeti, še v duši pravičnega pričejoč, in v njej, ko v svojem tempelnu prebivati hoče. Naj se torej cela natura zoper nas postavi, naj pade nebo čez nas; smo v gnadi božji, imamo dobro vést, ni se nam treba bati; sveti Duh prebiva v nas s svojim bitjem. Vaši udje, piše sv. Pavel Korinčanom, so tempel svetega Duha, ki v nas prebiva (1. Kor. 6, 19.).

In vse to prizedevanje, kterega sveti Duh za posvečenje duše v svetih Zakramentih obrača, pokončaš ti zapelivec, ako eni duši pohujšanje daš, ako njo v greh zapeljaš. Kakošno zasramovanje svetega Duha! ti pokončaš tempel, stanovanje svetega Duha; svetega Duha preženeš iz njegove vlasti, in daš satanu serce za prebivaljše! Ali se da misliti hudobija, ki bi bila tej enaka? — Strašna resnica! človek, ki pohujšanje dela, ki eno dušo zapelja, se pregreši zoper celo presveto Trojico, pregreši se zoper Boga Očeta, kterega podobo pokončá, pregreši se zoper Boga Sina, kterega zasluženju in terplenju moč odvzame; pregreši se zoper svetega Duha, kterega prebivališe grehu in hudiču da.

Predobrotlivi Jezus! zdaj pač spoznam in se ne čudim več, zakaj tako zlo pred pohujšanjem svariš. Nobene pregrehe ni, pred ktero bi s takimi besedi svaril. Gorje človeku, po kterem pohujšanje pride. Bolje bi bilo za njega, da bi se mu mlinski kamen na vrat obesil, in bi bil on v morje veržen, kakor de pohujšanje da (Luk. 17, 1.). Tak strašnih besedi ne beremo od nobene druge pregrehe.

In vendar je pohujšanje kolj splošna pregreha; pohujšanje zunaj dóma, pohujšanje domá, pohujšanje od hlapcov in delavcov, pohujšanje od nesramnih ženskih, pohujšanje, kar je nar huje od samih starišev; pohujšanje od tistih, ki bi greh braniti in ustavljati morali; pohujšanje od hudobnega govorjenja; pohujšanje od grešnega djanja; pohujšanje od opušenja dolžnost.

Ne čudim se, pravi neki ajdovski modrijan, da smo od vsih strani stiskani; saj smo bili med kletvo in protenjem,

med hudobnim govorjenjem in škodlivimi izgledi svojih starišev izrejeni. Mnogokrat se prigodi, da so otroci od svojih lastnih stariš ev nesrečno zapeljani. O stariši, niste stariši! zaupije tukje, sv. Bernard, vi ste neusmileni morivci duš svojih otrok. Zdaj se ne spozna hudo, ki se stori, ako nas bo pa žark sodnika obsijal, se bo vidilo, kar se zdaj ne veruje; zdaj se ne spozna hudo, kar se stori, ker se nikdar v serce ne pogleda, ker se živlenje nikdar, zaderžanje nikdar v samôti duha po nauku vere ne prejiše, ker se brez vse misli, brez misli, da nas za grôbom še odgovor čaka, naprej živi. Pa prišel bo dan, da nam bo vse to očitno pred oči postavljeno, in kjer se nam ne bo moči izgovoriti.

In kaj mi pravi moja vést? Oh, moja dolžnost bi bila morla biti, svojim otrokom, svojim poslom resnice vére na serce polagati; jaz sim pa le posvetne zvijače naprej kvasil in jim s tem veliko pohujšanje dal; jaz sim s kletvo in rotenjem, z nesramnimi kvanti, s pohujšlivim govorjenjem zoper duhovsko in deželsko gosposko ušesa polnil. Moja dolžnost je bila, svojim otrokom in drugim domačim z dobrim zgledom svetiti; moja dolžnost je bila, zjutraj in večer jim navadne molitve naprej moliti, nedelo in praznike pri maši ín pridgi, pri poldanski službi božji se znajti, kakšne svete bukve brati, vsaj vsak tretji alj četerti tjeden k spovedi in svetemu obhajilu pristopiti; pa vse to sim opustil in jih tako k enaki mlačnosti zavodil.

O Gospod! jaz spoznam svoj dolg, svoj velik dolg svoj preveliki dolg. Sklenjeno je, v pričo svetih nebés je sklenjeno, s tvojo gnado v svojem govorjenju — v svojem djanju — v svojem opušenju modro ravnati, vse k strahu božjemu napeljevati, in nobenega več pohujšati. — Sklenjeno je s tvojo gnado, to premišljevanje ob nedelah in praznikih zjutraj večkrat ponoviti, in svoje serce, svoje besede in djanja dobro prejiskati in boljšati.

O Gospod Jezus Kristus! ki si rekel, da naj naša luč tako pred ljudmi sveti, da bodo naše dobre dela vidili, in hvalili Očeta, ki je v nebesih; usliši naše pohlevne prošnje, da nikomur pohujšanja ne damo, ampak vsim z besedo in

djanjem k dobremu služimo in vedno v tvoji ljubezni rastemo, ki živiš in kraljuješ z Očetom in sv. Duhom od vekoma do vekoma. Amen.

V. Od zvijačnosti.

§. 1.

Zvijačnost je pregreha, sovražena od ljudi.

K veliki časti tudi pred svetom služi človeku, ako se od njega v resnici zamore reči, kar je ljubi Zveličar od Natanjela rekel, ko ga je vidil od daleč priti: Glejte, prav Izraelc, v katerem nobene zvijače ni (Jan. 1, 47.). K časti služi, ako se zamore reči: To je pošten mož, kateri ima na jeziki, kar v serci; kar stori in govori, stori in govori od serca in s čistim namenom, stori zato, ker Bog, ker čednost in poštenost tako imeti hoče, ne pa iz samopašnosti, zavoljo dobička. Tako lepa ko je ta hvala, ako se človeku v resnici dati zamore: tako sramotno, tako zaničljivo je pa nasprot po mislih vsih poštenih ljudi, ako se od koga v resnici poterditi sme, da je zvit, da drugače govori, se drugače na zvunej kaže, kakor je znotrej; ki na oko čast in spoštovanje skazuje, ker mu to veléva dobiček, samopašnost, ne pa čednost in poštenost; ki nam v oko ljubezen in prijaznost skazuje, nas v nesreči pomiluje: za herbtom pa kolne, in veselje razodeva, ako v nesrečo pademo; vpričo nekterih ljudi, kterih prijaznost iše, od svojega bližnega dobro govori, ker ve, da bi se unemu zameril, ko bi od tega slabo govoril, zoper kterega pa vendar pri drugih, kterih se mu ni bati treba, strup in žolč pluje.

Kdo ne vidi, da šega, tako ravnati, da takošna zvijačnost pri vsakem človeku zasramovanje in zaničovanje obudi? Sveti Duh govori, in skušnja poterdi: Zaderžanje zvijačnih ljudi je sramotno, in njih sramota je brez pristanka pri njih (Sir. 20, 28.). Kdo je, da bi še zdaj nad osemnajst sto let

zvijačnost Herodeža, Judovskega kralja ne zaničoval? Trije modri iz jutrovega pridejo v Jeruzalem in poprašujejo, kje bi bil novorojen kralj Judovski? Herodež zapove, da se vikši duhovni zberejo, in hoče od njih zvediti, kje da ima Mesija rojen biti. Odgovorijo mu: V Betlehemi na Judovskem; zakaj tako stoji per preroki Miheji zapisano. Pač prav, reče Herodež k trem modrim, le idite in poprašujte pridno po detetu, in kadar zvéste, pa pridite, in mi povejte, da še jaz grem, in ga molim (Mat. 2.). O jo zvijačnost, o jo hudobijo, o jo hinavšino! zakrikne sv. Fulgenci; idite, in poprašujte pridno po detetu, da tudi jaz grem in ga molim. Kri nedolžnih otrok, ktero si prelil, nam da spoznati, kaj si temu detetu namenil.

Zvijačnost je pregreha tako sovražena, da pošteni ljudje z zvijačnim obenega pečanja imeti nóto. Se zgodi včasi, da se jih več v kako kupčijo združi, pa jim je še enega potreba, da bi svoj namen izpeljali. Naj jim eden koga svetuje, ki vse lastnosti ima, le poštenosti ne, in overgli ga bojo. O! pravijo, Bog nas varji pred tem človekom; z njim ni nič začeti, je zvít, zarobljen človek. Še svet in mogočen kralj, David je Boga za to gnado prosil, da bi ga pred hudobnim in zvijačnim človekom varval (Psalm 42, 1.). Se ne bere, da bi bil David Boga prosil, naj ga pred nevernim, pred preklinovavcom, pred nečistnikom, pred tatom varje. Kaj takega se ne bere. Le pred zvijačnim človekom, prosi, da bi ga Bog varval. Pred hudobnim in zvijačnim človekom me varji. Tako slabo stoji z zvijačnim človekom.

O Gospod! dodeli nam svojo mogočno gnado, da bo med sercem, vustmi in rokami dobra edinost, in sicer taka, da si ne bojo nikdar nasprot govorile, ampak, da bojo povsod resnico, tvoje dopadenje, ne pa lastnega prida in dobička iskale. Dodeli, oh! svojo mogočno gnado, da vselaj in povsod dobrota serca, resničnost ust, in poštenost roke vse naše misli, besede in djanja vodi. Zvijačnost je pregreha zaničljiva pred ljudmi, pa tudi zaničljiva pri Bogu.

§. 2.

Zvijačnost sliši med laži, in je hujši kakor navadna laž, ki je le pregreha jezika: zvijača je laž celega človeka, ki vse, kar ljudem ne dopade, zakriva, da jih slepi. Zvijača je povsodna laž: serca, duha, jezika, ravnanja, obnašanja: vsi udje života so z njo navdani in oskrunjeni. Vse govori, vse laže na takem človeku, govori sv. Peter Krizolog. Bog je pa gola resnica. Je resničen v tém, kar je; resničen v tem, kar govori, in v vsem, kar ravná. Med njegovim bitjem, njegovo voljo, njegovim duhom, njegovim djanjem je popolna edinost. On je resničnost in narvikši zgled resničnosti. Sv. David imenuje Boga — Boga resnice, in božji sin pravi sam od sebe: Jaz sim resnica, sim za to rojen in za to na svet prišel, da resnici pričovanje dajam (Jan. 18, 37.). Nasprot je pa hudič v svetem pismi imenovan oče laži; in tako tisti, kateri rad laže, ne more biti iz Boga, ampak iz očeta vsih laži, iz hudiča, kakor piše sv. Ambrož, namreč: Varjite se, ljubi brati, da ne bote legali; zakaj vsi, ki laži ljubijo, so otroci hudiča, in govorijo Bogu resnice nasprot. Bog mora tedaj po svojem bitji zvijačnost sovražiti, iz svojega bitja in nature je hinavšini nasprot, iz svojega bitja in nature jo zaničuje. Ali zamore kalj luč s temo, škrinja zaveze z malikom Dagonom, Kristus z Beljalom obstati? Ne, odgovori David, Bog sovraži vse, ki hudo delajo; pokončal bo vse, ki laži govorijo (Psalm 5, 7). In modri mož pravi: Kdor laži govori, ne bo štrafengi odšel (Prip. 19, 5.). Strašno je, kar sv. Janez v svojem skrivnem razodenji piše. Imenuje nar hujši pregrehe, ki iz nebes pahnejo in med te narhujši pregrehe vversti tudi zvijačnost, hinavšino. Vun z psmi iz nebes, vun z coperniki, z nečistniki, z vbijavci, z malikovavci, — in s kom še? z vsimi tistimi, ki se z lažmi in zvijačami pečajo in nad lažmi in zvijačami svoje veselje imajo. Vun s takimi, za take ni prostora v nebesih (Skr. razod. 22, 15.), In kam s takimi? Vsi lažniki bojo svoj del imeli v brezni, ki z ognjem in žveplom gori, pravi sv. pismo dalej.

O moj Bog! kako ojstre so te besede! kaj je iz njih skleniti? Ali je vsaka laž smertni greh kalj? Ne, tako ne smemo skleniti; ampak da Bog laž in zvijačnost sosebno sovraži, da bo tisti, ki se laži navadi, čedalje v veče grehe padal in se zadnič pogubil.

Kaj se bo pa še le od tih reklo, ki se od zvunaj vsi dobri, vsi prijazni delajo, med tem, da je njih serce strupa in žolča polno; od tih, ki od zvunaj hvalijo in se prilizujejo, med tem, da je njih serce polno zaničevanja? Ni za izgovoriti, kakšnih strašnih besed se Bog v svetem pismu posluži, da bi nam svoje merzenje nad takimi zvijačnimi in hinavskimi ljudmi na znanje dal. V psalmih se govori: Kervožejen in zvijačen človek je gnusoba pred Bogom (Psalm 5, 7.). In zopet: Zvijačni možje ne bojo dnév svojega živlenja do polovice spravili (Psalm 54, 24.), bojo zgodej živlenje sklenili. V bukvah Siraha se Judežovim bratom gorjé napoveduje. Gorje tistim, ki so dvojnega serca; gorje grešniku, ki dvojno pot hodi (Sir. 2, 14.). Pri preroku Jeremiju žuga Bog, da bo nad zvijačne ljudi narhuji štrafengo poslal: Vse njihove hiše bom v žalost postavil, nad gore bom jokanje in plakanje razlil, pravi Bog, Jeruzalem bom v groblo spremenil, in ga gnezdo zmajev (lintvarjev) storil — zakaj? — Ker je povsod poštenost, ljubezen, resnica iz zemlje prošla, ker se brat na brata ne more več kaj zanesti, ker zvijačnost, golufija in spakarija povsod brez strahu, brez nepokoja vesti čedalje veči prihajajo (Jerem. 9.).

Taka pregreha, taka pred Bogom in ljudmi zaničljiva pregreha je zvijačnost, hinavšina. In Bogu v nebesih je znano, ali tisti, ki zvito in lažnjivo ravnajo, le enkrat pomislijo, da s tem Boga razžalijo, da ima Bog merzenje nad tem. In vendar je to le splošna pregreha. Zvijače med gospodarji in hlapci, zvijače med otroci in staršami, zvijače med možmi in ženami, zvijače med bratami, med velikimi in malimi, zvijače v štacunah, zvijače pred gosposko, zvijače v družinah, zvijače — oh groza — še celo v posvečenem sodnem stoli. Še kje celo pride nekteri, da bi se spovedniku lepega kazal, kar ni. Kdo bi verjel, ko bi tega vsakdanje skušnje ne poterdile.

In kakšna je z menó, kar to zadene? S kakšno resničnostjo sim se do zdaj v svojem djanji in govorjenji obnašal? Kaj mi priča moja vest? Ali se nisim velikokrat v besedah in zvunajnem ravnanji drugači nosil, kakor mi je pri serci bilo? Ali nisim proti svojemu bližnemu v njegovem terplenji na zvunaj pomilovanje kazal, da si sim mu ga ravno znotraj iz celega serca privošil, ali celo vzrok njegovega terplenja bil? Ali nisim svojemu bližnemu z narlepšimi besedi terdil, kako dober sim mu, kako pripravljen, mu v vsih mogočnih rečeh postreči, na drugi strani pa tuhtal, kako bi ga v nič pripravil? Ali nisim izmed tistih nesrečnih, ki so se poštenosti kakor na ravnost odpovedali; katerih besede se morajo, ako hočemo skrivnost misli vganiti, ravno nasprot temu vzeti, kar pomenijo?

O moj Bog! te in drugih zvijač brez števila sim dopernesel, zvijače v djanji in ravnanji, zvijače zoper vikše, zvijače zoper nižje, zvijače zoper brate, sestre in žlahto, zvijače zoper sozakonskega, zvijače zoper mašnike, zvijače zoper posvetno gosposko. Spoznam svoj dolg, svoj veliki dolg, svoj čez silo veliki dolg. — Zvit človek, nemarn človek! Zvit človek, gnusoba pred Bogam! Pri vsem tem sim se velikokrat, da bi ložej zvijač brez števila dopernesel, na zvunaj vsega drugačnega kazal, kakoršen sim v serci bil! —

In kaj bom v prihodno storil? Prekolnem jo, in jo bom vselaj preklel svojo dozdajšno zvijačnost. Prekolnem in zgrivam jo, in jo bom vselaj zgrival svojo dozdajšno zvijačnost. O ko bi bil vendar zmeraj poštenost in odkritoserčnost za svojo tovaršico imel. Posihmal o moj Bog! ima s tvojo gnado vsa zvijača daleč proč od mene biti. Oh, Gospod! reši me vse zvijače duha, serca, besed in djanja. Razsveti in vodi moj um po pravem potu resnice. Vodi moje slepo in nestanovitno serce po postavah pravice, da se bo vselej z ustmi in zvunajnim ravnanjem edinilo. Vodi besede mojih ust, da ne bojo več zvijač govorile. Ti bodi začetek, ti voja, ti konec vsih mojih besed; daj mi odkritoserčnost, da jo lastna ljubezen, strah pred ljudmi, prevzetnost, zvijača več ne poderejo. Za to gnado te prosim skoz tvoje obljube, skoz skrivnost tvojega včlovečenja i. t. d.

O Bog! kateri si obljubil, da bojo resnični pri tebi prebivali, in vekomaj tvoje presveto obličje gledali (Psalm 139, 14.), dodeli nam svojo mogočno gnado, da se vse zvijačnosti in hinavšine skerbno varjemo, in čedalje bolj v tvoji ljubezni rastemo, skoz Jezusa Kristusa Gospoda našega. Amen.

VI. Od opominovanja dušnega pastirja.

§. 1.

Opominovanje dušnega pastirja se mora pohlevno in ponižno poslušati.

Med drugimi dolžnosti, ki jih gre dušnim pastirjem izpolnjevati, je tudi ta, da se morajo pregreham in zmotam nasprot staviti, in ljudstvo k čednosti opominjati; dolžnost, ki je veliko težji, kakor se sploh misli; dolžnost, ki je tudi nar gorečiši in svetejši možé s strahom in grozo napolnila; dolžnost, od katere se bo enkrat natenčen odgovor tirjal. Kliči in ne henjaj, povzdiguj svoj glas, ko trobente, in oznanuj mojemu ljudstvu njegove hudobije, zapove Bog vsakemu dušnemu pastirju pri preroku Izaiu (58, 1). Ako se to ne zgodi, žuga Bog dušnim pastirjem po preroku Ecehielu strašno gorjé: Gorjé pastirjem Izraelskim! moje čede so se razgubile — in nikogar ni bilo, ki bi jih bil poiskal; nikogar ni bilo, rečem, ki bi jih bil poiskal. (Eceh. 34.) Dušni pastir ňamreč ne opravi svoje dolžnosti popolnama, ako zgubljenih posebej ne svari, in njih ne iše na pravo stezo pripeljati. Ako ti, govori Bog dušnemu pastirju pri preroku Ecehielu (3, 18.), ako ti hudobnemu večnega pogubljenja ne oznaniš: ako ga ne boš opominal, da naj od svojega hudobnega pota odstopi, bo on sicer v svoji hudobiji vmerl, pa od tebe, neskerbni dušni pastir, bom njegovo dušo tirjal. Torej je pisal sv. apostel Pavl svojemu učencu, sv. škofu Timoteju: Oznanuj besedo (božjo), ne jenjaj, bodi si priložno

al nepriložno, prepričuj, prôsi, svári z vsem poterplenjem in ukom (II. Tim. 4, 2.).

Po nauku in govorjenju svetega pisma in cerkvenih očakov je dušni pastir, vajvoda v armadi, stražej na turnu, pastir. Ako vajvoda dopusti, da njegovi vôjaki brez strahu hudobije dopernašajo; ne gleda skerbno na sovražne armade; ako se ne postavi v boj, ko se sovražnik mu nasprot vzdigne; zgubi le en sam njegovih vojšakov zavoljo njegove neskerbnosti glavo, ga čaka težek odgovor in ojstro kaznovanje. Začne v mestu al tergu goréti, in stražaj ne zatrobi o pravem časi, alj celo neskerbno noč prespi, bo kmalo ob službo. Pusti pastir, da se mu izročene ovce razgubijo, se malo zmeni, ako mu tukej volk eno zgrabi in odnese, tam govedo v globočino pade in se vbije, ga bo kmalo gospodar v ojstro rajtengo vzél.

Veliko huji je še, kar službo dušnega pastirja tiče. Ako mirno gleda, da sovražnik svoje nevsmilene naklepe zoper duše njemu izročene izpeljava; ako se iz vse moči nasprot ne vzdigne, ako vidi, da se ogenj pregréh in hudobij zažarí, mu od Boga izročeno hišovanje požgati; ako si ne prizadeva, zgubljene na pravo stezo zaoverniti: ne dopolni svoje dolžnosti; ojstra rajtenga pred Bogom ga čaka. Njegovo dušo bom od tebe tirjal, govori Bog dušnemu pastirju, kakor smo zgorej slišali. Ravno tisti, ki se zavoljo njegovega molčanja pogubijo, bojo njegovi narhnjši tožniki.

Če je pa taka z dušnim pastirjem, če je dolžan po svojem poklicu zoper pregreho očitno in z močjo govoriti: ima pa tudi vsak vern to nasprotno dolžnost, opominovanje pohlevno in ponižno sprejeti. Le divjaki in trinogi so bili, ki so hotli, da se naj božji služabniki za zveličanske opominovanja preganjajo, pokorijo alj celo morijo. Nar modrejši in mogočnejši poglavarji tega sveta so take svarila vselej pohlevno in ponižno sprejeli. Mojzes je bil vladar celega Izraela, šestkrat sto tavžent možov in nebrojno število ženskega spola z otroci se je priklanjalo njegovim poveljem; Bog mu je dal moč, nar veči čudeže dopernašati: alj ko ga je mašnik Jetro po imenu opominal, da naj svoje vladanje drugače vravnava, kakor je do tistod delal, je to opomino-

vanje vse pohlevno sprejel, in ga na tenko izpolnil. (2. Mojz. 18). David je bil kralj v Jeruzalemu, velika armada je bila pripravljena, njegove povelja izpolnjevati; imel je podložnih veliko sto tavžent; vsakega živlenje je bilo v njegovi oblasti. Ko mu je pa prerok Natan pregreho prešestva očital, se ni izgovarjal, spoznal je svojo krivico, in se je pokori z vso pohlevnostjo podvergel (II. kralj. 12.).

Teodozi, s priímkom Veliki je bil gospod skorej cele takrat že znane zemlje; od jutra do večera je segla njegova oblast, vse njegove ljudstva so stale pripravljene na njegove povelja; alj pri vsem tem se je opominu, ki mu ga je njegov škof sv. Ambrozi dal, z vso ponižnostjo podvergel in je dopolnil mu naloženo pokoro na tenko. Tako so ravnale velike duše, duše, ki so bile prepričane od težkih dolžnost dušnih pastirjev.

Kako daleč proč od teh lepih zgledov so tisti današni kristjani, kateri, če so na skrivnem z vso dobroto in krotkoto opominjani, namesti svarila pohlevno sprejeti in se poboljšati, se divjim konjem enako pénijo, za maševanje od nebés vpijejo, ko razdražena kača strup in žolč v obraz plujejo, in pred drugimi tavžent in tavžent kletvi zoper njega vzdignejo?

Oh, preljubi! dušni pastir ne dela tega sam od sebe, ampak le njegova težka, od Boga mu naložena dolžnost ga žene in sili, da te opomina, da te od pregreh in hudobij nazaj vléče. Ne človeka, ampak Boga zaničuješ, ko se proti dušnemu pastirju tako neobtesano, sirovo in po divjaško obnašaš. Kdor vas posluša, posluša mene, govori Zveličar; kdor vas zaničuje, zaničuje mene (Luk. 10, 16.). Ne po volji mašnika, ampak po volji in zapovedi božji se zgodi, da te dušni pastir svari, in na bolji pot napeljuje. Če tega ne stori, in te pusti v tvojem grešnem stanu naprej živeti; bo Bog, kakor prerok govori, tvojo dušo od njega tirjal. Ne zoper človeka, ampak zoper svetega Duha se pregrešiš, ako zoper zveličansko opominovanje oterpnjeno serce imaš; greh doperneseš, ki ne bo odpušen ne na tem, ne na unem svetu. Boj se tedaj Gospoda iz cele svoje duše, te opomina moder Sirah (7, 31.) in imej njegove mašnike v časti.

— O Gospod! pošlji svojega svetega Duha, in stori, da svarila dušnih pastirjev s ponižnostjo poslušamo in z gorečnostjo izpolnujemo.

§. 2.

In ni zadosti, opominovanje dušnega pastirja pohlevno in ponižno poslušati; mora se tudi goreče in skerbno izpolniti.

Je sicer znamnje čednosti, znamnje keršanske ponižnosti je, ako svarjenje svojega dušnega pastirja pohlevno poslušaš; al to še ni zadosti, moraš se tudi svarjenju vkloniti: izogibati se moraš in varvati vsega, česar te dušni pastir opomina, izogibati se in varvati; storiti moraš, kar ti dušni pastir ko tvojo keršansko dolžnost storiti veléva. Ne tisti, kteri postavo poslušajo, so pravični pred Bogam, piše apostel sv. Pavl (Rim. 2, 13.), ampak tisti, ki postavo izpolnjujejo, bojo opravičeni. Ne tisti, kteri božjo besedo, nauk, opominovanje dušnega pastirja poslušajo, pravi Zveličar, bojo zveličani, ampak taisti, kateri ga ohranijo, in po njem živijo (Luk. 11, 28.).

Ne smeš misliti, da ima to malo v sebi, ako se za opominjanje dušnega pastirja malo meniš. Nič ni tako nevarnega, kakor se za očitne in splošne al tudi skrivne opominovanja dušnega pastirja ne meniti, in jih ne izpolniti. In zakaj? zato, ker opominovanja dušnega pastirja niso toliko opominovanja človeka, kakor opominovanja samega Boga, kateri, kakor govori apostel, s sebo šaliti ne dopusti. (Gal. 6, 7.). Strašno je, kar Bog takim zaničovavcom zveličanskega opominovanja proti. Jaz sim vas klical po dušnih pastirjih, od svojih slabih potov odstopiti, jaz sim stegnil svojo roko, — vi ste pa vse moje svetovanje zaničovali, in moje svarila od sebe odbijali; pa tudi jaz se bom k vaši pogubi smejal, ko vas bo na naglima revšina zgrabila, se poguba, ko hudo vreme, nad vas vzdignila, vas strah in težave obsule (Pripov. 1, 24.). In da Bog tako strašno žuganje v resnici izpolnuje, kažejo premnoge žalostne zgodbe; in svet je to že v nar stariših časih zvedil. Pregreha in

hudobija so se grozovitno razširile: Noe patriarh je pridgoval celih sto let pokoro, je žugal v imenu božjem pokončanje celega sveta; pa vse je bilo zastonj. Vsimu opominovanju so se le posméhvali; nihčer se ni za nje zmenil; in občni pôtop je prišel v 40 dnéh na zemljo; voda je rasla, in je pokrila vse, kar je na zemlji bilo; petnajst komolcev je bila voda višji, kakor gore, ki so bile tudi pokrite; in vse meso, ki je ve na zemlji bilo, tičev, žival, vsih ljudi je bilo pokončano. In vse stvari, v kterih je bila sapa živlenja, so pomèrle; Bog je vse, kar je bilo na zemlji, pokončal. Le Noe, in ki so z njim v barki bili, so ostali. Voda je stala na zemlji sto in petdeset dni (I. Mojz. 7). Občutili so velikokrat Izraelci, sosebno pod kraljem Sedecijem, kadar so se u vsi gnusobi ajdov, kakor pravi sv. pismo, pregrešili. Bog je poslal svoje preroke, ki so vedno vpili, in ljudstvo k pokori opominjali, pa vse zastonj. Izraelci so se posmehovali služabnikom božjim; so zaničovali njih besede, zasramovali so preroke. Poslednič je prišla božja jeza nad njegovo ljudstvo. Kralj Sedecija je bil u verige vklenjen v Babilon odpeljan; trije njegovi sinovi so mu bili pred očmi zadavljeni; on sam je bil na obéh očéh oslepljen in v sužanstvo do smerti obsójen. Zakladi tempelna, svete posodve, in vse drage reči kralja in drugih visokih so bile v Babilon spravljene; zidovje Jeruzalema so sovražniki poderli, tempel požgali, vse, kar je bilo dragega, pokončali, mlade in stare, duhovne in posvetne pobili, in kar jih meč ni umoril, ko jetnike v Babilon vlekli. (2 Kron.). Občutil je Roboam, kralj v Izraelu. Ta je moral, ko ni poslušal sveta starih modrih, pred svojim lastnim ljudstvom pobégniti. Adura, ki je dacijo pobiral, je bil kamenovan, desét rodov je odpadlo, in se je podverglo njegovemu zoperniku Jeroboamu (3. kralj. 12.) Občutilo jih je veliko tavžent drugih, od katerih cerkvene in ljudske zgodbe pripovedujejo. — Kako bi zamoglo tudi drugače biti? Prevzetnost, napuh, svojeglavnost še niso nikdar dobrega sadu prinesle. Priča tega je Lucifer, ki je zavoljo svoje prevzetnosti bil iz nebes pahnjen; priča tega je Adam, naš pervi oče, ki je zavoljo svoje nepokoršine sebe in vse svoje naslednike v nar veči

revšino spravil; priča tega so krivoverci vsih časov, kteri so sebe in vse svoje nasledovavce večno pogubili, ker so iz prevzetnosti glas nar vikšega pastirja zaničovali, cerkev božjo u veliki nepokoj spravili, in svét u vojsko in prepir zamotali. In kaj je krivo, da se dan današen nar zveličavniši opomimbe dušnih pastirjev zametujejo, in več ne izpolnjujejo? Napuh, prevzetnost, hudobna terma. Bog hoče ljudi skoz ljudi gospodariti; božja naredba je, da Mojzesa in preroke poslušamo; Bog je apostelne, učenike in pastirje postavil, da bi mi poslušali njih glas, in jih vbogali. Pa ne bo taka, govori današni prevzeten, napuhnjen, svojeglaven svét: jaz sam vém, kaj mi je storiti; ne potrebujem opomimb, lehko sim sam svoj vodnik, sam svoj učenik. Prekleti napuh, prekleta prevzetnost, prekleta svojeglavnost! vi ste že velikokrat nar veči zlége nar véče pohujšanje na svet vpeljale; zopet vnovič hude dogodbe vpeljati žugate.

Jaz nesrečen! tudi jaz sim se že pustil od svojega napuha zapeljati, da sim na nar zveličavniši opomimbe svojih dušnih pastirjev malo porajtal, jih celo z zaničovanjem poslušal, ne da bi bil mislil, se po njih ravnati, — O moj Bog! spoznam svoj dolg, svoj veliki dolg, svoj čez méro veliki dolg; — pa posihmal se bom zvesto njih navkov prijel; zakaj ti si, ki skoz njih usta govori; ti nas opominaš skoz nje; tebe časti, kdor njih časti, ti ljubiš ponižnost, s ktero jih poslušamo; pokoršino, ktero jim skažemo; podverženje volje in zastopnosti, kterega jim skažemo. Sklenjeno je tedaj: opomine dušnih pastirjev bom s ponižnostjo poslušal, z gorečnostjo izpolnoval. Božji Zveličar! za to gnado te prosim skoz skrivnost tvojega človeštva, skoz tvoj prihod i. t. d.

Vsegamogočni, večni Bog, ki si pastirje in učenike na zemljo postavil, da bi nas u večno živlenje pripeljali: dodeli nam svojo mogočno gnado, da zveličansko opominovanje dušnih pastirjev s ponižnostjo poslušamo in z gorečnostjo izpolnjujemo, skoz Jezusa Kristusa. Amen.

B.

OGLEDALO

blaženih móž; nekdajnim v spomín, sedajnim v posnemo.

Priljudnost posnema samega Boga, ki pošilja svoje sonce in dež, pa vse kar se potrebuje, pravičnim in krivičnim; priljudnost je sestra svete ljubezni, ona odganja sovraštvo in ohranjuje ljubezen.

Sv. Frančišk Serafiški.

I.

ANDREJ REJA,

pohlevniga dušniga pastirja prelep izgled.

Ko se je sv. Anton pušavnik v svojih mladih letih na pot popolnosti podál, je skerbno svoje sosede, svete može obiskaval, in se je od njih sveto živeti učil, posnemaje eniga krotkost in pohlevnost, druziga stanovitnost v molitvi, tretjega delavnost, itd. ter ni vsih čednost pri nobenem popolnoma najdel, pa vsih lepe izglede posnemaje izrastil je toliko svet mož. Tudi nam se spodobi čedne izglede posnemati, ktire so nam rajni zapustili; med njimi poglejmo *keršansko krotkost,* kako je ljubezniva in blaga.

„Kdor ni pohleven in ponižniga serca, bilo bi bolje, da bi mašnik ne bil“: so djali rajni Tomaž Koren. Ta beseda je resnična, in pohlevnost duhovnikom toliko potrebna, da brez krotkosti v duhovskem stanu tudi serčnost kaj ne veljá, timveč le zda, če se gorečnost čedno s pohlevnostjo druži. Rajni slavni duhovski pastir *Andrej* žlahnik od *Reja* nam dajo pastirske pohlevnosti toliko lep izgled, da se spodobi nam ga na svečnik postaviti.

Rojen 22. oktobra leta 1752 v Kormožu, v lepem tergu unkraj Soče, na meji Italianov in Slovencov tri ure pod laškoj Goricoj, žlahnih starišev sin, so se v Ljublani in v Gorici izšolali, v Vidmi 23. septembra 1775 mašnik posvečen so prišli o svetem Jurju leta 1776 na Štajersko u vinograd Gospodov. Služili kaplan v Zibiki, pri sv. Štefanu, v Šmarji in pri Novicerkvi, so bili fajmošter v Zibiki, dekan v Šmarji pod Celjem, fajmošter pri sv. Petri pod svetmi gorami, so umerli 26. septembra 1830, in blizo Sotle na Horvaškej meji v Gospodu počivajo. Kratek životopis,

ako ga po verhu beremo; pa nauka poln, naj v bukve življenja pogledamo. Vidli bomo, da

I. kdor Boga prijatla ima, je povsodej domá.

Redek je, kteri bi ravno na tistem mestu svoj grob najšel, kjer je njegova zibela stala. Mladenč mora v ptuje kraje, mladenčica zapustiti hišo svojih starišev in iti med ptuje ljudí, naj se jima še toliko toži po domačem kraju, naj si ravno težko pogrešata ljube matere in skerbniga očeta, berznih verstnikov in verstnic; prej ali slej si vsak poskusi, da je le popotnik na zemlji, in mora po sveti, če hoče živeti, kamor ga Oče nebeški pokliče. Blagor mu, kdor ima prijatla Boga; povsodej najde vesele kraje in dobre ljudi, in je lehko povsodej domá. Naj si ravno očeta in matere nima; Oče nebeški zanj skerbi; če ravno ne gredo bratje in sestre ž njim, angelj Gospodov ga spremlja v ptuje, neznane kraje; in kodar ljubo sonce teče, se kruh peče za pridne, poštene ljudi. To važno resnico so si skusili Andrej Reja, mašnik mlad, zapustivši lepe rojstne kraje laških dežel, ter se podavši v duhovsko službo blizo Horvaškega več dni hoda od svojega doma.

Bili so v starih časih vsi slovenski kraji po desni strani Drave od tirolskih snežnikov do Horvaških goric v duhovski oblasti nadškofov starega mesta Ogleja, ktero je bilo veliko in imenitno *Oglejsko očastvo*, kojega začetnik je, kakor pravijo, sv. Marka bil. Na pol laških, tominskih in goriških rojakov je veliko po Krajnski in Štajerski zemlji služilo, kajti je Goričanov in Lahov mnogo, Štajercov pa malo malo mašnikov bilo. Cesar Miroslov IV. je s pomočjo papeža Pija II. Ljublansko škofijo leta 1461 vtemelil, Ljublanskimu škofu Gornigrad, poprej černih menihov Benediktinov samostan, v prevžitek odkazal, in novemu škofu Gornograško, Staroterško, Škalsko, Braslovško, in pa nekdajno Pilštajnsko ali sedajno Kozjansko dekanijo na Štajerskem, na Koroškem pa duhovnije Bliberg, sv. Mihaela, Černo, Vogerče in sv. Daniela; poleg Belaka s. Ruperta, Lipo, Verbo, sv. Marjeto, in sv. Miklavža v predmestju

Belaka; na Krajnskem pa Ljublano, Verhniko, sv. Martina, poleg Krajna, Nakli, Mošne, Polhov gradec, Ig, Sviben, Podbrezje, Gorje, Kropo, Grad, sv. Križa pri Teržiču, Radoljco, Bohinjo, Krajnsko goro, Jesenice, Doje, Sasp, sv. Martina pod Šmarnoj goroj, Dob, sv. Vita nad Ljublanoj, Vodice, Soro, Smlednik, sv. Jerneja na spodnem Krajnskem, Krašno in Predvor v pastirstvo zročil; vse druge fare po Kranjskem in Štajerskem so pod Oglejem, poznej pa Goriškim nadškofam ostale. Ljublanski škofje so večidel v Gornem gradu prebivali, in veliko jih tudi tam počiva. Bili so sploh blagodušni, skerbni viši pastirji, ki so se serčno zoper krivoverstvo lutrovo vojskovali, in ovarvali njim izročene kraje krivega kvasa verskih zmotnjav. Slabej oskerblene so bile duhovnije po Krajnskem in Štajerskem, ktere so Oglejskim nadškofom v skerbi bile, ki so daleč pod Benečanom v Vidmi ali pa Čividatu prebivali, in redkokdaj svojo čedo po Austrianskej obiskali. V šestnajstem stoletji so hotli v Gorici, v Celju in v Belaku nove sedeže škofam postaviti, pa se ni dalo. Rajna cesarica Maria Terezia in pa slavni papež Benedikt XIV. sta Oglejsko očastvo leta 1751 vkončala, in dve nadškofije u Vidmi in v Laški Gorici naredila. Goriško nadškofijstvo je dobilo vse fare po Goriškem, Krajnskem in Štajerskem, ki so Ljublansko škofijo od vsih krajev obsegale. Dva blagoserčna Goriška nadškofa Karol Mihael in Jožef sta si veliko prizadela, dušni stan po bližnih in dalnih krajih svoje toliko raztresene nadškofije zboljšati, in sta še v hvalnem spominu. Pod njima so se tud Andrej Reja izšolali in duhovski stan nastopil; tode niso vedli, kamo bi se u vinograd Gospodov podali, zakaj svoje dni ni škofijstvo kaplanov postavljalo, ampak jih le poterdilo jim, ki so jih v službo najeli.

Kakor je evangeljski gospodar zjutrej zgodaj vstal delavcov v svoj vinograd najemat, tako so se podali svoje dni fajmoštri ali pa komisarji (tako so se dekani imenovali) iz Štajarske zemlje v Gorico duhovnih pomočnikov iskat, kedar jim je kaplanov pomankovalo. Pripeljali so jih po tri, po pet in po več v naše kraje, in so jih po bližnih duhovnijah razpostavili, ki so na golih mašah živeli, dokler

niso v službi na versto prišli. Tako so tudi Andrej Reja na Štajarsko došli, in so kakor naveržnik v Zibiki na službo čakali. Težko jim je hodilo lepo Kormonsko ravnino si premeniti v Zibško (tako rado) blatno dolino; alj močnodušen duhovnik ne gleda na kraj, ampak na delo, in je povsodi doma, kajti ima prijatla Bogá. *„Izroči Gospodu svoje pote,* veli sveto pismo; *on za te skerbi."*

II. Dober človek se hitro prikupi, in pa prav dober kup.

Dva naveržnika (kterim Korošci iberžniki pravijo) sta tisto dobo v Zibiki službe čakala, naš Andrej in pa njih tovarš Jožef. Gospod fajmošter so jima živež in streho dali, maševat sta pa h Materi božji na Tinsko hodila, h romarski cerkvi, Zibskej podružnici, ter sta se tih malih prihodkov živela, po besedah sv. Paula ki veli: *„Ako imamo živež in obleko, bodimo s tem zadovoljni; zakaj kteri hočejo obogateti, padejo v skušnjavo in v zadergo hudičevo."*

Ni na sveti hujše vjime (nesreče), kakor razvada mladih ljudi. Srečen ni, kdor veliko ima, ampak kdor le malega potrebuje. Lehko se je v mladosti privaditi mehkega oblačila, obilne mize in pernate postele; pa na stare dni bo gorjé, če vsega tega ne bo! Hočeš živeti zdrav in vesél in včakati srečnih starih dni, v mladosti se vadi ojstrosti, bos hoditi, namestu kave mleko, na mestu vina vodo piti, po tem te bo na stare dni vino krepčalo, in kava ti bo zdravilo, kedar pešati jameš. Se mlad prepogosto voziš, boš star pešec hodil, da bi le mogel. Razvajen otrok je nar hujši netek, pičlega 'vajeno serce pa naj vekše bogastvo. Blagor mu, kdor ni razvajen! Razvada je naj gerši brada.

Fajmošter Zibški so staro kuharico imeli, ktera je rada tobak srebala (šnopala), kar je mnogih babél slaba stran; ali Mariana, tako ji je bilo ime, je bila, pohlevna skerbna in dobra duša, kakošne bi naj vse kuharice bile; le tobaka naj bi ne pile, ne šnopale. Ker je pa privada železna suknja, ki se izleči ne da, imamo voljno poterpeti, kar se ne da premeniti, in si slabosti drugih ljudi modro v svoj do-

biček oberniti, kar je pošteno in prav, kakor so Andrej Reja storili, ter so se starej Mariani s tobakom prikupili. Gredé iz Tinske gore so prinesli babeli pogosto kak lot šnopavca za dobro jutro, in s tim nosnim darom so mlad gospod kuharici toliko vstregli, de se je pri vsaki priložnosti za njih ponesla, in jim clo službo dobila. „*Mariana*, so djali fajmošter, *naš gospod kaplan so svojo faro dobili, in bodo v enih dneh našo kaplanijo zapustili; kaj misliš, kteriga naših mladih naveržnikov hočemo kaplana obderžati, gospod Andreja ali Jožefa? Kaj se tebi zdí?*“ Hitro Mariana tobakirco iz žepa potegne, prav globoko v njo seže, in se našnopa rekoč: „*Gospod! Andrej so majhen, pa dober človeče; Jožef pa dolg in suh; težko bi jih redili; le gospod Andreja ohranimo.*“ Po nasvetu kuharice se je zgodilo; Andrej so ostali v Zibiki kaplan, gospod Jožef so morli v hribe na Slivnico iti.

Sploh pregovor pravi, da kjer žena klobuk nosi, mož slabo kosi, ker ji preveč svojvolje pusti, ako je ravno tudi včasih dobro, da žena moža v strahih ima. Nikdar pa dobro ni, in nikjer biti ne sme, da bi se kuharice vtikale v duhovske reči, kajti že sv. Paul velí: „*Ženske naj v cerkvi molčijo!*“ Ako je kuharica tiha, postrežliva, dobrega serca in pa ponižne noše, je celi soseski lehko dobra mati; potrebnim rada da, ji pa tudi radi prinesó, in ne bo lehko pri farovžu česar pomankalo. Vse po fari jo pozna, pa tudi spoštuje. Ženam je perva prijatelca, možem modra svetvavka, kedar imajo pri duhovskih gospodih kaj opraviti. Edna beseda poštene kuharce dekletam bolj velja, kakor lastne matere cela pridga; clo mladenči se ji odkrijejo in jo v časti imajo. Ni bolnika, da bi mu po moči ne postregla, in zanj ne poskerbela; prijazna kuharca perva dete pozdravi, kteriga k svetimu kerstu prinesó, pa tudi rajne rada h pogrebu sprejme, ako le vtegne. Pač srečna srenja, ktera v farovži tako kuharico ima, kakor je tudi Marijana bila, da si je ravno šnopala; saj ni človeka brez sence. Lepša je vendar za kuharico škatelca, kakor pa vinska kupica, bolji serklej duhana, ko žganja. Pa kaj, de vsaka kuharica modra ni, in se tudi najdejo jezične, lepotične, lažnjive, opravljive in hudobne, da se rad vsakdo farofa zogne, dokler se more. Taka bi

ne smela v nobeni duhovski hiši biti. Hudobne, rażujzdane kuharice se zlodej posluži, de celo duhovnijo razkači, pohujša in potepče, kar duhovniki dobrega vsejejo. Razpuščena kuharica sama v nebesa noče, in tudi drugim ne da; kar je strah in groza!

III. Kdor ljubi ljudstvo, ljubi tudi ljudstva besedo.

Kakor je v sedajnih časih preveč knig, novin in časopisov po sveti, tako jih je svoje dni premalo, posebno slovenskih bukvá prepičlo bilo. Se je hotel kdo Slovencov česa potrebnega ali koristnega, naj si bo za cerkvo ali za dom, za občestvo ali gospodarstvo po bukvah naučiti, se je moral poprej nemške ali pa latinske besede dobro lotiti, kajti so bile knige med nami tudi od naših rojakov le po latinsko ali pa po nemško pisane in v natís na svetlo dane. Redek je bil, ki bi bil pred štirdesetmi letmi slovensko čital, čuda redek, ki je po slovensko pisal. Med temi posebno časti in hvale vrednimi možmi so tudi naš *Andrej Reja,* kteri če ravno na pol Lah, kterim je latinska, laška in nemška beseda bolj gladko tekla od slovenske, so vender v djanji pokazali, da slovensko ljudstvo ljubijo in za omiko slovenskega jezika skerbé, naj se ljudstvo v svojem maternem jeziku učí in omika, za večno živlenje podučeva, pa tudi za časno olika, kar je prav.

Sloveli so svoje dni blagorodni gospod vitez Jožef Jakomini, dekan pri Novicerkvi, ki so se v Rimu kakor doktor svetega pisma izšolali. Imeniten pridgar in učenik so obsežen kerš. kat. nauk po latinsko spisali, učenikom duhovskim v pomoč, razlagati prav obsežno keršanske nauke. Ali *katehizm* po latinsko še tako zverstno in čedno spisan Slovencu malo pomaga, kteri latinšine clo ne zna, in tudi učitelju slabo služi, ki v domačem jeziku mojster ni; in takih je bilo tisto dobo malo, zato tudi slabo podomačenje ptujih jezikov. Naj bi torej Jakominov mnogo hvalen katehizm v domačem jeziku Slovencom dali, so se marlivi gospod *Reja* težavnega dela lotili, in katehizm poslovenili, ki je bil

v dveh zvezkih leta 1801 v Ljublani pri Andreju Gaslerju natisnen in založen pod naslovam: *Keršanskega nauka izlaganje. Prestavleno v slovenski jezik od Andreja Reja, fajmoštra v Zibiki na spodnem Štajerskim.* Slovenska beseda v tih koristnih bukvah, če ravno še ne otesana, je za tisto dobo razumevna in prijetna, ter kaže moža močnega duha in zdrave besede, ktiri ne zaostane v omiki ljudstva, pa se tudi ne prehiti in svojim poslušavcom nerazumeven ne postane, kakor se rada sedajnim prehitrežem godi.

Ljudski jezik, dokler narodu ne umerje, kakor so na primer latinski, starogerški in več drugih pomerli, se zatoliko hitreje preminja, zakolikor se čisla in v slovstvo obrača. Omika domačega jezika se ne sme zaverati, de bi se neprenehoma le po starem kopitu pisalo in govorilo; se pa tudi nima prenagliti ne prekucniti v jamo prenapetih oblik in nezastopniga slovstva. Moder rodoljub jezikoslovje pazno spremlje, ne zaničuje starine, pa tudi novine v svojem jeziku ne zametuje, timveč skerbno jagode pobera in spravlja, naj si jih čita v novih pismih ali pa sliši od prostih ljudi; pristne besede in verle prislovice so mu dragi biseri, s kterimi zaklad svojega jezika bogati, dokler le more. Tako so pridni Reja storili, in še na svoje stare dni, fajmošter pri sv. Petri na Horvaškej meji, so skerbno nove, jim neznane izreke zapisovali, kteri so bili za Sotloj Slovencom v navadi, kojih pa v drugih krajih slišati ni, ter so tako dolgo popraševali, da so pravi pomen besede zadeli. Naj bi vsakdo, ki se z naukam ljudi pečá, naj si bo v šoli alj doma, na leci alj v spovednici, Rejetov hvalevreden izgled posnemal, slovenske besede skerbno poberal, sebì v poduk in tudi drugim v pomoč, kteri domače slovstvo množijo, kako spešno bi nam slovstvo obogatelo, in občina razumeva po vsih slovenskih krajih napredovala; kar je dobro in tudi potrebno za povzdigo in omiko domačega jezika. Koliko verle slovenšine še v mnogih kotih počiva, ktere še ne poznamo, ki na poljanah ali pa po mestih bivamo! Mnogotera slovenska beseda je že po hribih in samotnih

dolih zaspala, ktere nihče za slovstvo pobral in shranil ni, marveč so se ji le smejali, ktere niso poznali. Tako se jeziku zguba godi, ktira ni zapopraviti. Zberajmo torej skerbno, podelimo si pa tudi po braterno najdeniga blaga, naj bo naša beseda čedalje bolj obilna, pa tudi razumljiva kakor svetla luč; ona je kluč k pravi vednosti in kreposti.

De se človeku po jeziku pozna, kde je domá, mu ni zameriti, saj se je tudi sv. Petru po besedi poznalo, de je bil Galilejec. De pa nezarobleno preveč po domače zavijaš, je srovo in omikanimu človeku gerdo, naj jo po gorjansko zarobiš, alj po dolensko na dolgo potegneš; noroglavci te bodo vkarjali, godci pa oponašali, kar se je clo pridgarjem rada godila, in se še včasih zgodí, pa le takim, kteri si za oglajo materniga jezika premalo prizadenejo, in namesti v domači besedi napredovati, le zaostajajo; in taka zanemarost je kvara dobrega. Po takem poti so si naši predniki tako daleč zajšli, da Korošec krajnskih bukev ni hotel brati, ne Krajnc Korošca pridig poslušati, rekoč, de ga dobro ne zastopi; in sta si vendar brata, soseda. Tudi Štajerci so si radi pridgarje zbirali, ki so jim prav po domače zarobili. Ako bi bila ta razvada ostala, bi si bili Slovenci v besedi babilonsko zmešnjavo napravili, si zapravili obsežne bukve in vsim zastopne učitele, zginilo bi bilo njih slovstvo, pogasnila njih slava; clo njih ime bi se bilo zgubilo. Hvalo torej možem, ki so našo besedo tako očedili in ogladili, de jo lehko in radi vsi poslušamo, bodimo si Gorenci alj Dolenci, ter so ji pot do vsakega doma naravnali, kjer so dobrega serca in pa nauka željni ljudje. Tudi v tej zadevi beseda veljá: *„Kdor ne zbera, on raztresa; in kdor ni z nami, je zoper nas.“* De so bili častiti Reja prijatel slovenskega ljudstva in jezika, tudi njih čedne pridge kažejo.

IV. Kratko pa dobro v pridgi slovi.

Slišal sim pridgarje hvaliti, ne take, kteri previsoko letijo, ne take, ki predolgo poslušavce mudijo, marveč one,

kteri o pravem času dobro zadenejo. Od njih se pravi: „Kratko pa dobro nam povedó;“ vsi jih radi poslušamo; jih pridge so nam večkrat prekratke, kakor predolge.“ *Zgovornost rajnega Rejeta* ni bila dereča, pa timveč obstoječa, ni bila previsoka, ne preniska; beseda je rahlo tekla kakor studenčnica po zelenej dragi. Um poslušavcov so njih pridge čedno jasnile, pa tudi serce ogrevale. Radi so dobrega gospoda povabili o vsakej posebnej priložnosti, bodi si na novo mašo, ali na pogreb, na početvo očitne šole, ali na poterditvo novega fajmoštra. Brez obotavlenja so prišli, če so le mogli. Kako bi tudi bilo drugače mogoče toliko dobremu sercu? Dober človek dobro stori, da le more; in kako lahko so oni te duhovne darove milosti delili!

Rejeta slovesne pridge so bile po okoljšinah živo posnete, za občine potrebe osnovane, z lepimi izgledi okinčane in s svetim pismom oživlene. Mislim naj bi marskomu vstregel, de za pokušno čedno pridgo podam, ki so jo Reja leta 1813 imeli na novi maši prečast. g. Fridrih Franciška v Kostrivnici blizo Slatne v Rogatškej dekanii.

„Tebi hočem darovati darilo hvale, in v Gospodovo ime klicati.“ Psalm 115, 8.

Vvod.

Devet let je že, lj. m! minilo, kar nisem priložnosti imel, v tej sveti božjej veži vam govoriti, in oznanovati božjo besedo. Ker se pa denašno nedelo tukaj posebno opravilo obhaja, došel sim tudi jes k vam se v Gospodu z vami razveselit. Kakšno sveto opravilo danes tukaj imamo, vam je bilo oznanjeno, de bode namreč danes na tem veselem hribci sveta nova maša. Kdo pa je novo posvečen mašnik, ki danes pred altarjem stojí, Očetu nebeškemu Jezusa, božjega Sina za nas daruje, in z Davidam kraljem govori: „Tebi hočem darovati itd? — O verni kristjani, tukaj zbrani, srečen mladenč je, ki

v toliko službo stopi in k toliki časti pride! Mislim, in po resnici rečem, de veči sreče ni za sina, ne slajšega veselja za pošteno žlahto, ne za celo faro veči časti, kakor če sin svoje stariše, rojak svoje farne sosede z novo posvečeno roko v imenu Jezusa pervokrat per novej maši požegna. Lehko danes z Davidam, kraljem, veselo rečete: „*Ta je dan, kteriga nam je Gospod pripravil, de se veselimo in smo prav veseli o njem.*

2. Ako pa dalej duhovski stan premišlujem, prevdarim njegove visoke dolžnosti, se spomnim, de sim tudi jez mašnik, že toliko let, in kako sim svojemu poklicu slabo zadostil, tako mene tolika groza in strah obide, de si skorej ne upam dalej k vam govoriti! — Če pa berem na drugej strani besede, ktere je moj Jezus svojim učencam govoril: „*Izveličani ste žalostni; vaša žalost se bo v veselje premenila* in de je moj Izveličar djal: „*Moj jarm je sladek, in moja butara lehka*; — de Bog slehernimu, ki po svojem stanu lepo živi, potrebno gnado h timu podeli: se potolažim in spet serce dobim k vam govoriti.

3. Ali kaj bi danes, prelj. moj novo posvečeni mašnik, novega povedal? Jez bom tebi in meni, pa tudi tvojem svatam, mojim poslušavcom samo koristne in vesele reči od duhovskega stanu govoril, naj bi nekdaj po njih vsi skupej zveličani bili. Dve velike resnice hočemo danes premišlevati:

I. Kako imeniten, svet in tudi srečen je duhovski stan, kteriga častito službo si ti danes nastopil.

II. Za tolikor srečnej pa bode tvoj stan, zakolikor zvestejše boš njegove dolžnosti dopolnil.

Pervi del nas ima vse razveseliti, de nam je Bog spet novega mašnika dal, ki bo za nas molil in daroval; drugi del nas naj opomni za njega moliti, de bo zamogel v svojem svetem stanu zvesto služiti.

De bom zamogel to svojo veliko naprejvzetje dopolniti, povzdigni novo posvečeni mašnik svoje roke, požegnaj mene, naj bom vredno govoril, in poslušavce, de bodo

zvesto poslušali, vsi pa denašnega duhovskega veselja deležni postali.

I. D e l.

Mnogoterih stanov na sveti najdemo, in poznamo ledig, zakonski, vdovski, vojaški, miniški in duhovski stan. Vsak človek, bodi si v tem alj unem stanu, če le dolžnosti svojega stanu dopolni, bo srečen in zveličan, ker Bog vsakemu stanu potrebne gnade in pomoči deli, de lehko svoje dolžnosti dopolni. Lepo pravi sv. Tomaž, angelski učenik: „*Kedar Bog kogar v en stan pokliče ali izbere, ga tudi pripravi in uravná, de je tistega vreden.*“ Ako so pa ravno vsi stanovi dobri, ker je človek v vsakem lehko zveličan, je vender le naj bolj srečen in imeniten mašnikov stan, zato ker vsim drugim sveti in jih preseže.

Premisljmo nekoliko, kaj sv. pismo govori od mašnika, kdo je? Mašnik je *sol zemlje, luč sveta, steber cerkve, razdelivec božjih skrivnóst*, je vodja ljudí, on je *angel božji na sveti*, in še več, zakaj vsi angeli ne zamorejo storiti, kar mašnik stori, ki kruh in vino premení v pravo telo in kri Kristusovo; on nam zamore grehe na tem svetu tako odpustiti, de nam bodo tudi na unem odpušeni, kar angeli ne premorejo. Mašnik je postavlen služavnik in namestnik božji nam pomagati v večno zveličanje. Zato govorí Kristus: „*Kdor vas* (mašnike) *posluša, mene posluša, in kdor vas zaničuje, mene zaničuje.*“ — Vidiš, ljubi moj novo posvečeni mašnik, veliko čast, v ktero si povzdignen! Pusti pa zdaj to čast na strani, in de boš v svojem stanu prav srečen, pomisli rajši z meno, *koliko si lehko dobriga prislužiš* za se in za tvoji skerbi izročene ovčice, kedar boš svojo službo nastopil kakor dušni pastír vernim v nebesa pomagati.

1. Ker tebe v duhovskem stanu ne bodo posvetne opravila motile, ne težile zakonske skerbí, kako lehko boš vsak dan *molil* in klical v Gospodovo ime, sebe in svoje Bogu, Materi božji, svojemu desnimu angelu varhu, svojemu in drugim svetim patronam priporočal! In taka

stanovitna, serčna molitev, ali bo od Boga zaveržena? *„Molite in bote prijeli,* itd. *Potreba je pa stanovitno moliti,* uči Jezus, *in ne odhenjati.“*

2. Tebi, mašnik, je dano vsak dan sveto *mašo* služiti, darovati božjega Sina Očetu nebeškemu na altarji, ravno kakor se je on na križi daroval, opravljati ta neprecenlivi dar za sebe in za nas v odpušanje grehov, za svoje stariše, za žlahto in dobrotnike, za vse žive in mertve. Koliko gnad si boš lehko po tem svetem darovanji pri Bogu zadobil. Pri svetej maši boš imel priložnost se pred Bogam ponižati, spoznavati božje naj vekše gospodstvo, premišlevati Kristusovo terplenje, z angelmi častiti, hvaliti in moliti Jezusa v presvetem rešnem telesu, pomagati vernim dušam iz vic, podperati v dobrem verne kristjane na sveti. Ali bode Bog, ki vsako dobro delo poverne, tebe pozabil?

3. Kolikorkrat boš, mladi mašnik, *kerševal,* toliko duš boš skoz kopel svetega kersta izvirnega greha očistil, jih hudiču vzel, večnega pogublenja rešil in Bogu pridobil; boš jíh storil božje prijatle in erbiče nebéškega kraljestva. Oh kako imenitno in sveto delo je to! —

4. Kedar boš vredno delil zakrament *svete pokore,* zgrevane grešnike smertnih grehov odvezal, jih boš rešil večnega pogublenja, jim podelil spet svatovsko oblačilo posvečujoče gnade božje, in jih pridobil za nebeško kraljestvo. Kralj ali cesar zamore le iz časne ječe jetnike rešiti, ti pa imaš od Boga oblast grešnikom pekel zapreti, in nebesa odpreti, kolikorkrat vredno izrečeš: *Jez te odvežem.*

5. Koliko dobrega boš storil, kedar boš vernim *v svetem obhajilu* delil angelski kruh v podrejenje v dobrem za večno živlenje, pa tudi bolnikom posledno popotnico v dolgo večnost. Boš v sveto *posledno olje* deval, bodeš bolnika na duši ozdravil za večno živlenje, mu pa tudi na trupli polajšal, de bo ložej težave prestal, in tudi srečno ozdravel, ako bode Bogu v čast in pa duši v zveličanje. Koliko lepih priložnost boš imel bolnike obiskovati, jih tolažiti, jim dobre nauke dajati, jih v srečno

večnost spremljati; in bo vse to brez plačila per Bogu, ki požirk merzle vode brez povernila ne pusti?

6. Koliko dobrega boš lehko storil, mašnik mlad, skoz svoje *pridge in keršanske nauke*, ter boš nevedne učil resnice naše zveličanske vere, svaril grešnike, tolažil žalostne, in jim dobre svete dajal. In dokler Bog telesne dobre dela keršanske milosti toliko lepo plačuje, zakoliko lepše hoče tebi duhovsko milost povemiti? Poglej novo veselje!

7. Poslednič boš, moj mlad duhovski brat, naj več dobrega storil *s svojim čednim zaderžanjem;* lepi izgledi tvojega pobožnega življenja bodo žive pridge vernim kristjanom. In če le eno samo dušo Bogu pridobiš, oh koliko bo tvoje plačilo, če pomisliš, koliko je duša vredna! Pisano je, de *bode veči veselje nad enim grešnikam, ki pravo pokoro stori, med angelmi v nebesih, kakor nad 99 pravičnimi, ki pokore ne potrebujejo;* koliko veselje bodo angeli in svetniki božji nad duhovskim pastirjem imeli, ki dušam k pokori, in po poti pokore v nebesa pomaga! Kako goreče bodo rešene duše, angeli in svetniki tudi za tebe prosili, de nesrečen ne boš! Tvoje dobre dela te bodo enkrat v večnost sprejmile in na sodbi za tebe govorile, ker so od začetka zapisane v bukvah življenja.

Slišati toliko dobrega in lepiga od duhovskega stanu, ali se ne bomo *v Gospodu veselili,* ki je mašnikam, svojim namestnikam, toliko čast in oblast dal? Veseli se torej pred vsemi ti, *nov posvečeni mašnik,* dajaj čast in hvalo Bogu, de te je vredniga storil, tebe v toliko srečen stan poklicati; — de je tebi dal toliko zastopnost in modrost v letih tvojega učenja tudi težke reči lehko zapopasti in učenih stan nastopiti. Veseli se, de ti je Bog pomagal, če si ravno od revnih starišev rojen, se v Gradcu z marlivim podučevanjem drugih otrok preživeti, v Celovci pa v hiši mladih duhovnov oskerblen biti, dokler si srečno k altarju pristopil, de boš tudi od altarja živel. Veseliti se imamo *mašniki mi,* de smo dobili spet sodelavca, kteri nam hoče čerstvo pomagati v Gospodovem vinogradu. Razveselijo se naj danes novega mašnika srečni stariši, rajni *oča* in

še živa *mati*, kterih se boš danes pri altarju pred vsemi drugimi spomnil. Veseliti se imate moji *poslušavci* tudi vi, zakaj ta nova maša se bo danes tudi za vas posebno darovala, vam odpušanje grehov, ter žegen za dušo in telo prosila. Veselile se bodo tudi *duše v vicah*, katerih se bodo spomnili danes novo posvečeni mašnik. Koliko veselje ima danes tudi naša sv. *mati kat. cerkev*, ki je dobila toliko serčniga oskerbnika, ki bo širal in branil sveto vero, ter se vojskoval za božje kraljestvo.

II. D e l.

K tolikej sreči in takšnimu veselju je pa potrebna ena sama reč namreč *zvestoba*, de on ki v duhovski stan stopi, tudi svoje dolžnosti zvesto dopolni. Poslušaj torej, mašnik mlad, ki boš skorej v Gospodov vinograd na delo postavlen, veliko skerb za drago odkuplene duše Kristusove prevzel, poglej *butaro* svojega častitega stanu, ter poskusi, kako *sladek je Kristusov jarem* vsim, ki njega ljubijo. Hočeš, de bo tebi butara lehka in jarem sladek:

1. Pred vsem drugim *ne pozabi vsak dan v gorečih molitvah svojo dušo h Bogu povzdigovati*, in za gnado prositi, svoje dolžnosti na tenko dopolniti, in ne opešati, zakaj dolžnosti tvoje so velike, so tudi težavne, in potrebna tebi posebna božja pomoč, Kristus je obljubil, *de bode Oče nebeški dobrega Duha dal jim, ki ga zanj prosijo.*

2. Vsak dan boš služil, če Bog da, sveto mašo, to naj imenitnej daritvo boš obhajal; *skerbno torej pripravljaj svoje serce na to presveto obhajilo.* Upam, da boš vsako krat kakor dones vreden k svetemu altarju pristopil; tvoja bogaboječnost mi je tega porok. Groza in strah pa le misliti, da bi mašnik presveto daritev v stanu smertnega greha opravil, in Narsvetejšega v nesnažno stanovališe sprejel. Verni bi se sicer po daritvi takega mašnika ravno tistih gnad vdeležili, kakor da bi jo bil narsvetejši služavnik Božji opravil, ali mašnik sam bi si zajemal iz studenca živlenja le smert in pogublenje. — Ko bi kter mašnik bil kdaj toliko nesrečen, da bi se smertno pregrešil, oh da bi vendar v smertnem grehu nikar ne pristopil

h altarju, ampak očistil se poprej skoz sveto spoved, ali če priložnosti nima in vender maševati mora, popolnoma svoje grehe poprej obžaloval, *da bi ne bil kriv telesa in kervi Gospodove, in ne zavžil svoje lastne obsodbe,* kakor sv. Paul pravi.

3. Boš vernim svete zakramente delil, skerbi, de boš *vselej čistega serca* ti, in tudi verni tvoji skerbi izročeni; zakaj *svete reči so za svete ljudi.* Ne pozabi vselej poprej dober namen obuditi, in derži vse svete šege, po kterih se imajo sveti zakramenti deliti; zakaj svete reči se imajo sveto opravljati, naj se bo svet kerst, ali spoved. *V spovednici* ne pozabi, de si grešniku *sodnik, zdravnik* in *prijatel.* Ne vstraši grešnika, de bi obupal in sveto spoved opustil; pa tudi nevrednih ne odveži, de se ne boš jih grehov vdeležil, ampak reši poprej, in potem odveži. Boš *h bolnikam poklican,* ne bodi nevoljn, nepoterpežljiv ali prepočasen, ne grozi naj te terd pot, gerdo vreme, huda zima ali velika vročina, de svojega zaslužka zgubil ne boš. Pomni, koliko je Kristus za nas prestal, kako je dober Pastir iskal tako dolgo *svojo zgubleno ovčico, dokler jo je najdel.*

4. Kedar boš imel *pridgo ali keršanski nauk,* ne stopi poprej na pridežnico, dokler kratke molitve ne opraviš, zakaj sosebno take duhovske dela se imajo z Bogam začeti in končati, zakaj *ne on ki seje, ne tisti ki poliva, kaj velja, ampak Bog, ki rast daja.* Boš v imenu božjem govoril, ne gledaj toliko na lepe besede, ampak veliko več na lepe nauke, ki so tvojim poslušavcom potrebni, ter se ne boj jim resnico odperto povedati; bodi na kancelni serčen ko lev.

5. Verh lepih naukov pa ne pozabi svojim vernim dajati *lepe izglede,* in jim to s svojem djanjem dokazati, kar jih v besedi učiš. Bodi si kaplan ali kdaj fajmošter, ne daj Bog, de bi kogar pohujšal, naj si bo z obhojo, ali z oblačilam, ne z govorjenjem, ne z zaderžanjem. Kar bi z naukam pozidal, to še hitrejše z slabim izgledam poderl. *„Ne more sicer sedaj na sveti brez pohujšanja biti,* uči Kristus, *ali gorjé človeku, po kterem pohujšanje*

pride." In jez rečem: trikrat gorjé duhovniku, kteri kogar pohujša!

6. Kakor k dušnimu pastirju bodo verni hodili gostokrat za svet vprašat, za dober nauk prosit. Bodi vselej pripravlen *vsakemu potreben nauk* dati in pomagati sosebno v dušnih zadevah. Je pa kaka reč težka za razsoditi, in nevarna za izpeljati, rad priteci k svojemu gospodu fajmoštru kakor kaplan, kterih imaš v časti imeti, kakor sin svojega očeta, naj bi si ravno mislil modrej biti, in lepo z njim se posvetvaj. „*Dober svet pride po govorjenju starih*, uči sv. pismo, in dva vselej več vesta, kakor pa eden.

7. Nikar *se ne vstraši*, mlad mašnik, teh in še več drugih svojih dolžnost; zakaj te tvoje dolžnosti ti bodo sladke, ker boš v njih dopolnenju opravljal dela keršanske milosti, in si služil večno plačilo. Boljšega dela pa na sveti ni, kakor delati za Boga, za izveličanje duš, skerbeti za nebesa. Serčno se vstopi, mašnik mlad, na svoje pastirske noge in začni veselo svojo duhovsko službo; občutil boš tudi to resnico besede Jezusove: „*Moj jarm je sladek, in moja butara lehka;*" z božjo pomočjo.

Sim pokazal novo posvečenimu mašniku veliko čast in dobroto duhovskega stanu, sim povedal njemu visoke dolžnosti, mislim de je čas se tudi k vam oberniti, pošteni *poslušavci*, in vas tudi *vaših dolžnost opomniti*, ktere tudi vi do mašnikov imate. 1. Skerbite *dolžnosti svojega stanu zvesto dopolniti;* le zvestoba stanu časno in večno srečo prinese. 2. *Imejti v časti duhovski stan;* to hoče Bog tako imeti. Vsak mašnik, naj si ravno grešnim slabostim kakor človek podveržen, vender le božji namestnik ostane. 3. Ker smo dolžni eden za druzega moliti, ne pozabite sosebno danes *za tega mladega mašnika Boga prositi,* naj mu pomaga vse dolžnosti zvesto dopolniti.

5. Pomagajmo mlademu mašniku posledne stopinje v duhovsko službo storiti, počastimo ga sosebno danes na novi maši in razveselimo *s kakim dobrim daram;* saj je naše pomoči potreben in tudi vreden. Starišev poštenih, pa vbogih rojen si je po dobrotnikih v imenitni mašni stan poma-

gal; zdaj hoče vernim v nebesa pomagati, jim dušne dobrote deliti; spodobi se, de mu tudi mi v časnih potrebah pomoremo, de bo svoj nov stan lehko in veselo začél. Tudi nam za vse to enkrat Jezus poreče: *„Kar ste njemu storili, ste meni storili.“*

Sklepanje.

Ljubeznivi! ura moje pridge doteka; kaj še meni povedati ostane, kakor tebe, novo posvečeni mašnik, nagovoriti, ki boš danes pervokrat Očetu nebeškemu božje Jagne daroval za pravične in grešnike, za žive in mertve? Povzdigni tedej svoje posvečene mašne roke, in pomni pri svojej pervi nekervavej daritvi našega milostivega *kneso-škofa*, naj jim da Bog še veliko duhovnov posvetiti in dobrih delavcov v Gospodov vinograd poslati. Ne pozabi pomniti svojega *dekana* in drugih *duhovskih bratov*, ki so prišli tebi danes pomagat tvojo sveto novo mašo slovesno obhajati. Spomni se svojega *duhovskega očeta in matere*, ki sta danes tvoja perva dobrotnika, pa tudi vsih drugih svojih svatov v Gospodu pomni. Ne pozabi per svojej pervej, novi maši na svojega rajnega *očeta*, pa tudi svoje ljube *matere*, ki sta za tebe toliko skerbela, in težko čakala tega veselega dneva. Pomni danes svoje žlahte, in posebno dobrotnikov svojih ne pozabi, kedar boš presveto hostjo povzdignil. In kedar se boš obhajal, *pomni tudi nas vsih*, ki smo prišli tvoj srečen stan počastit, naj bomo vredni se tudi s tebo v duhu obhajati in božjih milost vdeležiti. Moli per svojej sveti novi maši za *žive*, naj jih Bog v svojej sveti gnadi vselej ohrani, moli za *mertve*, naj jim Bog dodeli skorej pred njegovo obličje priti. In kedar boš poslednič z novo posvečeno roko verne žegnal, žegnaj tudi mene in vse pričejoče, naj božji žegen čez nas pride in vselej per nas ostane, dokler bomo enkrat Jezusove vesele besede zaslišali: *„Pridite izvoljeni mojega Očeta, posedite kraljestvo vam od začetka sveta pripravleno;“* kar nam vsim dodeli vsegamogočni Bog Oče, Sin in sv. Duh. Amen.

Tako čedno in mirno je tekla beseda častitega Rejeta prav po očetovsko vse žive dni do posledne starosti, in dokler po navadi pridgarji radi pešajo, dalej ko pridgajo, se mi je zdelo, de čujem svetega Janeza, ljubeja Jezusovega sladko, ljubezni živo besedo častitlivega in učeniga moža. Tako priserčno so, postavim na spomin vsih vernih duš nekoliko pred svojoj smertjo svojim ovčicam prigovarjali, rekoč: „Preljubi! kamo je toliko naših tovaršev in tovaršic, znancov in prijatlov? Njih truplo smo pokopali, in červički so jih snedli; njih duše pa, na božjej pravici, morde naše pomoči potrebujejo, in čakajo naše ljubezni. Oh kako bi hudo bilo, ako bi jih pozabili, bilo bi nehvaležno, če bi jim radi ne pomagali. Danes meni, jutre tebi! tako nam rajnih vsak govori, tega nas pomni naša ljuba mati sveta kat. cerkev;“ i. t. d. Kdor noče v pridgah zaostati, in v svoji vednosti se ne postarati, mora pridno tudi nove knige čitati, in skerbno čuti, kaj in kako se po sveti mlad rod uči, dobro pohvaliti, naj si je ravno v novi obliki, in ne po šegi starih le starino svojih nekdajnih dni čez vse povzdigovati. Neprenehoma raste med pšenicoj plevel, pa tudi med plevelom ni brez pšenice; napak, torej obrača, kdor s kostrevo tudi drago pšenico zato potepče, ker mu ni stara zadosti. Tega moder Reja niso storili. Jim je kdo mladih duhovnov kakšne verle bukve pohvalil, so jih radi in pa prav pazno preberali tudi v svojej visoki starosti. Pohvalili so radi, kar je bilo hvale vredniga, in so se čudili, kako se v šolah zdaj koristne reči in pa toliko jasno učijo, od kterih svoje dni se clo senjalo ni, ne učiteljem ne učencom. Vedli so pa tudi pleve od zernja novih šol dobro razločiti, ter niso poterdili novih smešnjav prekanjeniga sveta, timveč so sodili prav po resnici in pravici. Tako je v postarenem telesu se duh vedno mladel in pripravljal za novo življenje. Blagor možú, na letih starimu, v razumu in dobrem djanju pa neprenehoma mladimu; on je *drevesu za potokam podoben, kterega perje ne obleti, ampak da sad o svojem času.*

V. Pridgar začne, spovednik zgotovi.

Radi so častitlivi Reja pridgvali, pa tudi radi spovedvali; bila jim je leca tako ljuba ko spovednica, ter so dobro spoznali, de leca brez spovednice malo pomaga. Pridgar pregreho le preganja in v spovednico tiši, spovedniki jo v človeškem sercu vkončajo, ako so od Boga sv. Duha razsvetleni. Dobrimu *spovedniku je potrebna prava keršanska učenost in resnična pobožnost*, kakoršno so Andrej Reja v spovednici naj lepše pokazali, ter so mladim duhovnim svetla luč dobrega sveta, pa tudi posneme bili. Srotej, kakor mlad, tudi v duhovskej službi neveden, sim rad h častitlivimu starčeku po svet pritekel, in vsigdar sim najdil, česar sim pri njih iskal. Povedali so mi razumevno in razodeli jasno, česar sim jih poprašal. Skusil sim, koliko mlademu mašniku star, dobro skušan prijatel veljá, če ga najde, in dosti obrajta, sosebno za spovednico, ki je živo razgledalo človeških zmot in hudobij, pa tudi serkalo skrivno in zlo nevarno, za spovednika kakor za grešnika.

Težka in lehko zmotljiva *je mera* pregrešnosti. Smertno gnusobo od male, odpustljive lehkobe zadolženja le Bog prav razloči, in pa tak spovednik, kterimu Bog k temu pravo razsvetbo da. Močno potrebno je torej Boga za razvetlenje prositi, znotrajin stan grešnika skerbno preiskavati in pravno razsoditi. Dva grešnika sta clo enak greh po zunajnem pogledu storila, pa daleč narazno je ju zadolženje pred Bogam, ki naglost in kesnoto, škvart (temparament), prirodo, izgojo in okoljstave na tenko pretehta in ne sodi po dozdevku, timveč po notrajnem jedru. Kdor grehe sploh pri ljudéh po edni in ravno tisti meri sodi, dela kakor gerški tolovaj, od kteriga se basa, de je vse popotnike, ktere je prenočil, v edno in ravno tisto postelo posilil, bodi se jim prekratka ali predolga, ter je premalim ude nategnil, predolgim pa ude prisekal; kar je bilo grozovitno!

Skušnja uči, de se hudobni radi boljše — blage ponižne duše pa hujši delajo, kakor so v resnici; toraj je spovedniku *velike bistroumnosti* potreba, de ne sodijo po goli besedi obtožbe, ampak po duhu resnice. Torej je dobro se

ednega spovednika deržati, dokler mogoče, ki že grešnika poznajo in ne brez vrednega vzroka premenjati.

Pogosta dušna bolézn je *bojazljivost*, ki dela kristjanu nepotreben strah in nepokoj, ter ga spravlja v nevaršino znotrajne teme, tuge in obupa. Blagor spovedniku, ki znajo takim boječim dušam veselo znotrajno luč prižgati, jim v otožno serce tolažbo in oveselenje vliti, kakor častiti Reja, kteri so vedli obupajočim oživeti novo dušno moč, ktero so si skoz prazen strah in krivo skerb otemnili in oslabili.

Človeško serce prav spoznati, ktero se toliko rado v gube zgible in zvija, v spovedi kratko pa čerstvo *razsoditi*, grešnika resno in taživno odpraviti, je veliko vredna lastnost dobrega spovednika, kakor so jo dobri Reja vse posebno imeli. Dolgočasni poduki v spovednici malo hasnejo, le serce oživiti in pa ogreti grešnika za Boga in za izveličanje duše: to pri spovedi zdá. Je kdo obširnejega nauka potreben, naj ga doma v nauk vzame, kdor ima dolžnost.

Veči nevaršine ni, kakor če *grešnik serce zgubi* premagati svoje skušnjave, ter sam sebe zaverže, in se hudemu popolnoma vda; takemu je potreba roko podati in tako dolgo podperati, de srečno premaga in za sveto vojsko spet serce dobí. Se preveč *s slabimi misli in skušnjavami pečati* ni dobro; one so po besedah sv. Augúština kakor pes na lancu (ketni) priklenjen. Greš hitro memo, in se za njegovo lajanje ne zmeniš, bo hitro vtihnil in te v miru pustil; če pa pesa gladiš in tolažiš, prav lehko vgriznil te bo. Tako je tudi skušnjava. Kdor v gnado božjo terdno zaupa, in se skušnjavi stanovito ustavi, jo tudi lehko premaga; kdor se pa z njo peča, se hudih misli iznebiti ne more, in le prehitro oslabi. Sv. Anton pušavnik je skušnjavam očital, de so tako slabe zoper božjo pomoč, v ktero je terdno zaupal in postal se z njimi vojskovaje nepremagliv vojšak. Dokler še nisi v skušnjavi, ne pozabi, de si slab in se nevaršine zogni; si pa v skušnjavo neprevidoma naletel, spomni se božje pomoči; z njo boš srečno premagal: to je svete vojske pravo vodilo.

So posebno ženskega spola osebe, ki hočejo *modreje biti, kakor spovednik;* s takmi se ni veliko obotavljati, ampak kratko razsoditi, njih pokoršino poskusiti in odpraviti jih. Več ko se s takimi pogovarjaš, hujše štreno zamotaš. Take in jim enake sitnobe se morjo le poterpeti, in za pokoro imeti; v poterplenju bote jih duše rešili.

Spovedniku je *poterpežljivosti* na cente potreba, de se ne prenaglijo, *tlečega ogorka clo ne vgasnejo, omahljivega tersta ne vlomijo,* marveč poterpljivo na stanovitno poboljšanje grešnikovo čakajo, zakaj v štirnajstih dneh, pravi sv. Filip Nerej, se težko kdo posvetí. Pred vsemi se naj *pregreha* potrebi, če ravno še slabost ostane; pomalem se *slabóst* popleje, če ravno pregreški mali ostanejo; polahoma se *pregreški* očistijo, če se ravno pomote še včasih pri človeku pripetijo; pomalem tudi *pomôte* zginejo, ako ravno še *nagli nagoni* pogosto roge pokažejo; in če se ravno rogovi pregrešnosti pobijejo, neka *cima* le človeku ostane, de se ne prevzame, ampak trepetaje za zveličanje svoje v sveti ponižnosti skerbí. Ta je navadna *versta pravega poboljšanja,* in spovednik, ki grešnika po tej poti peljajo, so mož po volji božji, kakor so častljivi Reja bili. Njih tovaršica je bila prijaznost, njih družica pohlevnost; in te dve čednosti bile so kakti dve rami, na kterih so nosili kakor dober pastir zgublene ovčice v hlev Očeta nebeškega nazaj.

Najdejo se tudi *pobožne dušice,* ki bi le molile, v cerkvi bile, se spovedvale in k božjej mizi hodile, delale pa malo ali clo nič in svoje domače dolžnosti v nemar pustile. Takim po volji pustiti, bi bilo pravo pobožnost v njih sercu umoriti, in jo pri ljudeh ob poštenje djati. Take je potreba zaverniti in jih pogled na djansko pobožnost oberniti, kojo sv. Jakob priporoča, rekoč: *„čista in pred Bogam Očetam neomadežana pobožnost je ta: obiskovati sirote in vdove v njih nadlogah, in neomadežaniga se ohraniti pred tem svetam.“*

Pogostoma verni kristjani *obljube* delajo, ki niso od dobrega, marveč od hudega duha vdane, kteri clo po božjih potih ljudem zanke nastavlja, enimu, naj bi brez skerbi v hudo priložnost naletel, drugemu naj bi nesramno znanje redil, ali clo na božjem poti plesal, pijančeval in smertno

grešil ali grešila. Ena bi po cerkvanji hodila, doma pa živino, clo otroke in družino brez varha pustila; družina bi cele dni pohajkvala, doma bi pa jezo in kreg množila po obljubah, ki so brez pameti, večkrat drugim v škodo, in brez dovolenja predpostavlenih sebi v pogubo storjene. Take obljube so modri Reja hitro spoznali, jih razrešili in jih v bolje, okoljstavam primerjene dela, premenili, in pogosto so stariši svoje sine in hčere, gospodarji svoje posle k njim poslali, naj jih storjene obljube presodijo, in jim naročijo, kar je potrebnega storiti ali oprostiti; in častitega spovednika razsodba je oveljala.

V časih se najdejo tudi ljudje, ki jim grejo čudne reči po glavi: od prikazni govoré, ter sebe in druge take motijo, ki se motiti dajo, ker bolj svojo glavo, ko besedo dušnega pastirja poslušajo. Svetniki, ki so prave božje prikazni imeli, so namestnikom Kristusovim vedno narveči pokoršino skazovali*); od svojeglavnih napuhnežev se je pa že clo slišalo, da so zoper dušne pastirje jezik stegali, ker so svojo dolžnost storili, in takim srotejem povedali, da se motijo; zakaj take reči so rade od očeta laži, kteri se rad v podobo angela obleče, naj bi ljudi ložej osleparil in zmotnjav po sveti nasjál. Takih posebnih prikazn ne smemo

---

*) „Se najdejo nektere duše," govori sv. Francišk Zalezi, „ki pravijo, da se ne dajo nikomur voditi, ko duhu Božjemu; mislijo, da je samo navdihnjenje in nagibanje od svetega Duha, karkolj jim po glavi gré; da jih on (sv. Duh) tako rekoč za roko derží kot otroka, in jih v vsih rečeh napeljuje in vodi, kar storiti želijo. Al silno silno se motijo; zakaj, ali je bil kedaj kteri človek tako čisto nenavadno poklican in k spreobernjenju napeljevan, ko Paul, s kterim je Kristus sam govoril? in vendar ga ni hotel sam podučevati, temuč poslal ga je k Ananiju, rekoč: Idi v mesto, tamo se ti bo povedalo, kaj da ti je storiti. Paul bi bil lahko rekel: Zakaj, Gospod! mi sam ne poveš? ali on tega ne reče, temuč gré vse priprosto, izpolnit povelje Gospodovo; in mi ubogi človečeti si bomo domišljevali, da bi bili višje v gnadi pri Bogu, ko Paul, in verjeli, da nas bo Bog sam vodil, in se nobenega človeka k temu poslužil ne bo? Napeljevanje Božje za nas je pokoršina, brez nje je vse golufija in nevarnost. Rés je, da Bog ne vodi vse po enem potu; pa tudi ni dano nas vsakemu za se, spoznati pot, po kterem nas Bog vodi; to je dano vikšim, kterim Bog luč podelí k temu potrebna. Ne recite: Ne poznajo nas zadosti; zakaj vselej moramo verovati, da ste pokoršina in ponižnost gotovi znamnji dobrega navdihnjenja; ker se sicer vtegne primeriti, da nobene tolažbe in radosti ne občutimo, ko opravljamo, kar smo po pokoršini dolžni, pa veliko tolažbo in razveselenje imamo pri svojevoljnih opravilih, vendar iz te tolažbe ne smemo sklepati, da je djanje dobro bilo; ne smemo na svojelastno zadovoljnost gledati; zakaj to bi bilo, cvetje več čislati kot sadje."

prebitro verjeti, ne razglasiti, temuč pazno in varno presoditi, ali so nasledki bolnega trupla, bolnega duha, ali resnični kaki čudoviti obiski božji, ki niso lehki, in pa redki; zakaj čudeži se ne godijo po mislih slaboumnih ljudi. Potreba je na tenko in pa dolgo časa preiskovati v takih zadevah, da se pravi uzrok prikazni najde, pa tudi pomoček spozna za take nevarne skušnjave, ki se babjevernih ljudí hitreje primejo, kakor kužna bolést, in se težko ozdravijo. Kdor čude prenaglo poterdi, lehko in hitro sebe in druge potlači v strašno jamo zmot in hudobij.

Preveliko bratovšin in pobožnih družbá, v ktere se dajo svetoželjne duše zapisati, rade homatijo med vernimi naredé in vest potézajo; kar tudi spovednikom težavo dela. Verni družbani in družbane poslednič sami ne vedó, ktere dolžnosti imajo, alj se pa preveč na zunajne pobožne dela zanašajo brez znotrajne cene, in sami sebe goljfajo. Braterne so same na sebi dobre, ako se dobro, v pravem keršanskem duhi opravljajo; alj za duhovske pastirje je ložej bratovšino začeti, kakor jo v lepem cvetu ohraniti, ložej je vernim se v družbo zapisati, kakor dolžnosti zvesto deržati. Dušni pastirji imajo tako homatijo razrešiti in modro poravnati, ter vernemu odkazati, ktire braterne se naj derži in ktero opusti po primernosti svojega stanu. Bolje eno bratovšino prav — kakor deset imeti, pa slabo jih dobre dela opravljati; nobene pobožbe pa prijeti, ktera ni od svete cerkve poterjena in vernim priporočena. Postranske pobožbe alj andohti, od samoglavnih ljudi izmišlene so goljufnimu dnarju enake, kteriga se je varvati: tako so rajni Reja storili, ter svojo čedo varno vodili.

Spovednica dušnim pastirjem veliko težej hodi kakor pa leca (pridežnica). Več ljudi ko mašnik spovedati imajo, več terpijo, in veči odgovor jih čaka na sodbi. Je pa tudi spovednikom sreča vošiti, in so posebno spoštovati, kojih ljudje samo za to radi imajo, da bi se poboljšali, ne pa po stari cesti od njih hodili. Tak posebno obrajtan in ljublen spovednik so bili Andrej Reja od svojih mladih dni do visoke starosti, zapušenih duš sosebeu prijatel.

Na horvatski meji, fajmošter pri sv. Petru, so vbogim *Horvatom*, kterih so se drugi duhovniki zogibali, posebno o korizmi (za veliko noč) prav duhovski oče bili. Kakor hitro so zjutraj odmešovali, so se vsedli in spovedovali dan na dan o velikonočnem času do kosila, naj so ravno jih domači mermrali, in tudi sosedje se jim posmehovali, de se z Horvatmi toliko prizadenejo, ter si toliko čebulovega in lukovega smradu vžijejo, česar bi jim potreba ne bilo. Posmehljaje so takim Reja odgovorili: „*Saj se čebulov in lukov smrad duše ne prime; in tudi Horvat je naš brat.*“ — Vbogi Horvatje so pa tudi očividno svojo hvaležnost pokazali, in so jim pišanc in druge perutine nabrali, ter jim nadevane kurnjake kuretine prinesli v zahvalo za tolik trud in ljubeznivo dušno postrežbo. Veselilo je blagega gospoda ne toliko blagó, kakor blago serce preprostih ljudi. Radi so pripovedali od dobroserčnih bratov Horvatov, kteri so jim pomagali keršansko gostoljubnost obhajati, ktera je bila pri gospod Rejatu vselej domá.

VI. Gostoljubnost je lepa keršanska čednost, če je ravno dobrota le srota na tem sveti.

Kakor Abraham popotnikam naprot je hodil, in jih silil v svoj stan, naj bi jim postregel, kolikor premogel, tako je bila Rejatova hiša vsim odperta, kteri so hotli priti, naj si bo na kosilo ali večerjo, če se ravno niso njihove kuharice smejale, kakor Abrahamova Zara, ampak pogostoma tožvale, de nimajo jajc ne masla domá, ter so hitele v sosesko iskat in v zajem jemat; pa vendar niso gosti nikolj stradali, so vselej radi h gospodu Rejatu prišli, in zadovoljni od njih šli; le gostivniki so poleg njih slabo izhajali; in če je kdo vprašal, kje je naj boljša gostivnica (oštarija), so mu v farovž pokazali.

Radi so tudi študentom postregli; so jim pa tudi dajali potrebne nauke umes, naj bi se glava jim bistrila in požlahnilo serce tudi o šolskih praznikih, kar študentje zlo radi pozabijo, ter se gostokrat podivjani v šolo povernejo. Veliko dobroto cerkvi in deržavi stori, kdor berzniga študenta

izredi, naj si bo verli mašnik ali pošten deželski gospod; kaj takega dobrotniku svet poplačati nima; povernil mu bode Bog. Dobrota je pa tudi velika, vbožne diake o šolskih praznikih pod streho jemati, jim pošteno postreči, za primerne kratkočasbe poskerbeti, naj počijejo in se poživijo za prihodno trudapolno leto, ter se ovarjejo praznega lajnanja in zapeljivih tovaršij, v kterih se mnogo študentov popači in pogubí. To resnico so blagoserčni Reja dobro spoznali, in to dobroto nadepolnim šolcam prav ljubeznivo skazovali, ter so svojim domačim, večkrat nevoljnim, djali: *„Le počakajte! zdaj so fantički, ktire pisano gledate, pa bojo israstli iz njih gospodje, kterim se bote še radi odkrivali.“*

Rejatu naj ljubša tovaršija je bila duhovščina, in jih hiša vedno zberaljše duhovnih sosedov Horvatov in Štajercov. Dobro učen bogoslovec so se naj rajše od duhovskih znanost pogovarjali, in če jim je ravno po italiansko, nemško in slovensko jezik gladko tekel, so se po latinske naj raj poskušali, v kterem so se izšolali, in veselilo jih je, ako so se imeli s kom za kako resnico poprijeti, ali pa poslušati, kako se drugi za resnico in pravico sekajo; tode se je morlo po modrosti in krotkósti brez vse zamere goditi. — De se voda včisti in čerstva ostane, ne smé stati, marveč po kamnitem potoku rožljati; tiho stoječa voda zognije in se vsmradi. Hočeš mlade glave bistroumne storiti, jim moraš pogostoma priložnost dati, naj se pobrusijo, kolikor je prav. Če se ravno včasih med njimi zaiskrá, de se le serd in jeza, ali kako sovražtvo ne vname. Vse to so vedli rajni Reja modro ravnati, in vsako prehudo iskro potažiti z svojo modro, pohlevno besedo. Pač je za mladega mašnika neprecenljiva šola takega fajmoštra dobiti!

Pač bi bila duhovska služba srečna in vesela, naj bi se mašniki mladi in stari vselej lepo imeli, fajmoštri in kaplani čedno zastopili in bili eniga duha, kakor so služavniki eniga Gospoda. Gostokrat pa mladi stare preslabo spoštujejo, stari pa mlade premalo obrajtajo, ter eden drugemu serce ljubezni in prizanesljivosti poderó, nimajo z slabostmi, kojih vsakdo ima, poterplenja; brez poterplenja med ljudmi pa tudi v duhovskem stanu lepe zastopnosti ni. Ako se tako

razkrušijo in razjedó, potem je kriv perstec zadosti med fajmoštram in kaplanom kreg in prepir, med soseskoj pa nemir in pohujšanje včiniti, da se zlomek smejí, angel duhovnije pa joka, razujzdanci radujejo, pravični pa odkimujejo, rekoč, da ni prav tako. Reja so bili svojim kaplanom odkritoserčen prijatel, ter so rajše poprosili, kakor ojstro zapovedali, pohlevno posvarili, ne krog tožili, nikolj pa niso s tožboj protili; bili so svojim kaplanom oče v vsaki zadevi. Ljubeznivo serce očetovo si je pa tudi serce sinovo osvojilo in nisim slišal, de bi kdo kaplanov bil kdaj Rejata fajmoštra ali pa dehanta grajal. Ako je v dekaniji med kakim kaplanom in fajmoštram prepir postal, in so mlad gospod v pervej jezi gospod dekanu tožit pritekli, jim moder Reja niso odrekli, in jih tako dolgo pomilovali, dokler se je toževavcu jeza ohladila. Ko se je mlada kerv opet vsedla in vročina pohenjala, so še le sodbo začeli, in večidel tako pokročali, da so se povernili zadovoljno na svoj dom. Koga brez posvaritve kdaj zatožiti, ali pa natihoma počerniti Rejatu ni dobro serce dopustilo.

Deželsko gosposko so po dolžnosti poštovali, in z njo v lepem miru živeli; ter niso deželskih gospodov nalaš iskali, pa se jih tudi niso izogibali; posebne prijaznosti pa z deželskim imeli niso. Po grašinah niso veliko hodili, in brez potrebe nikolj; kvartopircom in pa navadnim pivcom niso bili prijatel; dali so vsakemu, kar je bilo prav. Vsakemu dober biti, pa serce le izvolenimu odkriti, nam veli keršanska modrost; lepo zastopnost v soseski podperati, in ljubega miru brez potrebe ne poderati, je duhovskih in deželskih gospodov sveta dolžnost, de podložni duhovne častijo, in se deželske pravice bojijo, ter spoštujejo in slušajo obdvojno oblast. Se pa duhovski in deželski prehitro tikajo, se tudi v kratkem pogosto zopet vikajo, kar ni lepo, in očitajo, kar je gerdo in škodljivo. Taka prijaznost in pa pisana kača! —

VII. Pohlevno življenje, pa lepa smert.

Od sv. Franciška Zalezia se bere, de je bil v mladih letih zlo nagel in vroče kervi; pa se je skerbno premagovaje

tako čudno vpokojil, de ga ni bilo mogoče vjeziti; bil je keršanske krotkosti in pohlevnosti naj lepši izgled; in po njegovi sveti smerti so na mesti želca apneno kepico v njem najšlí. Ali so bili rajni Reja od natore pohlevni al so se premagovaje tolike krotkosti privadli: tega ne vem, samo to vem, de jih ni kdo kdaj v jezo pripravil, ali kdaj razsajati in hudobvati čul; ljudje so djali, de želca nimajo, ker niso od njih žal besede čuli.

Ko so bili v Šmarji kaplan, so imeli zadel blatnih potov svojega konja, in neki Peter je konju stregel. Boljši pa ko je gospod, slabše po navadi gospodova družina, ki se na dobroto svojega gospoda zanaša, rekoč: saj nam kaj ne rečejo. Taka je tudi s Petrom bila, ki je Rejatovega konja toliko zanemaril, de ga je bilo gerdo gledati, in je gospodu tovaršu nad njim merzelo. Ravno je več duhovskih gospodov v sosesko došlo, in gospod kaplan Reja od bolnika k domu prijahajo. „Le poglejte kako kluse Reja ima, kako zapušeno, hlapca pa lenuha!“ so djali Rejatov tovarš. „Kolikokrat sim mu že rekel, naj hlapca okrega, pa mu ne more žal besedice reči.“ Poskusimo ga podkuriti, so sosedje djali, naj se ga loti, bomo saj vidli, ali se da Reja vjeziti, in bomo zvedli, kako zna hud biti? Kakor pogovorili, so storili, in po kosilu dobremu Rejatu toliko naganjajo, de jim Reja obljubijo, de ga bojo hitro in pa prav ojstro. Radovedno grejo prijatli za njim, in kaj čujejo? „*Petrek k meni pridi!*“ „Kaj zapovejo, gnadliv gospod?“ popraša Peter, ko do njih pride. „*Petrek! sim tebi, kar si pri meni, kdaj žal besedo rekel?*“ Nikolj še, gospod; greh bi imel kaj takega ziniti. „*Petrek! zdaj ti pa povem, de mi mojega konjička bolj oskerbiš; ako pa ti ne boš, bom pa jaz sam.*“ Tako so hlapca okregali, in se tovaršem nasmejali. Težko bo kdo gospodarstvo takega gospoda hvalil, in lehko je mnogokaj pri toliki krotkosti v zgubo ali pod nič šlo; pa tudi vedno revkanje, tobotanje in razsajanje pri hiši hvaliti ni, naj manj pa kletva in tepenje. Z hudoj se lehko več opravi, z lepoj pa dobrega več napravi, manj Bog žali in ljudje ne pohujšajo, dostikrat pa poboljšajo, dokler še clo izprideni niso.

Sv. Franciško Zalesian je dolgo v noč molil in premišleval, kedar je že njegova družina vsa terdno spala in počivala; kar čuje na vratah terkati in ropotati. Svet škof svetilnico vzeme in odpirat gre, ter svojemu hlapcu odpre, ki je po noči skrivaj v pivnico lazil, in ves vinjen svojega Gospoda poznal ni. Prijazno škof pijancu roko poda, mu v ispo sveti, ga lepo razpravi in v svojo lastno posteljo položi, ki ni bila pernica. Kedar se hlapec drugo jutro prebudi, in v postelji svojega lastnega gospoda vgleda, se še le zčajma, kdo mu je ponoči vrata odperl in v postelj pomagal. Tolika pohlevnost gospoda in pa gerdost pijanega hlapca ga je na vselej spreobernila in poboljšala, de mu ravno svetnik žal besede ni rekel. Dokler pa takšno vračtvo ni za vsakega, je včasih tudi ojstre besede potreba, tode brez vsake jeze in zamere. Hvala gospodu, mislím, naj lepši sluje, ako se čuje: „naš gospod so hud, pa dober tud.“ Tode bomo po besedah sv. Krizostoma *na sodbi ložej od prevelike dobrote odgovor dali, kakor od prevelike ojstrote.*

Krotkost in poterpežlivost ste si pristni sestri; kjer ene ni, se tudi druga pogreša, ktere je posebno na stare dni čez vse potreba, kedar križi rastejo kakti senca o sončnem zahodu, in težave množijo po teži let. Blagor mu, kdor ve tako lepo tiho djati in kakor Reja voljno poterpeti. Veliko let so jih noge bolele; protin jim je delal velike bolečine; alj nisim jih slišal kdaj potožiti ali se nevoljiti; bili so nepremenljivo prijazne, dobre volje. Neprežgana kava bila za kosilce je dan na dan jihovo zdravilo, zmerno jihovo kosilo, zvečer pa dvoje mehko kuhanih jajc vsa večerja. Niso se umreti bali, pa so tudi le radi živeli, in smehljaje večkrat djali: *„Veliko let si ne želim, pa za kakih pet let življenja le Boga prosim; in ako srečno teh pet doživim, bom pa prosil spet še za drugih pet, dokler je volja božja.“*

Po mali gospojnici leta 1830 sim jih gredé poslednokrat obiskal, in zlo revnih, pa le veselih najdel. Na stolih so ležali, noge z robcam povezane, de jim niso iz stola padle; niso si mogli več sami pomagati. In ko sim slovo od njih vzel, so mi ljubeznivo roko podali, rekoč: *„Prijatla*

sva si bila v življenji, prijatla si bodiva tudi po smerti." Nekoljko dni potem, 26. kimovca, so jim mirno oči zatisnili.

Bili so rajni Andrej od Reja majhne postave, pa prebrisane glave, skerbni v svojih duhovskih rečeh, pa tudi v posvetnih opravilih marljiv in nikdar brez dela, in če druzih poslov ni bilo, so predicam povesme pletli, po zimi pa štrenje vijali, dokler je kaj tacega bilo. Blaga niso veliko zapustili, pa tudi dolgov ne; kar so imeli je bilo le za protje; skerb za prihodne dni so Bogu prepustili. Nisim čul, de bi bil kdo česar za njimi zgubil, razun družina dobrega gospoda, vbožci pa dobrotnika, in duhovnija dobrega pastirja, kterih lepo ime še po vsih krajih slovi, v kterih so služili. Rezanega kamena nisim na pokopu rajniga toliko slavniga fajmoštra in dekana vidil, tudi nisim pozlačeniga imena Andreja Rejata na grobi bral; pa spomin jih krotkosti v sercu vsih živi, ki so jih poznali, ter jim po toliko lepem izgledu veli: „*Blagor krotkim; oni bodo semljo posedli.*" — „Zveličani so krotki, zakaj oni bodo povsodi, na zemlji in v nebesih v miru in v pokoji živeli." Sv. Krizostom.

Slomšek.

II.

FILIP BOMAR,

mož po volji božji.

„Očeta Papotnika ni več," reka še zdaj premnogi Ribenčan in v serce se mu stoži, kadar kdo rajnega Filipa Bomarja, po domače Papotnika, moža po volji božji in poštenega kmeta, v misel vzeme. Le malo mi je sicer znanega iz njegovega življenja, pa tudi za to malo bila bi velika škoda, ako bi se pozabilo, zakaj dragi biserji so se mi zdele

v svojem zernu besede, ki jih je v življenju svojem govoril, in žlahni kamenci dela, ki jih je dopernašal, dasi tudi niso blišale pred ljudmi, saj tudi žlahen kamen ne bliši, dokler zbrušen ni.

Zatoraj nate vam le to drobtinco, posebno kmetje vi, drobna je sicer, pa vam morda tečna bo. Oče Papotnik*) je bil rojen leta 1787, 26. Aprila, na Bomarjevem v Ribenški fari, verh prijazne Št. Janske gore na desnem bregu dereče Drave. Od njegovih mladih let se le toliko ve, da že zgodaj je pokazal, kako ponižen, priprost in bogoljuben kmet poznej bode. Potem ko so mu nja oče Anton odmerli, je za njimi v svojem 22. leti, t. j. 1809 gospodarstvo prevzel in se oženil z Konstancjo Rebernik, s kteroj je vsim zakonskim v živ izgled celih 37 let in 4 mesce v nar lepšej zastopnosti živel. Bog jima je dal dvoje otrok, Lukeža in Mojco, ki bila sta svojih bogoljubnih starišev živi podobi. „Pa ker sta Bogu dopodla, nju je zgodaj k sebi vzel, da bi kje hudobija njunih serc ne popačila“; zakaj Mojca, ki je, kar lepoto duše kakor tudi trupla zadeva, vse verstnice svoje prekosila, se je prek Drave v Marmerk omožila, pa je že na pervem porodu v Gospodu počivat šla; Lukeža pa, kateri je za svojim rajnim očetom Papotnik bil, so, prejden je še pet kvater minulo, za rajnim očetom k sv. Lenartu počivat zanesli.

Ker so rajnega Filipa Bomarja, imenovanega Papotnika od Papotnikove kmetije, ktero je pozneje od Antona Greglna kupil, vsi od kraja obrajtali in poštovali zadel njegovih izverstno jakih lastnost, so ga izvolili za cerkvenega oskerbnika (cekmeštra), nar poprej podružne cerkve Št. Janža, poznej pa tudi pri farni cerkvi; in to službo je on celih 30 let pri podružni, pri farni cerkvi pa 25 let prav slavno opravljal. Po tej službi, dasiravno nobenega posebnega dobička ne pzinese, vendar mnogi častiželjn farman hrepeni, ker méni, da bo po tem v fari kaj več veljal in pri cerkvi tudi kako besedo govoriti smel. To je sicer res, pa vender,

*) Berš ko ne „Popotnik,“ zakaj v Ribenci in še v nekterih drugih krajih za Dravoj gostokrat „o“ v „a“ spremenijo, tako post. namest „voda“ pravijo „vada“.

kdor za tega del in ne zavolj Boga cekmeštrovati želi, bi bilo bolje, da bi se nikdar te službe ne podstopil; zakaj skušnja uči, da so taki ljudje, ako tega, kar so iskali, ne dosežejo, potem naj veči spotika in opovera vsimu, kar bi se za božjo čast in v príd, blagostanje in ozalšanje cerkve vtemeljiti imelo, svojim domačim duhovnim radi kljubjejo, gerdijo po soseski okolj njih lepo ime, med njimi in med drugimi farmani zdražbe delajo, ki se včasih tudi popraviti več ne dajo. Ali taka očeta Papotnika ni bila šega, to vem jas, to mora reči vsak, kdor kolj ga je poznal. Nekega leta so hotli Ribenčani Vozeniškega nadfajmoštra in dekana prisiliti, kar jim niso mogli dovoljiti. Pogovorijo se, in vsi cerkveni klučarji se podpišejo, da cerkvene kluče nadfajmoštru odrajtajo, ter nočejo biti dalej cerkveni oskerbniki. Tudi Papotnika so nagovarjali, naj z njimi potegne in se podkriža. Pošten mož je pa djal: „Kako bi jas kaj takega storil, in se téj častiti službi odpovedal? Hvala da me hočejo imeti!“ Ni iskal ne časnega dobička, ne hvale ljudi, marveč kar je storil, je storil za božjo čast; Bogu v čast je rad v časih tudi kako žerko poslušal, in to mu je bolje djalo, kakor prazna pohvala. Je bilo potreba k cerkvi kaj pripraviti, je šel sam po soseski okoli prosit radovoljnih darov; in kakor se rado zgodi, je tudi njemu marsikdo, prejden je svojo mošnico odperl, še kako slano povedal; on pa je žerko besedo pohlevno shranil za se in dal „Bog plati“ (božji lon) za božji dar; zato je bil pa tudi redek, ki bi ničesar ne bil dal. Večkrat je djal: „Kaj je že, če me kdo zasega, zato pa tudi kaj da; bolje, kakor bi mi dajal priljiznjene besede, drugega pa nič.“

Enkrat sta šlá Papotnik in njegov tovarš, ki bil je tudi Št. Janski cekmešter v Nemški Gradec k zvonarju, da bi za Št. Jansko cerkvo veči zvon vlil. Pa zvonar nju ne pozna, denarjev imata tudi premalo pri sebi, da bi zvon doplačala; kaj stori oče Papotnik? Gre k dohtarju, da narediti dolžno pismo in zastavi zvonarju za zvon svojo kmetijo.

Papotnik je bil mož popolnoma v voljo božjo vdan, prav zernatega keršanstva, v vsim, kar kolj se je pripetilo in kar koli ga je zadelo, je perst božji spoznal; od todi njegov navaden prigovor: „Je pa vse prav, je pa vse prav.“

Ta prigovor, ki mu je izviral iz serca od žive keršanske vere popolnoma nadušenega, mu je bil že tako navaden, da ga je pogosto izrekel, dasi se tega tudi ni zavedel. Sè je v soseski kaj posebnega prigodilo, ga je kaka sreča doletela, ali pa ga je nesreča zadela, vselej je djal: „Je pa vse prav, je pa vse prav.“ Enkrat se je clo prigodilo, da, ko so prišli milostlivi Lavantinski knezo-škof v Ribenco firmovat, so, kakor je v navadi, prejden so odišli, cekmeštre razun drugih reči tudi pobarali, kako je kaj zadel neke reči, ktera po fari ni ravno lepo slovela. Na to odgovori oče Papotnik svojo navadno: „Je pa vse prav, je pa vse prav;“ in milostlivi knezoškof, ki so sicer očeta Papotnika dobro poznali in tudi vedli, da to je le njegov pregovor, so na to rekli; „O, to pa vender ni prav!“

Bil je v nesreči v voljo božjo vdan, pa se tudi v sreči prevzel in nad svoj stan povzdigal ni. Štacunarjam ni dal veliko skupit, ker je vedno nosil obleko domačega pridelka in svojemu stanu primerjeno, dasi ravno bi si bil tudi drage lehko omislil. Svojim dušnim pastirjem in sploh vsim duhovnikom je skazoval vselej dolžno čast, nikdar nobeden ga ni slišal, da bi bil gerdil kterim njih dobro ime, pa tudi, ker je očeta Papotnika vse poznalo, kako zlo da spoštuje duhovski stan, se je tudi le kak zanikarnik v pričo njega podstopil, črez kterega duhovnika čebniti kako žal besedo. Dasiravno je bil oče Papotnik le boru kmet, pa mislil je kakor Konštantin, pervi keršanski cesar, ki je djal: „Ako bi vidil kterega duhovnika grešiti, bi razgernil svoj cesarski plajš in zakril njegovo pregreho.“

Duhovske gosposke pa ne spoštuje, kdor ji v vsih pravičnih rečeh pokoren ni; vbogal je pa Papotnik prav po otroško cerkveno oblast in se popolnoma vdal vsaki njeni postavi. Prigodilo se je enkrat, da se je od vikši cerkvene oblasti Ribenčanom zaprotilo; da, ako neke napake, ktera se ravno v nekterih velikih godovih tamkaj godi, ne odpravijo, o pervem takem godu drugega opravila ne bodo pri farni cerkvi ampak pri neki daljni podružnici imeli. Bilo je ravno na Št. Jernejevo, t. j. farnega patrona god, in Ribenčani, dasiravno so poprej pokorni bili in napako odpraviti

obljubili, svoje obljube niso dopolnili. Zatega del se jim je pri pervem opravilu oznanilo, da drugega opravila ne bodo pri farni cerkvi, ampak pri sv. Volbanku imeli. Oče Papotnik pa je še le k drugemu opravilu v Ribenco prišel, in ko mu gospod, ki bi bili imeli drugo opravilo imeti rečejo: „No, oče Papotnik, pojdeva k sv. Volbanku?“ pravi oče Papotnik milo in otožno: „Gospod!“ nikar mi ne zamerite, in menda mi Bog tudi ne bo zameril, pač ne morem, moje noge me ne nesejo več.“ Na te besede se gospodu v serce stoži, tako, da od svojega predvzetja nekoliko odjenjajo, ter pravijo: „Naj pa bo, za del vas in zadel tistih, ki so betežni kakor vi, pojdemo namest k sv. Volbanku pa k sv. Lenartu (t. j. k bližneji podružnici, še ne clo četert ure od Ribence). „Nikarte gospod!“ pravi na to Papotnik, „prejden bi si zadel mene kak odgovor nakopavali, storite raji, kakor mislite, da bode prav. Naj bi pač tisti svojoglavni farmani, kterim domači duhovniki, ki se cerkvenih postav vestno deržijo, nikdar po volji ne storijo, očeta Papotnika si vzeli v izgled in posnemo, in si dobro zapomnili, da podložni ne bodo nikolj odgovora dajali od tega, kako so predpostavleni njim zapovedali, ampak le, kako so svojim predpostavlenim pokorni bili! Koliko morajo poslušati žerkih besedi pridni duhovniki, koliko jim prizadenejo truda in žalosti brez potrebe taki svojoglavneži, ki bi, namest duhovsko oblast gladko vbogati, ji pa sami zapovedali radi, ki mislijo, da duhovska oblast nima prav, ako post. prepogost strel, pri kterem je že premnogi ob roko ali nogo prišel, ali pa posvetno muziko, ki kristjane bolj k plesu kakor pa k molitvi budi, pri božji službi prepoveduje, in ne pomislijo, kar sv. Duh govori, rekoč: „Pokoršina je boljši kakor daritev.“

Besede, ki jih je verhangelj Rafael staremu Tobiju govoril, rekoč: „Ker si bil Bogu prijeten, morala je priti skušnja nad te,“ veljajo tudi rajnemu Papotniku. Leta 1851, neko jesensko noč, ko je pri Papotniku že vse spalo, se loti ogenj njegovega pohištva. Sreča, da je, kar jih je pri hiši bilo, vsak sam sebe odnesil, pa tudi drugega nič, kakor sam sebe. Zgorelo je razun skedna vse čisto. Hiše, in kar se je hiše deržalo, ognja braniti bi bilo zastonj, ker je bilo vse

leseno in že vse v plameni; ampak vsi so se skedna, ki je bil nekoliko od hiše proč, lotili in ga z božjo pomočjo tudi srečno obvarovali. Vbogi Papotnik pa, ki je ravno bolehal, in ni gasiti mogel, je na strani sedel in od daleč gledal, kako je ogenj po njegovem pohištvi razsajal. Nisim ga slišal toževati svoje nesreče, pa menda tudi ne drugi nihče, marveč tistim, ki so ga pomilovali, je djal: „Je pa vse prav, je pa vse prav; Bog je dal, Bog je vzel, in bode zopet dal, če bo njegova volja. Hvala Bogu, meni se še vselej bolje godi, kakor Jobu; Job je potem, ko je vse zgubil, še gobov postal, mene pa je Bog, dasiravno nisim terden, še vender neznane bolezni obvarval.“ Prav dobro se še spomnim, da, ko bi se bilo imelo v cerkvi oznaniti, da se bo poberalo za pogorelca Papotnika, je prosil naj bi nikar tega ne oznanvali, ker so mu farmani, kakor je rekel, že tako pomagali, kar so le mogli; in da bi gospod fajmošter okrožnemu poglavarstvu, ki je za pogorelca poberati vkazalo, kaj poslati imeli, je sam pet goldinarjev lastnega denarja prinesil, da so jih poslali.

Od te dobe je Papotnik skoraj ven in ven hiral in vidama slabeji prihajal, dokler se ga je leta 1853 nekoliko pred božičem prisadna pljučnica lotila, v kteri je tudi ravno na svet večer, kakor truden težak mirno v gospodu zaspal, potem, ko je kratko poprej še Št. Janski cerkvi 50, za svete maše pa, ki bi se za njegovo vbogo dušo brale, 100 goldinarjev srebra izporočil, in z gorečo pobožnostjo ss. zakramente prejel. Obljubim, da je še, kadar je njegova ura dotekala, svojo navadno, če tudi zadel slabosti ni spregovoriti zamogel, vender v serci djal: „Je pa vse prav, je pa vse prav.“ „Blagor mu, zakaj vmerl je v Gospodu, in njegove dela so šle za njim.“ „Bil je mož pravičen in ravnega serca, in v blagru ostane njegov spomin.“ Premnogi Ribenčan, kteremu se o spominu rajnega v serce stoži, še zdaj reče: „Očeta Papotnika ni več.“

J. Šehel.

C.

PERGODBE

žalostne in vesele, mladim in starim v podúk in svar.

Pobožnost je za vse koristna, in ima obljubo zdajnega in prihodnega živlenja. (I. Tim. 4, 8.)

Pobožnosti so obljubljene največi in najlepši plačila, ne le samo v prihodnem živlenji, kakor se že tako vé, ampak že tudi v pričujočem.

Segneri.

I.

BLAGOR AVSTRII!

Prijetno je, ozreti se v hišo, v kteri modri gospodar in skerbni oče prebiva. Z pervem svitom jutrajne danice ga že vidimo premišljevati dela prihodnega dneva, — z pobožno jutrajno molitevjo vpelje svojo družino v nastajoči dan, — tečno kosilce ji zgodaj predstavi v okrepčilo za teške dela dneva, — kako marljivo prehaja od ranega jutra do pozne noči krog svoje družine, — kako umno vreduje vsako reč, kako skerbi ob nevarnih delih, da bi se kdo kaj ne poškodoval, — kako ob boleznih nič ne zamudi, da pride zdravniška pomoč, dušna in telesna, ob pravem času, — kako skerbljivo spravi po končanem delu dneva na večer družino krog sebe, — ji po večerji predmoli večerno molitev, in ko velikokrat družina že sladko spi, on še čuje ter snuje nove namene, nove dela, nove skerbi. — In kako ljubeznivo sega gospodarju njegova zakonska družica pri vsem pod pazduho; kakor neločljivi duh se znajde celi dan na njegovi strani. Zraven vsih teh opravil pa skerbi čez vse še zlasti za taiste, ktere ji je Bog v posebno varstvo izročil — za svoje otročiče namreč. Z vso ljubeznivostjo jih redi v strahu božjem, — jih varje človeških napak in zakriva vse slabe izglede, ki bi vtegnili okužiti z grehom njih nedolžne serčica; — ja sme se reči, dobra pobožna mati je angel varh hiše, otrok in družine, in ne pravimo zastonj, da dobra gospodinja tri vogle hiše podpira. Blagor hiši in družini, kjer taki gospodar, taka gospodinja vladata! —

Ali pa ne zanoremo Avstrijanski narodi vsih dobrih lastnost, ktere sim ravnokar v priliki pobožnega, skerbnega in umnega gospodarja, kakor tudi blage milodušne gospodinje omenil, na Nju Veličanstvi, našega presvitlega Cesarja

in Cesarico oberniti? Ja — zahvaljen bodi Bog — smemo jih, z vso pravico jih smemo, toraj pa tudi od dna duše zakličem: Blagor nam! Blagor Avstrii! —

Na terdni podlagi, na podlagi pobožnosti stoji že skoz stoletja poslopje našega cesarstva. Odkar je namreč nekdaj pobožni Rudolf Habsburški stopil na lovu raz konja ter ponudil ga duhovniku, ki je hitil k bolniku s zadnjo popotnico, sv. rešnjem Telesom, da je zamogel prestopiti dereči potok, od tistihdob je pobožnost in bogoljubnost svitla krona, ki kinča glavo naših vladarjev. Kjer pa je pobožnost, tam je Božja milost in pomoč, in vse človeške sile se zastonj vpirajo, razrušiti in omajati take kraljestva. Clo velki Napoleon, akoravno je nekaj časa malo cenil katoliško vero, je vendar spoznal, da edino le sv. vera je prava in terdna podlaga in podpora prestolov. Kdo pa, v zgodovini le enkolko zveden, bi nad tem dvomil, ako pomisli, koliko hudih neviht je že protilo Avstrii. Koljkokrat so se tako rekoč vse človeške in peklenske moči zarotile, razrušiti in vničiti jo, pa vselej ji je Bog podelil zmago — prenovljena in krepkejša je šla vselej iz bojev in prekucij. Dokazov k temu, kakor tudi pobožnih djanj Avstrijanskih vladarjev vsih časov imamo toliko, da bi ljubljene in obširne „Drobtince“ zastonj se trudile, spraviti jih v en sam tečaj; moj namen pa tudi ni, iskati v starodavnosti spričalov za meje besede, ozrimo se le v blagoslov nosečo dobo Franc — Jožefove vlade, saj ona nam je živi in glasni pridgar, kako Bog taiste podpira in varuje, kteri njegovo voljo spolnujejo. — Koljkokrat smo brali, kako pobožno so bili naš mladi Cesar izrejeni, in koljkokrat so prejemali z vso pobožnostjo zakramente sv. pokore in sv. rešnjega Telesa! Oni so si pa tudi postavljali z tem terden temelj svoje prihodne hrabrosti in sreče, in sprosili nad se posebno božje varstvo in blagoslov. — Krivavo je obsijalo solnce 2. grudna 1848 Njih nastop Avstrijanskega prestola; bôji v Italii, bôji na Madžarskem so vkončavali cvet Njih narodov, brat se je pretepal z bratom, in kri je tekla — ne v posameznih sragah — ampak v potokih.

Kamor so se ozerli, le žalost in nesreča jim je donela nasprost; res, težka naloga za nježnega mladenča. Od vsih domačih — žalibog da domačih — in vunajnih sovražnikov se je s hrepenenjem pričakoval glas: Avstrije ni več, — al v bukvah previdnosti Božje je stalo drugač zapisano. Junaški Cesar so si še kakor cesarevič (princ) pridobili ljubezen svojih vojakov, ker so poleg Verone v vojaškem taboru delili z njimi osodo žalostnih vojsknih dni. (Brali smo, da je nekega dne sovražna krogla ravno pred Nje trešila, pa angel varh je čul nad Njih živlenjem; nič žalega se jim zgodilo ni.) S pomočjo Božjo in Njih zvestih narodov so zmagali in zapodili sovražnike, ter si rešili domovino in očetovski prestol. Cesar so pa tudi spoznali, od kod pride zmaga. Zapovedali so, da po vsem cesarstvu se imajo očitne zahvalne molitve opravljati za pridobljeni ljubi mir! —

Komaj so se bile vtolažile in pregnale hude vojskne nevihte, že je protila druga sila, vpihniti Njih Veličanstvu lučico živlenja — Roka zaslepljenega morivca se je vzdignila nad Njih glavo — le skoz čudež Jih je rešila Gospodova roka. Serčno smo zopet hvalili Boga po vsi Avstrii za ohranenje Njih živlenja, pa tudi Njih perva pot po zadobljenem zdravju je bila v svetišče gospodovo, kjer so pred sv. rešnjim Telesom vklonili kolena in glavo, ter se zahvalili kralju vsih kraljev za zadobljeno zdravje. Vsako leto od tistihdob Jih v duhu vidimo, kako pobožno prejmejo v spomin čudne rešitve sv. rešnje Telo. — Koliko pa slišimo tudi druzih pobožnih djanj presvitlega cesarja, nad kterim se vsi podložni zgledovati smejo. Ni je res veči resnice, kakor ta: kdor je z Bogam, s tem je Bog. Kako spoštujejo Cesar n. p. svoje stariše, se je vidilo tisti dan, ko jih je nesrečni mladenč Libeny vmoriti hotel; zakaj perve Njih besede so bile: *Oj, le meje matere nikarte preveč vstrašiti.* — Koliko spoštovanja imajo cesar do sv. rešnjega Telesa, razvidimo iz tega, ker so enkrat v enem nar bolj obiskanih krajev Dunaja, ko so srečali duhovnika, ki je šel bolnika obhajat, s kočije stopili in spremili peš sv. rešnje Teló do

bolnikovega doma. — Da tudi Marijo posebno častijo, zamoremo iz tega posneti, ko so nekega dne, ko so na meji Štajarskega na lovu bli, naenkrat se vzdignili ter prav na tihem prišli na slavno božjo pot v Marije-Celje, poklonit se nebeški kraljici Mariji,

Koliko imamo pa še druzih tacih pobožnih djanj in izgledov, ki nam spričujejo, da Cesar niso le žlahtnega rodu, ampak tudi žlahtne duše! Še med vojsknim hrupom so se že snovale v Avstrii nove prenaredbe, o kterih celi svet stermi, in ktere uverstujejo naše cesarstvo med pervé vesoljne zemlje. Poglejmo narpred zadeve katoliške cerkve. Da ona veličastno stoji, kakor ji gré, je bila presvetlega Cesarja najpervá skerb, ko so vladarstvo prevzeli. Že v spomladi leta 1849 so povabili na Dunaj prečastite škôfe ko vladarje svete cerkve, da so se posvetovali in v apostolski zlogi osnovali, kar je v prid vernim. Vsled tega imamo z Rimom konkordat, po kterem je sv. cerkev svoje pravice nazaj dobila, da se zamore svojim vernim otrokom milo mater skazovati, ter deliti jim blagre iz nebes ji izročene. Veselo se že cerkev zdaj giblje — enako premovljeni in prerojeni svetlici se raduje nove spomladi ter hiti roditi nov sad, Franc-Jožefu pa spleta venc — nevenljivi venc, ki bo slavil Njih ime še v pozne stoletja. — Sveto cerkev oprostiti je bla tedaj Cesarja perva stopnja; kako pa skerbijo Oni tudi drugač za dušni in telesni blagor, za dušno in telesno omiko svojih narodov? Z Njih in njih slavne rodovine pripomočjo se vzdigujejo, kakor bi iz tla rastle: nove cerkve, novi samostani, nove šole — kdo bi jih pač posamesno soštel? kdo bi pa tudi porajtal koristi, ki iz vsega tega za vse stanove izvirajo? — Da bi Avstrii obderžali mir med saboj in z unajnimi deržavami, so povzdignili vojašino na suhem ko na vodah na toliko stopnjo vede in hrabrosti, da se je cela Evropa boji. — Ker po prislovici „več oči — več vidi“ — in se, po Njih izreku: „Z združenimi močmi“ vsaka teža premaga, so krog sebe zbrali tako umne može in svetovavce, da cela Evropa pri Njih sveta in razsodbe išče.

Tergovini pomagajo na noge z novimi kupčijskimi zavezami; z napravo železnic, telegrafov, brodništva na morji in večih rekah, dnarja posojilnic, manjših cest; — pošte so na taki stopnji, kakor se bolje clo želeti in misliti ne morejo. — Kmetijstvo cvete po napelovanji gospodarskih družtev tako, da v malih letih se bomo zamogli v poljodelstvu, pa tudi z živino, svilo, v sadjo- in gojzdoreji z vsako unajnih deržav meriti. — Gosposke skerbijo, da se nikomur pri njegovem blagu in premoženju krivica in škoda ne godi; žandarmarija varuje deržavo roparjev, požigavcev, morivcev, puntarjev in nemirnih rogovíležev. — Se ve, da pri tacih potrebah in umnih osnovah je mnogo stroškov, in da vsak po svoji moči k občemu gospodarstvu z denarskimi doneski pripomoči mora. Pa kaj, ali ne beremo v sv. Evangeliju besede Kristusove, ki pravi: „Dajte Cesarju, kar je cesarjevega!“ — Le gerdi nehvaležnež godernja nad davki, ker ne pomisli, da bi bilo vse njegovo premoženje kakor kaplja na veji, ako bi mu visoka vlada po raznih potih taistega ne varovala! — Ali ne smemo pri tacih okolšinah klicati: Blagor Avstrii! — Ja blagor nam, ki imamo tako pobožnega, umnega, skerbipolnega in dobrega Cesarja za očeta, blagor, blagor nam, ki imamo toliko pobožno, milo in priljudno Cesarico za mater. Komu ne bije serce radosti, kdo se ne razgane veselja, ko sliši ime „Elizabeta“ izreči? Oni pomagajo nositi presvitlemu Cesarju teški jarm vlade, in ravno ko te verstice pišemo, se znajdejo na daljnem popotvanji, obiskajoči kakor skerbna mati svoje narode. Želijo namreč spoznati svoje podložne, in slišati sami njih prošnje in potrebe. Tudi o Njih, ljubi bravci „Drobtinc“ bi Vam zamogel marskaj povedati, pa čas priganja. Vendar serčna vdanost in iskreno spoštovanje ne pusti me še molčati; ene izglede moram navesti, da bote spoznali in vidili, kako so tudi Oni vsikdar pripravljeni, vtolažiti žalostne serca. Poslušajte! Lansko leto je bil v Zagrebu nek morivec k smerti obsojen; čez dva dni bil bi imel skleniti življenje svoje na sramotnih vislicah. Njegova žena in otroci se pridejo od njega zadnič poslovit; — oh za-

lostna pot! — oh strašne misli! oh neizrekljivi občutki! kakor na pol mertvi so hodili revčki po Zagrebu, vse jih je pomilovalo. Neka blaga gospa (če se ne motim in prav vganem, bila je zaročnica svitlega bana Jelačiča) svetuje žalostni družinci, naj se do presvitle Cesarice s prošnjo obernejo, da bi se očetu prizaneslo. — Alj — kje je Dunaj! zdavnej bi bil oče že pod gomilo, preden bi bil človek peš do tje dospel; pa — hvala cesarski skerbljivosti! — urni telegraf nese milo prošnjo do preljube matere Cesarice. Kdo popiše veselje do smerti žalostne družince, ko kmalo prinese telegraf odgovor: Njih Veličanstvo so na predprošnjo Njih visoke gospe nesrečnežu prizanesli, in pomilostili ga. — Koliko dokazov ljudomilosti pa pobožnosti so Cesarica lani po Štajarskem, Koroškem, Krajnskem, in zdaj po Talijanskem skazovali! Povsod se kakor ljubezniva mati spomnijo z bogatimi milodari revežev, obiskujejo samostane, bolnike, šole, nedolžne otročiče — povsod vnemajo serca ter zapuščajo spominke nevgasljive ljubezni. Pa tudi cerkvá ne pozabijo. Na Koroškem so obiskali lani clo imenitno božjo pot pri sv. kervi, ki leži, kar farne cerkve zadene, na nar višej visočini v Avstrii, in so kmalo potem, ko so se na Dunaj vernili, poslali lepo mašno obleko tje. — V Št. Mohoru na Zili so bili dovolili, da so, ko so pri sv. maši bili, šolarji med taisto peli. — V Ljubljani so šli vsaki dan k sv. maši — marskateri niski gospej v lep izgled. V Terstu, posebno pa v Benetkah in druzih mestih Italije so se bogato spomnili revežev. V Padovi so obiskali cerkev in grob sv. Antona Padvanskega, in poleg Vičence slovečo božjo pot „monte berico.“ — Ker pa presvitli Cesar vidijo, s koljko ljubeznijo povsod ljudstva svojo presvitlo in ljubo mater cesarico sprejemajo, so posebno dobrovoljni in skazujejo povsod nenavadne milosti. K sklepu toraj navedem ene izglede.

Ko so se lansko leto skoz Štajarsko peljali, je klečala na nekem stermem klancu, kjer je kočija mogla počas iti, borno opravljena ženska s spisano prošnjo v rokah in v enomer klicala: Gospod cesar, gospod cesar,

prosim, dajte mi zopet mojega moža! — Cesar pustijo kočijo ustaviti, žensko k sebi pokličejo in jo vprašajo, kaj bi rada. Povedala je, da je nje mož pri vojakih, in da z veliko težavo četero otrok sama rediti mora, toraj Jih prosi, naj bi moža vojašine oprostili! Ljudomilo jo Cesar vprašajo za ime njenega moža, ga zapišejo v listnico, potem pa jo prijazno na rame potolkljajo ter ji rečejo: Pojdi le potolažena domu, mož ti bo kmalo sledil. In res se je to zgodilo; kmalo je bil doma! — Blizo Št. Mohora na Koroškem so šli Cesar čez neki hrib peš. Bili so tako priprosto napravljeni, da Jih ljudje še poznali niso. Nekega pastirčka srečajo in se začnejo prav prijazno pogovarjati ž njim. Fantič jih ne pozna, in jih v svoji priprostosti le vika; ja, da bi se posebno umno obnesel, Jim clo pripovedovati jame, da se bodo danes še Cesar mem pripeljali. Cesar so ga radovedno sprașevali čez to in uno, in ga nazadnje tudi obdarili. — V Benetkah pa so se Cesar posebno milostljivo obnašali, in sprejeli razun tega, da so pomilostili mnogo mnogo Laških in Ogerskih krivcev, ki so po zaporih se pokorili, še nek posebej okol 10 tavžent spisanih prošenj in scer večdel vse z lastno roko. Med drugimi je živel tam nek častnik, poznej penzioniran, ki se je v letih 1848 in 49 tako nemirno obnašal, da je zapadel svoj penzion in živil vsled tega v prav žalostnih okolšinah. Večkrat je scer poznej prosil odpušanja in milosti, pa zastonj. Ko Cesar v Benetke pridejo, se ohrabri in sklene pri kaki vgodni priložnosti se Jim bližati ter spisano prošnjo Jim sam v roke podati. To se mu res vsreči v dan, ko so Cesar arzenal obiskali. Lastoročno so sprejeli od že postaranega moža prošnjo in ko jo preberejo, mu velijo, naj pride drugi dan ob določenem času v Njih stanovanje. „Veličanstvo.“ zaverne do solz ginjeni prošnik „ne bodo me do Vas priti pustili.“ — „Ako je temu tako,“ rečejo Cesar „prejmite tu kluč, ki vam bo moje stanice odperl“ in pri tih besedah si potegnejo rokovico z roke, in mu je podado. Do duše presunjen od toliko ljudomilosti svojega cesarja ne ve revček, kaj bi odgovoril; solze ga

polijejo, hvalo hoče izreči, pa blagi vladar so bili že zginili spred njegovih oči. — Ko druzega dne v cesarsko palačo pride, je bil brez overe k svitlemu cesarju peljan, ki so mu prijazno njegovo včerajšno prošnjo in zraven dekret v roko podali, s katerim mu je prejšni letni penzion, 800 fl. zopet odkazan. — Ali se ne pravi to, sovražnikom žerjavco na glavo vsipati? — Nek drugi dan, ko so Cesar ravno iz cerkve sv. Zaharija od maše prišli, Jih obstopita dve dekleti, ena 14, ena 16 let stara, in prosita, da bi Jim smele svojo prošnjo ustno naznaniti. Cesar to dovolijo, in starejša sestra Jim zdaj pripoveduje, da je nju oče, ker ni zamogel dolžnih 400 dvajsetic plačati, že 14 dni v zaporu, in da bo cela družina morala glada umreti, če bo oče, ki edino kaj zaslužiti more, še dalej časa zapert. Cesar so odgovorili, da bodo oni znesek plačali in vkazali očeta spustiti, da ga pa vendar vdrugo postava ne bo oprostila, ako zopet zastran dolgov v zapor pride. Čez 2 uri potem je bil oče že v sredi svoje družince. — Nekega dne sta Cesar in cesarica obiskala umetniško šolo. Ko jo zapustita, poklekne neka stara sirota k nogam Cesarice, začne Njih obleko kuševati in glasno klicati nebeški blagoslov nad Njih. Cesarica jo bogato obdarovati velijo. — V Padovi je v nedeljo pred sv. 3 Kralji, ko sta Cesar in Cesarica iz cerkve sv. Antona od maše stopila, Jih tolka množca ljudstva obdala, da sta bila naenkrat od svojega spremljištva odločena, in se znajdla čisto sama v sredi brezštevilnega kardela ljudi, ter ne mogla ne naprej ne nazaj. Cesar ljudomilo rečejo po talijanski: ja, ljubi moji ljudje, pustite saj tolko prostora, da bova jaz in moja gospa naprej zamogla. Urno so odstopili ljudje na stran in naredili široko gaz. —

Več tacih resničnih dogodb bi Vam, dragi bravci Drobtinic, še zamogel naznaniti, pa Drobtincam se mudi v natis. Presvitlega Cesarja in Cesarico zapustim o končanju tega sostavka v Milanu. Zdrava in zadovoljna sta dospela v glavno mesto Lombardije, pozdravljena od tisučerih Eviva-(Živio)-klicov. Perva Nju pot je

bla v stolno cerkev, kjer se je zapela v zahvalo srečnega prihoda zahvalnica: Te Deum laudamus. —

Bog Jima je dal tudi v Milanu vživati mnogo veselih in srečnih dni, kterih sta vredna. Bog Jih pa kmalo tudi zdrave in vesele pripelji zopet med nas Slovence, ker serčno Jih zopet v našo sredo želimo, in se tistega trenutka že v duhu naprej z otroško radostjo veselimo. Kakor pa so Dunajčani pred leti, ko so se presvitli Cesar vernili iz popotvanja po „Ogerskem, zapisali na Njim v čast postavljen slavolok tehtne besede: Premagevavcu čez serca svojih narodov,“ ravno te besede bodo mogli o sedajni vernitvi Nju Veličanstev ponavljati; zakaj po doljni Avstrii, po Štajarskem, Koroškem, Krajnskem, po Primorskem, Benečii in Lombardii sta lani in letos vnela za se milijone serc. Od hribov in ravnin, od rek, jezer in morja se razlega glas: Živi Franc Jožef! Živi Elizabeta! — Ja, blagi Oče in Mati, Bog Vaj živi! Bog Vaj spremljaj! Bog Vaj ohrani še mnogo mnogo let, da bomo še v pozni starosti vneti za Vaj klicati zamogli: Blagor nam! Blagor Avstrii!

Josi Levičnik.

II.

ZALO ŽIVLENJE

nekega vojaka z domom pri veliki Savi, v izgled in posnemo mladenčem v vojaški stan poklicanim.

Vojaškega stanu so se svoje dni mnogi močno bali, se iz krivega zapopadka od vojaškega stanu popisovanju in temu častitljivemu stanu odmikali, in tako vedno v strahu in

nesrééno živeli. — To se zdaj sicer ne godi več, vendar se vojaškega stanú še dan današni nekteri preveč bojijo. Vojšak, ki dolžnosti svoje po volji božji spolni, tudi v tem stanu srečno in veselo živi; in Bog pravokeršanskega vojaka posebno ljubi in varuje: pa tudi svetli cesarji ga visoko častijo, povikšujejo in vselej cesarsko obdarujejo. —

Temu v dokaz imamo zgledov veliko veliko, vender pa tukje opomnim le nekega posebnega moža zaderžanje, dela, in veliko srečo, kojo je v poslednji hudi francozki vojski v vojaškem stanu dosegel, in jo popišem, kakor mi je neki gimnazjalski učenec, (študent) po imenu Blaže Klemenčič, rojen v Brežkem okraju pri veliki Savi, od njega, svojega rojaka, že mende v letu 1818 ali 1817 — pripovedoval: naj de bi mlajši fantje v živem izgledu spoznali, kako de Bog zvestega in hrabrega vojaka ljubeznjivo vodi, in tudi svetli cesar visoko počastujejo in obdarujejo. Veliko — veliko lepih djanj mi je Blaže Klemenčič od tega verlega in keršansko junaškega vojaka pripovedoval; kajti pol leta sva v eni hiši skupej prebivala. — Pa le dvojno posebno djanje, v katerem je nek ta zali vojak svojo zvestobo, serčnost ino pravo keršansko milostljivost pokazal, sim bil dobro v spominu obderžal, njega imé pa pozabil, zdi se mi, da se je *Jakob Pečar* zval, vendar si tega za gotovo terditi ne upam.*) To dvojno djanje je pa nasledno:

1. Ko je bil naš vojak (naj se v tem spisu s pismenko *P* zaznamnjuje —) s svojimi serčnejšimi tovarši v nekem zlo nevarnem kraju na piket poslan (to je, na sovražnike pazit, od kod de bi prišli) je svojemu g. četniku (majorju) svetoval, naj bi piketarji, kolikor je mogoče, se posamem poskrili. Na njegovo svetovanje je četnik zapovedal piketarjem, se blizo ceste poskriti. Ponoči se piketarji tiho naprej pomaknejo in poskrijejo v žita za cesto. Zarano v jutru jaha četnik sam piketarje pregledovat. Vse je prav najšel; toraj se mem svojih piketarjev še neke strelaje proti bližnemu gojzdu podá. Ali na enkrat trije francozki konjiki iz gojzda šinejo in se z velikoj siloj za četnikom stre-

*) Ako v spodnih krajih kdo od tega verlega junaka kaj več vé, bodi lepo prošen, popis za prihodni tečaj „Drobtincam" darovati. Vredništvo.

laje — zakadijo: pa vendar ga nobeden zadel ni. Četnik žene svojega konja, francozi na vso moč za njim — mem v veliki reži skritega vojaka, *P.* dero, in vojak ležé iz reži streli in en francoz se raz konja zvali. Ostala dva obstaneta in gledata, od kod de bi bila krogla (kugla) dole-tela. — V tem že *P.* moŝketo nadeva in zopet streli in drugi francoz se raz kónja zverne. Ostali tretji šine v rež, hrabrega vojaka z mečem vmorit: ali serčen žolnir urno vstane, pristreže meč z moŝketoj in pehne francoza z boda-lom (poganetom) pod desno pasiho, de mu meč iz roke na tla zleti. Zdaj francoz milo zakriči: „Pardon bon ami!“ Junaški premagovavec prijazno odgovori: „Ničesar se ti ne zgodi. Premagan — zdaj milosti vreden si!“ — Francoz tudi premagovavca svojega *slovensko* ogovori in pravi: „Prijatel od kod si ti?“ — „Štajarc sim — pri veliki Savi doma“, mu žolnir prijazno odgovori. — „Jaz sim pa Krajnc — tudi pri veliki Savi doma“ — francoz ponižno veli. —

Zdaj doide truma cesarskih konjikov, katerim junaški vojak tri konje, dva mertva in enega živega Francoza s temi besedami zroči: „Pelite ga berž k zdravniku, naj de ga ozdravi: naj se mu dobro godi; kajti zasluži on to, ker je bil jako serčen in svojemu cesarju zvest.“ (Krajnsko je bilo taisti čas francozka dežela, Francozi so pa cesarja Napoleona I. imeli.)

2. Došla je cesarska armada globoko v francozko zemljo, kjer je bilo v nekem mestu vojakom pripušeno, eno uro pleniti, (ropati) pa ostro zapovedano, nobenemu človeku kaj žalega storiti; tudi ne protiti, ali zažugovati, ampak samo to jemati, kar kteri ravno najde. Bila je neka vdova, ki je zvunaj mesta lepo hišo imela, izdana, de veliko denarjev ima; kajti zdajavcev se nikjer ne manka. — V to hišo je hraber *P.* s štirimi malopridnimi tovarši ropat iti moral. On pred hišoj na straži stoji: uni štirje v hišo gredó; išejo denarjev, in vdova jim odpre vse svoje shrambe, pa nikjer ni bilo denarjev. — Gerdi roparji jamejo vdovi z vmoritvoj žugati, in ona vsa prestrašena trepetaje pove: de so denarji pod dilami na tleh v hiši. Roparji berž dile razderó in najdejo pet žakelcov in, v vsakaterem tisuč (tavžent) frankov

Z velikim veseljem denarje poberó in tudi en žakelc unemu stražniku zvunaj hiše nesó. Ali keršanski mož pravi: „Niste po ostri povelji svojega vikšega vodja delali: ste vdovi s smertjo žugali, de vam je od denarjev povedala. Ne smete jih vzeti! — Jaz bom vikšemu poveljniku povedal, kako de ste delali, če ne date berž denarjev vdovi nazaj.“ — Na to zakriči eden izmed gerdih roparjev: „Če poveš, bo perva moja krogla, kakor hitro v boj pridemo, tebi veljala!“ — V strašni stiski svojega žlahnega serca je moral *P*. žakelc v svojo torbo (kanjir) shraniti — in molčati. On zdihuje in moli v svojem sercu; misli na vse strani, kako bi zamogel to reč brez nevarnosti na znanje dati. Alj Bog ne pusti svojega zvestega služavnika dolgo v serčni stiski tičati. — Že ravno sledeči dan pridejo v boj: in perva francozka krogla je ubila tistega ošabnega roparja, ki je preden dan tako gerdo — s svojoj pervoj krogloj protil poštenemu *P....ju*. V začetki hud boj — je bil hmalo končan. — Francozi so se v beg podali; in cesarski pokopavajo svoje mertve: pa *P*. vedno pazljivo zravno hodi; najde vse štir ošabne roparje mertve in zgoraj omenjene denarje v njih torbah. Denarje da berž vikšemu poveljniku nesti s ponižnoj prošnjoj, naj de bi se oropani ženi nazaj spravili; kajti povedal je, kako se je preden dan v hiši z vdovoj, in zvunaj hiše ž njim godilo. — Močno se je vikši poveljnik začudil in razveselil nad velikoj zvestoboj in poštenostjoj *P....jevoj*. — Poveljnik naroči *P....ju*, berž deset žolnirjev s sabo vzeti in vse denarje vdovi nazaj nesti. — To je bilo *P....ju* nar veči veselje. O prihodu v hišo vdove se ona veselja milo razjoka in ponuja zalemu vojaku zavoljo njegovega žlahnega serca — tisuč frankov. Ali žlahni žolnir resnobno reče: „Ničesar druziga ne vzamem, kakor če dati hočete vsakteremu možu, ki so z mano prišli, pet frankov za pot.“ Vdova je hotla več dati: pa *P*. ni pripustil. Še več takšnih lepih del je nek — po pripovedavanju večkrat omenjega Blažeta Klemenčič-a, ta zali vojak storil v poslednji francozki vojski. —

Zategavoljo sta *P....ja* njegov četnik in tudi vikši poveljnik serčno ljubila in priporočila Svetlemu Cesarju, ki so

mu veliko zlato svetino ino pismo podariti blagovolili, vsled katerega naj se mu — mem rednega penziona — še 500 goldinarjev vsako leto, dokler živi, iz cesarske kase plača.

Anton Lipovšek,
fajmošter v pokoju.

III.

DOBREGA SEMÉNA DOBER

sto-in-stoteri sad.

Da božja beseda obiln sad dobrih del in svetih čednost obrodi, je potreba, da v dobro in narboljši serce pade, ki to seme skerbno ohrani; da se človek ne naveliča, po vozki stermi stezi božjih zapoved hoditi. Ker so zapreke mnogotere, skušnjav vse polno od vsih strani, od sveta, hudega duha in lastne spačnosti, je velikega poterplenja potreba, da popotnik ne opeša, da se mu pot ne pristudi, ker se mu sosebno o začetku rado zgodi, da se spotakne ali celo pade.

Ako se pridno ne pobéra in hitro ne vstaja z velikim poniževanjem, resnično grevengo in vse terdnim napredjemanjem, in se ne oserčuje z molitvijo, prejemanjem svetih Zakramentov pa spokornim življenjem stopati naprej po stezi izveličanja, — ga tudi venca ne bo. Toliko huji trud pa ima popotnik, ako se je k spačnosti po izvirnem grehu še spačnost po lastnem zadolženju pridružila, ali celó v hude razvade se razrasla. Pa za Kristusom moramo hoditi, ako hočemo vekomaj pri njem biti. Koliko poterplenja je na tem potu potreba! Pa tudi Kristus sam pravi, da ga je potreba, da se dober sad prinese le v poterplenji (Luk. 8, 15).

To poterplenje je spremljalo vse izvoljene, dokler so potovali proti deželi, obljubljeni samo stanovitnim do konca. So pa tudi prinesli sadu obilo, da ga bojo imeli vživati celo večnost. Včasi kako pobožbo opraviti, kako dobro delo storiti, nima nič kaj v sebi; pa ne naveličati se vednega boja, — stanovitnemu biti do konca, to je junaško delo.

In takih junakov in junakinj je imela sveta cerkev vse svoje dobe obilo; med njimi mnoge, ki so seme dobrega sadu tudi še v mnogih drugih sercih zasjali; celo takih, kterih zasjano seme dober sad poganja na veke in veke. V nekteri rodovini sveta bogoljubnost naprej živi, ko bogata erbšina dédca ali babice, ki sta že zdavnej prekopana! Sosebno zakladniki (štiftarji) samostanskih družb v svojih duhovnih otrocih, bratih ali sestrih svojega reda na veke še na zemlji živijo, ko se duša njih samih v nebesih veseli! Poglejmo le samo réd (orden) med nami narbolj znan, red namreč svetega Franciška Serafiškega, ki toliko globoko v človeško družino sega. Verh tega, da je ta veliki Svetnik, ki je življenje ljubega Odrešenika v visoki popolnomasti posnemaje ko svetla luč svetil, in si učencev in učenk veliko število pridobil bil, ki od njegovih dnevov po vsih straneh keršanskega sveta, že nad 600 let po samostanih življenje svojega očeta posnemati išejo*): je zasadil svoj orden tudi v sredo sveta, med ljudi vsakega stanu, samskega ko zakonskega, visokega ko niskega, duhovskega ko deželskega, ki išejo v poterplenji prinesti sad za večno življenje. Ta orden je od dobe svojega začetka do današnega dne že toliko sadu ljube djanske pobožnosti prinesel, in še ga prinaša, s tim pa k lepoti svete cerkve veliko pripomore, pa število izvoljenih množi. To so bratje in sestre tretjega reda sv. Franciška, kterega nekoliko popisati je namen pričujočih verstic. Sv. *Francišk*, zavolj svoje goreče ljubezni do Boga *Serafiški* imenovan, je bil leta 1182 v mesticu *Asisi* na Laškem rojen. On je ustanovil ali vpeljal sloveči red *manjših bratov* (frančiškanov) in pa ženski red *Klarisi-*

*) Kar je še katoličanov po Turskem, so jim edini Franciškani duhovni pastirji, — po Egiptu, po sveti deželi: oni so čuvaji Božjega groba v Jeruzalemu!

narc. Oba reda sta še ob njegovem življenju se močno razširila, in čudno hitro je raslo število samostanov, (kloštrov). Živel je sv. Francišk tako sveto, in pridigval, kodar je hodil, tako živo in ojstro od potrebne pokore, da je skoraj vse serca presunil; ljudje v zavesti svojih grehov so se zbali ojstre sodbe božje, veliko jih je bilo, ki so vse prodali in vbogaime zdajali, možje so hotli svoje žene, žene svoje može zapustiti, se čisto od sveta ločiti, se v samostane in pušave podati, ter ojstro pokoro delati. Vse se je okoli sv. Frančiška drenjalo in ga prosilo, da naj jih sprejme v svoja dva sv. reda. Al sv. Francišk je sprevidel, da tega vsem dovoliti ne more in ne sme; kaj bi bilo, ko bi vse v kloštre ali v pušave šlo, koliko zakonov bi bilo razkrušenih, koliko údov poštenim posvetnim stanom, ki so tudi potrebni in od Boga postavljeni, odvzetih! Sv. Francišk jih je tedaj veči del pregovoril, da naj le domá v svojih hišah in pri svojih opravilih ostanejo, da naj sveto in spokorno živé in dolžnosti svojega stana zvesto spolnujejo, in jim je obljubil, da jim bode ob kratkem posebno *vodilo* ali *regelco* dal, po kterej naj bodo živeli, da bodo tudi med svetom lehko dosegli, česar v tihem samostanu išejo.

Kmalo je to svojo obljubo s tem rešil, da je svoj *tretji red* ustanovil, v kterega je vse tiste sprejemal, ki so goreče želeli, se v samostan podati ter v tihi samoti po mniško in spokorno živeti, pa se jim to zavolj znamenitih dolžnost in uzrokov ni dovoliti moglo. Vsem takim je namreč dal posebno *vodilo,* po kterem se ravnáje so zamogli domá v svojih hišah in pri svojih opravilih le vender spokorno in nekako po mniško živeti, in se dobička, ki ga samostansko življenje donaša, v sredi šumečega sveta udeleževati. Močno je s tem ustregel svetoželjnim ljudem obojega spola, in kar jih je nar bolj veselilo in mikalo, bilo je to, da ta ustanova ni bila le kaka pobožna družba ali bratovšina, temuč bila je pravi mniški *red* ali orden za vse tiste, ki so primorani bili, med svetom živeti. Pustil jih je med svetom, al vender jih je po mogočosti zagradil pred svetnoj zapeljivostjo, — imeli so svojo spokorno célico tako rekoč v sredi svetnega hruma in šuma, ali vender bili so pravi soúdje tistih svetih mož in

mladenčev, žen in devic, ki so čisto od sveta ločeni v tihih samostanih popolnoma le Bogu služili.

Vodilo, ki ga je sv. Frančišk za tretji red dal, obsega v poglavitnem sledeče:

1. Kar je Jezus svoje dni mladenču rekel, ki ga je vprašal: kaj imam storiti, da večno življenje dosežem, to tudi sv. Frančišk bratom in sestram tretjega reda veleva: *„Spolnuj zapovedi.“* Zvesto spolnovanje božjih zapoved je tedaj perva regelca in poglavitna zaobljuba vsih udov tretjega reda. Kar je vsem kristianom sploh zapovedano, to morajo te osébe še za posebno sebi dano regelco, za posebno sebi dano živo zapoved šteti in spoznati. Kdor stopi v tretji réd, stopi vse serčno pod bandero Jezusa Kristusa, po čigar izgledu mora tudi njegova jed in pijača biti: spolnovati voljo božjo.

2. Od tretjega réda se ogibaj posvetne nečimernosti, in bodi *v svoji noši ponižen.* Posebnega mniškega oblačila, svetu očitnega za tretji red ni; k večim naj se kako znamnje redovne obleke nosi le na skrivnem (pod poverhno oblekoj). Tedaj nikakor ni v duhu tretjega reda, če sestre, kakor se rado godi, kar černo oblačijo, in se s tem očividno od druzih svetnih ljudi razločevati hočejo. To je ravno zoper III. regelco tega reda, rado v farizejski napuh zapeljuje, zraven pa mnoge osebe, ki se zavolj svojega stana tako nositi ne morejo, ne smejo ali nočejo, od vstopa v tretji red zaderžuje. Volja sv. Frančiška je le ta, da obleka oséb tretjega réda, kar robo, barvo, šiv in šego zadeva, bodi priprosta, sramožljiva in pohlevna, nikakor pa od obleke druzih ljudí očividno razločna. Naj bi si to vsi udje tretjega reda dobro zapomnili in pomislili, da z nasprotnim ravnanjem (da se namreč v noši od druzih ljudi *očividno* razločevati hočejo) zlasti dan današni v prid in povzdigo tretjega reda kar nič ne pripomorejo, marveč mu le škodujejo. Sv. Frančišk je to koj dobro previdel.

3. *Bližnih priložnost v greh* se mora vsakdo tega réda skerbno, rekel bi, plašno *ogibati.* Kakor je bilo omenjeno, kar je vsem kristianom zapovedano, naj vsak brat ali sestra še za posebno sebi dano zapoved spozná; kar je drugim

nevarno, naj sebi še za posebno nevarnost šteje. Toraj naj se skerbno ogiba vsih posvetnih kratkočasov in veselic, vsih pivnic, igrališ in plesiš, in vsega tacega, kar v greh priložnost daje, če je ravno na videz samo na sebi pošteno. Tudi prepir rad v greh zapeljuje še bolj pa pravda. Soúdu ni sicer prepovedano se za svojo pravico pošteno poskusiti, pa regelca mu velí, da naj se raji v miru pospravi, kakor tožbo začenja, da naj raji zavolj Boga zgubo terpí, kakor se v iskreno pravdo podá. Zakaj veliko jih je že v pošteni pravdi mir vesti, veselje do molitve, in ljubezen do bližnega zapravdalo, če je ravno sicer jim pravda po volji stekla. Oj koj lepa in modra regelca je to!

4. Kdor hoče v tretji red sprejet biti, naj poprej svoje *dolgove plača*. Posebno njemu veljajo besede: „ne bodite nikomur nič dolžni, razen ljubezni.“ Tudi naj se poprej s svojim sovražnikom, če kterega ima, spravi. Zakaj če ravno med svetom ostane in živi, se mora vender od sveta ločiti, mora vse vezí, ki ga na svet vežejo, rešiti; da se pa to zgodí, mora že pred svojim vstopom svetu dati, kar svetu gre: mora svoje dolge plačati, sovražnikom odpustiti, razžaljene za odpušenje prositi, se z vsemi lepo pospraviti, itd., da svet nikake pravice več do njega nima. Iz ravno tega namena velí regelca, da mora tudi svojo posledno voljo ali svoj testament že pred sprejetjem v tretji red ali saj v treh mescih po sprejetju narediti.

Tako je sv. Francišk svoje otroke med svetom živeče, le vender tako rekoč od svetá ločil in jih pred svetom zavarval. Zdaj pa je to poglavitno, da njih serce naj bo spokorna celica. Toraj regelca veli,

5. da naj vsakdo tega reda se pogosto *posti*, *zderžuje* in *satajuje*, ker s tem se sekira na korenino zapeljivega počutja vsadí. Ker je pa post in zderžnost le sredstvo ali pomoga, grešno nagnenje krotiti, ne pa cil in konec se takim, ki so boleni ali bolehni, ali da težko delajo in si že s tem svoje počutje krotijo, post in zderžnost polajšuje ali čisto prizanese. Preojstri posti tedaj nikogar od pristopa v ta red plašiti ne morejo.

6. Bratje in sestre naj *bolnike radi obiskujejo* in jim po svoji moči pomagajo, posebno pa naj *bolnim soúdom tretjega reda* radi postrežejo, in ako kdo od teh umerje, naj ga k pogrebu spremijo in za njegovo dušo molijo. Tudi naj sploh duhovske in telesne dela milosti radi opravljajo, posebno svojim domačim.

7. Kar *vsakdanjo molitvo* zadeva, tisti, ki brati znajo, vsak dan molbno opravilo od Matere božje, kakor je v rimskem breviru, pa tudi v mnogo molitevnih bukvah, obmolijo. Kdor pa brati ne zna, tisti v odločenih urah čez dan neko število Očenašev in Češenasimarij in Čast bodi, zvečer k sklepu pa tudi vero in psalm „Usmili se“ (Miserere), če ga iz glave zna, obmoli.

8. Svete zakramente prejemati, regelca le o poglavitnih praznikih zapoveduje: o Božiču, o Veliki noči in o Binkoštih, — da se vsak toliko ložej sam v sveti gorečnosti vadi, ako jih namreč iz svoje volje, pogoje, kakor je velevano, prejme, posebno o mnogih redovnih praznikih med letom, o kterih se vsak ud, ki se skesano spové in vredno k božji mizi pristopi, lehko obilno odpustkov udeleži. Tega reda XIII. regelca tudi govori: „Vsi bratje in sestre, bodsi kterega mesta ali sela, naj vsaki dan, *ako lahko zamorejo,* sveto mašo, slišijo.“ — Kmetški ljudje tega storiti sploh ne zamorejo, sosebno kteri so daleč od cerkve; naj pa vsaj na kratko svojo misel z mislijo mašnika sklenejo, da se bojo daritve svete maše vdeležili.

Tako je tedaj sv. Francišk tretji red vsem svetoželjnim dušam, ktere se v samostan podati ne morejo, v sredi zmedenega sveta v zavetje postavil, jim 10 božjih zapoved za ograjo, post in zatajenje, molitvo in sv. zakramente za orožje dal. Veliko je že v tem redu svetnikov postalo, veliko veliko že pogubljenja rešenih bilo.

Tudi dan današni se zlasti v tistih farah, ki so blizo franciškanskih, kapucinskih al pa minoritiških samostanov, še dosti udov tretjega reda nahaja, ki so, kakor skušnja uči, sploh tihi, ponižni in milosercni ljudje, vsem faranom brum-

nega življenja lep izgled.*) Pri franciškanih in po volji papežev Benedikta XIII. pa Klemena XII. tudi pri kapucinih in konventvalih al minoritih v ta réd zapisujejo, kjer se vse regelce in cela uredba tretjega reda še bolj na tenko in posamezno zve, kakor sem tukaj popisal.

Hvala in posnéma tedaj gre udom tretjega reda, ker v sveti ponižnosti in poterpežljivosti po stopinjah svojega očeta, sv. Franciška za ponižnim Jezusom hodijo; hvala in posnema tudi vsim drugim svetoželjnim dušam, — *ojstra graja in svaritva* pa *tercjalskim hinavkljam*, lani popisanim. Vsakemu svoje!

A. Oliban.

IV.

BOGOLJUBNOST ZDRAVNIKOVA.

Bival je svoje dni v Berlinu, kraljevem mestu Poruskega, učèn in slaven zdravnik, po imenu Ernest Ljudevit *Heim*. Ni bil on le izversten zdravnik, ampak bil je tudi jeden naj verliših možév, zmeren, vedno dobre volje, pa milega in bogoljubnega serca. Ne sebi, temoč drugim je živel, pripravljen uvèk, pomagati kjer koli je bilo treba, po dnevu in po noči, bogatim in revnim ljudém. Zatorej so ga pa tudi ljubili pa poštovali vsi mestnjani, mladi pa stari, otroci pa odrašeni ljudje. Pred vsim je bil dohtar Heim bogaboječ, pobožen in pravi djanski kristjan. Govoril ni veliko o kristjanstvu, pa imel ga je v sercu; kristjanstvo ga je krepčalo in oživljalo, kakor nas oživlja ljubo zdravje, ktero imamo v sebi, pa se ga ne zavémo. Blagoslovil je bil pa tudi Bog očitno tega zdravnika, ter ga obdaroval obilnim bogast-

*) Kakor je iz lanskega tečaja znana Neukusova Liza bila, sestra tretjega reda od mladih nog. Vredn.

vom. Pripoveduje se pak o bogoljubnosti njegovi naslednja lepa povedka.

Bil je Dr. *Heim* v neki dôbi tri noči zaporédoma zbujèn izmed spanja, ker so ga iz postelje klicali k bolnikom; v četerto noč je bil pa takó vtruden in oslabljen, da je svoji družini naročil, da mu je nemogoče zopet ustati to noč, ako bi ga kdo poklicati došel; tedaj naj odpravijo vsakega, kdor koli pride po njega.

O polnoči pa doide nek reven oča, ki je sila tugoval, da mu je otročiček njegov bil nagloma zbolel, in da umira; prosi prosi, da naj ga gre gospod dohtar obiskat. Mu odrekó. Pa čez eno uro došel je spet, ter prosi za božjo voljo. Heim je že spal; prebudivši se je nekoliko časa premišljeval, kaj da bi storil; njegova skerbna žena mu prigovarja, da naj ostane v postelji; saj je več zdravnikov v mestu, tedaj naj gre prositelj po drugega. Heim jo vboga, ter ostane v postelji. Zdaj pa ne more zaspati več; pričenja se v njemu znotrajna borba, stranoma dolžnosti samega sebe ohraniti za ženo in otroke, stranoma dolžnosti poklica svojega do pomoči potrebnih ljudí; proiztok premišljevanja njegovega je bil poslednjič: da v *tem* primerljeju dolžnost *samega sebe* ohraniti je najbližja in najbolj prevagajoč, in vest njegova se v tem vmirí. Vendar za vsim tem Heim ne more mirovati, pa vnaglo zbudí v njem se misel: Lej, milostivi Bog je tebi v živlenji toliko dobrega naklonil, toliko tebi ljubezni dokazal, bi li ne mogel tudi ti enkrat Njemu za ljubo kaj storiti? — In ta misel je premagala. Iz gole ljubavi do Bogá, in da bi Njemu za ljubo kaj storil, vstane Heim, premaga vtrudnost in bolehnost, se obleče hitro, pa gre — bolnega otroka obiskat.

J. Šubic.

V.

ŽENA — DA JE KAJ!

(Resnična prigodba.)

Ženam naj potrebniše in naj ojstrejše orožje je trojno: pervo, poterplenje, drugo — poterplenje, tretje — — poterplenje.

V Zagorji imajo ženitnino, ženitnino verlo in bogato, kakoršne že davno ni bilo. Zagorčani in Zagorčanke, kteri le količkaj vtegnejo od ognjiša ali od postelje bolnega otroka, ali sami bolni niso, vrejo vunkaj na ulice gledat dolgo rajdo bogato napravljenih svatov, ki v cerkvo pojdejo, gledat nevesto okinčano, naj več pa gledat srečnega ženina, kojega ime se danes v vsih ustih oglaša. — Zdaj se versta svatov sproži, ki skoraj od nevestinega doma do cerkvenega praga sega, vse mlado in staro jih obsuje, po vsih ulicah ni viditi, kakor glava pri glavi. — Glej no zaročena, ženina in nevesto! Dete, to je pač ženin, da se reče! čverst korenjak, in raven kakor sveča, bistrih oči, čela prebrisanega, zdravih, cvetečih lic, dobroserčnost in radost sijete iz njegovega jasnega obraza. Obleka njegova je berhka in izverstna, kakoršne si Zagorčanov nihče omisliti ne more, in se mu prilega, kakor bi mu bila vlita, prav čedno vda se mu nježen šopek dišečih cvetlic za klobukom. Nihče ne dvomi, nar manj pa Pongrac sam — tako je ženinu ime — da je on srečen, srečen, da še v sanjah nikol tako srečen ni bil. Za njim gre njegova, ako mogoče, še bolj srečna nevesta, blaga Minka, kteri se bodo danes nje serčne želje izpolnile, ktera vsa utoplena v serčni radosti z ženinom svojim k poroki gre. Prav krasno je napravljena. Na glavi, iz modre sramožljivosti nekoliko pripogneni, nosi pošteno zelen venec; in dasiravno bi vsim povedala rada, kako srečna da je, si vender svojih oči povzdigniti ne upa. Za njoj gre bogat grajšak in nja zakonšnica, nevestini že priletni stariši, kterim same radosti serce igra, viditi, kako istinito se vse Zagorje sreče njihnega edinega otroka veseli. Potem pride še nekoliko

drugih gostov iz rodbine ali žlahte grajšakove in pa mladenčev, verstnikov Pongracevih, ki jih je on, kojemu so stariši že davno pomerli, na ženitnino povabil. — Pa prav za prav je le Pongrac, kterega danes vse gleda. „Pongrac jo je pač izpeljal;“ drugi drugemu šepta. „Bog sam vé, kako jo je vsnoval, da se je Minki prikupil;“ zopet neki pravi. „Pongrac je pač zdaj mož!“ se od tretje strani glasi. „Naj reče kdo, kar rad,“ se kovač oglasi, „Pongrac je pač le kavelj, da je kaj, in Minka ni imela berlavih oči, da je ravno njega izvolila. Goršega dečaka ga ni v celi okolici. Dnarstva ima grajšak pa tako dovolj, kaj pa je potem treba več!“ Tako je mnogi kaj pametnega izustil, premnogi pa tudi kaj neumnega pokvasil, dokler se niso svatje v cerkvo po praznično okinčano sošli. Vse kar le more, vre za njimi v cerkvo.

Sveto opravilo je minulo. Pongrac in Minka sta po postavi božji in cerkveni poročena mož in žena in zakramentalna vez svetega zakona njune serca nerazkrušljivo oklepa. Pongrac je od svetega opravila ves prepaden; pa tudi neveste se je neka sveta groza, kakor še nikoli poprej, polotila. Dosihmal je Pongracu bila dobra le kakor samica, zdaj pa ga je od Boga prejela kakor sveto zastavo, koji gre spoštovanje in čast. Ta doba se je vtisnila za vselej v njen spomin, in kratke, pa ginljive in primerne besede, ki so jih gospod fajmošter o poroki govorili, so ji zlo v serce segle. Pa tudi lehko, kajti zavezo zakonsko sklépati in pa vole kupovati ni vse eno; pač bi se opekel, kdor bi kaj takega mislil. Tudi Pongrac je tenko poslušal in nikakor ni dvomil, da je vse to res, oh res, da je dostikrat groza! zakaj *„kratka in lehka je v zarokah smota, dolga in velika pa v zakoni srota.“*

In ko se svatje pred cerkvenim pragom zopet zverstujejo, — kako jima srečo na srečo vošijo, kako se od vsih strani „živijo“ glasi! In še le fantalini, koliko imajo ongaviti, pa tudi ne zastonj; zakaj ženinova mošna se kar izprazniti ne dá. V Zagorji je že šega taka. Ako komu posebna sreča potegne, se vse serca radujejo. Tudi mladi dečaki obsujejo ženina, in mu srečo vošijo, svojemu staremu

pajdašu, zavid njim je neznana reč. Pongrac in Minka sta poročena in vse, tudi naj nedolžniši pikanje zdaj neha. Na nevestinem domu je prav izverstna gostija pripravljena in skoraj pol vasi so povabili ali pa jim na dom kaj želčnega poslali. Še pozno v noč so fantje ženinu v slovo zdravice prepevali, in „živijo“ vpili. Da je Pongrac zdaj mož, mož srečen da nič bolj, to in le samo to se sploh govori.

Pongrac, ubožen Pongrac je tedaj zares bogato Minko v zakon vzel, kar ti je, ljubi bravec, že znano, in ženitnina, kteri sta se grajšaka, kakor dolgo se je dalo, ustavljala, potem pa vender le v njo privolila, bila je bogata in krasna, da nič bolj. Minka, edini otrok svojih starišev, je za Pongraca vsa gorela, pa tudi Pongrac je v ogenj, ki ga je vsega prevzel, kar mu je bilo moč, pihal, in na zadnje tudi stariši svojemu otroku „*srečnemu*“ biti ne branijo več, ter privolijo, dasiravno zdihovaje. Verh tega je bil Pongrac pa tudi olikanega zaderžanja, in to je nadomestvalo, česar mu je po drugem kraju pičlo hodilo. Na ženitnini bila je sreča obdveh doveršena in zapečatena; skerbi za del vsakdajnega kruha nimata nobenih, kakor v vigredi pisan travnik se njima njuna prihodnost prijazno naproti smeji. Pravijo, da, kjer kruha ne pomanjkuje, tudi ljubezen ne ugasuje. Gotovo bode pri Pongracu in Minki tako. Bodemo vidili. Če se je enemu dobro spreverglo, se je Pongracu, ki je zdaj popolnoma mož. Poprej je svojo mošnico zlo ožulil, ako si je na leto le eno suknjo omislil; zdaj si jih lehko dvanajst, in pa kakih! omisli, in nja mošna bo še vselej lepo rejena. Poprej je moral rajtati in duhtati, kako bi shajal pri svojem zaslužku, ki na leto ni nad 30 tolarjev znesil; zdaj mu draga, dobra ženka vse žepe nabaše, kar le v nje gre, in to je še le njeno veselje, zakaj on ni le njenega serca, ampak tudi njenega premoženja gospodar! Prihodnost njemu ne dela clo nobenih skerbi. Naj veča hiša, naj lepše stanje, naj boljši njive, travniki, gojzd, ob kratkem, kar je v Zagorji naj lepšega, temu je on gospodar, hlapcov in dekel ima, da sam ne vé koliko, med naj bogatejšimi Zagorćani je on pervi, zares mož, za kterega ga vse od kraja ima; in to je še naj več vredno, da kar je, to je on po vsem poštenju. In da on

Minko priserčno rad ima, da je rajše imeti ne more, tega ne dvomi ne on, ne nihče drugi, kdor koli ga pozna. Ni je slišati besedice le količkaj žaljive iz njunih ust, marveč vse, kar koli govorita, vse je prijazno, vse je ljubeznivo; obadva imata le eno serce. In še le, kadar kterega kaj poboleva, koliko popraševanja, koliko pomilovanja, koliko nježnega sočutja!

Taka bila je zakona zares lepo pisana vigred, se pa tudi lehko verjeme, zakaj skušnja uči, da so tudi zreli porednuhi in rogovileži perve kvatre v zakonu, kakor jagneta, pohlevni. Pa zakonšnice tudi niso izvzete; mnoga je perve tedne po poroki ljubezniv angelček, alj žalibog! da se ta angelček tako hitro in tako rad — v živega rogača spremeni. Iz pisanega metulja postane vgadna gosenca — in angelček, ki si je za ta čas podobo angelsko le izposodil, se izkožuha ter pokaže svoje „lintverske“ peruta, zobe in tace, in pohlevne jagneta se spremenijo večkrat v dereče volkove ali zmaje, ki svoje lastne gnjezda razgrizejo in raztergajo. Navadno sicer dalj, ko štir ino dvajset ur terpi, predeu se ta spremenitva izgotovi, pa izgotovi se pogoje in poprej, kakor bi marsikdo verjel. Gadovo seme, ki je človeku globoko v serce vsajeno, se v zakonu rado izcimi; blagor mu, ki ga zarano zaduši!

In naj bi si temu ne bilo ravno tako hudo, se vender le še nekaj drugega ne sme prezreti. Kar je preveč, se rado pristudi in ni zdravo. Opazni ljudje so namreč tudi večkrat vidili, da mlada zakonska preprijazno, prenježno, preotroško drugi drugega imata, ter odkimovali, rekaje, da to ni ravno istinito znamnje prave, poštene ljubezni zakonske. In njim, ki so jih zadel takih dvomov zasmehovali, so djali, naj le poterpijo, ker se bo vidilo, kdo ima prav. In vidilo se je, in sicer pri Pongracu naj poprej. Pazi zdaj, bravec, tukaj se začne jedro moje povesti. Ni dolgo terpelo, da je namreč Pongracu jelo pri domu nekako dolgočasno prihajati, in on je začel sam hoditi vunkaj na svoje poslovanje, kterega se je spervič jako berzno poprijel. Poslednič si je mislil, da ven in ven poslovati mu ni sila, in dasiravno svoji ženi ni vedno za petami, tudi nič ne škoduje. Po navadi se to

človeku rado pristudi, česar se v začetki preveč poloti, in bodi si, karkol rado. In delo bo tako tudi storjeno, dasiravno vselej sam zanj ne primem, ali poleg nisim, je sam pri sebi djal, in če ravno mene ni, je pa ona doma, da pogleda, in ona tudi nima slame v glavi; čemu pa kaj gleštam? ali imam denar samo za to, da z njim žvenketam in da mi žepe terga? pa bi še tudi ne bilo lepo za me, ako bi zmiraj pri domu čepel in si ničesar ne privošil; in moja Minka, dobra dušica, mi kar nič ne spregovarja, marveč njo samo veseli, ako se razveselujem. Verh tega pa še kmalo potem, ravno kakor da bi moralo tako biti, tasta obadva odmerjeta, nadepolna, da otrokoma nič njune sreče spodneslo ne bo, ter jima tudi svoj blagoslov zapustita za dušo kakor za telo. Minka je svoje ljube stariše, dasiravno težko, vender nekoliko ložej pogrešala, ker si je bila ljubezni svojega moža še popolnoma svesta, od ktere se je nadjala, da zvenela nikdar ne bo. „Zdaj gospodar, sam gospodar pri hiši“, s takimi in enakimi mislimi se skušnjavec ob Pongraca čoha, in on se mu da zmotiti, in sicer toliko hitreje, ker se mu ni bilo več bati, da bi kje od tastov kake graje slišati moral. Po tem takem je on včasih z motikoj, sekiroj ali lopatoj črez ramo (zakaj take reči se kmetu priležejo kakor vojaku sabla) namest na polje pa v kerčmo šel, in tamkaj eno ali pol ure s sosedom ali kakim vinskim bratcom zamarnval. Taki so že pravi, in ako še niso, bodo skoraj zreli tiči, kteri po delavnikih namesti na poljsko delo, ali pa s polja domu nazaj iti, pa se po kerčmah obotavljajo. Nekaj mora pri takih že biti, kar že rado; iz poštenega namena nikakor ne zahajajo v kerčmo. Ali se že bojijo, da bi se pri delu putili, ali pa se tam putijo, kjer bi jih zebsti imelo, tako da bi mraza dergetali. Lastna žena in gospodinja naj bi svojemu možu in gospodarju put s čela obrisala, ne pa oštiruh, ki tega nikolj zastonj ne stori. Možu naj žena žejo gasi, ne pa kerčmarica, kteri se to ravno tako priležе, kakor hudiču žegnana voda in križ. Pongrac je pač pohajkval po kerčmah in se kratkočasval, dasiravno mu ni bila nobena sila, in spervega le po dnevi semtertje, po tem pa tudi ob večerih, in če dalej pogoje, ravno kakor da bi ga bil hudoba sam v kerčmo va-

bil. Zakaj neki tako? Glej, zato le: Pongrac bil je oštiruhu pivec prijeten da nič bolj, zato je bila pa tudi oštiruha, nja žene in otrok Pongracu nasproti gola prijaznost. Vražja dobičkarija stori nar hujše zarobljence, kakoršni so navadno neobtesani kerčmarji, naj sladkeje perlizune. Tega si je tudi Pongrac poskusil; kakor hitro se je v kerčmo prikazal, in ako ravno bi bila voda gorela, nihče bi ne bil šel gasit, marveč vse je le v njega zijalo, njega poslušalo, njega poprašèvalo, kako se počuti, kaj poželi ali veli? le njemu je vse streglo, kakor edinemu gostu ali knezu. Kar koli je on govoril, le to je bilo modro, kar je on hvalil, so hvalili drugi, kar je on grajal, so grajali drugi, in da bi si tudi ne bil prav imel, mu je kerčmar vender le prav dal, ker je Pongraca neizrečeno obrajtal; kaj pravim? Pongraca? — kaj še! — njegov denar. Pa tudi drugi pivci so bili Pongracu jako priljudni, in ko so bili nar bolj židane volje, so se mu nar bolj uklanjali. Clo naj srovši kmetje so ga prijazno obstopali in gladili in poviševali, da se mu je skoraj po glavi verteti jelo.

Naj bi Pongrac ne bil terčen, kar pa menda vender ni bil, zakaj po tem takem bi ga Minka ne bila vzela, zdaj bi bil moral spoznati, da prigovor: „*Nočeš prit'na boben, gospodar, — se kerčmarja prilizuna var'*,“ posebno njega zadeva; pa, kar mu je bilo poprej dobro znano, bilo je zdaj skrito pred njegovimi očmi. Njemu se je pač godilo, kakor se godi mnogo ljudem, ki so, dokler jih vbožtvo stiska, jako bistroumni, kakor hitro pa svoj poprejšen stan za količkaj premenijo, menijo, da se s stanom vred spremenuje tudi njih razumnost, in da kakor jim na herbti jopič vedno na dalje raste, tako da izraste iz njega na zadnje gosposka suknja, jim raste tudi pamet v glavi, toda navadno le nazaj. Več da v žepi žvenka imajo, več tudi pri govorjenju glas povzdigujejo, na nemško, laško ali madžarsko zavijajo in modrujejo tako, da bi mislil, Salomon naj se skrije pred njihovo modrostjo, glave pa tako strašansko navzdigajo, da se jim od same višave pred očmi omotno dela, in se jim po nižavah vse drugače dozdeva kakor navadnim ljudem. Kar je poprej pametnega bilo, je zdaj bedasto, in kar bilo je poprej neumne-

ga, je zdaj modro, kar ves svet obrajta, pri njih nič več ne velja, in kar drugim ljudem škoduje, to njim clo nič ne dene, kajti razumni so da je grôza! — Da, ljubi bravec, razumnost, ki jo človeku denar v glavo vtepe, je razumnost, da fej te bodi! naj se ravno ves svet pred njo uklanja noter do tal. Prevzetija je vender le vražja copernica, ktera ne zacopra ravno drugim ljudem, marveč svojega lastnega moža tako zblodi, da si misli, da ravno takrat jako modro ongavi, kadar naj veči norčije uganja. Tudi Pongracu se je s časama taka godila, dasiravno bi si tega nikoli ne bil vrajtal. Človek namreč nikoli zavestno in premišljeno v kremplje hudičeve ne naleti, ampak le zato, ker lasa, za kterega ga hudič zgrabi, hitro ne umakne. Da je Pongrac kerčmarju in vsim njegovim toliko veljal, to mu je pač neizrečeno dobro djalo, zdaj so se mu, siroteju! oči odperle, zdaj je še le spoznal, da je mož, — mož, da je kaj. To je bil las, kterega je hudič hitro hitro poprijel, debelo verv iz njega spletel in z njo Pongraca za seboj potegnil.

Jeli so se pa Pongracu lica kerčmarjevih in gostov prijazniše nasmehljavale, kakor lica njegove dobre ženke, njegove preljubeznive Minke? Jeli so mu njegovi novi prijateli blagejše serce ponuditi imeli, kakor bilo je serce Minkino? Ali pa je le Pongrac bil zrel potepuh in imel v persih serce iz terdega kamna? Temu ni bilo ravno tako, temuč Pongrac bil je človek, kakor jih je veliko, ki se sami sebi na cente sveti dozdevajo, ker ravno ničesar porednega ne včinijo, in dokler poredni biti priložnosti nimajo. Svoje žene prijazen obraz pa, si je mislil, že tako dolgo ima, in ga ima, kadar mu je le ljubo, in se ga je tudi že prinavadil dovolj, da mu ni nič želčnega več, v kerčmi pa se mu čisto novega veselja obilno ponuja. Verh tega se še pa tudi vpričo svoje žene s svojim premoženjem bahati ne more, kakor po drugod. In kjer se prevzetija enkrat zbudi in paše dovolj najde, tje človeka po sili vleče. Kaj pa je Minka, viditi svojega moža tako počenjati, rekla? Je li njemu vkljub glavo povešala, omolklovala, kadar bi mu imela kaj odgovarjati, porežavala, ali clo klela? Kratko nikar. V začetki ni kar nič k temu djala, ker se ji je nemogoče zdelo, da bi

Pongrac njo manj ljubil, kakor ona njega, in je po tem takem mislila, da Pongrac že dobro ve, kar in kolikor je prav, ni hodila v skrinjo za dnarmi gledat, in mu še tudi takrat ni branila, ko je že zvečer, namesti doma oddihati se, pa navadno v kerčmi posedal. In kadar koli je domú prišel, ga je vselej prijazno in ljubeznivo sprejela, in tudi ene žal besede ni bilo slišati iz njenih ust. Se ve da, ko se je Pongrac že dan na dan v kerčmi mudil, in ko mu brez njegovih tovaršev že skoraj ni bilo živeti, je Minka morala spoznati, da Pongracu serce za njo toliko bolj umira, kolikor bolj se za druge oživlja, in neizrečena žalost se je je polotila, ki ji je kakor červ serce razjedala, in dasiravno živi duši ni povedala, kaj v njenem serci tako hudo gloda, svojemu možu vender le ni mogla prikrivati, in mnogo mnogokrat se ji je v serce stožilo in jo prav živo zabolelo, da je milo zdihovaje rekala: „kam nek to popeljá, kaj še iz tega bo?“ To ga je včasih splašilo pa ne popravilo, in če ga je kterikrat z ljubeznivo prijaznostjo za kake napake del poprosila ali posvarila, ji je poboljšanje obetal, pa njegovo predvzetje je šlo večidel po vodi. *Huda navada ima neko oslabivno moč v sebi; kdor se ji spervega serčno ne ustavlja, poznej oslabi in kakor sužnik njeni oblasti zapade.*

Nekaj časa je med tem preteklo. Neki večer Pongraca nenavadno dolgo ni bilo domu. Že je doma vse mirno pospavalo razun gospodinje, ktera je še v svoji sobici klečé molila. Pozno v noč pride, pa kakšen!? Nak! takšnega Minka, vboga reva, še nikoli ni vidla; takšnega bi se pa tudi pošten gospodar vpričo svojih nikdar pokazati ne smel. Kakor čep pijan, ves razmeršen in razkačen od igre, kjer so mu precej kervi spustili, nerodno oblečen in ves povaljan v hišo prirogovili. Ko svojo ženo ugleda, bi se bil rad zavedel in še po konci stal, pa vsi njegovi udje so mu odpovedali, s svojimi v vinu in žganjici utopljenimi očmi je tolsto gledal, z rokami je okoli sebe lovil, česar bi se prijel, njegov zatekel jezik se je opotekal in nekaj nerazumljivega blebetal, in le z velikoj težavoj ga je Minka opravljenega, kakoršen je bil, v posteljo spravila. Vso noč je sedé prebudela, kajti namest dremote so le solze silile v njene oči.

In ko se je drugo jutro predramil, debelo okoli sebe gledal in si glavo lomil, spominjevaje se, kaj in kako se je bilo pretekli večer v kerčmi ongavilo, je bila zopet dobra Minka, ki je vsa solzna poleg postelje klečala in ga preljubeznivo in za božjo voljo prosila, da naj se spomni svojih dolžnost, naj se zogible nesrečnih pajdašev, ki tudi njegovo srečo umorili bodo. In kolikor le ljubeznivo serce premore, ga je ljubeznivo nagovarjala, le za njega vsa skerbna in vneta, od britkosti pa, ki je njeno serce stiskala, še besedice zinila ni, k'večemu da je v misel vzela, kako priserčno da ga ljubi. Pongrac pa, sicer skesane glave in skesanega želodca, ne pa skesanega serca, je stermo pred se gledal, in svoji blagi ženki ni besedice privošil, ne vem, ali ga je bilo sram ali pa je le kljuboval. In tudi, ko je že vstal, in je bila Minka, kakor bi se ničesar ne bilo zgodilo, vpričo družine proti njemu vsa prijazna, mu prav dobrega zajterka (kosilca) pripravila in mu ga sama prinesla, je še bil ves režeč. Bilo je videti, da Pongraca ravno to naj bolj draži, da je Minkina prijaznost in ljubezen proti njemu, razberzdancu, tako neutrudna, tako nepremagliva; skoraj bi mu bilo bolje djalo, ako bi ga bila prav zasegati jela. V eno mer je pred se godil, ni rekel: *da*, pa tudi: *da ne*, ako ga je česa pobarala; le merdec je povesil ter se k zajterku vsedel; prekrižal se je pa tako, da bi še šolar, ako bi se bolje ne, zaslužil, da bi se mu ušesa nategnile. Da, on bi bil rad imel, da bi se bila Minka z njim vred vgreznila v jamo malopridnosti, da bi se začela kujati, togotiti, da bi ali clo ne bila spregovorila, ali pa ga prav po pasje grajala, po tem takem bi se tudi on zakaj kujati in togotiti imel, zakaj kljuboval, kujal bi se bil rad, kakor znajo zanikarniki, ki jih je hudoba obsedel, da z nesramno prederznostjo svojo malopridnost zakrivajo. Minka pa je bila, kakor dosihmal, še zmeraj dobra in ljubezniva, dasiravno tiha in nekako resna; dasi jo je tudi serce strašansko bolelo, družini pa od vsiga tega še clo betvica ni razodela; kajti je sama pri sebi djala: Pongrac, dasi je ravno globoko zabredel, je vender le moj mož, vpričo Boga meni zaročen, moje svetiše, dasi je tudi oskrunjeno. In ljubila ga je še tudi iz serca in goreče, kakor le

keršanska zankonšnica ljubiti zamore, čeravno on take ljubezni zaslužil ni.

Ne vem, ali se je Pongrac ta den za del Minkinih premilih prošinj, ali za kaj, kerčme zderžal; pa to je gotovo, da je to o kratkem obilno nadomestil, kar si je bil en den pritergal; kajti ni terpelo dolgo, da je on huje rogoviliti začel, kakor dosihmal; cele noči je v družbi enako zrelih poličarjev prepil in prebledil, ter je prizorel prav izversten potepin, tako, da je že skor med vsimi Zagorskimi potepini zvonec nosil. Bilo je sicer v Zagorji precej kmetávsov, ki sò bili pri bokalu jaki korenjaki, ki so kvarte od zadaj skor tako dobro poznali kot od spredej, pa Zaplotnika vender le nobeden ni prekosil; z njim se je Pongrac pobratil, k njemu je v šolo hodil in se že prav dobro izšolal. In kakor po leti okoli merhovine cel roj sitnih muh šumi, tako se je tudi za tema dvema cela tropa priliznenih prežačev vlekla, ki bi bili s seboj tudi hišo pometati ali cevlje brisati dali, da so le poleg nju zastonj pili in žerli. Ti so ubogo Pongracevo mošno molzli tako, da je čisto vela prihajala; Pongrac je pa tudi po šegi bahačastih kmetov prav za prav denar okoli sebe sipal, in delal, kakor bi mu škratje denarje nosili. Se je že tudi prigodilo, da je včasih, kadar so ga očitno ociganiti hotli, zaerdegatil ter sem ter tje kteremu kako gorko za uho zasadil, pa so ga poznali, kako zlo se mu priliznjena pohvala prileže in ga potolaži, in so ga hitro zopet udobrili. Da je njegovo pohištvo, ker se je on v ptuje bolj vtikal, kakor pa v svoje lastno, nastopilo rakovo pot, bo vsak lehko verjel. Polje bilo je le na pol obdelano, žito je plevel zarašal, družina brez vižarja, brez straha, je lenobo pasla in gospodarja goljfavala, kjerkoli ga je mogla; in naj bi se Minka ne bila noč in den trudila in ubijala, vse bi bilo konec vzelo; zakaj Pongracu drugega ni bilo mar, kakor le več denarjev dobiti, bodi si od kodar in kakor rado, za bokal in za nesrečno kvarto. Že ni bilo nič posebnega, da je cel ljubi den in na verh še vso noč z drugimi kvartopirci v kerčmi zasedel in še le ob svitu ves razmeršen, truden, bolehav, ves topoglav se k domu priklatil in potem črez poldne ležal in smerčal. Ko se je potem prebudil in za

družinoj pogledat šel, je bil kakor otrok, ki se premalo naspi, ves režeč, nevšečen in sirov in je za vsake betvice del razsajal in zmerjal, žene se je pa nalašč zogibal in se hitro zopet za kakoj gošoj potegnil proti bližnej kerčmi, kjer si je oddahnil od prevelikega truda. Družina se je pa potem sama za žarke besede, ki jih je poslušati morala, pri deli ali pa na gospodarjevem premoženji odškodovala. Tako namreč znajo nezvesti posli, da si krivico, ki jim jo gospodar ali gospodinja delata, z delom ali pa nju blagom sami plačujejo. Terdi in krivični gospodarji imajo po navadi tudi nezvesto družino. Slabotna Minka pa toliki razleki sama tudi ni bila kos, in vsemu temu dostojno v okom priti, bilo je več ko ženske moči, ženske izurjenosti potreba.

In Pongrac pa je že bil, kakor bi mu bilo zavdano. Za vse drugo na sveti je čisto oterpnel, postal gluh in neobčutljiv, clo vporen in prederzen za vsako še tako prijazno opominvanje, za vsak še tako dober svèt. Toliko terdneje in zvesteje se je pa svojih verlih pajdašev oklepal, ki so se že očitno bahali, da ne jenjajo poprej, preden njega in njegovega pohištva po gerli ne poženejo; v njihovi drušini biti so bile njegove edine želje, z njimi rogoviliti in svojim hudim strastim vsega dovoljevati, njegovo rajsko veselje. Kakor sukavnik (vertinc) na vodi vsako stvar, ki do njega priplava, v svojo kolo sprejme ter jo verti in suče, in če dalej hitreji suče, dokler je do srede ne prisuče in ne požre, enako so delale z ubogim Pongracom tudi njegove strasti. Na plečih gospodarjevih sloni sreča in blagostanje cele hiše; se pa gospodar enkrat slabi navadi uda, ga huda strast v svoje vreteno dobi, gorje potem njemu, gorje njegovi hiši, zakaj tako dolgo ga suče, dokler mu dušnih kakor telesnih možganov ne zmeša, ga na duši popolnoma ne oslepi, ne omami njegovih dušnih in telesnih moči; kakor hitro pa gospodarja omotca posili, da pade in svoje gospodarske skerbi na kljuko obesi, je ravno kakor bi hiši vse štiri ogle spodnesil, vse se razruši, začne razpadati in v kratkem je razvalina velika. Gospodinja, tudi naj boljša, sicer tri voglje hiše podpéra, kakor pravijo, razvalino ustavlja, alj popol-

noma ustaviti je ni vstani. Tako je tedaj Pongracevo pohištvo če dalje bolj hiralo in razpadalo, slava njegove hiše ugasovala, gradiču, poprej krasnemu, da skoraj v deželi krasnejega ni bilo, se je na vsakem voglu, posebno pa na strehi poznalo, da gospodarja zapravljenca ima, in že se je posestvo dolgov nalezovalo; Pongrac pa vsega tega ničesar ni vidil, ali ni viditi hotel, ničesar ni verjel, kakor kar so mu pravili njegovi prekanjeni pajdaši, ki so ven in ven okoli njega šumeli in rojili kakor seršeni okoli mehkih hrušk, mu s priliznjeno pohvalo oči in ušesa tako rekoč zamazali, da je slep in gluh svojemu pogubljenju nasproti tékel. *Oj prevzetija, prevzetija! ti strupna kača! ki ravno njega, ki te v svojih nedrijah nosi, in naj bolj gladi, za smert pikneš!*

Kaj je pa dobra Minka k vsemu temu djala? Pač je njena poterpežljivost že morala biti pri kraju, pač se je pohlevno molčati že naveličala. Obljubim da je nad Pongracom ragljala, kakor bi točo razsipal in ga skoz duri izpsovala in jih za njem zaloputnila, kajti je le njeno vse, in on je k hiši le priberačil; ali pa je vsaj v svoji pravični nejevolji neprestano toževala družini, žlahti in po soseski okoli, kolikošna reva da je, in da ji poleg takega gerduna in požiruha ni več živeti; in če tudi tega ne, je svojemu možu gotovo posamič ušesa prav naklepetavala in mu doma pridige narejala, kakoršnih je bil potreben, ker je v cerkvi med pridigoj večidel dremal? — Kratko nikar, ljubi bravec, za vse to in tako, na kar se, žalibog! toliko žen, kadar bi si svoje može rade pod noge spravile, na cente zastopi, za vse to in tako je bilo Minkino serce predobro, preblago. Ona je sicer Pongraca spervega, kadar se ji je dozdevalo, da je čas za to, ali da je skesanega serca, ljubeznivo in prijazno k dobremu nagovarjala in zopet nagovarjala; potem pa, ko je vidila, da to nič ne zda, tiho djala in svojo reč Bogu izročila. Naj si ravno so jo britkosti od vsih strani stiskale, naj si ravno je nesreča hrula nad njo, njena prijazna, spoštovavna, istinito keršanska ljubezen za Pongraca bila je nepremagliva. V cerkvi je dostikrat, dasi tudi ni bila služba božja, zavetja iskala, mnogo, mnogokrat je v svojem samotnem stolu kleče na molitevne bukvice pred seboj na-

slanjala in poskrivala svoj ves solzen obraz, gorke solze točila, pa še gorečej molila, molila za svojega ubogega moža, ki je bil molitve toliko potreben, sam pa molitvo že tako malo obrajtal; in vselej se je zopet veselega obraza, pokojnega in udanega serca na dom povernila. Pogosto je sicer poklekala pred spovednico svojega že priletnega gospoda fajmoštra, iskaje dobrega sveta in tolažb, ki jih sveta vera za stiskane in žalostne ima, nikoli pa je ni nihče po soseski slišal ihtiti se in toževati. Pogosto je pozno v noč, ko so vsi domači že pospavali, še sedela pri zibeli svojega dojenca in pričakovala svojega moža, serce bi se ji bilo same žalosti razpočilo, pa molitev in solze so bile njene tovaršice in tolažnice. Nikdar bi ne bila sterpela, da bi bil poslov kdo gospodarja pozno k domu pridšega pričakoval in mu odpirat šel, ampak vselej je ona sama to storila, da bi le slabosti in napake svojega moža družini, kolikor le mogoče, prikrivala. Kadar pa je prišel ves čmern, razvihran, klavern, ali pa se ves noroglav in židane volje domu priopotekal, je je bila gola pohlevšina in prijaznost. Za nič bi ga ne bila zasegala, ali z nepotrebnim besedvanjem ga še terdovratnejega delala, ali mu ukljubno kratila ljubezen zakonsko, da bi kje njegovo ohlajeno serce popolnoma ne uterpnelo. Njej je bilo jasno pred očmi, kako nesrečen da je njeni mož, kako nesrečna je ona sama; pa Pongrac je enkrat njen mož bil in je še, in ona svojega moža spoštuje bodi si še tako nesrečen. *Da, Minka je prava, keršanska zakonšnica, ki se je gnade, ki jo zakrament sv. zakona deli, udeležila, pa je tudi ne zapravila.*

Pongrac, kterega so nja slabe navade že v trojno železno srajco oblekle, in kateri je ves nezaveden taval za svojimi malopridnimi tovarši, kakor mesenčast, kadar je mesec o polnem, je sicer še včasih, kadar je svojo blago ženko ugledal, sam pri sebi djal: Taka vender nič ne velja, moram se poboljšati; tudi se mu je dozdevalo, da on Minko še vselej ljubi, kakor jo je spervega ljubil, in kadar mu je včasih serce radosti in milobe zakipelo, se ji je še prav ljubeznivega delal. In če se mu je Minka na to nadepolna prijazno nasmehljala, si je mislil, da je zdaj že vse poravna-

no. Alj žalibog! že pri pervi priložnosti, kadar se je reklo: pokaži le, Pongrac! „kakošin, kavelj da si!“ je šlo vse, Pongračevi terdni sklepi in pa Minkino veselo upanje, po vodi; prilizunov nečimerna pohvala ali pa graja mu je več veljala, kakor pohvala ali graja njegove vesti. Prilizunov prazna hvala je nja serce tako prevzela, da se mu je oholost kakor dim v možgane kadila in mu jih zmotila, nja vest pa zadušila. Zatoraj za njega ni bilo prijetnišega kraja, kakor je kerčma, le tam se je prav gmetno počutil, in občutil, da je kaj! — Blizo svoje žene biti pa mu je bilo skoraj tako kakor hudiču poleg križa; zakaj, kakor se černa saja poleg božičnega snega še černiši vidi, tako je bila tudi nja gerda malopridnost še gerša poleg Minkine velikodušnosti; njena nepremagljiva poterpežlivost, njena neusahljiva ljubezen, živa podoba božje ljubezni, ki se prizanašati ne naveliča, vse to mu je glasno rekalo: Zanikarnik! si li take žene vreden? *Začne se pa človek enkrat ljubezni zogibati, od sebe odrivati njeno nježno roko, ki ga rahlo k dobremu nagiba, se plašno pred njoj skrivati, takrat tudi že za pogublenje zori.* Tukaj je meja, pri kteri on, ki je dosihmal bil nesrečnik, hudobnež postane, in namesti pomilovanja mu odsihmal gre pravična jeza. Oštiruhi so Pongraca sicer še vedno gladili, segetali in na rokah nosili, mu voljo v vsem izpolnovali; razberzdana druhal ga je zvala pravega „kaveljna,“ kterega denar ne naredi štimanoglavca, marveč mu le življenje poslajša; take in enake prilizovavne hvale ni bilo konca ne kraja; pa kar bilo je jakših ljudi, so se ga zogibali bolj ko so mogli, in komur je bilo za poštenje le še količkaj mar, se je, zaničvaje ga, od njega odvračal. Pa Pongrac je vse, ki so bili boljši ko on, uboge capine imenoval in mislil, da črez njega ga ni, tudi izmed njegovih verlih pajdašev ne. Sčasama je on že tako dozorel, da je že po več dni kar iz kerčme v kerčmo pohajkval, dokler je od konca do kraja vse obral in poslednič iz nar malopridniše še le proti domu rogovilil, pa bil je še srečen, ako pota ni zgrešil. Takrat se mu je zdelo, da se je prav po junaško obnašal, ako je po celih štir ino dvajset ur na enem mesti obsedel, prepil in preigral, in ako se je vsak poprej ko on

pjan in zaspan pod mizo zgrudil. Svoje pohištvo pa je prepustil Bogu in svoji ubogi ženki, in še mu ni bilo prav, ako mu ju je kdo v misel vzel. *Taka je, ako človek hudiču le en sam las ponudi in spervega na lepo opominvanje ne posluša. Taka se godi, ako se človek napuhu vladati da in misli, da le sam kaj ve, vsi drugi pa le telečjo pamet v glavi imajo.*

Tako je Pongrac že več let razberzdano živel, svoji dobri ženki britkost brez števila in mere pripravljal, svoje pohištvo ugonobivljal, sam sebi pa naj večo sramoto delal. Nihče več ga ni blagroval, tudi Minke nihče ni ne hvalil ne grajal, toliko več so jo pa vsi pošteni pomilovali. Pa ravno to, da so jo drugi pomilovali, ji je skrivaj serce še bolj prebadalo, ker se pa ravno njemu kar nič ni smililа, kterega je tako priserčno ljubila. *Zakaj človeška ljubezen, ki bi istinito tolažiti in razveselvati zamogla, je le ena, namreč poštena, pri kteri človek svojega „Jaz“ čisto pozabi in ga ljublenemu daruje; ako pa ta ljubezen nobene enake nasprotne ljubezni ne najde, ali jo zgubi, potem nobena druga te zgube ne nadomestuje, ampak jo le otežuje.* Taka je pri njih, ki so globoko-blagočutne natore. Minka pa, ki je pri ljudeh le po malem tolažbe iskala, se je toliko terdneje Boga oklepala. Vsak den ga je milo prosila, naj bi ji pomagal zvesto dopolnovati, kar bila je njena dolžnost; zadel tega pa, kar ji je v prihodno namenjeno bilo, se je čisto, dasi ravno težkega serca, božji previdnosti izročila. Molila je, terpela in pa tiho djala ven in ven. Zares, ona je bila v veri terdna, zakaj vse to in tako človeka le vera uči. Žene, pri kterih še vera ni nobenih, ali le slabe koreninice pognala, tudi ne znajo ne tiho djati, ne poterpežlive biti. Berž ko ne je pri možeh ravno taka. Bolje pa ko se je Minka Boga oklepala, serčneje ko je v cerkvi molila in z božjo pomočjo krepčavala se, bolj se je tudi Pongrac od svoje žene in od Boga odvračal in molitvo opušal. Pa tudi ni čudo; zakaj pridna žena malopridnemu možu bolj oči zbada, kakor malopridna, in kdor se s satanom pobrati, njemu

se do Boga, molitve in cerkve merzi. Pongraca ni bilo več viditi v cerkvenem stolu, marveč, če se mu je že včasih zgodilo, kakor nekaterim živalim, da je v cerkvo zašel (zakaj zavolj Boga že zdavno ni več v cerkvo hodil), se je v kaki kot za duri vstopil in cerkveni zid podpiral, ter zehaje in ves klavern okoli sebe zijal, ali pa, če je kogar svoje baže najdel, se za kratek čas z njim pogovarjal, dokler se je zopet navadno še pred dokončanoj služboj božjoj iz cerkve zmuznil in jo berž v kerčmo pobrisal. „Potepenemu Pongracu,“ (tako so ga po vsi okolici zvali,) bi se bil lehko že den napovedal, katerega ga bodo na boben djali, in ga, saj tudi boljega ni bil vreden, po sveti pognali. Ravno so se ga tudi že židovi (judi) lotili, in on z njimi v kerčmi baranta in židari, da jim le serce igra. Minka, ti uboga reva! uboge tvoje deca! kaka še le bo za vas!?

Bilo je na sv. Katarine zvečer zvunaj prav hladno, jesensko vreme. Pri „Klepinu“, tako se je reklo v Zagorji nekemu oštiruhu, ki je bil vsih požiruhov in potepuhov patron, sedi tisto večer četvero ljudi okoli zamazane mize. Po mizi stojijo mlake razlitih pijač in po mlakah plavajo ostanki raznih jedi. Sem ter tje ležijo raznešene kvarte, raztrošen tobačen pepel, na pol sožgane smodke, steklene črepinje in pivci imajo na pol spraznene čaše pred seboj. Štirji gosti sedijo na lesenih stolih z naslonilom, drugi drugemu nasproti; dva sta zagorelih, od pije in igre razbeljenih lic in vsa razkodrana, ter puhata tobak, da se jima iz ust in nosa kadi; čumnata je dima polna, tako da luč že čisto temno gori in po malem ugasuje. Kdo so neki ti pôzni gosti? Ako pervemu pod nos posvetim, ga spoznam, da je Zaplotnik, ki se Pongraca že več let derži, kakor klôš, Pongrac pa njega, ki je požiruhov mojster in se je Pongraca tako verlega učenca izuril; pa se mu tudi zastonj Zaplotnik ne pravi, kajti on nar pogoje za plotam obleži. In drugi? Kako? Debeluh tudi tukaj? tako pozno, in v taki drušni! Tomaž

Debeluh se boljšim kmetom v Zagorji prišteva, in se kerčme ravno ne zogiba, pa med zrelimi požiruhi še dosihmal vender le ni posedal. Tretjemu se je glava črez naslonilo nazaj omahnila, noge pa pred se stega, kolikor je mogoče, in roke ima nad trebuhom križem sklenjene; vidi se mu, da ga dremota sili. Ta je Peter Mešetar, potepen samec, pri kterem je bilo to še nar bolje, da žene in otrok ni imel, ki bi jih bil ugonobivljal, sicer pa si je ljudem časno in večno srečo spodkopavati jako prizadeval. In četerti, kdo drugi, kakor Pongrac, se je s stolom vred zad'nsko na steno naslonil, obe nogi na nasprotno klop položil, roke pa po vsaki strani nemarno povesil. S svojim kalnim, zamerlim očesom, ki dovolj nja topoglavost razodeva, zre on pred se, na svoje tovarše. On ne spi, kar, on bedi, tudi se je predramilo njegovo znotrajno oko, ter gleda in stermi v svojo razrušeno, razdrapano dušo; tako gledanje se včasih malopridnežev poloti. Kerčmar pa je za pečjo terdo spal. Že nekaj časa bilo je vse tiho, le hišna ura na steni je tikala in kazala na dve, kerčmar pa je smerčal, pa še gostov kteri zaharlil, kadar ga je dremota posilila. Zdaj zakliče Zagorski ponočni čuvaj dve po polnoči.

„No, kako bo," spregovori zaspan Peter, brez da bi se zmeznil; „dozdeva se mi, da smo za danes delo opravili, in da že bo skoraj čas, proti domu spravljati se! Jaz že mraza dergečem v tej pr . . ti luknji, ki še vetra ne derži."

„Naju še dremota kar ne sili," zarenči Zaplotnik, „toraj se nama tudi nič ne mudi; saj tako dolgo ne, dokler ne skadim. Da je hladno, to mi je pa ravno prav. Če se pa tudi tebi, Pongrac, k domu mudi, tedaj pa že grem?"

„Da" zopet pervi besedo povzeme, preden se še Pongrac oglasi, „pač bi se Pongracu imelo muditi, zakaj ta že tretji den, ali prav za prav tretjo noč tukaj ongavi, že tri dni in noči ni vidil ne svoje postelje, ne žene ne otrók. Mene ne nadlegujejo, hvala Bogu, ne žena, ne

otroci, pa posedanja sim le koj sit in rad bi se zopet enkrat naspal.“

„Ti zaležuh ti,“ Pongrac hripavo zastavi, „vse sejme obletaš, pa si vender le za nič. Glej že tretjo noč nisim očesa zatisnil, pa še toliko zaspan nisim, kakor ti, ki še le drugo noč bediš! Naj bo postelja kjer rada; raji eno zakrožimo,“ zakrikne, potegne svoje cepelige s klopi, se na stolu nekoliko zravna, ter eno prav vlačugarsko zavije in se dere, kakor vran.

„Ti in tvoje petje,“ zaverne „Debeluh“, kojemu se ni poljubilo peti, in še manj takega krolenja poslušati, „pojdi se solit! s svojim petjem si še slanega kropa zaslužil ne boš, kadar pojdeš s trebuhom za kruhom!“

„Kaj za to, če je glas hripav,“ Pongrac lahkomišljeno zastavi, ter na zabavljanje Debeluhovo ne porajta: „da je le gerlo prostorn in gladek kolovoz!“ in na to vzeme čašo ter jo poljuka in izlije vse kakor po lakovnici v prazen sod. „Kvarte sem, zdaj še bomo nekaj časa kvartali, potem pa še vselj ne gremo!“ polnoustno izreče ter se s stolom vred bližej k mizi pomekne.

„Nak, za danes naj bo jigre konec;“ pravi Debeluh s krepko besedoj; „pa povej mi le Pongrac po pravici, si zares že tri dni od doma?“ ga pobara.

„Kaj pa de, še dalj, ako je potreba,“ ošabno odgovori; „ako hočete, igram z vami do belega dne.“

„Pa kaj tvoja žena poreče,“ Debeluh dalje pravi, „kadar domu prideš?“ „Pač res,“ reče na to Peter Mešetar, „ne bi rad poslušal pridge, ki mu jo bo naredila;“ na to se zravna ter zija Pongracu pod nos, kakor bi ga hotel zasmehovati. „Pongrače! ta ti bo pač ušesa naklepetala.“ „Moja žena!“ zavpije Pongrac veseloglasno, „moja žena mi bo ušesa naklepetala? Mislite, Pongrac bo tiho djal, in babje klepetanje pohlevno poslušal? Po tem takim Pongraca premalo poznate. Svojo ženo sim si že spervega tako privadil, da si vpričo moža kar čehniti ne upa. — Babe morajo molčati,“ je dalje djal, potem ko je količkaj prejenjal, „zakaj možje so gospodarji.“

„Pojdi to kravam pravit, ne pa nam, da bi tvoja žena zmiraj tiho djala, in že clo nicoj,“ mu pervi dalje zabavlja. „Tvoja žena tudi ni trapa, da bi ne vedla, čimu ji je jezik zrastil, in če tudi ne vdelava, da bi vsa soseska vkup letela, gotovo vender v hiši jezika ne bo deržala za zobmi.“

„Ti povem, Peter Mešetar, jaz sim v hiši gospodar, in moja žena molči, tako sim jo jaz izučil. Naj po noči k domu pridem, v kteri uri koli rad, ona se mi ne sme kisati, marveč gladko ubogati, kadar in kakor koli kaj velim!“

Debeluh se ves nepoterpežliv na stolu premiče, kakor bi na žerjavci ali na ternji sedel. „Leta stari otroci ti bodo kaj takega verjeli“, zanikarn Peter na dalje zabavljivo reče. „Obljubim, da bi ne dopustil komur in za kar bodi v hišo, gledat tako „„neznano žival,““ tvojo molčečo gospodinjo, kadar se še le tretji den domu pritepeš.“

„Kaj stavite vsi skupaj,“ Pongrac vesel in si svoje vadlje zvest pobara, „da, če zdaj na moj dom gremo, mi moja žena sama odperat pride, in bo tako prijazna z menoj, kakor bi bil še le ravno kar od doma šel? Hajdi! kdo ima kaj „kuraže!“ mu stavim sreberno križovačo, da nam vsim, ako ji le besedo rečem, pri tej priči, brez vsega obotavljenja, še špehove potice narejat pojde.“

Je li Pongrac to za resnico ali pa le v šali izrekel, vsi, razun Tomaža Debeluha, so bili po konci in terdijo, da to ni mogoče, in vsak hoče vadljati za sreberno križevačo, da, kar Pongrac govori, ni, in nikoli ne bo res. Pongrac pa se svoje besede derži, in se je mora deržati, že clo ker tudi Tomaž, dasi je ravno nekoliko pomišljeval, svojo križevačo stavi; in po tem takem se berž vsi proti Pongracevemu domu napotijo, gledat „neznano, čudno žival“ krotko, pohlevno zakonšnico, ali pa Pongraca prav na limanco posaditi. Vsi štirji se tedaj podajo vunkaj v černo, hladno noč, Pongrac naprej, uni pa za njim; zadnji je Tomaž Debeluh. Nobeden besede ne čehne, se pa tudi ve, zakaj ne.

Kaka je nek v duši človeški, ljubi bravec, v kteri ravno kakšno zločinstvo (hudodelstvo) godni, ako, postavim, tuhta na kaki rop, ali oskruniti kako svetiše, ali koga umoriti? Kdor še ni popolnoma zrel hudodelec, tako da bi prav po satanovo z grozovinsko radostjo in čisto lehkim sercom hudo učinjal, njegovo dušo morajo vender le mnogotere misli sprehajati, marsikaka groza spreletavati, kadar takole v terdi noči, med tem, ko radostna nedolžnost mirno pospava, po poti pregrehe stopa. Zdi se mi, da mu mora takrat zadni žar podobe božje, ki je neizbrislivo njegovi duši vtisnjena, v serce zasvetiti, če se tudi proč odvrača, zamežava ali oči zatiska in si kakorsi bodi prizadeva, da bi ga ne vidil, in da se mu sram in strah ob enem po lici razliva, in groza napolnuje njegove kosti, tako da stermi, kolikorkrat koli glas njegovih lastnih stopinj v njegovih ušesih zadoni. Zdi se mi, da se tedaj v njegovem oserčju dva nasprotnika zbudita, med kterima se hud boj vname, tako da se človeku, ki ta boj v sebi terpi, merzle srage po čeli vdirajo, dokler se sam temu ali unemu bojevavcu vda, dokler si ali angel božji, ali pa satan gospodarstvo v njegovi duši usvoji! Pravijo, da taki ljudje na svojih potih mnogotere prikazni vidijo, in da se njih duh v pretekle dni in leta nazaj preseluje, potuje pa tudi v prihodnost naprej, in da se jim zdi, kakor da bi z eno nogoj že v večnosti stali, in da čudni glasovi se oglašajo zdaj od te, zdaj od une strani, ki grešnika spominjajo mnogoterih reči, ki si jih je davno že iz glave zbil. Že premnogemu so se pri takim ponočnim grešnim potovanju skrivnosti razodele, ki jih poprej ni hotel ne vediti ne verjeti, in mu je mrena zginila iz oči, da je zopet spregledal, pogoje pa še je hudobec postal še hudobniši, se grešnik še globokej v brezden hudobije vderl.

In Pongrac se je ravno napotil učinit hudodelstvo. Skoraj ne vem, kako bi to hudodelstvo imenoval; alj toliko pa vem, da čudno je, kar se v njegovi duši godi. Mu je bila v začetki, ko je vadljal, resnica, ali je le šalil, vender mu je perva stopinja, ki jo je storil vunkaj

v temno noč, tako rekoč usta zavezala. On ni pijan, tudi ne zaspan, ne, ampak on bedi in je trezen, kakoršen že davno ni bil. Dozdeva se mu temno, kakor bi se mu svitalo, da misli hudodelstvo storiti, dobro ve, da bo s tem, kar učinja, svojo hišo in svojo ženo osramotil, da nekaj učinja, s čimur se kratkonikar bahati ne sme. Vse to si hoče iz glave izbiti, pa se ne dá; on se je v svojem hudodelskem namenu prenaglil, tako, da ni vtegnil prevdariti, kaj storil bo. Zdaj, zdaj mu je Minka pred očmi, tako jasno, tako živo, kakor še poprej nikoli, in v takem stanu, da je kar prenesti ne more, in da se sili, kolikor more, jo iz spomina spustiti. Hudobci stopajo kakor tihotapci svoj pot naprej, ki jih ravno memo cerkve in pokopališa pelja. In glej, Pongrac zagleda v duhu, kako se cerkvene duri odpro, in vunkaj pride cela rajda svatov, in po ulicah je ljudstva, da se vse tere. „Glejte no, srečnegá Pongraca!“ se izmed množice začuje. „Kako je vender nevesta berzna!“ zopet nekdo poleg njega šepta. In njegova ženitnina mu je pred očmi, kakor bi se še le ravno zdaj obhajala; oh, kako ga speče, kako po njem pogori, kakor da bi ga pekel s svojo sapoj navdihal, kadar mu besede mašnikove pri poroki v vušesih zadonijo! Zdaj zagleda — čudo, da mora ravno zdaj viditi, kar bi toliko raji ne vidil, — prek nizkega zida okoli mertviša, križ iz belega kamena, pod kterim njegova tasta počivata. Ko bi trenil, se tudi ona dva pred njega vstopita, in pomenlive besede, ki sta jih govorila, kadar sta mu svojo edino hčer v zakon podala, so mu tako jasno v spomini, kakor bi bile z ognjenim peresom zapisane. Kako mu serce v persih trepeče! Kako so mu lasje po konci! Kako mu kerv po žilah zastaja! Skoraj si ne upa ne naprej ne nazaj; zdaj nekoliko postoji, pa zopet hitreje stopa! To nekaj časa terpi, preden se zave in preden nja noge zopet navadno napredujejo; in zdaj je že blizo svojega doma, kjer bo vadljo ali dobil ali pa zgubil. Njegovi tovarši so šli za njim, in niso, se ve da, ničesar od tega vidili, kar je Pongrac vidil, pa lehko pri serci jim tudi ni bilo. Kadar že Pongrac do svojega

doma dojde, je vso svojo serčnost iz vsih kotov pobral in pometel, da bi se le svojim tovaršem slab ali boječ ne zdel. Je bil pač zopet stari Pongrac, ki se baha, kolikor in kjer le more, kterega je predi, zadi in v sredi, in od nog do glave gola ošabnost.

Na Pongračevem domu je vse terdo spalo. V spavnici je svetilnica, ki je pervo noč noter do belega dne svetila, drugo noč okoli polnoči dogorela in ugasnila. Tretjo noč je ni nihče prižgal več. Minka, ki je poprejšne noči prebedela, premolila in se solzila, je bila vsa ugnana, zatoraj je zgodaj morala jiti počivat. Preden se je vlegla, se je še pred podoboj žalostne matere božje kleče svojih težav izjokala. Tako revno, tako slabo se je občutila, da ji je že smert na misel hodila, ktere bi si bila že skoraj sama želela. „Pa,“ je zopet zdihnila, „dober Bog! ne daj mi še vmreti, zakaj vbogi sirotej moje ljubezni tako kervavo potrebuje! Kako bo za njega, ako me več imel ne bo? In, — oh vbogi otročiči!“ — tukaj ji beseda zastane, toliko bolj je pa nje serce zdihaje z Bogom govorilo, kar nobeno pero popisati, noben jezik izgovoriti ne more. Potok solz se ji po lici vdere, vsaka njena solza bila je serčna molitev. „Tvoja volja se izidi, o Gospod!“ je ihté poslednič djala, ko se ji je prav v serce vžalilo pri tej misli, da kje zastonj spreobernenja svojega moža upa in pričakuje. Zdaj pa je bedé v postelji ležala; kako bi bila pa tudi zamogla spati, ker so njo tolike skerbi dramile, tolike britkosti stiskale. Poleg nje so spali njeni bolehni otroci, zakaj razberzdani očetje in pa matere, ki se pogosto žalosti solzijo, imajo navadno betežne otroke.

Zdaj nekdo na duri poterka, spervega rahlo, potem pa močneji. Berž ko ne je Pongrac prišel. Hitro je uboga gospodinja po konci, se za potrebo ogerne in k oknu skoči, pogledat, ali je ni kje goljfalo. „No, Minka, urno odpirat, zvunaj je mraz!“ Pongrac na pol poprosi, na pol veleva.

„Si ti, ljub moj mož?“ ona tužno odgovori. Ravno o tem ugleda pa tudi nekaj neznanih oséb poleg njega.

Neka groza se je poloti, da bi kje tudi unih v hišo ne privlekel. „Le količkaj, le količkaj poterplenja!“ ona milo zaprosi, „bodem zdaj odperla!“ In se je hitela oblačit, da bi Pongraca zale tovarše vsaj, kakor se spodobi, sprejela. Potem pa je prijela za luč in je tekla možu odpirat.

Pongrac je še kar ne pogleda, ter se nekoliko posili, da ji precej sirovo veli: „Glej, nekaj prijatlov sim ti pripeljal, ki se hočejo nicoj pri nas vgostiti.“ Minko to sicer prav živo v serce zaboli, pa se vender premaga, ter može prijazno povabi, da naj v hišo stopijo. Pervi stopi Zaplotnik sirovoošabno črez prag; Minka njega ugledaje vsa obledi, kajti je ravno on nar bolj bil kriv, da je tolika nesreča nad njeno hišo prihrula; za njim pride potuknjen, kakor poparjen pes, Peter Mešetar; zakaj, dasi ravno je bil sicer ves muhast in nesramnih burk poln, je vender serce zgubil, ko je verlo gospodinjo ugledal, Minka se od njega odverne, zakaj ni se mogla premagati, da bi se ji do tako zrelega potepuha ne gabilo. Poslední je Tomaž Debeluh; nad njim se Minka zavzeme. On ji prijazno dobro jutro voši, ter jo misli ravno za zamero prositi, da se ji tako pozno v noč še taka nadlega dela, kar ji Pongrac, kateri je pri vsim tem že tako rekoč žerjavco pod podplatmi občutil, veli, da naj gostom v sobo predsveti, in da bo že on sam duri zaperl. Minka uboga gladko in iz serca, kterega bila je gola ljubezen, pa tudi le ena, skeleča rana, ker njo njeni mož vpričo malopridnežev tako osramotuje. S pohlevnostjo, ki bi jo nar raji angelsko imenoval, povabi zalo druhal za seboj, postavi luč na mizo, berž v peč zaneti, ter vzeme drugo luč in posodvo in gre po vina v klet. Dokler ona ne odide, si nobeden kar besede čehniti ne upa; zakaj viditi ubogo, terpečo gospodinjo tako popolnoma vdano, da ni ne z besedicoj, ne kako drugače razodela britkosti, ki ji serce razjeda, vsi ostermijo. Še le, ko je že v kleti bila, se Pongrac širokoustiti začne, kako da si je svojo gospodinjo privadil, kako da je on v hiši gospodar, in — kdo ve, kaj neumnega je še izčeljustil. Alj po njegovem jecljastem glasu se mu je poznalo dovolj, da mu pri sercu ni ravno

tako, kakor se je od zvunaj narejal. Vsi štirji se zdaj okoli mize usedejo, Tomaž Pongracu ravno nasproti, v kterega je tudi tako stermo gledal, kakor da bi ga bil rad z očmi prebódil, in da mu je na obrazi poznal, kaj se v njegovem serci godi; ravno tako skerbno pazil je tudi na ubogo gospodinjo, ki je zdaj s polnim verčem vina v sobo stopila in ga na mizo postavila.

„Zdaj si pa hočemo še tudi kaj privošiti," Pongrac spregovori, in vidi se mu, da je nja dobrovolja le prisilena. „Minka, naredi nam berž špehove potice, kajti smo potrebni! In javaljne se zopet tako hitro in tako židane volje snidemo. Pa Minka, ne da bi se obotavljala!"

„Precej, precej, ljubi moj mož;" odgovori Minka, in ko bi trenil, gre v kuhinjo izpolnovat voljo svojemu možu. In ko odide, se Pongrac vesel in štiman okoli ozira po svojih tovarših, kakor bi jim bil rekel rad: vadlja je moja! Pa kako se začudi, viditi, kako ves zateleban drugi drugega pogledava; le Tomaž svoje oči v Pongraca vperte ima, tako da ta ves osupnjen postaja. Čez eno malo se že potica na mizi kadi. Pongrac njo razdeli, ter reče ženi se poleg njega usesti. Verč gre med tem iz roke v roko, le Tomaž noče nič piti, marveč on gleda zdaj neprestano v bledo gospodinjo, in z nobenim očesom ne trene, ter premišljuje in z njo vred občuti neizrečeno britkost, ki ji je serce tako strašansko razjedala, da se ji je vsa bolest na obrazi razodevala. Kdor bi med tem, ko se je Pongrac po sili dobrovoljnega delal, in med tem, ko sta una dva prav neslano čvekala, Tomaža ogledoval, bi lehko vidil, kako ga neka nepokojnost sprehaja, kako mu v časih iz pers proti čelu zakipi in po njem pogoreva. Potice še niso snedli, kar Pongrac že prazen verč Minki poda in ji veli, naj ga zopet napolni. Urno, prijaznega obraza, pa serca vsega ranjenega se ona napoti v klet. Ko se ravno med durmi, da bi jih za seboj zaperla, nekoliko oberne, vidi Tomaž, kako ji solze v očeh zaigrajo. Zdaj se ne more zderžati več. S stolom vred se bližej k mizi pomekne, Pongracu ravno nasproti, roke križem verže ter se s komolcama na mizo nasloni, in vpre svoje oči, iz kterih se mu iskrá Pongracu

v obraz. Ta, ves osupnjen, omolkne; bilo mu je, kakor bi bil prišel sodni dan nad njega.

„Pongrače!“ začne zdaj Tomaž spervič z navadno resnoj, po tem pa če dalje močnejšoj, ojstrejšoj besedoj, ravno kakor bi se hud oblak tresk na tresk nad njim razsipati jel, „Pongrače! naj ti le povem, da si ti zanikarn potepuh, da ti ga pod soncom ni para, malopridnež, ki zaslužiš, da bi se zemlja pod teboj odperla! To ti bom tukaj v tvoji lastni hiši prav na tanko razjasnil, potem pa se vse svoje žive dni tvojega praga zogibal. Prav dobro sim te poznal, ko si še bil, kadar so ti tvoji pridni stariši pomerli, ubog, zapušen fantalin, in si se s tim preživel, kar so ti dobri ljudje dali. Tudi pozneje sim te poznal; bil si sicer rad dobre volje pa vender nisi bil hudoben, in bil bi zadovljen, ako bi si le kakor težak dober kos vsakdanjega kruha prisluževati zamogel. Kdo te je moža napravil, kdo te na mehko posadil, kdo te postavil v tak stan, da lehko brez skerbi živiš kakor tič? Kdo ti je nasproti prinesel ljubezen, toliko ljubezen, kokoršne ti nikdar dospel ne boš? Se kaj spomniš še, ti, smerkovec, ti mož, da fej te bodi! s kom si dan svoje poroke stopil tje pred božji oltar, kako ti bilo je takrat pri serci, kaj si takrat pred živim Bogom zaprisegel? In glej, ti se za svojo ženo ne zmeniš več, je ne spremljaš več vunkaj po polji, še v cerkvo ne; marveč ti ugonobivljaš ravno tisto ženo, ktera ti je svoje serce podala, serce, da ga tudi po daljnih pokrajnah boljšega ni; zametuješ ljubezen, za ktero bi vsak drugi jezero- in jezerokrat Boga zahvalil. Ti se bahaš vpričo ljudi. Pa kaj? — Da si v hudobii tako dozorel. Pa morde nisi hudobec, kteremu verv okoli vratu gre, ne pa špehova potica, ker dni in noči v kerčmi potratiš, svojo preblago ženko pa zapušaš; in ne le, da njeni denar in njeno blago tako ponidama zapravljaš, da ji bo siroti na zadnje beraška palica gotova; marveč še njeno prežlahno serce, kterega nikolj vreden nisi bil in tudi ne boš, do smerti mučiš, in huje prebadaš, kakor ko bi ga pri tej priči prestrelil ali z nožem prebodil? Poslušaj, Pongrac!“ in Tomaž vstane in stol, na kterem je sedel, ritansko nazaj potisne; Pongrac se še bolj potukne, bledost in rudečica ga zapore-

doma sprehajate, una dva si pa že dihati ne upata: „tudi jas nisim, kakor bi imel biti, tudi jaz sim predolgo v kerčmi posedal; pa kaj je tega krivo? Moja žena drugega ne ve, kakor za vsake trohice del že zavezovati, me psovati in hudimu izdajati, in dobro vem, da samo le zavoljo tega, ker sim se nicoj hotel prepričati, kako ti počenjati znaš, štirnajst dni na me lepo spregovorila, me z dobrim očesom pogledala ne bo. Ti pa imaš ženko, ki je angelu bolj podobna, kakor ti človeku, gospodinjo, da ji po vsi deželi para ni. In potem, ko je ravno ta ženka in za del tebe tri dni in noči toliko skerbi in žalosti prebavila in več solz potočila, kakor si jih ti vse svoje žive dni potočil; se še ti, gerd potepin! podstopiš in prederzneš, staviti kaj (vadljati) na dobroserčnost svoje žene, in jo ubogo, zapušeno revo tako pozno v noč in v pričo takih požiruhov tako osramotiti, in nas semkaj vleči, da bi vidili, kako ti svojo lastno hišo oskrunvati, kako neusmileno svojo preblago zakonšnico mučiti znaš. Glej, tukaj v tvoji lastni hiši bi te zdelal, kakor gnjilo hruško, in ti tako človekočutje zopet vtepel. Kakor gobovemu, se tudi tebi ne spodobi biti vsredi človeškega družtva; ti si zveržek, kterega naj se vsakdo sramuje, kjer koli te sreča. Ti meniš, da si pravi kavel; ubogo zaničle si, ki ga nar nemarniši potepuhi in smradljivi prilizuni vodijo za nos! Tebe mora zaničevati, komur le zadnja iskrica poštenja še ugasnila ni. Da ti povem, kerv mi je po žilah kipela, 'ko sim to noč za teboj tukaj sem grede premišljeval, kaj gerdobnega učinjaš; in serce se mi je skoraj razpočilo, viditi, kaj tvoja uboga žena terpi poleg gerduna, kakor si ti. Zatorej sim si predvzel, da ti bom enkrat za vseljkrat povedal pod nos, kar ti gre, potem pa se tebe in tvoje baže ljudi na večne čase zogibal. Ako je božja volja, sim bil nicoj poslednokrat v tvoji hiši in v tvoji drušni. Glej, kako boš pri Bogu odgovarjal, za kar si se nad svojimi pregrešil! In vidva," zagromi Tomaž nad unima dvema, „se spravita z menoj vred in berž iz te hiše, ne dotakni se mi nobeden nobene stvari več! Tukaj le imaš rabeljski denar, ki si ga privadljal!" in verže križevačo na mizo, „pa vlačugar gerd, da ni gerjega, je, kdor drugega za vlačugarije del hvali in ga tako

v hudobiji poterduje, in malopriden hudobeć, obešenjak, kdor ubogo, nedolžno ženo, in že clo takega angelčika, mučiti pomaga! Poberimo se, da se malopridnež ne bo več imel na kogar zanašati! Bodi mu Bog milostliv!“

Tomaž prime za svoj klobuk ter se napoti; molče pobereta tudi dva potepuha svoje kopita, ki sta Tomaža, serditega, da se mu je le iz oči bliskalo, plašno in strahu trepetaje pogledovala. Tomaž namreč ni bil navajen norčevati, marveč je, kar je govoril, ako je bilo potreba, tudi s pestjoj poterdil. Pongrac je za mizoj sedel, kakor bi bil okamnel, je spervega sicer še 'ne krati kviško pogledal, potem pa obervi čisto pobesil. Lehko da se mu je kerv po žilah sterdila, zakaj blisk na blisk, tresk na tresk je skeleča resnica nja serce zadevala. Skoraj bilo je po njem. On se še ne zmezi, kadar Tomaž svoja tovarša proti durim potiska in prek vrat izsuva. Uboga Minka je Tomaževo gromenje v klet zaslišala, in hitro v kuhinjo nazaj tekla, da bi, ako se je kak prepir ali boj vnel, razpornike ako mogoče, zopet pomirila; potem pa, ko je zvedla, kaj da je, se je na kolena zgrudila, svoje bledo obličje z rokami zakrila, kakor bi se namesti svojega moža sramovala, in pa molila za njega, ki je ravno zdaj gnade naj bolj potreboval. Kadar možje skoz kuhinjo proti hišnim duram gredo, tiho, kakor bi bili mutasti, Tomaž naprej, je hitro vstala, pa beseda ji v samem ihtenju in v solzah zatone. Tomaž nekoliko postoji, in bi rad kako tolažlivo besedo na njo spregovoril in jo za zamero prosil, pa ni bil vstan, zakaj preveč je kipelo po njem.

Zdaj odpre duri z levicoj, z desnicoj pa Zaplotnika za zavratnik zgrabi in vunkaj pahne, tako da prek praga na cesto telebi in od tal odskoči; Peter Mešetar pa, ki se je bal, da bi ga Tomaž na ravno tisto posteljo, kakor Zaplotnika ne položil, se urno tik njega skoz vrata zmuzne; pa z nogoj ga je še dosegel, in k sreči ravno tam, kjer herbet konča, tako da se je tudi ta k unemu na cesto zavalil. Po tem gre tudi on tiho, ter duri rahlo za seboj potegne, da so se zaperle. Lepše, je sam pri sebi djal, bi Minke ne mogel za zamero prositi.

Že je bilo eno uro, kar sta se una dva potepuha zvunaj pred hišoj poberala, in Pongrac se iz svojega mesta še vselj ni ganil, pa bled je bil kakor v nar hujem mrazu. Pred njim na svojih kolenah bila je dobra Minka, ter je svoje sklenjene roke rahlo tišala v roke svojega moža, se solzila in molila. Ljubeznivše ko je mogla, ga je zvala, pa on ji besedice ne odgovori, le včasih ga je v rokah mikalo, da je stisnil Minkne roke, pa je hitro in plašno zopet odjenjal, kakor bi žerečo oglje prijemal. Enkrat vzdigne glavo nakviško in ugleda na mizi križevačo, pa groza ga spreleti in se oberne na stran. Kmalo po tem se kakor iz hudih sanj sprebudi, nja persi se visoko navzdignejo in zopet pohlinejo, globoko, globoko zdihne, se oklene svoje žene, ter se milo razjoče in joče, da bi se mu za malo serce raztopilo. Minka pa se z njim vred milo solzi; alj nobeden ne more besedice spregovoriti. Tudi poznej še, ko je Minka svojega skesanega moža z vso močjo svoje ljubezni nekoliko potolažila, mu solze obrisala razmeršane lase pogladila in v spavnico posvetila, nobene besede ne spregovori. Tukaj vidi Pongrac svoje nedolžne deca, kako sladko pospavajo in na novo ga serce zaboli. Zdaj še le prav občuti, da je oče. Ko se pa Minka tukaj rajskega veselja razjoka, da je zgublenega moža zopet najdla, spregovori tudi Pongrac, pa le to le besedo: „Nikdar več, nikdar več!“ izsneme britko martro iznad postelje, jo povzdigne ter zopet ponovi: „Nikdar več! Bog je moja priča, nikdar več!“ Potem jo poljubi, jo poda ženi, ktera stori ravno tako.

To noč nista dalje spregovarjala; kadar pa je juterno sonce iz zagorja lepo zasijalo, je zasijalo še lepše sonce novega življenja, nove sreče zakonske Pongracu in Minki; černa noč žalovanja je minula in rodil se je beli dan radovanja, ki bil je sicer v začetki še nekoliko meglen in tihoten, zakaj tužno veselje se le po malem razglaša; pa če dalje bolj so se vse megle in meglice raztegale, dokler je vse poprejšno minilo in se pozabilo, in nad Pongracom in Minkoj bilo je v kratkem zopet sinje, spomladansko nebo nar srečnejega zakona razpeto; zakaj ljubezen, istinita ljubezen zakonska, ki je zakonske sreče vir, je zopet v obojih sercih

gospodovala. In naj bi ljubezen sama ne bila, se ji hitro pridruži sreča tovaršica, blagoslov božji pa tovarš, hiše, ki se je omahovala bila, tri terdne podpore.

Je bila Pongraca spreobernitva pa tudi istinita? Da; sicer se pravi: „pijanec se spreoberne, kadar se v jamo zverne,“ in po vsej pravici, zakaj izmed sto pijancov se komaj eden v resnici poboljša; pa ta „eden“ bil je Pongrac, zakaj od te dobe ga nihče več v kerčmi ni vidil, pa tudi za nobeno kvarto več ni prijel. Ta den se je on začel svojega razujzdanega življenja prav živo sramovati, in je tudi prav skesanega serca svojo ženo za zamero prosil in kadar je le mogel, je odsihmal vpričo vsih domačih na znanje dal, kako zlo da jo spoštuje. Tudi do poslov je bil ves priljuden, in vsakdo, ki ga je zdaj vidil, je djal: Pongrac se je ves prenaredil. Se ve, da so na to radovedni ljudje drugi drugega pogledovali in popraševali; zakaj nihče ni vedil, kako in od kodi tako. Zaplotnik in pa Peter Mešetar, dasiravno po obrazih vsa vpraskana, si vender besedice čehniti ne upata, kdo da ju je tako zaznamval; Tomaž je pa tudi tiho djal, in vsakdo ve, zakaj? In ko je Pongrac pervo nedeljo zopet v cerkvenem stolu klečal, in tako čedno, kakor se vsakemu pridnemu kristjanu spodobi, se je vse skoraj bolj na njega, kakor pa na oltar oziralo. In še le drugo nedeljo, ko Pongrac in Minka popolnoma v Bogu zbrana in svete groze polna, kakor takrat pred porokoj, k božji mizi pristopita in jima svitle solze v očéh igrajo, je bilo vse staro in mlado prav v serce ginjeno, in stariši so svoje otroke kviško dvigali, naj bi vidili, kako grešnik pokoro dela. Minko pa so zopet vse Zagorčanke blagrovale, in v resnici spoštovali vsi pošteni možje, in tudi Pongraca so zdaj po njegovi spreobernitvi še bolj obrajtali, kakor poprej, ko se je ženil; zakaj, še le zdaj je pokazal, da je mož, kterega so lehko možje in žene veseli.

Kadar Pongrac in Minka iz cerkve stopita, ju Tomaž že na cerkvenem pragu pričakuje. Molče poda ta Pongracu svojo debelo roko, kateri jo hvaležen poprime, rahlo stiska in po šegi prijatlov potresa. Tudi Minka Tomažu roko poda, migne z očmi, na moža pokazaje, kakor bi ju spravila

rada. Potem obadva na zajterk povabi, kjer se tudi nja ragljasta žena, Špeta, nad srečno Minkoj veselja razjoka. To dobo se je med možema in ženama vnela prava keršanska prijaznost, blaženi sad, kakoršen navadno le iz dobrih del prizori, in kteri je sosebno Pongracu dobro teknil na polji in pri njegovem pohištvi, kajti Tomaž bil je jak kmetvavec; Minka je pa Tomažu lepo povračevala, ker mu je sčasoma s priljudnostjoj in ljubeznivo prijaznostjoj njegovo klepetavsnjo Špeto, v pohlevno zakonšnico spremenila. Na Pongračevem kakor tudi na Tomaževem domu so odsihmal marsikako pošteno dobrovoljo obhajali, kjer so domači vsi prav židane volje bili, pa še vmes kako zdravičko zapeli. Take domače dobrovolje so lep vertec, na kterem cvetijo nedolžnega veselja žlahne cvetlice sosebno za zakonske ljudi, samo da mora biti ta vertec s strahom božjim zagrajen; za taistega bila je pa posebno Minkina skerb.

Jeli bi pa Minka, potem ko je svojega moža tako užugala, ne bila rada sama vladala in s Pongracom zapovedvala, kakor je nekterih žen šega; kajti ga je ona premagala, premagan pa plesati mora, kakor mu premagavec zagode? Kaj še! Minka vsega tega, kar je minulo, brez velike sile še v misel ni vzela, toževala pa že clo ne, koliko da je prestala, ali da bi bila možu oponašala, koliko solz da je za njega del potočila; nikoli mu velevala, da mora zdaj po njeni volji ravnati; marveč ona je moža tudi odsihmal prav priserčno ljubila, in kogar človek prav pošteno za ljubo ima, ga gotovo tudi žalil ne bo. Spervega je, se ve da, z možem prav skerbno djala in modro vse odvračevala, kar bi mu vtegnilo biti nevarno, in če se je kedaj pergodilo, da je kaj napčnega nad njim zapazila, se je z milo prijaznim očesom nanj ozerla; in komaj da se Minka in Pongrac z očmi zadeneta, je hitro nja serce postalo mehko ko vosek, nja predvzetje pa terdno ko skala. Tako je Minka svojega moža poštovala, ravno zato si pa tudi za vselej pridobila njegovo serce. V njeno hišo ni prišla nobena nesreča več; zakaj, ni le „blagor možu, ki dobro ženo ima;“ ampak tam, kjer roka bogoljubne gospodinje vse modro ravna, sta tudi ljubezen in blagor božji doma.

Pongrac si je sive, častitljive starosti učakal in dostikrat v sredi svojih zalih otrok in vnukov iz svoje mladosti marsikaj rad pripovedoval, pa tudi s solznimi očmi vselej v misel vzel svojo drago ženo, ktero je dober Bog kakor pridno in zvesto deklo že na plačilo zaklical. Z Bogom! ljubi možje in žene; za slovo nate, vam možem, ki ste kakor Pongrac, preden se je spreobernil, Tomaževo pridigo; vam ženam pa trojno v začetku omenjeno orožje; in Minka vas ga rabiti naj uči.

J. Šehel.

VI.

JEČMEN IN ZBERLJIVA DRUŽINA.

Družina si rada v jedilih zbera, in si tako dolgo službe prebera, de na beraško palico pride. En sam zberljiv hlapec alj pa besedljiva dekla je zadosti celo omizje nadražiti, de se skujajo, svoje zliče položijo, in nobeno več kuhe ne zajme. Kaj je storiti?

V Radošah na Koroškem so fajmošter tako zberljivo družino imeli, ki ječmenove kaše jedla ni. „*Ječmen je srotej;*“ reče hlapec, žlico položi in drugi za njim; kuharca se pa h gospodu prijoka, rekoč, de ne vé, kaj bi že družini kuhala, ktera si tako v jestvini zbera. „Mojca! so djali gospod, za ta del se ni potreba dreti; družina za to ne je, ker ni lačna. Naj boljši kuhar, pravijo, je glad; le shrani ječmenovo kašo za poldenšnico, in jo opoldne spet na mizo postavi; boš pa vidla, de bode ječmen dober.

Družina se opoldné k mizi vsede, pa kakor hitro ječmenovko vgleda, zopet merdec naredi; eden za drugim žlice pomečejo in kuharco jezno pikajo, de jim nima kaj drugega

kuhati, kakor ta vbogi ječmen. Mojca zopet gospodu pravit letí, de družina ječmenove kaše ne zajme, in de jo bo morla v pominjak vreči. „Pač kar tega! rečejo fajmošter; kar za kosilo ne diši, bo pa za večerjo dobro. Deni ječmeno kašo v peč, de se ti ne zdreži, in jo navečer zopet na mizo postavi. In če zvečer še dobra ne bo, pa jo za juterno kosilce prihrani. Božje dari zametovati bi bilo greh, in kar je za ljudi pripravleno, ni živini dajati. Vsakemu daj, kar mu gre. Bo družina vidla, de z svojim kujanjem kaj ne opravi, bo rada jedla, kar se ji na mizo prinese, če je le zdrava, dobro pripravlena jed. Družini vse po volji storiti bi jo pohujšalo; kdo bi jo potem redil.“

Kuharca zvečer vtretjič ječmenovo kašo na mizo da. Družina se lačno gleda; hlapec za žlico seže in začne jesti, drugi pa za njim; le malo jim je v skledi ječmenove kaše ostalo. „Vidiš, Mojca!“ so djali gospod fajmošter kuharci, ki jim vesela pravit pride, kako so posli radi ječmenovo kašo povečerjali. „Zberljivost je pisana mati, ki ljudi slabo redi; ne sme se ji dati, česar poželji. Kdor še nikolj lačen ni bil, tudi ni skusil, kako potrebnimu jed diší; in taka skušnja je maslo za spreberčne ljudi. Rad lačen povžije, kar zberljivec pusti. Družini daj pravico, pa ne prepolno žlico, de se neokablá.“

Slomšek.

VII.

KOS KRUHA VELIK DAR BOŽJI: POMISLI IN BODI HVALEŽEN!

Bodi moj ljubi človek kdor koli hočeš, ali bogat, imeniten gospod ali žlahtna gospa, ki v mestu živita in svoj vsakdanji kruh brez kislega truda vživata; ali ubogi berač, ki od hiše do hiše za kosekom kruha greš, ali kak lenuh in

postopač, ki težko pridelan kos kruha mnogim prestrežeš, jim tako rekoč v zobe prežiš, da bi jim ga izderl, ko bi mogoče bilo: prosim te, da, kedar koli ljubi kruhej vživaš, tudi pomisliš in nikdar ne pozabiš, od kod da pride, koliko težkega truda in prizadevanja potrebuje, kratkoma, kaj kos kruha v sebi ima in koliko da velja, — in ti boš gotovo, če le občutno serce v sebi imaš, se ves ponižen proti nebesom obernil in iz globočine svojega serca zdihnul: „Moj Bog! v resnici je kos kruha velik, neprecenljiv dar Tvoje mile očetove roke; odpusti mi mojo nehvaležnost, da sem ga tolikokrat brez premislika jedel!“

Priden, skerben kmet, ki v potu svojega obraza svoj vsakdanji kruh pošteno prideluje, ve kos kruha memo veliko drugih bolj spoštovati in ceniti, vendar ga ne sme le svojim pridnim rokam pripisati, ampak Bogu, od kterega nam vsak dober dar pride. „Od Boga prejemamo vsi.“ Kdor po svoji keršanskej dolžnosti Boga posnema, rad od prejetega tudi ubogim podeli. *„Lomi svoj kruh lačnemu.“* Če si dober in usmiljen, si že tudi ti marskteri kos kruha lačnemu ulomil ali odrezal in v dar podal. Ali pa veš, koliko dobroto si mu s tim samim kosom kruha storil? — Zdi se mi, kakor da bi te čul odgovoriti: „Kako bi vedil, če mi nobeden ne pove?“ — Pridi in poglej!

Vidiš ubogo dete, ki s kosom kruha tam sedi, kterega mu je usmiljen dobrotnik podal, kako ga željno vživa, kako veselo svojega dobrotnika pogleduje? — Lepa otroška zahvala! — Ali otrok misli, da je te človek, ki mu je te kos kruha dal, sam njegov dobrotnik, in ne ve, da so se skor vse stvari pametne in tudi nespametne združile, mu te kos kruha pripraviti, kterega pervi začetnik je Bog sam. Zakaj kos kruha potrebuje:

1. *Moke.* Moka spet peka ali pekinje, da kvas postavi in jo dobro omesi; kvas potrebuje drož in toplote, da kipne ali na kviško gre; drože, novo vino, da se okisa; vino grozdje, iz kterega se v tlačivnici iztiskuje in v sode nataka; grozdje vinske terte; vinska terta vinograda in skerbnega obdelovanja, sončne toplote in dežja o pravem času;

k postavlenjù kvasa je potreba tudi vode, da se moka sprime; pečnice za vsaditi in speči; derv za razbelenje pečnice, mlina, da se žito somele; za napravo mlina je potreba kamnov, železa, lesú; vode, vetra ali živine, ki ga žene; ljudi učenih in brihtnih, ki so ga napravili, melarja in drugih ljudi, da vse, česar je treba, pazno oskerbijo; za moko je potreba vreč (žaklov) ali mehov, da se v nje poshrani; za vreče mora biti platno, za platno tkavec, za tkavca preja, za prejo predica, za predico predivo, za predivo konoplje in làn; meh za moko ti pa mora dati kozel, ovca, oven ali koštrun.

2. Kos kruha potrebuje *žita;* žito delavca, ki ga razseje, drevesa ali pluga, s kterim se njiva preorje, brane, da se žito z zemljo pokrije, volov ali konj, da plug in brano vlečejo, dobro obdelane zemlje, ki setev sprejme, solnca, ki jo ogreje, dežja, ki ji rast da; dež potrebuje oblakov in megel; oblaki in megle morja, rek in potokov; reke in potoki zopet gôr, iz kterih izvirajo, ravnin, po kterih tečejo, vetrov, ki oblake in megle k nam priženó. To žito potrebuje dalej šter letnih časov: jeseni za setev, zime za počitek zemlje, spomladi za rast, poletja za zorenje.

3. Te kos kruha potrebuje *ljudi,* ki žito požanjejo, omlatijo, zvejejo in očedeno do potrebe v žitnice poshranijo. K temu delu je potreba serpov, cepov, vevnic itd. Serpi in drugo železno polsko orodje potrebuje gornikov ali knapov, ki železno rudo iz oserčja zemlje kopljejo, kovače, ki jo obdelujejo, drobnokovce, ki iz železa razno orodje narejajo. Cepovi, vevnice, rešeta, sita za moko potrebujejo lesu; les dervarjev, ki ga posekajo, rokodelov in umetnikov, ki ga razdelujejo in kmetovanju potrebne reči narejajo. Te pek, kteri kruh peče, sejavec, ki žito razseva, plevica, ki ga opleva, ženica, ki ga požanje, melar, ki ga zmele, vsi ti in drugi delavci, kateri kmetijsko orodje izdelujejo, potrebujejo obleke, klobukov, čevljev itd. Za vse te reči je potreba posebej krojačev (šivarjev), klobučarjev, čevlarjev, mnogoverstne robe, ovne, pavole, prediva, čed, pastirjev; te stan potrebuje drugega, te zopet drugega do nar višjega

in nar nižjega rokodelstva, postavodavne oblasti, da posestva ín lastino varje, gosposke, da na izpolnovanje postav skerbno gleda, služavnikov pravice, ječ itd. Postave potrebujejo mnogih vednost, vednosti dolgega učenja, učenje raznih knig, šol, učitelov. Pa še ni zadosti. Te kos kruha potrebuje še več, namreč skerbne brambe pred znotrajnimi in zvunajnimi sovražniki, da ga kmet mirno in varno pridelati zamore. Ta varnost in bramba potrebuje zopet veliko tabrov, vojnih armad, topov in drugega orožja za vojake, kar vse brezštevilnim umetnikom opraviti daje in brezštevilnih stroškov v dnarjih potrebuje.

4. Te kos kruha ne potrebuje samo *žitnih zern*, iz kterih je pečen, ampak tudi zern, iz kterih so une prirastle; te zerna potrebujejo zopet drugih, tretjih in tako naprej noter do tistega pervega žitnega zerna, katero je bil neskončno mogočni Bog ustvaril, kateremu je neskončno Modri rast dal, katero nam neskončno Dobrotljivi še zmerom daje.

Tako tedaj vidimo, da so nebo in zemlja, voda in ogenj, ljudje in Bog sam združeno delali, kos kruha pripraviti. Človek, ki ga je, vživa tedaj celo vesolstvo ob enem. In da se od žival razloči, ga vživa zavedno, ga vživa vsako uro po dnevi in po noči od pervega trenleja svojega življenja do svojega zadnega zdihleja. Zakaj dan in noč, nebo in zemlja, voda in ogenj, človek in Bog sam delajo, da nam kos kruha in vse k našemu življenju, — za živež in obleko potrebno pripravijo. Si že kdaj na to mislil? — Iz tega lahko skleneš, kakšni pošasti sta nehvaležnik in sebičnik, kterih pervi te veliki Božji dar v en dan zavživa in ne zmisli na Tistega, od kterega ga prejme; drugi ki le sam sebi živi, za druge pa, kterim bi pomagati imel, in bi jim tudi lahko pomagal, se kar nič ne zmeni.

„Kolika,“ bi tukaj mnogi svetnik pervega keršanstva izdihnul, „kolika nehvaležnost ljudi! Ko se jaz lením, delajo vse stvari za mene. Solnce in mesenc sta vedno v teku, da povsod svojo rodivno moč — toploto in luč razširjata. Ko jaz grešim, svojega duha s slabimi mislimi, svoje serce s hudimi željami pasem, svoje telo v hudo

djanje obračujem, si zemlja prizadeva, mi kruh za živež roditi; neutrudno letajo bučelice od vsih strani ob potokih in ravninah, da po travnikih in njivah sterd naberajo, ki je tako sladka na mojem jeziku, ki toliko krivičnih, nespodobnih besed govori. Ovčika se ovne tvega, da mi da obleko, ktero tolikokrat v ničemurnost obernem. Grozdje čaka željno poletne vročine, da bi zorilo in moje serce skoraj razveselilo, ki pa tolikokrat odreče čast Njemu, od kterega svoje življenje ima. Studenci in potoki tečejo noč in dan, da travnike rosijo, in jezero rožic pod mojimi nogami oživijo, ktere tolikokrat pot krivičnosti hodijo. Tičice se trudijo s svojim soglasnim petjem moje ušesa razveseljevati, ktere tolikokrat lažnjivi in nespodobni pogovori veselijo. Vse stvari tega sveta se združujejo in trudijo, me z mojimi potrebami in z mojim veseljem oskerbeti, in jaz obračam stvari skoraj zmerom napčno; skor nikoli ne zmislim, da bi se zahvalil Njemu, kateri me po njih s tolikimi dobrotami obdaruje."

P. Cizej.

VIII.

POMOČEK ZADOVOLJNOSTI ZA PODLOŽNE.

Kakó se sužnim zamorcom v Ameriki godi!

Pogosto je slišati kako ljudje zdihujejo, da jim prav slabo se godi, da jim ni obstati v tej ali uni službi, ko morajo preterdo delati, malo pa ali slabo imajo jesti, ko je gospodar ali mojster preojster, gospodinja prepikra, otroci prehudi, ko za bolnike premalo skerbijo in jih od hiše odganjajo, da pač Bog pôsle nima tako rad ko druge, kjer morajo toliko v nizkem stanu terpeti. Ali, to obilno zdihvanje in nezadovoljnost pride od tega, ker takšni ljudje

zmiraj le gledajo na tiste, katerim se na videž bolje godi, in le malo kedaj pomislijo, koliko je še drugih po svetu, katerim se veliko, veliko slabej godi, kar je poseben pomoček zadovoljnosti. H tej podložne v naših krajih napeljati, hočem nekaj povedati od kuplenih zamurcov v Ameriki.

Zamorc je v južnih deželah Amerike sužen, kuplen od gospodarja, katiri ga ima kakor svojo koristno domačo živino; da le gospodar svoj dobiček ima, naj zamurc terpi, da se čisto zdela.

Zamurci kupleni, ki so za delo na polju ali v delavnicah odločeni, morajo pred svitom vstajati in na delo hoditi, da precej delo začnejo, ko se zasvita. Kakor perve ure, tako morajo delati cel ljub dan, če ne, jih naganja gospodar ali eden njegovih ogledovavcev z bičom; le ob enajstih en četert ure počivajo; v terdi temi še le delati nehajo. Tedaj še le smejo se nasititi, če ni ubogi sužen namesto jesti v klado vprežen, in mora tako vprežen ostati celo noč, da ne more ne sedeti ne ležati in si ne počiti. Za živež pa dobijo večidel turšico srovo, katiro mora zamurc sam zmleti in si za jed pripravljati, kakor si zna in hoče. Nek popotnik je slišal v eni delavnici celo noč turšico na žermlji mleti od lačnih zamurcev. Le malo kedaj dobijo rajža ali krompirja. Če pa gospodar pridelk ravno dobro speča, morajo zamurci delati noč in dan; naj se tudi kak zamurc zdela, saj je dobiček večji, kakor cena enega ali dveh zamurcev, si misli gospodar, ki je le za delo kupil *telo* zamurca, *duše* pa ne porajta.

Nič bolje se ne godi zamurcom in zamurkam, ki so odločeni za postrežbo gospodarja in gospodinje, nju otrók in žlahte. Šivile (muškre zamurke) morajo u merzli veži šivati, zvečer pri visoko obešeni lampi; in gorjé siroti, če ji delo ne gre tako hitro od rok, kakor da bi v topli hiši sedela in pri svetli luči šivala. Ležijo večidel na terdih tleh. Popotniki, ki so dolgo časa v takih krajih se zaderževali, niso nikolj drugače zamurce vidili jesti, ko iz posodve na kolenih s samo roko jedila zajemati.

Če se sužen za kako novo službo odloči, katire opravila še ne zna, ga namesti učiti in pokazati mu, le raj tepejo,

dokler se sam bolj tistega dela navadi. Navadno je tudi, da zamurce, ki v domači hiši nimajo zadosti opraviti, drugi ljudje najemajo; ali plačila ne dobi zamurc, temuč njegov gospodar, kdor nar več obljubi plačila za najem zamurca, ga dobi za en čas v svojo oblast; ta ga pa tudi dobro h delu naganja.

Kaj je pa s sužnimi zamurci, kadar se že zdelajo, se postarajo ali zbolijo? Malokateri živi čez 40 let; in kadar ni več za delo, ga pusti gospodar od sebe; ker mu ne da več dobička. Takšni se najdejo v malih kolibah, ali beračijo po ulicah v nar veči revšini in zapušenosti; tedaj so prosti, da znajo v prostosti lakote umreti. Ko sta zamurc, zamurka zvesto služila dolgo let, otroke gospodarjeve lepo oskerbela, bolnikom skerbno stregla, umerlemu gospodarju oči zatisnila, sta od dedičev ali erbov novič prodana na druge gospodarje in v novi službi spet tepena. Že otroke učijo beli stariši, mlade zamurce ali zamurke za kratek čas tepsti, tudi stari zamurci se morajo pred belim otrokom odkriti, pred njim poklekniti in se mu dati tepsti. Navada je sploh, zamurce zojstrim tepenjem prav ponižne storiti, *„sim ga ponižal, ko psa,“* se hvali mnogoteri. Tudi se najdejo v mestih hiše, v katere pošiljajo gospodarji svoje sužne h tepenju in za to še plačajo, da zamurce neusmileno tepenje prav ponižne stori.

Prošnje černega sužna nič ne veljajo, le tedaj, če belih kdo za zamurca prosi, se mu utegne nekaj prizanesti; pa naj tudi nar večo krivico terpi, pravico malokedaj najde, da se ne prevzame, česar se nar bolj boji bel gospodar v svoji prevzetiji. Nek oštir je tepel svojega zamurca in zamurko, da sta oba v vodo skočila in vtonila; on je pa klical, *v pekel z njima, prav sim ju nasekal, mi ni toliko za ceno, da sim se le svoje jeze nad njima znebil.* Nek bogat in imeniten mož je h tepenju svojega zamurca navadno svoje prijatle povabil, je dal v vertu mizo v senco lepega drevesa prinesti in na mizo vino in kvarte, h drevesu pa zamurca privezati, in cel popoldan je bilo za kratek čas gospodarja in njegovih prijatlev, zamurca do kervavega tepsti in zaničevati. Neki drugi imenitnik je zamurko, katera je otrokom kosilo nekaj

preveč zabelila bila, prijel, jo v lice tolkel, in ko ga je roka žc bolela, svoj čevel izzul, in s njím zamurko tepel, ko pa ni čisto tiho djala, jo dal deržati, ter pretepaval, dokler je na tla se zgrudila. Potem si je čisto oteklo lice vmila in se mogla še zahvaliti za kazen. Nek grozovitnež je svoje zamurce že v začetku tedna tepel za to, kar se bojo čez teden pregrešili. Drugi je pretepaval svojega zamurca do smerti, ker je mislil, da mu je dnarje vkradel; dva dni pozneje najde njegova žena dnar, katirega je sama posebej shranila.

Pa tudi gospodinje niso nič manj nevsmiljene do sužnih zamurcev in zamurk. Neka mlada gospa je nevsmileno pretepavala zamurko do kervavega, ker ji oblačila ni dosti skerbno pripravila. Neka ošterica je večidel svoje zamurke kaznovala opoldan v vertu, kjer jih je h drevesom privezovala in počasno tepla. Od neke gospe se bere, da je semtertje biče imela pripravljene za tepenje zamurcov. Če zamurka nima miru celo noč, ko otroke pomirja in jim streže kar zamore, drugi dan pa zaspana ne dela tako urno, ko navadno, je že tepena nevsmileno. Gorjé pa še le zamurcom, če katiri uide; ga lovijo, ko divjo zver in če ga dobijo, ga gospodar vlači nevsmileno ali mora vozu pri vezan leteti ko pes in vedno je tepen, posebno doma drugim zamurcom v svaritev, da bi nobeden se ne prederznil, službo svojo zapustiti. Kako tolažbo pa ima zamurc v vsih svojih težavah? Od Jezusa Kristusa terpečega in križanega malokateri kaj sliši, ker je Gospodarjev prigovor: *Zamurc je za delo, ne za nauk, manj je podučen, bolj je zadovolen v svojem stanu.* In če že kakih naukov vlovi zamurc, so večidel nauki krivovercev, ki tamkaj svoje zmote trosijo in razširajo, ne pa čisti nauki katolške cerkve, ki s svetimi zakramenti vred še le človeško dušo popolnama nasitijo in napojijo, da tudi med nar hujšimi težavami ne obupa in preveč ne tožuje, ampak po zgledu svojega Zveličarja, matere božje, apostelnov, mučenikov in mučenic in sploh svetnikov in svetnic volno vse preterpi, pa v čast božjo in svoje zveličanje oberne. Tukaj na svetu je sužen zamurc pravi terpinc, pa za večnost si nič ne pridobi zasluženja, ker ne ve

za kaj terpeti, kam namen obračati, da bi mu terplenje v dušen dobiček došlo. Tako je vbog na svetu in v večnosti, vbog in reven zadosti in našega vsmilenja popolnama vreden, da bi radi za-nj molili in terkali na serce božjega vsmilenja, da bi vunder skoraj Bog rešil ljudstvo zamurcov teme neverstva in krivoverstva pa hudega jarma sužnosti in jih dal po gorečih misijonarjih v krilo katolške cerkve pripeljati, da bi si odahnili od strašne sužnosti in njenih težav, v katerih zdihujejo že več sto let, in počivali v senci velikega drevesa prave vere. Mi pa, ki smo v boljih krajih rojeni, in vživamo žé od mladih nog sladek sad naukov prave cerkve, dajajmo Bogu obilno zahvalo za to in prenašajmo prav volno to betvo težav, ki jih Bog nam v naše zveličanje nalaga, da bi v volnem terplenju si služili nebesa.

Paar.

D.

PRILIKE IN BASNI

ali zlate jagode v srebernih posodah.

V prilikah bom odperl svoje usta, in bom izrekal skrito od začetka sveta.

Mat. 13, 25.

I.

JURKO IN BOŽJI STOL.

Jurko je v svojih detečjih letih rad poslušal, kako so pravili, da kjer maverca alj božji stol stojí, tam vreča dnarjev leži, ktere lehko vzdigne, kdor je srečniga planeta rojen, in o pravem časi tisti srečen kraj doleti, na kterem maverca alj božji stol stoji. Kar je Jurček otrok slišal, je tudi Jurko mož terdno verval, in mnogokrat na mesto tekel, na kterem je od daleč videl božji stolec stati. Gredé je že cekine štel in z njimi zlate grašine zidal, katere bo na srečnem kraji vzdigal; in lepša ko se je maverca svetila, močneje mu je serce igralo od velike sreče, ki ga na skrivnem kraji čaka.

Kedar pa Jurko na kraj maverce prisopiha, in od željá po sreči komaj diha, najde namestu sreče prazen mak (prazno nič). Maverce romeno zelen trak še enkrat dalej stoji, in če Jurko tudi nje kraj doleti, kaj drugega ne najde, kakor prazen stan; pa vender ne verjame, de je od svojih želj goljfán. Tako Jurko vse svoje žive dni po sreči goni, se le od daleč v zaupanji do svoje sreče veseli; bližej ko misli jo pa vloviti, dalej pred njim beži, ter ga uči, de ni pod soncom prave, stanovitne sreče, marveč le njeni dozdevk. — Ali se tebi, človek, ravno taka ne godi?

Jakob se misli prav bogato *oženiti*, in od veselja mu serce kipi; cele noči mu namenjena sreča ne da spati. Jakob dobi ženo, tudi premoženje lepo z njo, pa tudi tolik križ, de svoje žive dni pod njim zdihuje, ter želji, de bi svoje nikolj poznal ne bil. Jakob, vidiš *peno sreče!* — *Martin* že veliko let v *lotrijo* stavi, posledne krajcerje pojiše, in nobene stave ne zamudí, pa večidel za eno alj dve piki si vgreši, de terne ne zadene, in še hujše stavi. Zdaj

se mu sreča vklone, in Martin veliko stavo vgane, in nekoliko tisuč (tavžent) butastih kron dobi, pa še huje stavi, zapravlivo živi, in v kratkih letih nima si z čem tobaka kupiti. Martin, si videl goljufne sreče prazen *mak!* — *Marko* misli imeniten gospod biti, in vidi v svoji častilakomnosti se mu vse odkriti in priklanjati, ker je že v mislih žlahen gospod. Pa višej kakor stopi, še visokeje hrepeni; ni mu nikolj dosti visokosti in časti. Majhen veterc kake nesreče pohlidi, prazen mak vse posvetne sreče Marku odnese, in srotej *gologlav* ostane.

Tako je vsa posvetna sreča lepo pisani maverci podobna: Lepa se nam od daleč zdi, in človek naj srečnej živi, dokler njo od daleč gleda, de se mu smeji. — Ne goni se preveč, ne prenaglo; po sledu sreče nam rado spodleti. Kdor darove hvaležno hrani, ktire mu sreča da, naj si bode mali alj veliki, on srečo za svojo prijatelco ima, ki mu več da, ko človek poželjuje. — Išeš ti zaklade pod božjim stolam na semlji, boš najdel kakor Jurko prazen mak. Jiši kar je sreče nad obokam maverce v nebesih, in boš srečo najšel, ktere konec ne bo.

Slomšek.

II.

PREDRAGA PIŠALA.

Bil sim dečko kakih sedem let star, ko so mi striček neko nedelo nekoliko dnarcov podarili, naj bi si kaj kupil. Naravno z dnarjem v štacuno dirjam, v kteri so bile otroške igrače naprodaj, in si lično pišalko kupim, kakoršno je sosedov fantalin imel, in mi je toliko dopadla, ter za njo vse svoje dnarce dam. Ves dobre volje z pišalko domu pridem, vse kote po hiši prepiskujem tako, de so domače ušesa

bolele od mojega piskanja. Vprašajo me, koliko sim za pišalko dal? Ko jim povém, so se mi bratje, sestre in drugi znanci smejali, rekoč, de sim pišalko predrago kupil; štirikrat toliko bi bil lehko za te dnarje lepiga blaga dobil. Po tem se mi je nad pišalo hudo vžalilo; hitro sim se je naveličal, in mislil na drage reči, kojih bi bil lehko za svoje dnarje nakupil; pa kaj de je bilo prepozno. Naj huje mi je pa merzelo, de so me drugi zasmehovali, kajti sim se tako gerdo vkaniti dal; in tako mi je moja draga pišalka več merza prinesla, kakor veselja. Predrago sim bil pač pišalo kupil!

Ta nesrečna prigoda mi je pa vender le hasnila, in mi lep nauk globoko v serce utisnila, kterga sim vse svoje žive dni pomnil, de sim bil pišalo predrago kupil. Me je po tem kdaj mikalo kaj nepotrebnega kupiti, hitro sim sam pri sebi djal: nak! pišalo bi predrago kupil; in dnarci so mi v žepi ostali. Ko sim odrastil in se po sveti podal, sim srečal in videl ljudi, ki so se gnali dni in noči po peni prazne posvetne časti, ter so temu maliku ves svoj čas, svoje poštenje in tudi življenje darovali. Rekel sim sam pri sebi: ti ljudje pišalo predrago kupujejo. Sim srečal lakovniga skopca, ki si je dnarje kupičil in blaga na cente grabil, sebi in svojim pa še živeža in potrebne obleke omislil ni, de bi le čedalje več imel, sim sam z sebo mislil: oj budalo abotno! ti svojo pišalo predrago kupiš. Kar si nakupičil, čiga bo? Sim razpušćeniga razujzdanca videl, kako se je po pregrešnim življenju gnal, ni po noči spal in ni imel po dnevi pokoja svoje spačene želje nasititi, sim se nad njim skesal rekoč: Bore červič! ti si pišalo predrago kupiš, piskaš in ropočeš v svojo časno in večno nesrečo. Enkrat hoče ti žal biti; pa kaj de bo prepozno. Tako je vse posvetno prazna igrača, za kterim se ljudje toliko gonijo; — vse pregrešno pa zapeljiva kača, ktero neumneži predrago kupijo, kakor fantič svojo pišalo.

Franklin.

III.

PUSTI IN NEZNANI OTOK.

Bogomilj, bogat in dobrodelen mož, je enega svojih sužnjev osrečil, dal mu je prosto svobodnost, ktere je že dolgo želel in po kteri je hrepenel kakor žejni in spehani jelen po merzlem viru, in barko polno drazega in cenljivega blagá, rekoč: „Odrini, dragi hlapec, in jadri čez neznano morje, v ptuje dežele, kupčuj z blagom, kar ga je v barki, po svoji umnosti, in vse kar si ž njim pridobiš, naj bo tvoje!“ Suženj te dobrote in neizrečene milosercnosti vesél, se svojemu gospodu hvaležnega skaže in se kmalo čez neizmerljivo morje vzdigne; toda ko poln vesélja po morji jadri, naenkrat vstane hud piš in vihár, ki je z blagom napolnjeno barko s tako močjo podil in na grozno skalovje trešil, da se je na mestu razdrobila. Predrago blago se v globočino morja pogrezne, njegovi tovarši se potopé, on je pa komej v veliki nevarnosti do brega bližnjega otoka in v smertnih britkostih priplaval. Lačen in žejen, nag in brez vse pomoči, stopi iz morja na zemljo, kjer na golih kolénih ginjenega serca Boga zahvali, da ga je pri življenji ohranil, in objokuje svojo nesrečo takó britko, da še nikoli takó; kar naenkrat zagléda v plavi delečavi veliko in krasno mesto, iz kterega mu pride cela množica veselih prebivavcov naproti spevajočih: „*Slava našimu kralju!*“ in ga na krasen voz posadé in v mesto peljejo, tjè pridši ga veséli prebivavci v kraljevo poslopje peljejo in s škerlatnim plajšem ogernejo, mu kraljev venec na glavo denejo in na zlati sedež posadé. Imenovani mestnjani se ga osujejo in ga kralja pomažejo, se pred-njim poklonjujejo in mu v iménu celega otoka prisego storé, da so mu zvesti podložni.

Nov kralj, *Fosur* po iménu, je od začetka mislil, da so vse te poslovljenja le kakošne sanje, od kterih se je pa kmalo prepričal, da niso marnje temuč resnične. Sam ne vém, je večkrat sam pri sebi rekel, kaj je to ljudstvo mislilo, kaj ga je zmotilo, da me je, skorej nazega ptujca, za svojega

kralja zvolilo? Gotovo me ne pozná, kdo sem in ne praša od kod pridem, ampak me tebi nič meni nič berž na kraljev sedež posadi. Kakošna šega gospoduje neki v ti deželi? Tega me mika zvediti! —

Tako misleč postane še radovedniši, vzrok svojega naglega povzdignjenja zvediti, se prederzne enega svojih imenitnih dvornikov poprašati, ki ga je umnega modrijana mislil, kako se da ta zastavica vganiti. „Vezir!“ ga nagovori, „kako ste me mogli kralja storiti? -- Kako ste mogli vediti, da bom k vam na ta otok prišel? In kaj bo poslednjič moj cilj in konec?“ „Kralj!“ mu urno vezir odgovori: „na tem otoku le duhovi prebivajo. Že v starih časih so Vsigamogočnega prosili, da bi jim vsako leto človeka iz Adamovih otrok poslal vladati jih. On jih je uslišal in jim pošlje vsako leto ob tistem dnevu druziga sina iz Adamovih naslednikov. Prebivavci tega otoka mu hité, kakor si sam prepričan, veseli naproti, ga imajo za svojega vladarja; tode njegova vladba ne terpi od enega leta več. Je čas pretekel in odločeni dan zopet napočil, pride on ob svoje kraljestvo, vladarstvo in čast, je svojih kraljevih kinčev obropan in v svoj poprejšnji revni stan ponižan. Njegovi strežeti ga peljajo s silo do primorja, od koder je prišel, in ga denejo v nalaš za-nj napravljeni čoln, kteri ga na drugi otok prenese. Ta otok je pa pust in pušoben; vsak, ki je pred nekimi dnevi tukej kraljeval, pride tje ravno tak, kakor je bil pred enim letam sem prišel, to je, nag, kjer ne najde ne podložnih ne prijatlov, temuč le revšine in žalosti dovelj. Nihče ga ne bo v njegovi britkosti miloval, in tako bo moral na tem pustem otoku žalostno in revno živeti, če ne bo časa svojega kraljevanja umno in modro v svoj lastni prid obernil. Po tem, ko je kralj iz tega otoka pregnan, gre ljudstvo po navadi veselo novemu naproti, ki mu ga božja previdnost vsako leto brez vsega zaderžka pošlje, ravno tako je šlo njemu pri nastopu kraljestva. To, gospod! je tedej večna postava tega kraljestva, ktere ne zamore nobedin kralj ne prenarediti ne ovreči.“

„So bili pa moji spredniki od svojega kratkega vladarstva in veličanstva tudi podučeni?“ ga radovedni kralj popraša.

„Nobenemu ni bila neznana postava njegovega kratkega vladarstva,“ mu vezir (minister) odgovori; „toda nekteri so se dali od bleska, ki njih sedež obdaja, preslepiti, da na svoj žalostni prihod nikoli mislili niso ter živeli brez skerbi v veselji, namesto da bi bili z modrostjo vladali in kraljevali. Drugi omamljeni sladkosti sreče, ktera se jim je dan na dan v obilnosti naproti valila, niso mislili na pusti otok, ker so se bali, da bi si s takimi mislimi pričijoče veselje pokazili; tako so preživeli do zadnjega dne, kteri jih je zopet v čolnič nesreče izdal. Kader je pa poslednji dan njih kraljevanja napočil, so jeli žalovati in nad svojim preslepenjem zdihovati, toda prepozno, in iti so morali brez vse milosti v osnovano revšino in nadlogo, v ktero bi se ne bili utopili, če bi bili le modri bili.“

Ta povest je neizrečeno kralja oplašila, groza ga obide slišati, kar se je z njegovimi spredniki zgodilo, in skerbno želi enaki nesreči oditi. V strahu koperni, ker vidi, da je že nekoliko tednov njegovega vladarstva preteklo, in da mora urno na noge stopiti, da bo prihodnje z veči koristjo porabil in v svoj prid obernil. „Modri mož!“ duhovu odgovori, „ti si mi prihodno osodo in čas mojega kratkega kraljevanja razodel; povej mi še, te prosim, kaj naj storim, da ne bom prišel v tako nesrečo, kakoršna je moje spredmike zadela.“

„Kralj! ne pozabi,“ mu duh (vezir) odgovori, „da si nag na naš otok prišel, ravno tak pojdeš tudi iz njega, kamor ne boš nikdar več nazaj prišel. Edino sredstvo je, ktero te zamore v ti deželi, kamor boš iz našega otoka pregnan, pomanjkanja rešiti, če jo rodovitno napraviš in s prebivavci obdaš. To storiti ti je po naših postavah dovoljeno, in tvoji podložniki so ti popolnoma pokorni in vdani, da z veseljem radi tje gredo, kamor koli jih pošlješ. Pošli tedej množico delavcov tje, na uni

pusti otok, da ti bodo ondi puste lehe v rodovitne njive in travnike preobernili, ukaži jim mesta zidati in žitnice postavljati, daj jim, česar jim je za življenje potreba. Z eno besedo: pripravi si novo kraljestvo, čigar prebivavci te bodo po tvojem tukajšnjem vladarstvu z veseljem sprejeli. Toda ne obotavlaj se, ne trati drazega časa, da ti ne bo prekratek; kolikor z večim ozirom in umnostjo boš za svoje prihodnje prebivališe skerbel, toliko srečniši in zadovoljniši boš ondi prebival. Misli si, da je že jutri poslednji dan tvojega tukajšnjega kraljestva; obračaj svojo svobodnost kolikor moreš k dobremu, da te čas ne prehiti, bodi moder, če hočeš nastavljenemu breznu oditi. Če mojemu svetu ne verjameš, ali če se boš obotavljal, gorje tebi, dolga dolga nadloga bo tvoja osoda!“

Kralj, umen mož, se je tega, kar mu je duh svetoval, urno poprijel. Ko bi trenil, je poslal veliko prebivavcov tje na pusti otok, kteri so se z veseljem dela poprijeli, kakor jim je ukazano bilo. In kmalo se je otok pričel vzdigovati in lepotiti, in preden je polleta preteklo, so že krasne mesta v pisanih logih stale. Skerbni kralj si je neizrečeno prizadeval, otok kar je bilo moč dobro obdelovati; zmeram več prebivavcov je tje pošiljal, od kterih so bili poslednji zadovoljniši od pervih, ker so prišli v lepši obdelano deželo, kjer so njih prijatli in žlahtniki prebivali.

Konec njegovega vladarstva je vsaki dan bližej. Bali in tresli so se pred njim njegovi spredniki, ker so morali svoje kraljevo vladárstvo zapustiti; *Fosur* ga je pa komej pričakoval; zato ker je šel v deželo, kjer si je po umni delavnosti stanovitno stanovanje preskerbel. Zadnji dan je napočil, in zgrabili so ga v njegovem poslopji, potegnili so kraljevo obleko ž njega in venec, in ga peljejo v čoln, v kterem se je moral v novo deželo preseliti. Komaj je pa prijadral do primorja novega otoka, mu ondajšnji prebivavci veseli naproti privrejo, ga z veliko častjo sprimejo, mu na glavo namesti drazega šapla, ki ga je le eno leto kinčal, nezvenljivi cvetni venec po-

15*

stavijo. Vsegamogočni Bog obdaruje njegovo modrost, mu da neumerjočnost njegovih podložnikov in ga postavi njih kralja.

Bogati, dobrotljivi mož je Bog, nebeški Oča; suženj, ki ga je na ptuje poslal, je človek pri svojem rojstvu; otok, kjer se vstanovi, je svet; prebivavci, ki mu veseli naproti pridejo, so stariši, kteri za nazega otroka skerbé; vezir, ki ga je od žalostne osode podučil, je modrost božja; leto njegovega vladarstva je tek človekovega življenja na tem svetu; pusti otok pa, v kterega je prepeljan, je prihodnje življenje v večnosti; delavci, ki jih na otok pošlje ga obdelovat, so dobre dela človekove, ki jih v svojem življenji dopernese; kralji pa, kteri so pred njim tje prišli, brez de bi bili čez nesrečo, ktera jim je žugala, kaj pomislili, so veči del ljudje na svetu, ki se le s posvetnimi rečmi pečajo, brez de bi na svoje življenje ali pa na smert kaj mislili, kaznovani bodo s pomanjkanjem in nadlogami v prihodnjem življenji, kader pridejo pred božje obličje s praznimi rokami in prostimi dobrih del! —

J. Kosmač.

IV.

VEDEŽ.

Neki vedež, kteri je, kakor se še dandonašinji pogosto godi, lahkoverne ljudi slepari1 in goljufal, sebi pa mošnico polnil, je enega dne v sredi med vasčani stal, in vsakemu, kteri je hotel, prihodno srečo prerokoval. Goljufni vedež prerokuje, ali bolji reči, laže lahkovernežem, pa tudi pridno dnarce pobira med tem, ko se doma na njegovem domu njekaj za-nj prav neprijetnega godi.

Priplazi se namreč tat skrivaj skozi okno v sobo vedeževo, mu pobere vse, kar koli ima, in mu pusti le golo zidovje. Vedež domu pridši se tega, kar vidi, prestraši, in ko se ozera po prazni sobi in škodo po tati storjeno premišluje, jame zdihovati, vekati, se po tleh metati, in silno žalovati. „Čudno! — mu zaverne obnašanje njegovo pričjoč mladeneč — vsakega človeka prihodnost hočeš vedeti, kar se pa tebi pripetiti ima, ti pa neznano ostane.“

Marskteri ima vedno kak svet za bližnega, za se pa nobenega.

Juri Varl.

V.

O R A Č.

Orač zgubi mladega junca, in ga išče sem ter tje po stezah in vsih kozjih potih, pa zastonj. Ko ga nikakor in nikjer zaslediti in najseti ne more, si misli, da mu je ukraden, in stori zato obljubo, Bogu v čast poseben dar darovati, ako mu, kakor že, razzodene tatu. Po storjeni obljubi stopi orač v bližni gojzd, in glej tu v gojzdi vidi groznega leva tergati in žréti njegovega junca. Ves v strahu, da bi tudi njega ne požerl, vzdvigne zdaj svoje roke prot nebu, in novi dar darovati obeta, ako ga Bog iz te nevarnosti, ako ga grozovitega leva reši.

Človek večkrat Boga prosi reči, ki so, kakor meni, za-nj dobre in koristne, pa so njegovi pravi sreči le škodljive.

Juri Varl.

VI.

OSEL IN BOŽJA PODOBA.

Osel nese lepo sreberno božjo podobo v hišo svojega gospodarja. Med potjo ga ljudje srečujejo, in, viditi podobo, jo poklekovavši časté. Neumni osel misli, da njemu to častenje velja, se prevzame, in nikakor več osel biti neče. Ali v tej svoji domišliji se kar na enkrat silno zvijati začenja in sebe v svoje začudenje spet osla spozna. In zakaj? Gospodar mu je, prevzetne misli izbiti, s palcoj prav sladke po rebrih naštel govoreč: Neumnež! ne tebi, ampak podobi, ki jo nosiš, častenje velja.

Človek se rad prevzeme, desiravno je, in če tudi na nar visokejši stopnji posvetne časti, vedno le slabotin revež, poln pomanckljivost in usmiljenja božjega toliko potreben.

Juri Varl.

VII.

STARA PRAVLICA S DRUGO RESNICO.

Znana je pravljica od zvezdogleda. Hodil je namreč neki zvezdogled pod milim nebom v tamni noči, in ko vedno le v kviško gleda, in ozvezdje premišluje, pride grede k rupi, in — vanjo telebi. Oj pomagajte! vpije zdaj revež iz rupe, in kliče Boga in ljudi na pomoč. To vpitje sliši nekdo premedene glavice, gre za glasom, in ko pride do rupe in se v njo ozre, in v nji vpijočega zvezdogleda spozna, mu zakliče in pravi: Aj! aj! vaša vednost ne velja veliko, ker težko vam bo kdo verjel, da so vam v resnici zvezde v toliko oddaljeni višavi znane, ker še sveta pred svojimi nogami ne poznate.

Posvetni, napuha polni modrijan pogosto v premišlovanju in duhtanju božjih reči meje človeški pameti postavljene preskoči, in v svojo lastno pogubo v nejevero zabrede.

Juri Varl.

VIII.

PASTIR IN KOZICA.

Pastir v svoji sirovosti suče serdit palico nad kozico, in tolče neusmiljeno po nji. Jo tako pretepaje odbije siroti rog; ob enem pa, to viditi, se prestraši, in kozico ne le tepsti neha, temuč se ji clo prilizuje in jo prelepo prosi, da bi ga gospodarju ne zatožila. Rada, pravi kozica, molčim, desiravno sim bila nedolžna tepena; ali kaj pomaga? — Odbiti rog sam te bo tožil!

Bogu ne moremo clo nič perkriti: Dela same, ako so slabe, hudobne, nas tožijo pred Njim.

Juri Varl.

IX.

MLADI OSEL IN VOLK.

Stari osel hudo zboli, in volk, slišati da bo kmalo po njem, se napravi na pot, bolnega, kakor pravi, obiskat in pomilovat. Pridši pred duri poterka in prosi, ga k bolniku pustiti. Ali mladi osel, kteri je pri starem bolnem bil, pokuka skoz špranjo in ko ugleda volka, mu, kaj pa

da? ne odpre: Volk praša zdaj, in sicer na videz prav sočutno, kako da se kaj bolnik počuti? Bolje, mu odgovori osliček, kakor pa ti želiš.

Prijaznim, perliznjenim besedam spačenih in hudobnih ljudi nikoli nikar ne zaupaj.

Juri Varl.

X.

KUŽEKI.

Več kužejev ugleda kožo v dno vode utopljeno. Radi bi jo bili dobili; ali kako do nje? — Veste kaj? njih eden svojim tovaršem reče: vodo popijmo, in koža pride potem sama na suho, pa bo naša. Svet vsim dopade, in kar jamejo piti; — pijó in pijó, pa — namesti vodo do dna izpiti, in kožo dobiti — so od presilnega žlempanja vode popočili in pocépali.

Napčen svèt je že marsikoga v nesrečo pripravil.

Juri Varl.

E.

OGLEDALO ZA ŠOLO

in domačo rejo otrók.

Velik in silno imeniten je zaklad, ki se nam je izročil (od Boga), otročiči namreč. Gorečo skerb torej imejmo za nje, in na vso moč si prizadevajmo, da nam prekanjen tát tega zaklada ne izmékne. Nobeno blago, nobeno posestvo nam nima biti toliko ljubo in prijetno, kot otroci, za ktere se pripravlja. Ako torej veči skerb imamo za blago, kot za tiste, zavolj kterih se blago spravlja, je to v resnici nespametno in bedasto, da nič tako. Napeljujmo tedaj k čednosti in pobožnosti rahle serca otroške, vse drugo še le za tem išimo. Zakaj če bodo otroci hudobni, jim denar ne bo nič pomagal, če pa dobri, ne bodo iz ubožtva nobene škode imeli. Hočeš li sina zapustiti bogatega, uči in vadi ga, da bo pravičen in dobrotljiv, tako namreč bo tudi svoj stan na bolje spravil. Ako se pa otroci ne odgojijo, kakor gré, je pa bolje, da so ubožni kot bogati. Zakaj ubožtvo sili med mejnike čednosti, in tam ohrani tudi tiste, ki nočejo, bogastvo še pa tistim brani sramožljivo in zmerno živeti, ki hočejo, marveč stori, da iz tira stopijo in se pospridijo.

Sv. Joanez Zlatoúst (Krisostom).

I.

DESET DOBRIH SVETOV

za šolsko blago:

1. Tri reči imaj vedno pred očmi: oko božje, ki vse vidi, uho božje, ki vse sliši, in pa tiste bukve, v ktire Bog vse tvoje djanje piše. Samo enkrat na dan te tri reči prav pomisli, in grešil ne boš.

2. Dveh reči na jutro ne odlagaj: poboljšanja in pa dobrega djanja. Odlog je dobrega naj huj sovražnik. Za danes vemo, de ga imamo; ako še jutro doživimo, ne vemo.

3. Vsak dan je hlapec od Boga poslan, ki te brez vsmilenja tira bližej smerti, bližej sodbe, bližej večnosti srečne alj nesrečne. Vsak dan torej tako živi, kakor bi ti bilo danes umreti, in srečen boš.

4. Hočeš po sveti srečno hoditi, bodi pohleven in dober vsim, pa le redkim se zaupaj. Pobožen bodi vpričo Boga, sramožliv do sebe, pravičen vsakemu. Ljubi prijatele, terpi sovražnike, stori dobrega kolikor premoreš, in vse te bo rado imelo.

6. Naj te zadene hudo alj dobro, lehko si v srečo oberneš, ako se v nesreči ponižaš, v sreči ne povišaš, in hvališ Boga za vse, kar ti da.

7. Pokorno naj bo truplo duši, duša pa Bogu, naj bo vse po sveti volji božji. Kjer te dvojne pokoršine ni, je vse na robe in napak.

8. Na uni svet ne pojde z nami posvetna čast, ne oblast, ne bogastvo, ne dobrota tega sveta; le dobre in pa hudobne dela nas bodo v večnost spremljale, de nam bo blagor alj pa gorje.

9. Žal ti naj bode le za tri reči tvojih preteklih dni: za hudo storjeno, za dobro zamujeno, in pa za zgubleni čas. Blagor mu, kdor se tega trojnega varje!

10. Ne pozabi štirih reči vse svoje žive dni: grehov ožalovati, se sodbe božje bati, z smertjo se poprijazniti, in pa v milost božjo zaupati; te štiri reči ti bodo zadno uro posladile.

Slomšek.

II.

NAJ BOLJŠA RAJTENGA.

Moder oče je na sprehodu imel navado z svojo paličico po peski ničle alj nule pisati in jih premišlovati. Mladenčik očeta pobara: „Atej! kaj pa pomenijo vaši kolesčeki, ktire po peski pišete?“ „Sinko! mu oče odgovorijo, ali ne poznaš ničl (nul), ktire v šoli na tablo pišete, kedar po desetinkah računite? Veliko rajting ste že storili, okroglih ničl napisali in spet pobrisali, pa naj potrebnej rajtinge še ne znate, kakor vidim. Hočem ti jaz to računbo pokazati. Le poglej, vse te ničle nič ne veljajo, dokler jim vredne ednote ne dostaviš; si pa jim na pravo mesto le edino veljavko dodal, boš za toliko večo število imel, zakolikor več ničel veljavni številki dostaviš. Ničla je vsa posvetna lepota, dragota, vsako delo in vsako blago, dokler mu ednote prave veljave ne pristavimo. Ta veljava, sinko le dobro si zapomni, je dober namen: *Vse k veči časti božji, in našim dušam v izveličanje.*“ Brez tega pravega namena nimajo vse naše dela in posestva nobene cene, so prazno nič. Kakor hitro pa svojim delam dober namen dodáš, bodo imele

svojo vrednost, in več kakor dobrih del imaš, vekšo bo tvoje število: to te vsaka ničla (nula) uči, de brez dobre misli nobeno djanje pred Bogam kaj vredno ni.

Slomšek.

III.

OTROK — MISIONAR.

„Lepi izgledi so že več duš spreobernili, kakor čudeži;“ sv. Krizostom govori, kedar moč dobrih izgledov popisuje; od važnosti dobre izreje otrok pa piše: „Že v otroških letih se podloga stori, kar enkrat človek bo; že v zibeli se mora začeti mlado dete od hudiga odvračevati in k dobrimu napeljvati, da se v taistem vterdi in mu sveta čednost tako rekoč v navado postane, ktere potem ne bo lehko več zapustilo in se v hudo zakopalo, ker to, kar se človek v mladosti dobriga nauči in privadi, se tako globoko v njegovem sercu vkorenini, da se teškó več pozabi, ampak mu še v poznih letih v podbudo in veselje služi.“

Te zlate besede poterdi sledeča prigodba.

Pred nekimi leti goreč duhovnik po svojih apostolskih potih do otokov pride, ki blizo tako imenovane „černe reke“ v Afriki ležijo, kamor luč svetiga evangelia še ni prisvetila, in sklene te dosihmal popolno zapušene kraje, kjer so otočani v veliki nevednosti in v temi malikovanja tičali, Kristusu pridobiti. Pomočnikov za to sveto delo iskat se na Špansko poverne in cele dve leti pretečete, dokler se nekoliko duhovnikov in rokodelcev s njim na pot poda; duhovniki — da bi zapušenimu ljudstvu besedo božjo oznanovali, rokodelci — ga s potrebnim rokodelom soznanili. Ko srečno do otokov

prijadrijo in iz barke na zemljo stopijo, zagledajo blizo morskega brega na visoki skali križ iz neotesaniga lesa napravlen, krog kterega cela truma malih zamorčikov kleči, v sredi med njimi pa otrok bele barve, evropejskiga rodu. Misionarji obstojijo začudeni, tukaj, kamor po njih mislih pridga svetiga križa še ni došla, znamnje odrešenja zagledati, in slišati kako ravno otroci v Španskem jeziku „Češena si Maria“ molijo.

Imenovan otrok jih zagledati španski klicati začne: fajmošter! fajmošter! — zamorčki pa jih plašno gledajo. Misionarji se otroku bližajo ter mu veljevajo, naj jih k svojim starišem pelja. Otrok jim začne pripovedvati, kako je pred menda enim letom na otok prišlo, ker je vihar barko razbil, na kterej se je s svojimi stariši peljalo; de je tukaj sem bilo zaneseno in od starišev ločeno, od kterih ni nič več slišalo. Otočani so ga iz vode potegnili in k svojim otrokom pridružili. Zamorčike zdaj molitvice uči, ktere se je od svoje matere naučilo in jih doma zjutraj in zvečer molilo; in kakor je doma vidilo, je tudi tukaj križ postavilo, h kterimu zdaj vsakdan molit hodijo. — Misionarji ga prašajo, ali so zamorčki tudi keršeni, ker s njim vred molijo. Otrok odverne, da tega ne ve; ker pa mene vidijo moliti, tudi oni krog mene pokleknejo, in molitvice, kterih so se od mene nekoliko naučili, molijo; ali me pa tudi zastopijo, tega ne vem ker njihoviga jezika ne razumim. Križ delati so se od mene naučili, in vsakokrat se zdaj prekrižajo, kolkokrat memo tega razpela pridejo. — „Kdo je pa ta križ tukaj postavil?“ misionarji dalej pozvedujejo. Otrok odverne, de ono; ker je namreč v svojem kraju na razpotjih in gričih kipe in razpela postavlene vidilo, je tudi tu enako storilo. Po teh besedah se jame milo jokati, ker ga želje po dragi domačiji in ljubih starših obidejo.

Misionarji ga poslednič po imenu prašajo; ali tega jim ne ve povedati, tudi dežele in kraja ne, kder je doma bilo; še časa ne ve prav povedati, kako dolgo namreč je že na tem otoku, ker tednov in mescov šteti nima po čem.

Vse to slišati misionarji nezapopadlive sklepe previdnosti in modrosti božje molijo ter večniga Boga hvalijo, ki je po otroku, ktero ne ve pisati ne brati, tudi skrivnost vere ne razumi, pervo seme razsvetlenja in spreobernenja celiga rodu zasejal, da jim zdaj drugiga ni potreba, kakor začeto delo zvesto doveršiti. Po pravici se smé otrok apostol teh otokov imenovati, ker je namreč pri zamorcih ostalo, se njihoviga jezika in šeg privadilo in misionarjem k velikimu pridu služi, ki ravno zdaj te divje rodove v krilo edino izveličanske cerkve spravlajo. —

Srečni so otroci, kterim Bog pobožne, skerbne stariše da; pa tudi čez vse važna in težavna je učenost dobriga odgojenja otrok, ktere toliko starišev ne pozna, alj pa k svoji in k nesreči svojih otrok zanemari.

Dvojno je polje, ki ga stariši pri svojih otrocih obdelovati imajo, namreč: glava in pa serce. Za glavo je potreba nauka, za serce strahu božjiga.

Nauk, lep in dostojin nauk je naj boljši dota otrok, in perva šola potrebniga nauka za otroke je starišev dom; zato sv. Auguštin stariše škofe svojih hiš imenuje, ker oni tim svojim ravno tako za nauk doma, pa tudi v cerkvi in šoli skerbeti in nad njimi čuti imajo, kakor viši pastirji za ovčice svojih škofij.

Čuvanje nad svojmi otroki je po tih besedah druga dolžnost starišev, ker, kakor sv. Krizostom uči, je starišem v otrocih drag zaklad izročen, kteriga s vsoj skerbjoj varvati imajo, da jim ga zvit in hudoben sovražnik ne vkrade. Čuti je torej potreba nad otroci noč in dan, jih tako rekoč po vsih njihovih potah s pazlivimi očmi spremljati, de kaj ne spregledajo.

Pa vse čuvanje bi večkrat nič ne izdalo, ako bi o pravem časi *svaritve* in pravičnega *strahu* pri hiši ne bilo. Torej sv. Duh govori: „Svaritev in šiba rodite modrost; dete, ki po svoji termi ravna, bo materi v vsramotenje služilo.“ „Ako svojega otroka s šiboj vdariš, boš njegovo dušo pekla rešil.“

Kar pa beseda starišev dobriga vsadi, mora njihov *lep zgled* polivati in poterditi, zakaj vsi nauki, vse svarjenje

starišev bi bilo zastonj, ako bi sami temu nasprotno ravnali. Dete rajši to stori, kar vidi, kakor pa kar sliši. Ako so torej zgledi starišev njihovim besedam nasprotni, bodo otroci nauke hitro pozabili in po njihovem zgledi ravnali ter si mislili, ko bi to, kar nam stariši priporočajo, tako potrebno in koristno bilo, bi gotovo tudi oni taisto spolnovali; zapovedi božje in cerkvene bodo tudi njim in ne samo nam veljale! — Žalibog! mnogo otrok se po slabih zgledih lastnih starišev pogubi.

Za časno srečo svojih otrok so scer starši sploh skerbni; ali pogosto pri tej skerbi njihove duše v nevarnost pripeljajo ker jim postavim pri *volitvi stanu* potrebne *prostosti* ne pustijo. Stariši hočejo svoje otroke osrečiti, pa jih večkrat v stan silijo, za kteriga lastnost nimajo, in v kteriga od Boga niso poklicani; pri ženitvi pogosto le na veliko pohištvo ali bogastvo gledajo, za keršansko zaderžanje se pa ne zmenijo. Vsakokrat pa grešijo, ker jim v zakon s človekom privolijo, ki ni njihove ampak krive vere; zakaj apostol Paul uči, da Kristus in Belial, luč in tema se zediniti ne morejo.

Zastonj pa človek sadi in poliva, ako Bog rasti ne da; torej morajo stariši s svojim podučenjem, svarjenjem in čuvanjem *molitev* vedno družiti. Neprenehoma za svoje otroke moliti je njih poglavitna dolžnost; zakaj nič ni tako mogočnega gnado in žegen svetih nebes izprositi, kakor prava goreča molitva, in skerbni starši skozi svojo pobožno molitev Bogu tako rekoč silo delajo, da jih vslišati mora, kakor sto in sto zgledov pretečenih ko sedajnih časov to očividno svedoči.

Pikl.

IV.

SVARILO ZA STARŠE.

Kako velika nesreča se otrokam perpetiti utegne, ako stariši vedno na nje ne pazijo, kaže sledeča prigodba.

O spomladi leta 1847 se poda neki šivar na Vogerskem v daljno vas, ljudem oblačila donest, ki so mu bile naročene. Med tim, ko se mož na pot odpravlja, mu reče skerbna mati: Vzemi tudi malo deklice saboj, saj je lepo vreme. Ženka je poznala slabost svojega moža, da se od ljubega vinčeka ni ločiti zamogel, ako je do njega prišel; dekle je pa očeta pri takej priložnosti vedno opominjalo, da bi naj domu šli.

Oče in hčerka se podata na pot, kteri je peljal med njivami in senožeti čez dve ure dalječ. V vas pridši odda mož naročene oblačila, in prejme zaslužen denar. Truden od daljne hoje, se poda s hčerko v taberno, pusti vina in tudi jedila prinesti, kar se mu je prav prileglo, zraven pa, kakor je bila njega navada, celo pozabi se proti domu verniti. Hčerka ga večkrat opominja in prosi, da bi naj domu šel, alj sladko vince mu je preveč dišalo, ni se mogel od njega ločiti, temuč začne dekleta pogovarjati, da je še dosti dneva, da bota že še lahko domu prišla. Ko se je že mračiti začelo, je hčerka prav težko očeta iz taberne na pot spravila. Ker je pa merzel sever nja obraz bril, ni hoja nič kaj zdala. Dekle, še majhno in slabo, začne pešati, oče pa, omoten od vina, jo le naprej maha kakor sanjač, kteri ne ve, kaj se okolj njega godi, in tako pozabi na otroka, tudi ne sliši njegovega vpitja, ki ga je na pomoč klicalo.

Čez ene ure pride blizo doma, postoji in pričakuje otroka. Stoji dalej časa, in ga kliče, pa dekle le ne pride. Zdaj se verne dekelce iskat, ker ga pa najšel ni, se zopet proti domu poda. V hišo stopivši ga vpraša skerbna žena: „Kde je pa dekle?“ Mož ji odgovori, da ne ve, kje bi bilo; naj berž je v vasi zaostalo. Ta odgovor je bil za dobro mater ojster meč skoz serce; celo noč ni očesa zatisnula od velike skerbi, kje bi otrok bilo.

Komaj se začne daniti, se tužna mati berž odpravi, ljubega otroka jiskat. Sosednjam se je žalostna mati v serce vsmilila, zato so se tudi njej pridružile, alj o groza! najdejo nesrečnega otroka globoko v nekej luži, kamor si je bilo po noči zajšlo, in od mokrote, mraza in strahu strašno smert storilo. Vsi pričujoči so se milo razjokali, in si prizadevali, velike otožnosti pobito mater potolažiti; vsi so bili od straha presunjeni pri pogledu mertvega otroka. Kdo pa bi imel tako kamnito serce, da bi ga kaj takega ne ganilo, ako si misli; Koljko stokrat je vbogo deklice vpilo: Oj oče! oj mati! jaz sim bila pridna in vbogljiva, vi me pa pustite tak nevsmileno konec vzeti! Koliko brezštevilnih solz je teklo čez nja nedolžno lice! Kolikokrat je svoje nedolžne ročice proti nebesom povzdignilo in za rešenje prosilo! Ali ni bilo žive duše blizo, da bi bila vpitje nesrečnega dekliča slišala, in mu na pomoč prihitela, le merzel sever je tulil po ločji. Strah in trepet je presunil dekleta, truplo je odrevenelo od mraza, usta so nehale na pomoč klicati, in zadnič je vbogo dekle, obdano od sov in v sredi lužnih merčesov svojo dušo izdehnilo.

Priprosti oče, kterega zguba dobrega otroka zavolj njegove pijanosti ni pobolšala, je nektere tedne po tej žalostnej zgodbi tudi v luži smert najdel.

Ljubi stariši! naj vam bo tota resnična pa zlo žalostna prigodba v svarilo, da vam je potreba na svoje vam od Boga v varstvo zročene otročiče vedno paziti, saj veste, da bo pred božjim sodnikom težek odgovor za vas, ako svoje dolžnosti zanemarate. —

Agrež.

V.

V KERŠANSKEJ IZREJI NI NIČESAR KAJ MALEGA.

„Žalostna poskušnja, kojo sim v svojem življenju le premnogokrat zvedil“, pravi neki mladoljub, „mi je pregloboko v serce segla, da bi jo zamolčati zamogel.“

Ker mi je, ljube Drobtince! Vaš blagi namen, skerbno gledati na keršansko izrejo mladeži, in Vaš trud, jo (keršansko izrejo) vsestrano izbuditi, od začetka sem dobro znan; toraj Vam te verstice iskrenega mladoljuba podam, da jih razznanite vsim starišem, rednikom in oskerbnikom mladosti, ter jim na serce položite vsih dolžnost nar imenitniši in svetejši, njim izročene otroke v strahu Božjem, — po keršansko izrediti; zakaj *„Bog jih je njim dal in telesen sad je Njegov dar,“* pravi psalmist; *Bog bo zavolj tega pa tudi nar ojstrejši rajtengo od njih terjal in vaš odgovor stariši* in ki ste njih namestniki, bo toliko veči, kolikor veči je tudi ta vaša dolžnost. Bog vam da otroke, — njih pervi stan ni veliko razločen od mladih živali, — toraj hoče Bog in vas zaveže, da bi iz njih *pametne ljudi*, *koristne ude človeške družbe*, *dostojne in delavne prijatle Božje*, *otroke Njegove milosti in delčice (erbiče) Njegovega večnega kraljestva*, to je, *prihodne nebeške ljudi* izredili. — V keršanskej izreji ni toraj ničesar kaj malega! —

„Skoraj vsako leto“, začne mladoljub, „se v poletji in jeseni tožbe posestnikov in najemnitelov slišijo, kako neprijetno da je v okolici živeti, kjer so po polji in goricah tatvine v navadi. Zdaj toži jeden: Meni so korun (krompir) izkopali, in scer o času, ko te sad še prav zrel ni bil; drugi tožuje: Meni je pa fižol potergan, repa popipana; tretji: Meni so pa zeljne glave pokradene; drugemu so spet snopi na polji prešli ali so bili izmlateni, ali celo iz kozelca posmukani in povzeti; tam je bila lepa brajda potergana, četertinka vinograda obranega; v tem vertu nobeden sad ne po-

čaka, vse na pol zrelo zleti; v unej goši zgine zdaj kako staro, zdaj kako mlado lepo drevo za derva, za kako toporiše, za prekle, za obroče ali za plot itd.

Kaj pa se zgodi, kedar se ta škoda, to pokvarjenje zapazi? Poškodovani se večidel jezijo, zmerjajo in upijejo nekaj časa čez hudobijo in spačenost ljudi, da ničesar pri miru ne pustijo, da si to, kar so bili s težkim trudom in velikim putom zasadili in obdelali, tako po krivici prilastujejo, in s tim je djano. Ali misliti, od kod takošne tatvine izvirajo; poiskati pomočke, toliko pokvaren in škodljiv izvir zamašiti, pa njim veliko ni dano.

Ne da se scer tajiti, da so takšni tatje, ki po njivah, vertih in goricah kradejo, v hudobijo zašli ljudje, ki so za delo preléni, za prositi prenapuhnjeni, za krasti pa zmeraj pripravljeni in gibčni. Jaz pa vprašam: so to naenkrat in kakor gobe čez noč postali?

Ako djanje in nehanje otrok tolikoterih rodbin posebno na deželi premislimo, bi bilo čuda, ko bi drugače bilo. Zakaj verh tega, da večidel šolske otroke z živino na pašo gonijo od spomladi do pozne jeseni, kjer lastina bližnega skor vsak dan škodo terpi, še vidimo tudi drugih otrok veliko zvunaj šolskega časa po polji in po vertih okoli letati, po sadju stikati, repo pipati, makove glave odrezavati, grahovo stročje s slamo vred tergavati itd. Ne zgodi se po redkem, da otroci take vkradene reči domu prinesejo in stariši, kterih dolžnost bi bila, jih posvariti in strahovati, še besedice na to ne rečejo. Se ne pravi po takem iz otrok poljske tatove rediti? Od kod bojo takšni, kedar enkrat izrastejo, spoštovanje do lastine bližnega vzeli, ker že prigovor: „Kar se mlad nauči, tud rad starc stori“ kakor o drugih rečeh, za toliko bolj pa o tatvini glasno spričuje, kako rad da se poterdi? Kaj pomaga potem vse govorjenje in opominovanje v šoli, če kateket in učitel otrokom sedmo zapoved Božjo v spomin zakličeta in pravita: Otroci! to, kar vaše ni, morate pri miru pustiti, ne smete ničesar poškodvati ali vzeti, lastina bližnega vam mora sveta biti — če pa doma brez vse graje in kazni ravno nasprotno storiti smejo. In če se starši opominajo, na svoje otroke bolj gledati, jih bolj

v strahu imeti in lepše rediti, hitro nos obesijo in njih navaden izgovor je: Otroci še zdaj ne zastopijo; kaj pa za en par jabelk ali hrušk, — za nekoliko graha, maka, orehov ali lešnikov pa takšno razsajanje, takšen truš storiti — se pač ne izplača!

Starši in redniki! ki tako mislite ali govorite, vam je znana tista žalostna prigodba, ko je šolski učenc šivanke in druge male reči izmikal, domu nosil in mati ga za to pokregala in strahovala ni, kako je pozneje kot veliki tat in ropar k vislicam obsojen svojej materi še tam pred vislami očitno vpričo vsih ljudi nos odgriznul rekoč: „Mati! ko bi me bili tačas, ko sim vam pervo šivanko prinesel, v strah vzeli in kaznovali, bi ne bil nikdar tako deleč prišel!“ Iz tega spoznajte, ali otroci zastopijo ali ne, — učite se: da pri keršanskej izreji otrok ni ničesar kaj malega!

Ni dolgo od tega, kar sim hotel svojim malim izročencom neko posebno veselje storiti. Peljal sim jih kakor vsako leto tudi letos k svoji črešnji. Ko s kerdelom svojih otročičev do nje prikoračim, se je tim malim že samega pogleda serce smejalo; zakaj kot kraljica bogato ozaljšana je črešnja pred nami stala. Jaz grem na drevo, ker vidim, da mali že težko pričakujejo, skoraj žlahten sad okusiti. Hitro so črešnje kot dež na male padale. Serce bi se bilo skoraj tajalo, viditi veselje tih malih, ko so sladko sadje s polnimi rokami poberali in po želji zavživali! To veselje sim naredil vsim zvunaj dveh, katera sem bil poprejni dan na ptujej njivi najdel, kjer sta brez pripušenja grah natergovala. Povedal sim jima bil in tudi vidno pokazal, da je veliki razloček med jemanjem z dovolenjem — in brez dovolenja. Žalostna stojita od deleč in gledata, kako se ti vživaje veselijo, in gresta zadnič vsa klaverna domu. Ali glej, kaj se zgodi! Naenkrat pride čez mene huda plôha, — kaj mislite plôha dežja ali toče? O pač huda, huda toča gerdega priimkovanja, zmerjanja in obrekovanja je bila, ktero so stariši tih dveh otrok na me razsipali, ker so me vpričo otrok lakomnosti, sovražtva, krivičnosti in Bog ve, kaj vse dolžili, med tim da svojih otrok dosti prehvaliti ne morejo; bili so kot angelci

v primeri z drugimi, kteri so po njih mislih še več pokradli, pa jim nobeden ni le žale besedice rekel!

Tako napčno mislijo mnogi starši o domačej izreji otrok! In ker se te majhne otročje tatvine večidel zvunaj šolskega časa godijo in le bolj k domačemu življenju slišijo, toraj se v šoli očitno grajati in kaznovati ne morejo, toliko manj, ker se poškodvani redko kdaj pritožijo iz strahu, da bi se starišem takšnih otrok zamerili, in za to uprašani še clo tajijo sebi v škodo in otrokom. Zdaj je uprašanje: Kje najde človek, kteremu je keršanska izreja otrok na sercu, pomoček zoper toliko hudo?

Jaz mislim, da se ne motim, če rečem, da v združenej moči je tisti pomoček, ako namreč stariši, redniki in oskerbniki otrok s kateheti in učiteli združeni na vse djanje in nehanje svojih otrok pazijo, ako se večkrat s g. katehetom in učitelom o njih kaznovanju posvetujejo, da se jim sosebno kar tatvino zadene, kaj ne spregleda, ampak prec iz začetka ojstro pokara. Tako pojde zares težka izreja otrok roka v roki ter bo le po tem potu prava keršanska izreja postala in Bog njej svojega svetega blagoslova k vašemu in našemu veselju odrekel ne bo.“

P. Cizej.

VI.

NARODOPISNE ČERTICE.

Španjski misionarji med avstralskimi divjaki.

Od misijonarjev v Ameriki in Afriki so naši bravci že marsikaj brali. Nobeden pa, vsaj kar je nam znano, jim ni še nič povedal od misijonarjev v *Avstralii.* V nekem francozkem časniku „Athen. français“ so popisali škof Rudesindo Salvado ene dni španskih misijonarjev med avstral-

skimi divjaki tako mično, da mislimo tudi bravcem naših „Drobtinic“ vstreči, ako jim povemo, kar smo brali.

Naj poprej pa bi utegnilo prav biti, da tistim našim rojakom, kterim Avstralija in njih narodi niso znani, ob kratkem naznanimo, da *Avstralija* je 5. del sveta, ki nam je še le dobrih 300 let znan. Še le ko je Amerika in južno morje bilo natanjčniše preiskano, so najdli Avstralijo. Španjolom gré čast perve najdbe in med temi pred vsemi slavnemu *Magelanu* v letu 1521; naj več tega sveta so zasledili po tem Angleži in med njimi slavni *Kok* (Cook); pa tudi Francozom gré zasluga, da so veliko avstralskega sveta odkrili, kakor tudi Rusom pod caricama Ano in Katarino II. in pod carom Aleksandrom I. Leži pa ta okoli 160,000 štirjaških milj veliki del sveta, obdan od Velikega oceana med Azijo, Afriko in Ameriko, in se deli v *suho zemljo* „Nova Holandija“ imenvano in pa v obilo množico *otokov*, ki se ločijo v južne in severne. Število ljudstva se ne dá natenko povedati; okoli tri milijone ga je menda. Kar je domačega naroda, so eni zamorcem podobni, eni pa so belega obraza. Na nekterih otokih so se nekteri narodi, ki se občijo z Evropejci, že precej omikali, pa sila veliko je še terdih divjakov, ki so nagi ali le malo s kožami odeti, vživajo vse le sirovo in bivajo pod milim nebom ali v slabih kočah ali pa pod skalovjem v luknjah. Ribe in divjašina so njih jed, pa vživajo tudi červe, gosence, muhe in človeško meso.

Med take divjake so prišli naši misijonarji, — s kakošnim strahom, vsak sam lahko sodi; vendar volja Božja jih je peljala tje in sveti njih poklic jih je navdajal z nenavadno serčnostjo.

Pa čujmo sedaj, kako pervo srečanje z avstralskimi divjaki popisujejo v omenjenem potopisu škof *Salvado.*

„Trije pogumni delavci v vinogradu Gospodovem — pripovdujejo škof Port-Vikoriški R. *Salvado* — odrinejo z menoj 16. svečana 1846 iz Perta in se podajo med peslajnarje v notrajno Avstralijo; bili so Dr. *Jožef Serra,* benediktinskega reda in rojen Galicijan, Irec *Ivan Gorman* in pa Francoz *Leander Fonteinne.*“

„Štirnajsti dan neznano težavnega potovanja, to je, 1. dan sušca, se ustavita tista dva hlapca, ki sta nam dosihmal pot kazala, pa pravita, da dalje v gojzde nočeta več z nami iti; vzameta svojo robo z voza in se napravita na odhod. Mi pa odpremo skrinjo, vzamemo mašno opravo in kelih, pa napravimo na zadnjem koncu kól oltar, ker pripravnišega kraja ni bilo tù za-nj. Ko Dr. Serra in jaz odmašujeva, smo popili vsak svojo merico čaja, in potem vzameta ona dva spremljavca od nas slovo.“

„Bili smo sedaj sami v grozovitem gojzdu in med ljutimi divjaki, od kterih smo vedili, da tudi človeka zakoljejo in snedó. Strah in groza bi nas bila poterla, ako bi se ne bili izročili previdnosti Božji!“

„Al ni dolgo terpelo, da zadenemo na pervo tropo strašnih ljudi. 3. sušca, tedaj 3. dan svojega potovanja skoz nezmerni gojzd, ko smo ravno povžili kosilce iz 8 unč v pepelu pečenega kruha in nekoliko na vodi kuhanega laškega pšena — se nam približa tropa divjakov s sulicami v pesteh. Veselega pa pogumnega obraza jim gremo nasprot, in vendar, ne sramujem se reči, se nam še nikoli popred ni serce tako treslo kakor sedaj. Kar moremo, se podvizujemo jim po znamenjih dopovedati, da jim hočemo kruha in čaja dati. Al divjaki se vsedejo, kakor da bi nas še ne porajtali ne, okoli nekega vodnjaka in kramljajo med seboj, kakor da bi kdo vé kej si imeli povedati. Da nismo mi sedaj nič drujega mislili kot da se menijo, kako nas bojo oderli in pekli, lahko si vsak bravec sam dopové. Vendar nas terdno zaupanje do milega Očeta v nebesih ne zapusti, tedaj sklenemo, pripraviti kruha, čaja in sladkora kar naj več je bilo moč, in jedé se jim s temi darovi bližati. Kmali je bilo vse napravljeno, in tako se vzdignemo, pa jim koračimo naproti.“

„Viditi da se jim bližamo, planejo mahoma vsi možki kviško in zagrabijo odloženo orožje; ženstvo in otroci pa začnejo tuliti in bežijo, kakor bi jim za petami gorelo. Mi pa se jim le bližamo, jemo v eno mer -- al le Bog sam vé v kakošnem strahu — kruh in sladkor, in jim migamo, naj odložé sulice, ki so jih že v nas namerjali, in naj z nami jedó.“

„In res položé eni izmed njih orožje na zemljo. V tem hipu stopim jaz in P. Serra med nje in jim ponudim kruha in sladkora. Vzamejo ga nekteri, pa pervi kosček berž izplunijo. Ko pa vidijo, da ga mi kosček za koščikom zobljemo, ga poskusijo vdrugič, in hvala Bogu! vídilo se jim je na prijaznih obrazih, da jim diši. Ko njih tovarši to vidijo, poskusijo tudi oni, in sedaj smo zobali sladkor, kakor da bi vsi privajeni kanarčiki bili. Poslednjič so se med seboj čelo ravsati jeli, če je kdo kak večji kosček še v rokah imel.“

„Tako smo z pomočjo Božjo premagali pervo nevarnost in si prikupili derhal, pred ktero smo ravnokar plahi trepetali.“

„Ko smo to dosegli, je bila naša želja le, da bi mogli med njimi ostati in spolniti svoj namen: izsleči jim namreč sirovost, omečiti njih divje serca, dela jih vaditi in vcepiti jim keršanstvo. In kazalo se je, da bomo malo po malem dosegli svoj namen. Bivali smo sedaj med njimi in živeli ž njimi. Kdor ni od glave do nog Avstralec in komur se gnjusi krot in červov jesti, mora v kuhinji, kjer divjaki kuhajo, očí zatisniti, da se mu berž ne prekucne želodec.“

„Naj povem med drugim, kako Avstralec brez vode kruh peče. Vjela nas je enkrat noč v nekem kraji, kjer ni bilo kapljice vode. Ni mi bilo tedaj moč kruha za potrebo speči. „*N- agna iulap cumbar*“, to je, „lačen sem“, pa nimam vode, da bi hlebček spekel, rečem enemu Avstralcu. „Ti ga bom pa jez spekel — mi odgovori — daj mi le moke. Radoveden, kaj bo počel, mu je dam. Preden se pa spravi h peki, mu moram obljubiti, da bom rad jedil, kar bo spekel. Gladen, da so se mi pajčevne delale po želodcu, mu rad vse obljubim. On pa vzame na to moke v usta, jo zveči nekoliko časa, potem pa verže osvalek iz ust na kengurovo kožo; tako je storil večkrat, in potem je vse te osvalke pognetil v hlebček. „Mili Bog! kakšna jed bo to — si mislim sam pri sebi, — pa mož beseda moraš biti, sicer prelomiš obljubo in daješ slab izgled divjaku, kterega hočeš spreoberniti.“ Pek moj položi potem osvalke k žerjavici in hleb je bil pečen! Kakošnega okusa je bil, vsak

sam lahko sodi; to pa vendar moram reči, da so me divjaki naučili, kruh *brez vode* peči."

„Neki večer, ko ravno molim — pripovedujejo Salvado na dalje — slišim zunaj svojega šotora strašno kričanje. Letim gledat, kaj da je, — kar vidim okoli ognja 8 divjakinj z debelimi kolmi se pretepati. Berž stopim med nje, da bi jih pomiril, al vse moje lepe besede so bile le bob v steno; še huje so se jele pretepati, da je kri scurkoma tekla. Ne bodi len, zagrabim tudi jaz za kol, pa oklestim najhujo tolovajko po herbtu, da je bilo kaj. To je pomagalo, in kervave vojske je bil sedaj hipoma konec. Ko pa vidim, da možaki krohotaje okoli ognja sedé in nič ne marajo za babji pretep, jih okregam, da kaj takega terpé. „Kdo se bo vtikal v babje kavsanje — mi odgovori eden izmed mož — naj se le pobijajo, saj jih ni škoda."

„V veliki sili jedó divji Avstralci tudi človeško meso — pripovedujejo škof Salvado. In res terpé marsikrat hudo pomanjkanje, kadar ni nič korenin dobiti ali na lovu kaj vstreliti. Kadar v takih nadlogah slišijo, da so nedavnej kje kakega tovarša pokopali, ga izkopljejo in ga snedó raji, kakor da bi nalaš kakega mladega človeka v pojedino si zaklali. Toliko milost vendar imajo! Skušal sim jim to grozovitost prav jasno dokazati in jim dopovedati, da je merličevo meso tudi škodljivo in nevarno za vžitek. Pa so mi odgovorili, da merlič, ki le 3 dni in 2 noči pod zemljo leži, je še prav dober za jesti; k večem tako meso le napravi drisko: „Vselej pa spekó človeka, preden ga povžijejo, naj so ga zaklali ali mertvega izkopali."

Tako so popisali Salvado življenje med divjimi Avstralci; jaz pa sim popis prav po domače prestavil.

Dr. Bleiweis.

VII.

PREMEMBE ZEMLJE.

Bog je vstvaril zemljo lepo in rodovitno; vendar je jo premenil po pervem grehu, da ternje in osat raste na-nji. V čem obstojijo premembe zemlje, ktere so nasledki pervega greha, nam sv. pismo ne pripoveduje natančneje, torej se obernemo k unim, ktere izvirajo iz moči zraka, vode, ognjenih gorá in organskih stvari.

I.

Zrak (luft) obdaja zemljo v podobi votle krogle, in njegovi obstoječi deli, posebno kiselc, ogeljna kislina in vodeni sopar vedno premenjajo poverhnjo zemlje. Kakor železo, kterega se kiselc dotika, rjavo postane in se premenja, ravno tako se veže kiselc z drugimi stvarmi in jih premenja. On pospešuje gnjilobo in trohnobo, po kterih reči razpadajo in se premenjajo. Ogeljna kislina razjeda posebno apnjenik, ki se potem drobi in manjša. Torej so apnene skale gorá, ktere Koroško deželo mejijo na južni strani, zobate in roglaste. Vodeni sopar je tista stvar, brez ktere nič ne more gnjiti ali trohneti; on premenja poverhnjo zemljo potem, ko iz zemlje v zrak puhti, ali iz zraka na zemljo pada v podobi dežа, snega, toče itd.

Iz tega se vidi, kako zrak pomalo vendar vedno premenja zemljo. Ako se pa zrak giblje in v viharji buči, je njegovo djanje bolj očividno. Ne le prah in pesek iz enega kraja pometa in ga na drugem kupiči; ampak on tudi morja zasipa in prodovja napravlja, kakor na priliko na zahodnem bregu Afrike, kjer veter vzdiguje pesek v puščavi Sahara in ga v morje siplje. Breg se tukaj vedno premenja in mornarjem nevarnost pripravlja. Kakšne premembe zrak pri nas vzročuje, kedar vihar drevje podira, stavbe lomi, težke voze prekucuje, je bravcom znano posebno tistim, ki na Krasu ali blizo Krasa prebivajo.

II.

Voda, ktera se dotika kake raztopljive soli, jo raztopi, s seboj pelje in na drugem mestu, kedar namreč nekaj vode izhlapi, pusti. Iz tega se razumeva, od kod pride kuhinska sol v puščave in gore; kako postajajo v Postojnski jami iz vodenega kapa vsesortne kamnitne podobe. Tekoča voda v potokih in rekah razjeda svoje bregovje in pelje parst na daljne in bolj ravne kraje. Tukaj voda bolj počasno teče in se parsti zopet znebi. Od tod izvira rodivnost spodnjega Egipta, kjer reka Nil vsako leto spomlad čez nizke brege stopi, njive pokrije in kedar je že padla in v svoje rečišče nazaj stopila, imajo njive dokaj gnoja, v kterega ondotni prebivavci žito sejejo. Iz enakega vzroka so tudi krajine spodnje Donave rodovitne, namreč dežele Ogerska, Serbska, Valaška. Vendar premembe zemlje iz tekoče vode niso vselej koristne, ampak tudi škodljive in strašne. Stari možje pripovedujejo, koliko rodovitnega polja ste Drava in Sava odnesle, koliko drevja, mlinov, hiš, živine in clo ljudi o povodnjih pokončale. Vodopad Njagara v severni Ameriki s takšno močjo skalovje doblje, da se je v 40 letih 150 čevljev nazaj pomaknil.

Kakšno moč da ima voda do premembe zemlje, se tudi vidi iz plazov in skalnih razrušenj. Deževnica ali snežnica leze v skalne razpokline, in ako tukaj zmerzne, razkroji skale in jih deloma v doline zvali. Plazi so tam pogostni, kjer je zemlja zlo nagnjena in parst ima ilovčno ali gladkoskalnato podlago. V mokrih letih 1815 in 1816 so se tudi na Erdeljskem in v Banatu v vinogradih plazi napravili. Neki vinograd na Erdeljskem se je bil na nižjega splazil in je na tem obstal. Posestnika vinogradov sta se pravdala, komu zdaj vinograd sliši. Posestnik zgornjega vinograda je terdil, da je poverhnja zemlja njegova; posestnik spodnjega je pa odgovoril, da je zemljiše, na kterem zgornji vinograd leži njegovo, in da on ne terpi ptujega blaga na svojem zemljišu, toraj naj posestnik zgornjega vinograda leto blago iz ptujega zemljiša odpravi, sicer zgubi pravico do posestva.

Strašen je bil posip Dobrača na Koroškem blizo Belaka 25. januarja 1348, od kterega pripoveduje Florimund, abat Podkloštrom. Na enkrat se zemlja strese in gora razpoči in njeni južni del se prekucne v zilsko dolino z velikim pokanjem. Zila naglo nastopi, ker je njen rov s pečovjem in peskom zasut, in kar skale niso poderle, so njeni valovi poplaknuli. V zilski dolini je bilo 17 gradov in 10 vasi pri tem potresu posutih. V Belaku je le maloktera hiša nepoškodovana ostala. Mestna cerkev, v kteri je bilo na tisti dan polno ljudi zbranih pri božji službi, se je tako naglo posula, da nobeden človek ni mogel smerti uiti.

Podnebna voda premenja zemljo po snežnikih in plazovinah.

V visokosti kakih 9000 čevljev vedni sneg pri nas leži. Bolj ko greš proti polnočni strani zemlje, nižeje najdeš vedni sneg. Leta sneg je sterjen v ledene gručice in gore, ktere so ž njim pokrite, imenujemo snežnike. Takšne so, na Koroškem Velki Zvon, na Krajnskem Triglav. Na Tirolskem, Švajcerskem, Piemonskem in Savojskem se razširjajo snežniki kakih 70 štirjaških milj daleč. Ledenine se plazijo po leti navzdol in seboj vlečejo na robeh skale in parst. Pri nekterih ledeninah so zapazili, da v enem letu 25 cevljev daleč lezejo. O hudi poletni vročini se led v dolini močno taja in ledenine krajše postajajo in se nekako kerčijo.

Plazovine pridejo iz visokih in stermih gorá, rastejo na svojem potu in vse poderejo, kar se jim zoperstavlja. Pri nas se zapazujejo plazovine navadno po zimi in so snežene; pri snežnikih grejo tudi po letu in so ledene. V letu 1478 je neka plazovina na st. Gotthardu 60 vojakov zasula; v letu 1500 je na st. Bernardu 100 mož pod plazovino smert našlo; v letu 1595 je plazovina zajezila reko Rhone in voda je končala veliko hiš, ljudi in živine. Na Lojbelnu zasipajo plazovine sleherno zimo cesto, in v letu 1854 so cerkev sv. Lenarta tako poškodovale, da so jo morali zapustiti in na varnejšem mestu novo zidati.

Morje premenja zemljo z velikim pospehom. Njegovi valovi zalivajo suho zemljo in razrušijo, kar jim na potu

stoji. Brez dvombe je bilo sedajno černo Morje jezero, ktero je prederlo zemeljsko vožino pri Carigradu in se zjedinilo z medzemeljskim morjem. Na morskih bregih od mesta Boulogne noter do Jütlanda čez dalje bolj tiši morje v zemljo; ozidje mesta Ostia na Rimskem je pred 2000 leti na morju stalo, sedaj je 14000 cevljev daleč od morja. Nizozemje so bile nekdaj pod vodo, sedaj so rodovitne dežele.

III.

Ognjene gore in *potresi* zemlje.

Lete božje šibi se navadno spremljate in ste v neki zvezi, ker o istem času ali na enem kraju ali na krajih daleč saksebe ležečih tepete.

Ognjene gore lahko primerjamo velikim dimnikom, skoz ktere puhtijo izdelki zemeljske oserčne vročine. Vroči sopari in gazi narprej prederejo zemeljsko skorjo. Skoz široko luknjo sledi dim, pepel, voda, blato, lava in kamnje. Nekteri teh izveržkov grejo visoko v zrak in potem nazaj na zemljo padajo; nekteri po robih in skoz steno votle gore tečejo. Ognjene gore so čunjevite (keglom podobne), ktere imajo na verhu luknjo enako lijaku, ktera se krater imenuje. Takšne gore se nahajajo po celem svetu, včasi posamezne, včasi na kup. V Europi se jih najde en kup v Islandu, en kup na Laškem. Cel otok Island je prav za prav ognjena gora, ktere nar imenitnejši krateri so: Hekla, Skaptar in Katlagiav. Na Laškem so bolj znane ognjene gore: Etna, Vesuv, Stromboli, Santorini. Etna je strašno razsajala v letu 121 pred Krist. rojst., lava je v morje tekla in je vodo daleč od brega tako sogrela, da so ribe poginile. Vesuv je začel razsajati 79 let po Kr. rojstvu, in je v tem letu zasul 6 bogatih mest, med kterimi so bile nar imenitnejše Pompeji, Herkulanum in Stabie. Pepel, ki je iz gore prišel, je sonce zakrival in veter ga je čez morje clo v Afriko nesel.

Na otokih, ki slišijo k Afriki, poznamo več ognjenih gorá; brez dvombe se znajdejo takšne gore tudi v notranji deželi, kterih vendar imenovati ne moremo, ker je Afrika doslej premalo znana.

Azia je na svoji izhodni strani z ognjenimi gorami osuta. Takšne nahajamo na Alevtiških otokih, v Kamčatki, na Kurilskih otokih, na Japonskem in na Izhodnoindiških otokih.

Amerika ima ognjenih gorá brez števila, ktere ležijo ali v gorski rajdi Andes, ali na otokih zahodne Indie. Nar višje gore so večdel ognjene, ako ravno sedaj počivajo in nič iz sebe ne mečejo, kakor na priliko Čimboraso. Druge pa razsajajo od časa do časa, strašijo in morijo ljudi, kar dokazuje sledeči popis gore Konsiguina, ktera leži v srednji Ameriki in je gorela v letu 1835. Dan 20. januarja 1835 so slišali bližnji prebivavci nekako streljanje, kakoršno pride od topov in so vidili černe megle na Konsiguini. Megle so se začele razširjati in so zakrile sonce. Ljudje so po svojih hišah tavali in plašni eden drugega popraševali, kaj da je to? Prah je po zraku plaval in pljuča in oči nadlegoval. V mesto Chinandego so bežale živali in zverine, namreč ovce, koze, serne in risene. Na strehah so se zbirali golobje, sokoli in orli. Iz mesta Union ležečega bližeje Konsiguine so bežali prebivavci v st. Mihel in so si svetili z bakljami in lučirnami. Ako ravno je st. Mihel 2 milji daleč od Konsiguine, je bila tudi tukaj tema, vsi zvonovi so zvonili in ljudje so bežali. Pri st. Vincencu, ki je 8 milj daleč od gore, je bilo tudi temno in gost pepel je padal na tla. Bluvanje Konsiguine je terpelo do 24. januarja. Prebivavci bližnjih mest in vasi so ali utekli ali smert storili. Clo v Guatemali, ktero mesto je 13 milj od Konsiguine oddaljeno, so okna rožljale, in v Belici, ktera je 50 milj oddaljena, je Angleški namestnik ukazal, da naj vojšaki marširajo zoper sovražnika, ki pride s topi. Še dalje kakor se je gromenje slišalo, je pa plaval pepel.

Z bluvanjem ognjenih gorá je večdel združen zemlje potres. Potresi niso omejeni na kakem mestu, ampak se razširjajo čez dežele, včasi po raznih delih zemlje. Potres, ki je v letu 1755 razdjal mesto Lisabon, so čutili v Švedii, v Ameriki pri Kanadskih jezerih in clo na Antilskih otokih. Nektere dežele so potresu bolj podveržene, postavim Island in dežele krog medzemeljskega morja; nektere so mu manj

podveržene, postavim severna Nemčija, severna Rusija, združene dežele v Ameriki, izhodna Brazilija in južna Afrika. Terpež potresa je različen: včasi en sam potres, včasi njih več eden za drugim; včasi zemlja nima pokoja več dni ali clo več mescev. O potresu ne trepeta samo človek, ki nikjer ne najde zavetja; ampak tudi živali postanejo plašne.

Kakor so strašne okolšine potresa, tako je grozna njegova razrušivna moč. Zemlja se razpoka in razpokline so ali ravne čerte, ali zvezdam enake. Včasi se napravijo luknje podobne lijaku, kterega premernik več stotin čevljev meri. Takšna luknja je požerla v Lisabonu, močno zidovje z ljudmi vred, ki so na njega bežali. O potresu na otoku Jamajka v letu 1692 se je 1000 oralov zemlje v minuti pogreznilo in na njih mesto je stopilo jezero. O potresu v Chili 19. novembra 1822 se je morski breg več ko 25 milj dolg povišal in sicer pri Valparaisu za 3, pri Kvinteru za 4 čevlje. Po tem takem se je kos zemlje iz morja povzdignil, ki kakih 15 kubiških milj meri. Včasi se o potresih otoki iz morja povzdignejo, ki ali otoki ostanejo, ali se pa zopet pogreznejo.

IV.

Organske stvari vedno premenjajo zemljo.

Rastljine deloma serkajo svoj živež iz zemlje, in kadar strohnejo, ostane od njih černa zemlja. V močirjih ostajajo rastljinske korenine in se spreobračajo v šoto. Pod zemljo nahajamo kamneno oglje, ktero se je naredilo po dolgih časih iz zasutih gojzdov.

Korale delajo svoje pohištva na dnu morja. Ena rodbina se naseluje na drugi. Tako raste koralno naselišče na široko in visoko, in pride do verha vode, kjer nadleguje mornarje in jim nevarnost napravlja. Pesek morskih bregov večdel obstoji iz ljušin majhnih živalic. Sleherno močirje in clo vlažna zemlja ima svoje nalevnice (infuzorje), ki so obdani z nekim oklepom iz kremenice. Kedar te živalce poginejo, ostanejo v zemlji in jo preminjajo. Lege kremennih pen, tripla in likavskega platiča so ostanki takšnih nalevnic.

Človek vedno premenja poverhnjo zemlje. On preobrača gojzde v travnike in njive, lomi skale na hribu in si zida pohištvo. On odceja vodo iz močirjev, da na njih mestu raste dobra trava in lepo žito, kar vidimo na Ljubljanskem močirju. Človek vreduje vodotoke, koplje vodovode, ograduje morje in rije v zemeljsko oserčje, da bi rude dobil. Priložne ceste in železne ceste si dela človek čez gore in doline. V ta namen si on globočine zasipuje, višave poravnava, skale predobljuje, čez vode mostovje stavi.

Kar se tiče sekanja gojzdov, moram omeniti, da človek s tim nagleje premenja zemljo, kakor on misli, in to dostikrat v svojo škodo. Gojzdi na kaki stermini, zaderžujejo snežene in parstne plaze. Kdor takšne gojzde do čistega poseka, jih je, akó je zemlja plitva na skali, na večne čase posekal. Ne on, ne njegovi nasledniki ne bojo več vidili drevesa na stermini. Ako pa zemlja ni plitva in na stermini zopet raste drevje, je vendar škodljivo po gorah gojzde na široko in do čistega posekati, zakaj gole gore protijo s povodnjem. Dokler gojzd stoji, obvisi veliko deževnice na drevju, in zemlja, ktera je pod drevjem rahla, veliko vode poserka. Gola gora je pusta in terda, in vsa voda, ktera na njo pade o deževju, naglo zderči v hudournike, ki tako strašno narastejo, da jih nobeden jez krotiti ne more. Ravno tako te varujejo obrašene gore povodnja, kedar se sneg topi. Veliko padajočega snega obleži na drevju, kteri sneg polagama izpuhti, in kedar se taja, le malo vode zemlji daje. Pod drevjem je manj snega, kakor bi ga bilo na golovini, in tudi ta se počasno taja in te povodnja varuje. Lete resnice smo se prepričali na gorastem Koroškem, kjer hudourniki toliko bolj razsajajo in škodujejo, kolikor bolj gole postajajo gore. Tudi na Francoskem niso doživeli takšnega povodnja, kakoršno je bilo letošnje.

V.
S k l e p.

Kar smo doslej slišali od prememb zemlje in njih vzrokov, nam tudi razjasnuje podobo zemlje. Kakor sonce,

mesec in druge zvezde, je Bog tudi zemljo vstvaril okroglo. Leta krogla je sedaj nekako prerita in preorana. Nar večje razore in gerbe na zemlji je napravil splošni potop, o kterem povodnju je po besedah sv. pisma voda stala petnajst komolcev čez nar višje gore. Voda vedno sili v nar nižejše mesta in vse podera, kar ji na potu stoji. Torej vidimo po sterminah hudournike, po kterih se o deževju vali pesek, kamnje in drevje z vodo vred. Bistrice donašajo dolinam razun vode tudi uno, kar so po gorah pobrale. Tako se polnijo reke, in njih struge se sčasoma bolj in bolj povzdigujejo, včasi svoje brege predrejo in bližnje kraje s peskom nasipujejo. Kar se poleg Drave in Save pred našimi očmi godi, enako zapazujejo prebivavci na stočju Donave v Černo Morje. Donavski izlivi čez dalje bolj plitvi postajajo in na tem mestu se manjša morska globočina. Iz tega je očitno, da se gore ponižujejo in doline povikšujejo.

Do zdaj se je na zemlji vse spreminjalo, pa se tudi posihmal bo: vse je spremenljivo. Pa On, ki je vse vstvaril, je nespremenljiv, vedno in vselej plačevavec dobrega, kaznovavec hudega; torej, gôdi se na zemlji, kar rado, ničesar se mu bati ni, ki Boga ljubi in se ga bojí; — njim, ki Boga ljubijo, vse k dobremu služi. Ako se torej nespremenljivo Njega deržimo, si bodimo svesti, da On vse k našemu zveličanju obrača.

Robida.

VIII.

ZA VSE, KI PER CERKVAH KAJ OPRAVITI IMAJO.

Ktero reč ljubiš, ti je pri serci, za njo skerbiš, jo varješ ne le samo škode ampak tudi zaničevanja. Skerbna mati svojega otroka nesreče varje, ga lepo snaži, in

nar manjšo marogo kmalo zapazi ter jo berž odpravi, kolikor se da. Slehern, ki z cerkvijo kaj opraviti ima, mora večkrat okolj cerkve gledati, ali ni kaj cerkvi nepristojnega, nespodobnega, ali clo škodlivega zunaj cerkve.

Na deželi so cerkve, vsaj farne cerkve, sploh obzidane ali ograjene. Nespodobno je, ako se okolj cerkve goveda, konji, drobnica ali clo svinje pasejo; takega nikar in za nič ne smete terpeti. Ako okolj cerkve lepa trava raste, naj se pokosi in živini poklada; alj živino okolj cerkve pasti je nespodobno; kdor kaj tacega pripusti, cerkev le malo poštuje, naj si bo kdor kolj.

Še bolj nespodobno bi bilo, ko bi ljudje okolj cerkve svojo potrebo opravljali! — Vsak kristjan mora premisliti, da božja hiša je sveta, ne le samo od znotraj, ampak tudi od zunaj posvečena; tla pa častitljive, ker zakrivajo pretoliko število človeških trupel, ki vstajenja čakajo: vsak prahec zemlje okolj cerkve je po njih posvečen. Naj torej vsak svojo potrebo opravi poprej, ko k cerkvi pride, ali če ga v cerkvi kaj naglo napade, naj gre do perve bližne hiše tamkaj očediti se, pri cerkvi se kaj takega ne sme zgoditi. Ako se okolj cerkve kaj ostudnega zapazi, se mora berž osnažiti, in v kraj spraviti.

Tikama zidu ne smé germovje, ternje ali kropivje rastiti; to je nespodobno in zidovju clo škodlivo, ker mokroto zaderžuje, in marskteremu merčesu gnezdo daja. Tudi drevje, naj še tak lepo alj žlahno, ne smeje blizo zidovja stati; sčasama namreč korenine pod zid poganja, ob dežovju se korenine napihnejo, kamnje razganjajo in tako clo cerkveno zidovje razrušijo, da razpoka in se podera. Pri neki pridružnici na Gorenskem je stara lipa pred cerkvijo stoječa svoje korenine pod zidovje pognala, ob času viharja zid zmezila, in tako orušila, da se je velik kos cerkve poderl. Ko so zopet dno kopali podert del pozidati, so najšli, da silne korenine lipe so cerkev poderle.

Na senčni strani proti severu rado odpada ometanje (mort); vsako leto sproti se mora popravljati, sicer se kamnje preveč razmoči, drobi in razpuhne. Ravno tako

je treba pogledati na streho, naj se majhna kvar precej popravi, da veča škoda ne pride. Gledati se mora zadnič še tudi zunaj cerkve, da nikjer blizo zidovja ob času dežovja voda ne zastaja; naj se voda po ličnih dragah otaka.

Ko v cerkev stopiš, imaš naj poprej kamen s blagoslovleno vodo pred seboj. Nar manj vsakih štirnajst dni se naj kamen izbriše, izčedi in čerstve (frišne) vode blagoslovlene nalije. Kdo se bo hotel s tako vodo poškropiti, ki smerdi in je blatna, ter se tistim maroge in pike po licih vidijo, ali pa se na belih rutah vsaka kapelca pozna, ki so se z njo poškropili.

Cerkev se mora vsako saboto popoldan in vsak ponedelek dopoldan pomesti; tako bo cerkev ne le samo ob nedelah ampak tudi čez tjeden snažna. Prej ko pometaš, dobro poškropi tla, da se ne bo preveč kadilo in se prah po altarjih ne zalega. Naj bo metla iz sirka ne pa brezova za cerkveno rabo. Stene se ne smejo s kakim germam, ki je na dolgo preklo privezan, ometati; brinjev, brezov, hojov alj smrekov germ steno opraska in v praske se prah zalega; naj se torej šetinovo omelo, in scer prav mehko omelo vzeme, in s njim stena in obok prahu čedi. Metle in omela naj cerkev omisli; zato ji verni vbogaime dajejo.

Pa ne le po sredi cerkve, in kar je očividno, se mora pometati, ampak tudi izpod klopi (pruk), izza spovednic, izza altarjev, iz vsakega kota mora smetje in nesnaga se odpraviti, da se plesnoba, smrad in gniloba po cerkvi ne dela. Smetje ne smeš v kak kot zunej cerkve metati in tam gnojišče delati, ampak nesi ga na kak stranski kraj alj na gnoj.

Politirane, malane, lakirane reči moraš s kako suho oprano ruto rahlo obrisati, pozlačene reči pa s nobeno drugo rečjo, kakor s veverčnim alj lesičjim repom otepati, da ne poškodješ zlatenine. Altarje pa le takrat smeš oprašiti, kader je zunej in znotrej cerkve enaka gorkota in lepo suho vreme, ako boš o oblačnem alj mokrem vremenu po altarjih brisal, se bo prah lesnine prijel

in nikdar več ne gre preč. Velik četertek alj petek vse rute iz altarjev poberi, ter kamen dobro pobriši in izvetri, da se merčes po altarjih ne zaredi, in ne bodo bibe po njih lazile.

So svečniki s voskam okapani, nikar voska s nožem ne stergaj, da ne boš srebernine tudi spravil in še globoko vrisnil, da se nikolj več lepo posreberniti in pogladiti dalo ne bo. Vzemi klinček mehkega, naj bolj lipovega lesa in s tim spravlaj vosek proč; tako se bode tam še svétilo, kjer je kap bil. Sveče postavi vselej, kar se da, ravno po koncu, da, če že sveča kaple, memo svečnika ne kane. Vidiš, da se na sveči kap dela, pred sv. mašo svečo očisti, in tudi sredico, stenj alj steržen (doht) popravi, da bo po koncu gorel, ne pa na tisto stran, na ktero si ga pritisnil, ko si s vgasivnikom ga pritisnil. Kadar sveče prižigaš, ne mahaj s palico okolj, da ne našterkaš sten, altarja, perila in ljudi, ampak polahoma paličico tako povzdigni, da ne bo po rutah ali polštrih kapalo. Vgasnuj sveče s rožičem, kterega na palico privezanega imaš, ne pa s otrivnikom. Altar, na kterem se ima sv. maša brati, vselej popred oprаši, in lepo posnaži. Posebno treba je skerbeti, da se posodvice alj kandelce za vino in vodo vselej čedno omijejo, in ne postavljajo v prašen kraj, po tem pa na altar, da se vse pozna, kjer so stale, in belo perilo ogerdijo. Izmij in obriši jih pred vsako sveto mašo; pa cinjastih ne rabi, lehko se vino v njih skisa in strup naredi.

Glaž za svetilo v veliki lampi se naj večkrati izmije; sicer se zelen volk po strani nasadi, tudi po verhu olja plava in brani, da naj boljše olje noče goreti. V nekterih krajih bôtri po kerstu s otrokam okolj altarja gredó, potem pa s oljem iz lampe otroku nos in ušesa pomažejo in zadnič zavolj neke prazne vere kak krajcar v lampo veržejo. Ako se bakrast denar le en tjeden v lampi pusti, ne bo nobeno olje več dobro gorelo, in ako je več krajcarjev v lampi bo luč kmalo vgasnila. Kadar olje v lampo liješ, ali pa drug stenj alj doht utikaš, pazi da kaj olja na lampo ne kane; tudi svoje perste poprej do-

bro obriši, prej ko za lampo primeš. Ako so persti olja mastni, se bodo vsi na lampi poznali, zelen volk se naredi, in naj lepše posreberneua alj mesingasta lampa bo v kratkem prižasta in gerda, in se bo težko kedaj več prav lepo posvetliti dala.

Olje imej na posebnem kraji v steklenici dobro zamašeno in zavarvano, da ti jo kaka živad ali kakšen pobelin ne zverne, in cerkvene reči ne pomasti. Po leti naj bo na hladnem, po zimi na gorkem mesti. Kdor ima olje oskerbeti, naj nikar ne misli, da slabo olje bolji kup pride. Slabo olje slabše in veliko belj naglo gori, boljše ko je olje, manj ga je potreba, dalje in lepše gori. Maslo med olje mešati, repšino, leneno alj druge olje rabiti, kakor od maslink (laško) je po cerkvenih zapovedih ojstro prepovedano, in sveti službi nepristojno. Luč le ene ure goreti pustiti, potem spet ugasniti, je gerda goljfija in skopija, katera je že imenu luči nasproti, ki se zove: *večna luč.*

Sveče naj so v večih cerkvah na velikem altarji po libri (funtu) težke, v manjših cerkvah in po stranskih altarjih naj so polfuntne; nespodobne so po četertfuntne pri sv. maši, alj komej perst dolge v mejčkinih svečnikih, ki so le pripravne za sobe pa ne v cerkev. Pa še gerše je kap prelivati in doma vošene sveče kakor pravijo za vsakdanjsko mašo delati; ali se mar ob delavnikih kdor drugi kakor ob svetkih nebeškemu Očetu daruje? (Sancta sancte sunt tractanda). Sveto se mora na sveto vižo obhajati. Naj lepše sveče so bele, in njih kap se naj dražje zopet proda. Gerdo je sveče še le prižigati, ko mašnik že pred altarjem stojé, in že vgasniti, ko še mašnik od altarja niso šli; potrata je pa tudi sveče poprej prižgati, prej ko mašnika za sveto mašo oblečeš.

Razen 6 sveč na altarji naj bote še dve na tabernakelni; več jih po cerkveni postavi ni treba. Svečnike v tron staviti, alj svečnike v stebre altarske vertati, in tam debele sveče žgati je v Lavantinski škofiji prepovedano. Otročje je v tron alj okolj trona blišave (špeglaste) tabelce zadej svečnikov dajati. Nihčer ne sme

na altarju kaj razbijati, v altar kaj vertati, alj dęlati razen tistega, ki to reč razumi.

Na svečah imamo sploh z rokoj narete pušelce. V deželah rimskega papeža tega ne terpijo, in boljši bi bilo, da bi ta navada tudi pri nas nehala. Gerdo je ves altar z pušelci odevati, posebno kedar so oblędeli. Take mertvaške pušelce rajše zažgi, kakor bi z njimi altarje pačil. Neumno je tudi svetnikam pušelce v roke in krancelne na glavo devati. Kak slabo se prileže pisan venc na britko martro, alj Materi božji sedem žalosti na glavo! itd.

Svetnik ne sme nič druzega v rokah imeti, razun kar mu slikar ali podobnikar da.

Ponarejene brajdelce ali rože kupovati je res potrata; le kratko časa so lepi, kmalo obledé ali se okadijo, zmučkajo in niso za nobeno rabo več. V nekterih škofijah je prepovedano na tabernakel rože devati, naj si bojo v mijolki (vazah) ali na čem drugem. Prav smešna navada je v nekem kraji, da skoz lukno cerkvenega oboka vence ponarejenih rož, ali tudi venec iz trakov pisanega popirja po cerkvi na stene razpenjajo. Prigodilo se mi je, da sim med pridigo z roko v tak venec segel, ki je na leco privezan bil, in sim ga pretergal, brez da sim hotel. Ljudjé popre pobožno zbrani, so se jeli posmehovati, ker so vidili popirnat venec pretergan.

Ako je altar dosti prostorn, se smejo žive rože in cvetlice za svečnike postaviti, vender tako, da nobeni reči niso na poti, ktera je k službi božji bolj potrebna kot rože. Divja pa je tista navada o božiči hojke, smreke in druge veje na altar pribijati, da se iz same hoste altar ne vidi; še bolj smešno pa je na smreke pozlačene jabelke, na hoje orehe, na lipe oranče itd· obéšati; hosta se v cerkvo ne spodobi. Lepo je, ako se morejo ciprese dobiti, in v stran altarja v posodah rastejoče postaviti; ali to velja le za en dan, ali do veče za eno osmino ob posebnih godovih in svečevnostih.

Naj lepše viditi so rožice pri božjem grobu, da njegovo pokopališče se s lepimi cvetlicami ovenča; ali ven-

der morajo pa tudi tukaj rožce lepo overstene biti; vse mora biti na svojem mestu in ne preobloženo s rožami. Lepa mera povsodi dopade.

Pri tej perložnosti ne morem zamolčati, da se meni sila zoperno zdi čuti, da se ženske po altarjih plazijo in altarje s rožcami venčajo. Vem, da so se v neki fari dolnega Štajerja farmani silo pohujšali zvediti, da je ženska slabega slovesa altar kinčala. V nekem kraji fantje na božjega Telesa niso hotli križ (bandero) nositi, ker ga je neka ženska slabega zaderžanja pomagala opletati. Cerkevne opravila so le možkim izročene. Vence spletati le dekličem gre, ktere so prav poštene. Ako cerkvenik (mežnar) nima ne glave ne serca za to, naj bi duhovniki sami pokazali, kako se ima hiša božja okinčiti. Tvoja hiša, o Gospod! je moje veselje, pravi David. Opomniti moram tudi, da naj se dekleta, ki vence o božjem Telesi spletajo, vsiga nespodobnega varjejo. Godilo se je v nekem kraji, da so dekleta vence spletale, fantje jim pijače donašali, na zadnje so plesali, včasi se otepli in še kaj hujšega počeli. Čistih rok dar Bogu dopade; omadeževani dar je zopern Bogu, —

Od cerkvenega, oblačila, posode, perila itd. drugo pot.

Jos. Hašnik.

IX.

SKERBNIM KMETOM V PRESOJO IN RABO.

Plotove okoli vertov, dvoriš in olnjšja, ali kjer koli so potrebni, v lepem redu ohraniti, je lepa in potrebna reč za kmeta. Lepe ograje vsemu poslopju in celemu stanju lepši podobo in veči vrednost dajo, pa tudi vsim memogredočim očitno pričajo od skerbnosti hišnega go-

spodarja. Ker pa plotovi ali ograje, posebno če so iz plank ali lat, veliko opraviti dajo, ker vsako leto več ali manj popravila potrebujejo, bi bilo dobro, ko bi se kmetje tudi po deželi, kakor se po mestih in okoli grašin vidi, namesto suhega ali spletenega, živega plota lotili. Živ ali zelen plot je veliko bolj obstoječ in čez trideset ali tudi štirdeset let terpi; ne potrebuje nobenega posebnega popravila, tudi ne napravi kakih posebnih stroškov, kakor je pri dilnih plotih navadno, in verh tega še poseben dobiček prinese, da perje ali zelenje živini za klajo ali za steljo, tudi hoste, in derv za kurjavo; zvunaj tega še pa tudi bolj ko navadni plotovi škode varje, ker ljudi in živino bolj nazaj derži. —

Živi plot se zasadi v jeseni ali pa spomladi, kar se tako le naredi:

Zemlja se naj za en ali poldrugi čevelj globoko in ravno tako široko prekoplje, važe ali trava se na dno zakoplje in mladi sadniki se naj v tem redu ∴∴∴ kakor te pike kažejo, posadijo, se z zemljo ogernejo, ki se okoli njih naj nekoliko z nogo potepta ali pohodi. Sadniki morajo pa že majhne korenince imeti, in ne smejo dolgo po izkopanju na zraku ležati, ampak, če se precej ne posadijo, se morajo v zemljo zagerniti. Če so popred v slabej zemlji bili, bojo v dobro zemljo presajeni toliko hitreje in lepše rastli. Sadniki se morajo na verhu in korenincah malo prirezati, in okoli 18 col globoko posaditi. Pervo leto ali drugo spomlad se spet močno pristrižejo z zato narejenimi škarjami ali pa se s serpom obžanjejo do 4 ali 5 čevljev visoko, zakaj višej pušeni bi preveč sence delali. Čez 30 ali 40 let se spet za dve ali tri cole pri tleh poseka, kar veliko derv za kurjavo dá, iz korenin pa bodo vnovič lepe in goste mladike pognale in v kratkem bo spet lep nov plot stal brez kakega posebnega truda postavlen, ki bo spet tako dolgo terpel.

Pri izvolenju sadnikov pa se naj na veči dobiček gleda, sadi se naj germovje ali drevesca, ki kak sad rodijo, postavim: divje jabelka ali hruške (lesnike, drob-

nice) ktere se bolj nisko obrezujejo; kutne, ki rade nisko rastejo, ktere je pa vsako leto boljše zvezovati kakor pa obrezovati; nešple, češnje, višnje, slive ali češplje, šterbunceljne, cibore, ternule in dren, vendar te sorte lęs rad pozebe, ali pa preveč iz korenin poganja; posebno priporočivne za to rabo so bele murve, ker njih perje je sviloprejkam v živež, pa tudi njih sad kure rade zoblejo; španski ali turški bezeg, se da zvezovati in obrezovati, tako tudi lipa, ki pa le na dobri zemlji rada raste; smreka ali jelka, vendar če je pregosta, rada spodnje veje zgubi in plot rahel postane; berst se da nisko in visoko za plot ravnati, v vsakej zemlji rad raste, gost ostane in se da obrezovati; akacjevo ali božje drevo, ktero hitro raste in toraj veliko hoste za kurjavo prinese, toda se ne da lehko nisko deržati, tudi ga zajci radi objedo; dren, ki ne raste preveč narazen, gost ostane, se da lahko s škarjami obrezovati, ga nobena žival ne poškodje; ima dobro cvetje, na kterem čbele že zgodaj spomlad pašo najdejo, in dober sad, ki posušen dobro pijačo da ali se pa v jesih oberne, in skoraj v vsakej zemlji rad raste; brinje se da lahko s škarjami obrezovati, toda se nerado prime, tudi se rado posuši in se ne da z drugim sadenjem lehko zadelati; ribezelj in bodeče grozdiče, ktero se pa večidel le zvezovati in malo obrezovati da, tako tudi kopinje ali divja gartroža, ktera scer hitro in visoko zraste, tudi meklen se da nisko in visoko ravnati in ga tudi to priporoči, ker skoraj v vsakej zemlji raste. Sadniki imenovanega drevja in germovja se lahko povsod po hribih in logih, po mejah in pašnikih dobijo, se s koreninami skopljejo in, kakor je bilo zgoraj rečeno, v živ plot spremenijo po sortah in okolšinah, kakor komur bolj kaže ali služi. — Gôre in hribi se po mnogih krajih nepremišljeno golijo, po logih in hostah le preveč jasno postaja, derv za kurjavo mnogim zmanjkuje, morajo se drago plačevati posebno po mestih, od kod jih bo pa ubogi, ki dnarjev nima, dobil? Ali bi ne bilo toraj tudi dobro in kaj koristno, ko bi se za ohranjenje in zasajenje takšnega drevja, ki je za kurjavo, po gorah in logih bolj skerbelo? ko bi se tam pa tam na mejah, pri cestah,

potih in ulicah, ob grabnih in sternih krajih take sorte drevje zasadilo, ktero hitro zraste in dobiček prinese, kakor javor, jesen, topolke, jagneti, akacje, bukve, verbe, berst, smreke, ternule, lešovje, breze, jelše itd.? Za močirne kraje, kjer sadno in drugo drevje ne stori, so posebno jagneti, verbe, meke, ive, breze in jelše. — To delo bi se vsakemu gotovo obilno izplačalo, ne gledali bi potem toliko žalostnih golic in pustin, ki nič ne veržejo, in marskteri ubožec bi se po zimi lahko ogreval, ki drugače zmerzovati mora. Kaj velja, da je resnica!

Zagorc.

X.

A — B — C

pridnim šolarjam h koncu šolskega leta v slovo.

A.

Angel. — Angel je kaj lepa neumerjoča stvar božja, ki je obdarvana obilno z nar lepšimi čednostmi; ktero stvar pa človek ne more viditi, ker angel nima telesa, toraj tudi pravimo, angel je duh, in sicer čisti duh, ki ima bolj popolnoma pamet in bolji voljo, kakor človek. Angeli so toraj bolj imenitni, kakor človek, tedaj jih moramo že zavoljo tega častiti. Pa vi tudi veste, da so angeli zmiraj pri Bogu, ga gledajo, in mu služijo in strežejo. Ali mar mi ne bomo tako imenitnih strežajev častili? Že zavoljo Boga jih moramo častiti. Pa ljubi moji, poslušajte! dober Bog je tudi angele vstvaril, da nas ljudi tukaj na svetu varujejo pred mnogimi nevarnostmi. V sv. pismu beremo: Bog je zavoljo tebe svojim angelom zapovedal, da te na vsih tvojih potih varujejo. (Psal. 90, 11.) In sv. Auguštin tudi pravi: Angeli nas

ljubijo, toraj nam ob vsaki uri, na vsakem kraji na pomoč prihitijo; pa kmalo se zopet v višavo povzdignejo k vsegamogočnemu Bogu, ter mu naše težave in britkosti prednašajo, in nam vsmiljenje sprosijo; kmalo se pa zopet na zemljo spustijo, ter nam zaželjen blagoslov od dobrega Boga prinesejo. Angeli nas spremljajo, kadar smo na potu, gredó z nami, kadar gremo od doma, in se zopet-z nami domu vernejo. Kadar mi delamo, so angeli pri nas; kadar počivamo, angeli z nami počivajo; kadar spimo, pa angeli pri nas čujejo. Sv. Bernard pravi: Naš pot, in naše solze angeli Bogu prednašajo; namesto tega pa nam od Boga njegove dobrote, njegove gnade in njegov blagoslov donašajo. — Vsakemu človeku je pa še posebej en angel odločen za varha. Tako je imel Tobija, od kterega ste tako že v šoli slišali, velkega angela Rafaela za varha. In tako ima tudi vsak izmed vas svojega posebnega angelvarha, kteri je vedno pri vas, in kteri njemu izročenega povsod, po vsih krajih spremlja. Vi sicer ne vidite svojega angelvarha, pa sim vam že povedal od začetka, da je duh, kterëga človeške oči ne vidijo. Ta angelvarh pa posebno ljubi vas, ljubi moji otročiči! dokler nedolžni, pridni in pobožni ostanete. Kakor dobra mamica majhnega dojenčeka, ki ga v naročji imajo, serčno ljubijo; ravno tako, in še bolj vas ljubi vaš angelvarh. Toraj nikdar in nikoli se dobremu angelcu ne zamerite, varujte se skerbno, kaj hudegá, kaj slabega storiti, varujte se pred grehom, da ne bo vaš angel varh poln žalosti se od vas odverniti moral. Bojte se greha, še enkrat rečem; zakaj ta angelvarh, ki zdaj, dokler ste dobri, pridni in pobožni, za vas pri Bogu prosi, in vas pred nevarnostmi na svetu varuje, ta angel bo, če bote grešili, vas nevsmiljeno tožil pri Očetu nebeškem. Ja gotovo, ako se spridite, bodo vaši nar večji prijatli se v vaše sovražnike spremenili. Da bi se pa to nikdar ne zgodilo, bodite pridni, vbogajte svoje dobre stariše, zvesto to storite, kar ste se lepega v šoli učili, in slehern dan se priporočujte svojim zvestim angelom varhom.

B.

Bčela. — Kdo od vas ne pozna tiste majhine živalice, ki je navadni muhi podobna, vendar je pa večji od nje. Več tavžent jih skupaj prebiva v majhnih lesenih skrinjah, ki pri majhni luknjici vedno marljivo von in noter digajo. Pa bčelica se ne zaničuje kakor muha, temuč zlo je ljublena in čislana. Vi dobro poznate to živalico; pa tudi dobro veste, da ni varno jo tako z roko loviti, kakor je nekteri od vas muhe lovil. To je bčela, kaj ne? Akoravno ta živalica tistega, ki jo draži, ali prijeti hoče, hudo kaznuje, ter ga s svojim želom nevsmiljeno piči, jo vendar ljudje, kar sim že rekel, kaj radi imajo, ker je silno koristna. Lične bišice, ki jih voljnake imenujemo, napravlajo nalaš za bčele, v ktere tiste lesene skrinje, kterim panjovi pravimo, devajo. V vsakim takim panji jih je po 15—30000 bčelic, in imajo eno kraljico (matico), ktero zlo spoštujejo, in so ji bolj pokorne, kakor včasih vi, ljubi moji, svojim dobrim starišem.

Komaj spomlad napoči, in sonce malo gorkeje sije, pridejo te majhne stvarice skoz osko ljuknico iz svojih panjev, kjer so v merzli zimi vse skupaj prebivale, in se podajo po širokem polji, po gričih, po hostah, in skerbno iščejo perve cvetlice, ki jih je spomlad iz zemlje privabila, da si po njih nabirajo cvetlični prah, iz kterega majhne bčelice vosek delajo; in sladek sok, kterega povžijejo, domu v svoj panj nosijo, in ga tam poshranijo v malih predalih, ki jih iz voska prav umno napravijo. Ta sladki sok pač dobro poznate, in vam tudi kaj diši, ako vam ga oča dajo; to je sladka sterd. In od perve spomladi do pozne že hladne jeseni vedno pridno letajo po njivah, travnikih in drevji, in marljivo iščejo sladke sterdi. Velikokrat ste vi še morebiti v postelji, in majhina bčelica je že svoj dom zapustila, in pridno nabira; ali pa morebiti je že celo težko obložena se domu vernila. To majhino živalico je dobri Oče nebeški, kakor vidite, vstvaril nam v korist, ker veliko dobrega in potrebnega od nje dobivamo: sladek med, in lep rumen, dobro dišeč vosek. Pa tudi iz nekega drujega vzroka je Bog bčelo vstvaril; namreč, da bi nas po majhini bčelici k delavnosti in pridnosti

spodbadal. Človek je za delo vstvarjen; to je že pobožen Job govoril: Človek je za delo, kakor ptica za letati (Job. 5. 7.). Vendar pa človek rad na svojo dolžnost pozabi, potrebno delo pogosto odlaga, in se rad gerdi lenobi prepuša, pred ktero pa vas, ljubi moji, ne morem zadosti svariti; zakaj lenoba uči veliko hudega (Sirah 33, 28). Toraj se dajte radi od majhine bčelice pridnosti in delavnosti učiti. Kakor ona od ranega jutra do poznega večera pridno in marljivo nabira, in nabrano v svojo majhino hišico nosi; tako se morate tudi vi, ljubi moji, zdaj v mladosti že vaditi, da od jutra do večera kaj primerjenega opraviti imate. Vi fantiči vedno bodite na strani svojega očeta, in jim pri težkih delih in opravilih radi pomagajte. Vi pridne deklice pa rade bodite pri svoji dobri materi, pomagajte jim, kolikor le zamorete, in zvesto in natanjko vse storite, kar vam velevajo. V mladosti se morate ljubi moji navaditi pridni, delavni biti, da odrašeni se dela bali ne bote. Mlad — lenuh, star — potepuh. Toraj zdaj v naši še nepokvarjeni mladosti učite se od majhne bčelice pridni in delavni biti, in ako se bote zdaj v mladosti delavnosti navadili, tudi poznej odrašeni se nikdar lenobi ne prodajte. Poslušajte in dobro pomnite kaj pravi sv. Kasian (in psal 87): Kdor dela, je le od enega hudiča skušan, lenuh pa od neštevilnih.

C.

Cvetlica. — Kako veselo skačejo tamkej po zeleni trati majhni otroci! kako tekajo kje in sem, in skerbno nekaj iščejo in tergajo! Kaj imajo? — Lepe cvetlice iščejo in tergajo, in jih bodo v vence spletali. — Oj kako lepe so rudeče, ki mi jih pridni Andrejček donaša, in modre, rumene, ki mi jih Nežica podaja; in kako ljubeznjive lepe bele, ki si jih je majhina Micika nabrala. Ja res, kaj lepe so cvetlice, s kterimi so zeleni travniki in njive, in prijetni verti okinčani! Gotovo, kamnito serce bi moral človek imeti, ako bi ga neštevilne in prelepe cvetlice ne ginile, ktere božjo vsegamogočnost, in dobrotljivost tako očitno kažejo! Stopite ljubi moji! nekoliko z menoj v bližni sosedov vertec.

Glejte, ena je lepši, ko druga; in nar slabeji iz med njih je tako lepa, da noben človek ne more njej ednake storiti. Kdo tedaj ne bo se persiljenega čutil, ga visoko častiti, ki je tako prekrasne in mnogoverstne cvetlice stvaril? In ta stvarnik je naš Bog, dober Oče nebeški. Tega hvaliti in častiti je vaša dolžnost, ljubi moji! Da pa na to svojo imenitno dolžnost ne bote pozabili, vas lepe cvetlice na polji vedno opominjajo; pa tudi kakor one svoje prekrasne glavice vedno le na kviško, gori k nebesom povzdigujejo, tako morate tudi vi, ljubi moji, pogosto svoje mlade serca, in svoje misli k Bogu povzdigovati, to je, pogosto misliti na-nj, ki vas je ustvaril, in zdaj po očetovo za vas skerbi; ki vam je dobre skerbne stariše dal, in vam že toliko veselja v vašim kratkim življenji pripravil. Lepe cvetlice s svojimi k nebu vzdignjenimi glavicami nas pa tudi glasno opomnjejo, da človek ne sme samo za to skerbeti, kar mu je tukaj na svetu potrebno, temuč tudi za nebesa, za to, kar nam je na duši potrebno, kakor govori Jezus sam: Išite nar poprej božje kraljestvo, in njega pravico, in vse (drugo) vam bo priverženo. — Pa ljubi moji, mi cvetlic nimamo samo zavoljo njih lepote radi, temuč tudi zavoljo dišave, ktero široko okoli sebe prijetno puhtijo. Če človek kako lepo spomladansko jutro stopi v vert, res ne ve, ali bi se radoval nad lepoto cvetlic, ali bi sopal prijetni z nar boljimi dišavami napojeni zrak. In te dobro in lepo dišeče cvetlice opominjajo človeka, opominjajo vas ljubi moji, da morate njim ednako tudi prijeten dober duh lepih čednost od sebe dajati. Toraj morate skerbeti za lepo ponižnost in pohlevnost, za pokoršinost in poterpežljivost, za krotkost in pobožnost, za čistost in sramožljivost. Blagor vam serčni moji, ako bote s timi lepimi čednostmi okinčani! podobni ste potem lepim cvetlicam, ki svoje prekrasne glavice k nebu povzdigujejo in prijeten duh na široko puhtijo; še več, vi sami ste potem nar lepši cvetlice, zasajene od nebeškega stvarnika v široki vert pozemelski.

C.

Čas. — Kaj je čas? Jaz tega ne morem bolje povedati, kakor sv. Alfonzi, ki je rekel: Čas je dragi zaklad, ki se le na tem svetu dobi; v drugem se ne dobi, ne v nebesih, ne v peklu. Kdor pa ta zaklad tukaj na svetu dobiti hoče, ne sme rok križem deržati; hitro hitro beži dalje. Če je kdo od vas na bregu tekoče vode stal, in je kako reč, naj bo kako šibo v vodo vergel, hitro je dalje odplavala. Komaj si ti, ljubi moj, še enkrat po šibi se ozerl, in nisi je več vidil, skrila se je že pred tvojimi očmi. Ravno tako, in še hitrej čas dalje teče. Res je, da je veliko postopačev na svetu, ki silno tožijo, kako se čas počasi dalje pomikuje, in kako je dolg čas. Pa to ni res. Čas gre silno hitro dalje, pa ti postopači to ne spoznajo, in nočejo spoznati; ali bodo še spoznali k svoji žalosti, toda prepozno. Kadar se bo njih zadna ura bližala, kadar bo Gospod že terkal, in smert koso brusila, takrat se bodo s strahom ozerli na pretečeno življenje, in bodo spoznali, kako je hitro čas pretekel, pa tudi koliko tega dragega časa so zapravili in zgubili. Ja čas silno hitro dalej hiti! in če tudi krogla, ki jo verh hriba spustiš, se hitro vali v dolino, še hitrej se vali čas v nezmerno večnost. O naj tedaj slehern človek skerbi, da mu čas prazen ne odide. Nikar nikoli ne odlagajte, ljubi moji, kako delo na pozneji čas, zakaj ne veste, ali bote časa še dočakali, na kterega se zanašate. Kako si moreš pač juterni dan obetati, ker ne veš, če boš še eno uro živel? vpraša sv. Auguštin. Posebno pa morate vi, ljubi moji, skerbeti, da bote hitro tekoči čas v korist svoje duše dobro obračali. Sv. apostelj Pavl je Efežanom pisal: Odkupljujte čas (5. 16.). In to tudi nam velja. Kako si pa čas kupiti zamoremo? Če sv. Auguština ubogamo, in si, kakor on, prizadevamo, vse svoje žive dni za nebesa skerbeti, iz ljubezni do Boga pridno delati, terpeti in v čednostih rasti. Vi ljubi moji, ste še mladi, in se bote zavoljo tega morebiti na poznejši čas zanašali, in vedno na juterni dan odlašali, kar bi dones lahko storili. Tega vas Bog obvarji; zakaj mi ne vemo ne ure, ne dneva, kadar se bomo morali od sveta ločiti.

In skušnja uči, da je nebeški Oče že jih veliko veliko v nježni mladosti iz sveta poklical. In pobožna Joana, iz reda sv. Terezije, je rekla: Svetniki ne poznajo besede: juter. Besedo juter poznajo samo grešniki, ki vedno govorijo: Je še čas, je še čas, tako dolgo, da jih smertna kosa zadene. Toraj ljubi moji, ne bodite s časom zapravljivi, temuč kar je nar več moči, varčni; vsaki nar manji čas dobro obernite, in vedno po zgledu sv. Auguština, kterega sim gori opomnil, ravnajte.

D.

Dom. — Vsaki človek ima svoj posebni dom ali kraj, kjer prebiva. Tako imajo nekteri svoj dom v mestih, drugi na kmetih, eni so v gorah, drugi po dolinah doma. Veliko jih je pa tudi še, postavim v severno-zahodni Ameriki, ki gosti tamni log svoj dom imenujejo. — Kakor pa majhna ptičica, vernivši se iz ptujega v svoje domače kraje, skerbno poišče gnjezdo, kjer se je izlegla, ravno tako tudi človeka neka skrivna moč veže na njegov dom. In če tudi se človeku v drugih krajih dobro godi, če v sreči in veselji živi; vendar misli pogosto na svoj ljubi dom, in mnogokrat tiho zdihuje: o srečni kraj! ljubi moj dom! o kedaj bom zopet tam, kjer me vsak kamen na obilo nedolžnega veselja preteklih let opomina! Toraj se pa tudi vsak človek kaj težko loči od svojega preljubega doma, in če je še v tako pustih dolgočasnih krajih doma. O kako je pač žalosten, da še nikdar ne tako, fantič, ki ga oče iz doma v mesto v šolo, ali pa v nauk h kakemu rokodelcu odpeljajo. Akoravno si prizadeva, svojo žalost zakriti, vendar obilne solze, ki se mu po licah udirajo, ko svoji materi roko v slovo poda, očitno svedočijo, kaj da občuti v svojem sercu. Alj pa komu je neznan jok in britko zdihovanje mlade neveste, kadar jo svatje od njenega doma odpeljejo; in če tudi godci še tako veselo zagodejo, vendar njenega serca razveseliti ne morejo. Akoravno je pa človek s toliko ljubeznijo na svoj dom navezan, ga vendar mora enkrat poprej ali poznej za-

pustiti, ker tukaj na svetu ni nič stanovitnega, temuč vse je minljivo. Kakor namreč skoz vrata novo kerščenega v hišo prinesejo, tako ga bodo enkrat tudi skozi vrata odnesli na pokopališe. Na zemlji toraj ne more nikjer naš pravi dom biti; tukaj smo le popotniki, in stanovitnega prebivališa nimamo. *Kje je pa naš dom?* Poprašaj tam starčeka, in ako je moder, ti bo z eno roko pokazal na pokopališe, rekoč: tu ima moje truplo, z drugo pa k nebesam, in poreče: tam pa moja duša svoj dom. Ljubi moji, naš pravi dom je tedaj gori v nebesih, kamur nas kliče Marija s svojim božjim Sinom, kamur nas vabi neštevilna truma svetnikov, in kamur nas angel-varhi pripeljati priserčno želijo. Moder človek tôraj ne sme se v svet, in v posvetno srečo in veselje zaljubiti, in njegova skerb ne sme samo na časno obernjena biti; ampak njegova skerb se mora veliko bolj na to obračati, kako bi srečno dospel gor v vesele nebesa, v svojo pravo domovino, kjer se bo večno veselil in ktero zapustiti, se mu nikdar bati ne bo. O ljubi moji, nikdar tedaj v svojim prihodnim življenji ne pozabite svojega pravega doma, kterega na svetu ne najdete, kteri je v nebesih. Pomislite pa tudi dobro, da ni slehern tako srečen, svoj pravi dom najti. Le tisti, kteri ko dober kristjan sveto in pobožno živi, božje zapovedi zvesto spolnuje, in se skerbno vsakega greha varuje; le tisti pravim, bo najdel svoj pravi dom, vesele nebesa. Vem pa dobro, da vi ljubi moji vsi želite, enkrat tam biti, kjer so zdaj vaši angel-varhi. Vaše želje se bodo gotovo spolnile, ako bote vedno tako živeli, kakor ste v šoli pogosto slišali, in ako bote skoz vse svoje življenje zvesto izpolnjevali obljube, ktere ste storili pri pervim sv. obhajilu. — Bog daj, da bi se mi vsi enkrat zopet združeni vidili tam, kjer je naš pravi dom!

E.

Evangel. — Jezusovo čudopolno življenje od njegovega rojstva do njegove britke smerti, njegove iz ljubezni do človeštva storjene dela, njegove prelepe nebeške nauke so sveti možje popisali, in te svoje spise nam zapustili, da

se mi iz njih zveličanskega nauka učimo. Te spise, v kterih globoko učenost, in nečloveško modrost najdemo, imenujemo evangel, kar pa prav za prav ni slovenska beseda, temuč gerška, in pomeni: dobro veselo oznanilo. Štirje možje so bili, ki so po razsvetlenji sv. Duha sv. evangel spisali: Matevž, Marka, Luka in Janez. Vsaki dan se kaki mali oddelek evangelja pri sv. maši bere, in ob nedelih in zapovedanih praznikih se pa v cerkvi sv. evangel očitno pobožno zbranim obširno razlaga, ali po njem kaki nauk naredi, kterega pridigo imenujemo. Sv. evangelj mora kristjan vedno v nar veči časti imeti, ker to, kar je tukaj zaznamvano, je čista božja beseda. Bote rekli, saj so vendar le ljudje pisali. Res, da so bili Matevž, Marka, Luka in Janez ljudje, kakor jaz, ali pa vi; ali sv. Duh jih je vodil, on jim je razodel to, kar so pisali, in jih varoval zmot. Ako tedaj sv. evangel prebiramo, resnično božjo besedo, Gospodovi nauk beremo. V tem sv. evangeli pa ni ves Gospodov nauk zapopaden, zakaj Gospod ni zapovedal apostelnam, da morajo pisati, temuč je le rekel: Pojte po celim svetu in *„učite“* vse narode. Naš Gospod Jezus Kristus je še veliko drugega učil, kar je pa v ustnem izročilu ohranjeno, kar tudi govori sv. apostel Janez. Dalej pa tudi ni že zadosti, da sv. evangel, kot božjo besedo samo častimo, temuč dolžnost slehernega kristjana je tudi, terdno verovati vse to, kar nas sv. evangel uči. Zavoljo tega tudi pri sv. maši, kadar se sv. evangel bere, vstanemo, in se pokrižamo v znamnje, da terdno verujemo vse, kar se zdaj bere, da smo tudi pripravljeni za vero se potegovati jo braniti, celó tudi svoje življenje za sv. vero dati. Vitezi sv. Janeza, ki so nekdaj v Palestini, kjer je Jezus živel in učil, svete mesta Jeruzalem, Betlehem itd. zoper Turke branili, še zdaj pri sv. evangeli meč iz nožnice potegnejo, tudi v znamnje, da hočejo sv. evangel, sveto zveličansko vero celo z mečom braniti. — V sv. evangeli se najdete, kakor sim že opomnil visoka učenost in modrost božja; ravno zavoljo tega je pa tudi veliko takega, kar človeški um ne more lahko razumeti, in potreba je, da se to prostemu človeku bolj natančno in zastopno razlaga.

Kdo je pa, ki bi to razlagati zamogel? Tisti so, ki jih je Bog sam poklical, ki so nasledniki apostelnov in učencov, in ktere sv. Duh še zdaj s svojo gnado razsvetljuje. Tisti so, kterim tudi še zdaj besede Jezusa veljajo: Pojte po celim svetu, učite vse narode. To so škofji in od njih poslani mašniki. Ti tedaj velike dobrote vernim skazujejo. Razsvetleni od sv. Duha, kterega obilne gnade so ravno v zakramentu mašnikovega posvečevanja prejeli, razkladajo vernim skrivnosti sv. evangelja, in jih učijo ravno po sv. evangelji nar težji, imenitnejši, in nar potrebnejši učenost; namreč: prav živeti. Povejte mi, ali niso nar veči dobrotniki ljudstva? — Svojega dobrotnika mora pa vsak človek ljubiti! — pa kaj pravim dobrotnike? — saj še svoje sovražnike moramo ljubiti. Koliko bolj morate tedaj, ljubi moji, ljubiti te, ki so vaši dobrotniki! In povejte mi, ali imate pač, razun svojih staršev, večih dobrotnikov, kakor so ravno vaši duhovni? Pa tudi četerta zapoved, kakor dobro veste vas veže svoje učenike, duhovne častiti, jih spoštovati, jim pokorni biti, jih ljubiti in za nje moliti. Toraj ljubi moji poslušajte me: ljubite svoje duhovne, tolike dobrotnike, in molite za-nje; molite pa tudi za me, ker tudi jaz vas ljubim, in za vas molim.

F.

Frača (prača, preča). — V terebintejski dolini so si stale dve strašne vojske nasproti. Izraelci so se vojskovali zoper svoje zastarane sovražnike, Filistejce. Bil je pa med Filistejci nek človek nenavadne visokosti in moči. Stopil je ta velikan pred vojno kardelo Izraelcev, ter jih začel zaničevati in preklinjevati. Kaj se hočete, je zaničljivo govoril, vi hlapci Savla, z nami boriti? izvolite si moža, in v dvoboji naj se z menoj skusi; ako on mene premaga, hočemo mi vaši sužni biti, če pa jaz njega premagam, bote pa vi naši sužni, in bote nam služili. Štirdeset dni je prevzetni velikan ponavljal svoje zabavljive besede, in ni ga bilo v Izraelu, ki bi se priderznil bil, poskusiti se z zabavlivcem. Prišel je pa v taboriše Izraelcev ti čas nek mla-

denč, kterega delo pa ni bilo orožje nositi, temuč le mirno čedo pasti. Mlad je bil še, pa pobožen, in terdno zaupanje na dobrega Očeta nebeškega ga je z junaško serčnostjo nadušilo. Ko sliši prevzetne zabavlice Filistejca, in ko vidi, da ga med Izraelci ni serčnega, mu nasprot stopiti, se on ponudi. S terdnim zaupanjem v svojega Boga, stopi on, nježni mladenč, brez vojaškega orožja pred vojno versto svojega ljudstva na boriše. Že se mu bliža velikan, in hitro séže mladenč v svojo torbico po okroglim kamničku, kterega si v fračo dene, in zaluča ga svojemu nasprotniku v čelu s toliko močjo, da mu ga je prebil. In velikan se zgrudi na zemljo. Prevzetni Goljat je bil tedaj premagan od ponižnega Davida. Ta prigodba, v kteri smo brali, da je mladenč David s slabo fračo divjega Goljata, oborožanega od glave do nog, premagal, glasno uči, da človek nikdar ne sme na svojo moč se zanašati. Vsa moč pride od nebes, od Očeta moči. Ravno tako se ne sme človek zanašati ne na svojo učenost, ne na bogastvo, ne na svoje zdravje, ne na mladost. Le kdor v Gospoda terdno zaupa, se sme srečnega imenovati. Posebno vi, ljubi moji, si morate v zgled zvoliti ponižnega Davida, ter zaničujte pregrešno prevzetnost Goljata. Dobro si besede apostelna Jakoba (4, 6.) pomnite: Bog prevzetnim zoperstoji, ponižnim pak gnado daja. Ni skoraj gerjega viditi, kakor mladenče in deklice, ki so komaj šoli odrasli, če se prevzetno, ošabno in zaničljivo do svojega bližnjega obnašajo, in ni tudi nič bolj nevarnega ravno za mladenče in deklice kakor gerda prevzetnost. Prevzetnost je nekdaj angele iz nebes v pekel pahnila, in jih iz dobrih duhov v hudobne duhove spreobernila. Prevzetnost pa še zdaj koplje jamo pogube, v ktero človeka nenadoma pahne. Pa tudi pred Bogom ni nič bolj zaničljivega, kakor je gerda prevzetnost. Toraj ljubi moji, če bote kterikrat srečni in premožni na svetu živeli, ne zaničujte ubogega siromaka, ki se strahom duram vaše hiše približuje; če bote obdarovani s predragim zdravjem, in bote čversti in močni, ne bodite prevzetni zavoljo tega dragega blaga; in če ste v šoli veliko lepega in koristnega se naučili, kar vam bo pozneji k velikemu pridu, nikar

se zavoljo tega zaničljivo ne povzdigujte nad nevednim, kteri ni bil tako srečen v mladosti v šolo priti, in mu tudi morebiti Oče nebeški ni toliko uma dodelil, kakor vam. Še enkrat vas opomnim, in rečem: Varujte se gerde prevzetnosti, in toliko bolj ljubite ljubeznjivo ponižnost. Ponižnost človeka svetim angelom podobnega dela, prevzetnost pa iz angelov hudiče stori, je govoril sv. Augštin. Prevzetni Goljat je padel in žalostno končal, ponižni David je pa v terdnim zaupanji na božjo pomoč z majhno fračo rešil svoje ljudstvo silnega sovražnika.

G.

Golob. — Kdo od vas ne pozna goloba? Morebiti jih imajo doma oča več parov? ali je morebiti že celo kdo od vas fantičev gospodar nekterih golobov? Prav pohlevna stvar je golob, pa tudi kaj snažna. To že v bukvah I. Mojzesovih beremo; kar ste tudi vi že slišali, na kar vas pa vendar le opomniti moram. Po vesolnim potopu, ko so začele vode padati, in ko je barka Noetova na gori Ararat obstala, je Noe goloba skoz okno izpustil, se prepričat, ali je voda še velika po svetu. Ali golob se hitro nazaj poverne, zakaj ni dobil snažnega kraja, kamur bi se vsedel. Pa tudi sedem dni pozneje, akoravno je oljka že zelenela, ni bilo na zemlji še vse popolnoma suho; in golob, ki ga je Noe vdrugič spustil, se na večer nazaj verne. Šele sedem dni pozneje, ko se je blato že popolnoma posušilo, in ko je vse sploh lepo zeleneti začelo, je izpušen golob zunaj ostal, ter se ni več vernil v barko nazaj. — Golob nam je tedaj zgled lepe snažnosti. In snažnost, komu jo hočem bolj priporočati, kakor ljubi mladosti, kakor vam, ljubi moji? Kar sim tedaj mnogokrat v šoli že govoril, to vam hočem za slovo še enkrat priporočiti. Bodite lepo snažni na truplu, in tudi v obleki. Povsod se toliko vode dobi, da si zamore človek obraz in roke osnažiti; in obleko snažiti tudi ni predrago. Posebno ve dekleta morate prav skerbne biti za lepo snažnost, in se prizadevati, lepega snažnega goloba v tim marljivo posnemati. Prepogosto ljudje po vunanjem

tudi notranjega človeka sodijo; in tudi jaz mislim, da se ne motim, ako z glavo majam, kadar vidim umazanega in razsterganega človeka, in ako na tihim rečem: ta človek ne more dosto vreden biti. In kadar vidim kako deklico, ali hišno gospodinjo, če tudi revno, pa po domače snažno in pošteno oblečeno; in če verh tega tudi v hiši vse v redu in snažno najdem, prerad si mislim, ta je gotovo pridna in poštena gospodinja; ali pa, ta deklica je gotovo svojo dušo še čisto in neomadežano ohranila. Nikar pa ne mislite, da po kmetih vam je nemogoče vedno snažnim biti. Vem, da tako oglajeni in pobeleni ne morete biti, kakor so gospodične po mestih, ki pa tudi drujega opraviti nimajo, kakor bukve brati, prazne marne imeti, k večim kaj malega šivati, in se v ogledalo ozirati. Vem pa tudi dobro, da kmetovski fant ali deklica zamoreta po svojem stanu lepo snažna biti; in bil sim že v kmetovskih hišah, kjer sim vse lepo v redu in snažno najdel tako, da, če bi me bila gospodinja k polni skledi soka ali kaše povabila, bi se bil brez pomislika k lačni družini vsedel, med tim, ko bi v nekterih hišah še tako žejen, kupice vode iz rok gospodinje ne vzel. Pa ljubi moji, ako vam snažnost priporočam, me morate prav zastopiti. Ni namreč snažnost, ako se prav lišpate in gizdasto oblačite, ako kmetiške dekleta z židanimi rutami, s svojim našopirjenim krilom ali überrokom celo mestjanke prekositi hočejo; in ako kmetiški fantje z dolgimi hlačami, ki jih imajo z usnatimi kerpami na biksaste škorne navezane, z napol po gosposko urezanimi jopiči in s smodko v ustih, kakor da bi bili cerkveni čuvaji, o nedeljih pred cerkevjo postajajo. To, ljubi moji, je gizdost ali ofert, in je velik greh, pred kterim vas zadosto svariti ne morem. Bodite le kakor golobčiki, ponižni in boječi, pa tudi po svojim stanu lepo snažni, in bote gotovo Bogu, in poštenim ljudem dopadli.

H.

Hvaležnost. — Kaj je hvaležnost, vam prav natanjko res ne morem povedati. Pa poslušajte vendar! Naš Gospod in odrešenik Jezus Kristus je hodil po sredi Samarije

in Galileje. Prigodilo se je, da mu je naproti prišlo 10 gobovih mož, ki so od dalječ upili: Jezus učenik, usmili se nas! Dober usmiljeni Jezus jih je ozdravil, pa jim tudi rekel, naj se gredo duhovnim skazat, da bodo smeli odsihmal kakor očišeni med drugimi ljudmi prebivati; zakaj kdor je bil s to boleznijo obdan, je moral odaljen od človeških prebivališ v puščavi in v zapuščenih krajih prebivati. Potem, ko so se duhovnim skazali, in ko so bili za ozdravljene spoznani, je eden iz med njih se k Jezusu nazaj vernil, in je z velikim glasom Boga častil, je padel na obraz pred njegove noge, in se mu je zahvalil (Luk 17, 16,). Glejte, ta človek je imel hvaležnost v svojim sercu, ali, on je bil hvaležen. Hvaležnost je tedaj lepa čednost, ki človeka Bogu in ljudem dopadljivega stori, od ktere tudi sv. Auguštin govori: Kaj zamoremo boljega v sercu nositi, z ustmi zgovoriti, z besedo naznaniti, kakor hvaležnost do Boga? Nič ni ložej izreči, nič ni veselišega slišati, nič ni prijetnejšega misliti, nič nam ne more več blagoslova in koristi donesti, kakor hvaležnost. Hvaležni moramo biti slehernemu, ki nam kako dobroto podeli, ali kaj dobrega stori; tedaj vsim svojim dobrotnikom. Nar večji hvaležnost smo pa dolžni svojemu nar večemu dobrotniku, ki pa je naš Bog, Oče nebeški. Ljubi moji! da ste bili rojeni, da ste zdravi in veseli, da ste dosedanje starosti srečno priživeli; živež, ki ga vsaki dan potrebujete, lepi nauki, ki ste jih v korist svojih duš iz ust svojih skerbnih staršev ali dobrih učenikov slišali; vse to so nezasluženi darovi od Očeta nebeškega, kteremu se zadosti pač nikdar zahvaliti ne morete. Pa še več; da smo bili odrešeni od večnega pogublenja, ki smo ga zaslužili zavoljo izvirnega greha, je dober Oče nebeški svojega edinega Sina Jezusa Kristusa na svet poslal, da je za nas na lesu križa sv. rešno kri prelil, in na njem umerl; in pri sv. kerstu nas je po sv. Duhu popolnoma za svoje otroke sprejel. O kolike dobrote, ki jih človek prav premisliti še ne more! In za vse to, ali ni dolžnost, kristjana, hvaležnemu biti? Stopite kako spomladansko jutro v vert za hišo, ali podajte se v bližni gaj, kaj slišite? lepo žvergoljenje veselih ptic, ki s tim svojim petjem Boga hvalijo, ker je on njih

oskerbnik, in jih preživi. Ali se bote tedaj vi ljubi moji, ki ste pametne stvari, od teh živali, ki pameti nimajo, osramotiti dali? — O ne, nikdar nikoli! — Hvaležnost se pa na dvoje skazuje; ali z besedo, ali v djanji. Prav je, da se z besedo Bogu zahvalite, pa to je še vse premalo; tudi v djanji morate hvaležnost skazovati. To se bo pa godilo, ako bote zvesto spolnovali voljo Gospodovo, natančno živeli po njegovih zapovedih, in ako bote tudi hvaležni drugim dobrotnikom, posebno starišem, učenikom itd., kar Gospod Bog tudi ojstro od vas tirja. O ljubi moji! dobro pomnite besede apostelna Pavla (Thes. 5, 18.): V vsih rečeh se zahvalujte, zakaj, to je volja božja v Kristusu Jezusu do vas. Ne dajte se osramotiti od neumnih živali, temuč pokažite v vsih okoljšinah in ob vsaki priliki, da vam je gerda nehvaležnost neznana, in da iz serca ljubite visoko čislano hvaležnost.

I.

Izgled. — Od opic (mérkovc) se mnogo smešnega pripoveduje, med drugim tudi to, da vse, kar vidijo, storiti hočejo. Tako sim nekdaj bral, da si je nekdo vpričo opice škorne obuval; postavil je pa tudi en škorn pred opico. Hitro ona to storiti hoče, kar je ravno vidila, in si škorn obuje; pa oh nesreča — škorn je bil od znotraj s smolo prav debelo namazan, in mérkovca si ga ne more več izzuti. To je moglo biti smešno viditi, opico obuto! — Uboga opica je storila kar je vidila po izgledu človeka; pa reva se je ujela. — Tako tudi človek mnogokrat kaj stori po izgledu drugih, pa v svojo lastno nesrečo. Če sv. pismo v roke vzamem, in začnem od začetka prebirati, hitro najdem, da je pervi mož tudi nekaj storil, kar je vidil svojo ženo storiti; po njenim izgledu je vzel prepovedan sad, in je jedel, — in oh grešil je, kakor pred njim njegova žena. — Vendar se pa tudi sme večkrat po izgledu drugih ravnati; zakaj izgled je dvojen: dober in slab izgled. In kakor se vi ljubi moji v lepim vertu raji po dobro dišečih violicah, in rudečih vertnicah ozirate, kakor pa po sklečih

koprivah; in kakor na jesen raj sladko češplo odtergate, kakor pusto dernulo: tako se mora moder človek vedno le po lepim izgledu ravnati, skerbno pa se varovati slabih izgledov. Takih dobrih in lepih izgledov imamo veliko, posebno v sv. pismu: našega Odrešenika in Izveličerja Jezusa Kristusa, ki je sam govoril: Izgled sim vam zapustil, da tudi vi storite, kar sim jaz vam storil (Janez 13, 15.), Marijo prečisto devico in apostelne, kterim je Gospod Jezus posebno to dolžnost naložil, povsod in v vsem lep izgled dajati, ter jim je rekel: Naj tedaj sveti vaša luč pred ljudmi, da vaše dobre dela vidijo, in časté vašega Očeta, ki je v nebesih (Matevž 5, 16.). Lepe izglede najdemo dalej tudi v „Djanji svetnikov“, ktere bukve prav pridno prebirati, vam prijatelsko svetujem. Pa tudi še zdaj bote doma, ali pri drugih sosednih in znanih kak lep izgled pobožnosti, ponižnosti, poterpežljivosti, pohlevnosti, pokoršnosti itd. vidili. Vse to, kar vidite da je dobro, dajte skerbno posnemati, to bo vam k velikemu pridu. Sv. Krizostom pravi od dobrih izgledov sledeče: Po dobrih izgledih se več duš spreoberne, kot po čudežih; brez izgledov dobrih bi se pač vsi grešniki pogubili. — Pa kakor je dobro, potrebno in koristno lepe izglede posnemati, ravno tako je pa nevarno in zlo škodljivo ravnati po slabih izgledih, kakoršne pogosto na svetu nahajamo. Hudič se vedno bolj po svetu šopiri, in seje med ljudmi prav bogato greh in hudobijo. Vi ljubi moji, ki me bote zdaj zapustili, in šoli slovo dali, bote gostokrat v prihodnim svojim živlenji prišli v okolšine, kjer bote kaj slabega vidili ali slišali; bote vidili celo ljudi, ki jih zdaj spoštujete, kaj nerodnega, hudobnega početi. Posebno med mladino, med starejimi fantiči in dekliči bote mnogokrat kaj zapazili, kar se vam ne bo prav zdelo, ali pred česar sim vas že mnogokrat svaril. O nikar, prosim vas, nikar jih ne posnemajte! zakaj gotovo je, če jih bote posnemali, bote tudi vi, vkljub dobrih naukov, ki ste jih v šoli dobili, hudobni in zlo nesrečni postali, celó morivci svojih duš, ktere ste do zdaj, kakor se nadjam, še neomadežane ohranili. Posnemajte vedno le dobre izglede pravičnih, bogaboječih duš; pa tudi vi v celim svojim živlenji,

v vsim ravnanji in pri vsih svojih opravilih nar lepši izgled posnemanja dajajte. Naj tudi vam veljajo besede apostelna Pavla, ki jih je pisal Timoteju (I. Tim. 4, 12.): „Bodi izgled vernim v besedi, v zaderžanji, v ljubezni, v veri, v čistosti.“

J.

Jagnje. — Jagnje je ena nar koristnejših domačih žival. Jagnje nam daje živež in obleko, toraj je pa tudi zelo obrajtano, in je skoraj po celim svetu doma. Je prav krotka pohlevna in poterpežljiva žival; toraj pa tudi še majhni nedolžni otročiči imajo veliko veselje nad malim belim jagnjetom, in ako ima mati majhnega dojenčka v naročji, in je z njim na zeleni ledini, kjer se mlade jagnjeta pasejo, o kako se otroče steguje in svoje ročice spenja po nedolžni živali, po belih jagnjetih! In ta krotkost in poterpežljivost jagnjeta, ki ga že nedolžnemu otroku ljubeznjivega stori, mu tudi pri odrašenih nekako ljubezen prikupi; pa še več, ona tudi človeka krotkega in poterpežljivega biti uči. Še sv. pismo, kadar govori od poterpežljivosti Jezusa Kristusa, primerja Njegovo poterpežljivost s poterpežljivostjo jagnjeta: On bo darovan, ker sam hoče, in ne odpre svojih ust; kakor ovca bo v mesnico peljan, in omolkne kakor jagnje pred tim, ki ga striže, in ne odpre svojih ust (Izaias 53, 7.). Poterpežljivost je pa ravno tistemu potrebna, ki se v nadlogah in v križih znajde, in to je vsaki človek. Tukaj kjer zdaj živimo na svetu, ni kraj pravega veselja, temuč kar ste gotovo že mnogokrat slišali, pa v svoji mladosti še ne veliko skusili, dolina solz, kraj mnogega terplenja in težavnih križev. Tudi vas, pa nikar se ne prestrašite, križi čakajo; zakaj ni ga stana, v kterim bi kaj težavnega ne bilo, ne človeka pod solncem, da bi mu ne bilo treba, križa na svoje rame naložiti, in to že zavoljo tega, ker smo učenci Gospodovi, ki je sam govoril: Kdor ne nosi svojega križa, in ne hodi za menoj, ne more biti moj učenc (Luk. 14, 27.). Ta križ od Gospoda vsakemu nositi odločen, si pa zamore človek sam sebi ali polajšati, ali še težjega storiti. Koliko

večji je tvoja poterpežljivost, toliko ložej bo križ; koliko večji pa tvoja nejevolja in nepoterpežljivost, toliko bolj boš težo križa občutil. Poterpežljivost je tedaj, kakor vidite vsakemu človeku potrebna. Učite se je od pohlevnega poterpežljivega jagnjeta, in začnite se že zgodaj v nji vaditi; s poterpežljivostjo nosite male križe, ki vas zadevajo v še mladih letih, da bote mogli enkrat odrašeni poterpežljivo nositi tudi velik težaven križ, ki ga vam bo morebiti božja modrost naložila. Poterpežljivost je pa človeku tudi zavoljo tega dobra in potrebna, ker mu pridobi obilne zasluške za nebeško kraljestvo. Dobrih del, s kterimi bi si nebesa prislužili, tako malo storimo; bodimo tedaj poterpežljivi v svojih križih in nadlogah, v britkostih in težavah, da nas bo poterpežljivost podpirala, in nas vzdignila v veselje nebeško, po kterem hrepeni serce človekovo. Poterpežljivost je lestvica (lojtra), po kteri zamore človek iz niske zemlje v visoke nebesa priti, tako kakor je vidil nekdaj stari očak Jakob po lestvici angele iz nebes na zemljo priti. — O križani Jezus! daj nam tedaj mnogokrat tako potrebno poterpežljivost; daj pa tudi, da bi nas v križih in nadlogah mlado jagnje spomnilo na Tebe; ki si nar veči britkost prestal, nar težji križ nosil čisto nedolžen, le iz gole ljubezni do nas ubogih grešnikov.

K.

Kerst. — Kordiani pripoveduje od nekega prečudnega studenca, ki je bil na otoku Kreta. Voda iz tega prečudnega studenca je imela to moč, ne le vse madeže človeške kože odpraviti, temuč tudi gerbasto kožo starih ljudi zopet omladiti, ako so le tisto vodo pili. Ko je nekdaj neka stara ženica od te čudovite vode slišala, je silno zdihovala, in želela le en požirk te vode. Ja rada bi bila dala vse svoje premoženje, in ako bi to zadosti ne bilo, tudi še nekaj svojega nepotrebnega oblačila za en požirk iz studenca na Kreti, da bi svojo poprejno zgubljeno lepoto še nazaj dobila. — Takih nečimernih žen jaz več poznam, pa tudi veliko deklet, izmed kterih nektere k svoji žalosti in

jezi prehitro starati začnejo. Takim bi taka voda pač zaželjena bila. — Da je to le gola basen, se od daleč vidi; pa to je resnica, resnica svete vere, da vsi ljudje žalosten in gerd madež, izvirni greh namreč, s seboj na svet prinesejo, in da se najde studenc, v kterim se ta dušni madež popolnoma opere, in zbrisati da, — in to je sv. kerst. Če že majhnega otroka vprašam, ki je še le začel v šolo hoditi, kaj je sv. kerst, mi bo gotovo že odgovoril, da je zakrament; in še malo veči fantič mi bo že povedal, da je sv. kerst pervi in najpotrebnejši zakrament, od Jezusa Kristusa postavljen v naše posvečenje, v kterem se nam izvirni greh, pa tudi drugi pred kerstom storjeni grehi odpustijo. Pervi se imenuje ta zakrament, ker brez tega ni mogoče drugih prejeti, ki se le v katolški cerkvi delijo, v ktero pa človek skozi sv. kerst, kakor skozi vrata stopi. Nar potrebneji je pa ta zakrament, ker brez njega nihče ne more zveličan biti. Z izvirnim grehom obložen je človek otrok božje jeze, in obsojenec večnega pogublenja toliko časa, da se njegova duša v vodi sv. kersta opere in očisti vsih madežev. Obilne so dobrote, kterih novokeršenc deležen postane, kterih posebne so: 1. odpušanje izvirnega greha, pa tudi vsih lastnih pred sv. kerstom storjenih grehov; 2. odpušenje vsih zasluženih kazni, in sicer, časnih in večnih; 3. zadobi posvečijočo gnado božjo, ki ga posveti, iz otroka hudičevega v otroka božjega spremeni, in ga deležnika nebeškega kraljestva stori; 4. mu odpre vrata v katolško cerkev, ter ga stori uda občine svetnikov. Ako ljubi moji, te pri sv. kerstu dobljene dobrote prav pomislimo, pač občutimo v sebi veliko potrebo, in sveto dolžnost, se dobremu Očetu nebeškemu prav priserčno zahvaliti, da nam je v tih srečnih krajih rojenim biti dal. Pomislite ljubi moji, koliko tavžent in tavžent jih je, ki niso tako srečni, kakor vi, ki še niso očišeni madeža izvirnega greha, in ki se ne morejo še otroci božji imenovati. Kako usmiljena vredni so postavim ubogi zamurčki v vroči Afriki. Kakor je njih truplo černo, tako je tudi njih duša černa; zakaj njim ubožčekom je neznana čudopolna voda, ki bi njih duše čiste, svetle oprala. Ali pa kako nesrečni so majhni otročiči na Kitajskim v Azii. Od

svojih nevernih staršev se po rojstvu, kakor pri nas mlade mačke ali psički v vodo pomečejo, ali v kaki hosti, ali v zapuščenim kraji izpostavljajo, ali pa celo od očetovih ali maternih rok nevsmiljeno zadušijo. Majhni morajo umreti brez sv. kersta. In vi ljubi moji, komaj da ste luč tega sveta zagledali, ste bili tudi po božji besedi, in po vodi očišeni, in postali ste otroci božji. Ja hvaležnim biti za to neizrekljivo srečo, je pač vaša sveta dolžnost. To dolžnost bote pa le takrat zvesto opravili, ako bote obljube pri sv. kerstu storjene večkrat ponovili, pa jih tudi zvesto spolnovali. Ponavljati pa kerstne obljube morate, kakor sim vam že enekrat priporočal: 1. dan svojega godu; 2. pred spovedjo in sv. obhajilom; 3. velikonočno in binkuštno nedeljo, in 4. večkrat v življenji, sosebno pa v nevarni bolezni. Svojo hvaležnost za pri sv. kerstu zadobljene dobrote bote pa tudi skazovali, ako pridno molite za černe zamurčike, in za nesrečne kitajske otroke. Nekteri izmed vas so bili do zdaj v bratovšni detinstva Jezusovega, in so molili za nesrečne kitajske otroke, ter vsaki mesec en krajcar prinesli za odkupljenje takih nesrečnih ispostavljenih otrok. Lepo delo ste storili, in svojo hvaležnost za dobljene gnade sv. kersta lepo razodevali. Bodite pa tudi odsihmal ravno tako hvaležni, in stopite v bratovšno Mariino za spreobernenje vbogih zamurcov. Vaši mali krajcarji, in vaša pobožna molitev bodo veliko ubogih pridobili kristjanstvu, ter jih oteli hudiču. Kaj boljega, kakor je to, pač storiti ne morete. Skazujte se toraj kakor kristjani, ki za obilne gnade pri sv. kerstu doblene tudi hvaležni biti véjo.

L.

Limbar. — V farovškim vertu, pa v vertu g. učitela se pač kaj lepe in mnogoverstne cvetlice vidijo, tako da človeku težko stane, si nar lepši iz njih poiskati. Med drugimi se vidi tam v sredi neka lepa bela cvetlica, ki visoko raste, in svojo lepo belo glavico ponosno vzdiguje, kakor da bi bila kraljica čez vse druge cvetlice.

In ta lepa visoka cvetlica, podobna kelhu, v kterim svoj prijeten duh daruje Očetu nebeškemu, je beli limbar, ali kakor jo tudi še imenujejo lilija. — In ravno zdaj, ko limbarja omenim, mi na misel pride neka prigodba, ki se je pripetila na županovim vertu. Oča župan so se vsedli na klopico poleg voljnaka, in so gledali marljive bčelice, ki so težko obložene se vračale k svojim panjovam. Štirje nedolžni otročiči županovi so po vertu se sprehajali, in se radovali nad mnogimi lepimi cvetlicami. Zdaj pride Tone, nar stareji k očetu, in prinese neko cvetlico ter pravi; ta cvetlica meni pač nar bolj dopade, toraj sim si jo vtergal, in jo domu ponesem, zakaj rudeča je, in rudeča barva je znamnje ljubezni. Prav si si zbral, moj sin, odgovorijo oče župan; in če bi ljudje imeli pravo ljubezen, eden do drugega, bi zemlja bila raj; zakaj lepote in krasote na zemlji ne manjka, temuč le ljubezni med nje prebivavci. — In jaz sim si to modro (plavo) cvetlico odtergal; zakaj modro je lepo jasno nebo, in modra barva je tudi znamnje poštenega serca. Tudi ti si si dobro izvolil, kaj vidimo in imamo raji na svetu, kakor človeka z jasnim obličjem, in poštenega serca. Glejte, ljubi oča, moja cvetličica je pa zelena, reče Ančika; zakaj zelena barva da kmetovavcu posebno v spomladi novo upanje. — Pač prav imaš, ljuba hčerka ti! kako bi bil pač človek nesrečen brez upanja na svetu! — Jaz pa, jaz áta, pravi nazadnje mala Nežica, ter prinese limbar v svoji ročici, jaz sim pa tole belo odtergala, in jo hočem skerbno hraniti; zakaj belo je znamnje nedolžnosti. — Vi ste ljubi moji otročiči! odgovorijo na to oče, vsi prav dobro si izvolili, vender pa nar bolje si je izvolila Nežica; zakaj nedolžnost je izvirk vsih drugih čednost, in začetek pravega veselja.

To ljubi moji tudi jaz poterdim, in še pristavim: Čista nedolžnost in krepost, so lepe čednost' za mladost. Če sim vam tudi že dozdaj marsikaj priporočal, vendar ne morem opustiti, vam prav priserčno in goreče priporočiti skerb za lepo nedolžnost. Angelom podobni

ste bili, ko so vas vaši botri od kersta prinesli; in kadar so vas vaše dobre matere v naročje vzele; vesele so pregovorile: nedolžnega angelčka pestjem. Kakor angeli ste rastli, ko sim vas v šolo sprejel, mislim veči del še nedolžne. Med tim ste vedno veči prihajali, veliko lepega in potrebnega slišali, in se naučili; pa bojim se, da je sapa zapeljivosti in pohujšanja sem in tje beli limbar nedolžnosti kaj malega omadežvala, akoravno, kakor se nadjam, ne še pokončala. Zdaj pa stopite, ljubi moji v svet, kjer ne bote več tako, kakor do zdaj pod skerbjo svojih staršev in učenikov, in kjer bote veliko slabega vidili in slišali, kar bi vašo nedolžnost omadeževati, ja pokončati zamoglo. Toraj bodite sami skerbni, da ne bote zapravili nar dražjega blaga, ki enkrat zapravljeno se z nobenimi solzami nazaj prijokati ne da. Posebno vi, ljube deklice, dajte, kakor je mala Nežica beli limbar skerbno hranila, tudi limbar nedolžnosti skerbno v svojim sercu ohraniti. Ne dá se kaj lepšega na svetu misliti, kakor mladenč in deklica, ktero še kinča limbar nedolžnosti. Angela sta v človeški podobi. Ni bogatejšega na svetu od nedolžne divice. Z nedolžnostjo si zamore nebesa kupiti. „Kdo bo gor prišel“, vpraša kralj David (1. psal. 23, 3.) „na goro Gospodovo? in kdo bo v njegovem svetem kraji prebival? Ta, ki ima nedolžne roke, in je čistega serca.“ In pri sv. Matevži se bere: „Blagor jim, ki so čistega serca; Boga bodo gledali. Tedaj ljubi moji, skerbite za lepo drago nedolžnost, ktera bo v nebesih bogato obdarovana, in ki se že na zemlji visoko ceni (obrajta). Varujte se tedaj slabih tovaršij, kjer v gerdih pogovorih sramožljivost umira, in nedolžnost se mori. Priporočujte se pa tudi sleherni dan za to prekrasno čednost Mariji prečisti Devici, ki jo je nekdaj veliki angel Gabriel z limbarjem v roki veselo pozdravil, in jo žegnano imenoval. Priporočujte se pa tudi sv. Jožefu, nedolžnemu čistemu redniku Gospoda in Odrešenika Jezusa Kristusa, ki se tudi v znam-

nje svoje čistosti z belim limbarjem v rokah vpodobja. Mislite pa tudi vedno, da, ako vas tudi oči starišev, duhovnov ali učenikov ne vidijo, vas vender le vidi Oče nebeški. Pomislite pa še, da nedolžnost enkrat zgubljena, je zgubljena za vedno, in ne bo več pricvetela, in taki nesrečnež ne bo mogel z limbarjem v rokah stopiti pred sedež Gospodovi.*)

Leopold Gestrín.

*) Druga polovica, ki je letos ni več kam djati, sledi v prihodnjem tečaju.
Vredn.

F.

SLOVENSKA GERLICA.

Učite in opominjajte se med seboj s psalmi, s hvalnimi in duhovnimi pesmimi; pôjte Bogu veseli v svojih sercih.

Kološ. 3, 16.

Bog, kterega nihče ne zapustí, ko le oslepljen, nihče ne iše, ko le klican, nihče ne najde, ko le očišen; Bog, kterega poznati je živeti, kteremu služiti je kraljevati, kterega hvaliti je duši zveličanje in veselje: Tebe hvalim, častim in molim z ustmi, sercom in z vso močjo, kolikor le zamorem, ter se zahvaljujem tvojemu usmiljenju in dobrotljivosti tvoji za vsè prejete dobrotè tvoje, in Ti prepevam pesem tvoje slave: Svet, svet, svet! — Tebi gré hvala, Tebi gré čast, Tebi gré hvalnica. Tebi vsi angeli, Tebi nebesa in vesolne oblasti v hvalnih pesmih čast dajajo, in tvojo slavo brez prenehanja združeni prepevajo, kot stvarniku stvari, kot gospodu hlapci, kot kralju vojšaki; Tebe, presveto in nerazdeljivo Trojico poveličuje vsaka stvar, hvali vsaki duh.

Sv. Auguštin.

(Premišljevanj poglavje XXXII.)

CERKVENO PETJE
nekdajno in sedajno po Štajerskem.

Rad pomnim nekdajnih rajnih časov svoje pretekle mladosti, premišlovaje slabo in dobro, česar sim si sam skusil, slišal in videl pa tudi druge skusiti, ter pomerjam, kako je bilo svoje dni in kako je zdaj, kaj se je zboljšalo, kaj pa shujšalo po mojih mislih.

Med vsimi prigodki in zadevki mojih mladih dni so mi naj živejši pred očmi bele cerkve, ktire sim mladenčik obiskaval, lepe pridge, ktire sim čul, in pa svete pesme, koje sim slišal na paši kakor domá, posebno pa v cerkvi pri službi božji; one so mi kakor rajni glasi iz zgubleniga raja. Pač smo se veselili cerkvenoletnih svetkov (praznikov) in ves prejden tjeden smo poskušali sveto pesm, ki se bo prihodno nedelo alj sveto godovno pred pridgo zapela in oživela serca vernih za obhajo svetih dni, ki so nam toliko mični oznanovavci in po svojih lepih šegah prav občutni dopovedvavci izveličanskih skrivnost naše svete vere.

Toliko živahne so bile stara adventna pesm: *Poslan je angel Gabriel**) z svojim donečim napevom, ktera nam je oznanovala prihod Gospodov kakti glas vpijočega v pušavi. Še mičnej je slula sveta božična pesm: *Je eno dete rojeno, oj rojeno* z svojim premilim napevom, v kojem se toliko živo čuje prememba žalosti starega zaveta v nove zaveze prečudno veselje nad rojstvom obljubleniga odrešenika. Ravno tako mogočna pesm je bila stara velikonočna: *Jezus je od mertvih vstal od svoje britke martre. Nam se je veseliti in Boga hvaliti: aleluja*, ki je v svojem milo veselim napevi prav živo občutiti dala, kako se je pobožnim ženam in učencom o vstajenji Jezusovem žalost v neizrekljivo veselje

---

*) Glej Pesmarico z napevi g. Majer Matijeta v Celovcu pri Janezu Leonu na prodaj.

premenila. In kedar so pridgar iz lece eno tih svetih pesm zapeli, in vsa cerkev za njimi ednoglasno potegnila, vsa verna občina je plavala v enem duhovskem veselji, ter pela in pila iz živega vira svete vere nebeške čute pobožnega, večniga življenja.

Te in takšne svete cerkvene pesme, izročila starodavnih časov, bile so naj pripravnej povabe svetiga Duha oživiti pridgarja in poslušavce, in če so bile besede preproste, brez tenke mere pesimske, so pa za toliko bolj božje resnice zadevale in budile strune serčne pobožnosti. V sedajnih dneh so te in takšne stare pesme večidel po slovenskem vtihnile; nove so jih podlezle, tode boljega duha med ljudi niso donesle, naj si so ravno bolj vbrane. Pesme so ljudstva duhovske žile, po kojih tečejo resnice zdrave, alj pa zmotnjave, ter oživljajo hudo ali dobro v sercu prostega ljudstva. Kjer oživnih pesem ni, tam je več ali manj suha pušava, ali pa nevarna priprava hudobnih naklepov.

Med pesmi nekdajnega časa so posebno slovele cerkvene priložnice za posebne godove in cerkvene shode, ki so se o daritvi svete maše povzdigale ali pa tudi ob koncu povzele na edno gerlo in na ves glas, tako, da je vsaka versta in beseda po vsej cerkvi zalegla in od vsih lehko zastopila se. Taka izverstno zložena pesm je vernim, prostim poslušiteljem globoko v serce segla in povzdignila dušo visoko nad to revno zemljo v sveto nebo, če je bila prava. Je verli pevec k darovanju napév čedno zasukal, sebi gerlo, poslušavcom pa serce in uho odperl, je vse po cerkvi tiho čulo, in še zakašlal nikdor ni. Pevec prosto, pa glasno sveto nedelo, ali pa svetnika god v misel vzame, opomni svetega evangelja, ali pa poglaviten nauk pridige posneme, prigodbo shoda omeni, počasti božje prijatele, ali pri opravilih za mertve čednosti rajnih v misel vzame, in vsa cerkev je edno uho, edno serce. Tak cerkveni pevec, evangelskemu sejavcu podoben, seje, ako je dober, tudi dobro seme na dobro pripravleno. zemljo.

Skoncoma pevec svoj glas povzdigne in zbrano ljudstvo Bogu, Mariji in svetnikom, zavetnikom zvestim priporoča, ali jemle od svetiga kraja slovo, in vsih pobožnih

serca v nebo puhté, solze se takajo in porosijo seme cerkvenega svetega petja. Iz cerkve k domu gredé ni bilo slišati obrekvanja, ne praznih marnov ne prešerniga smeha, ampak le slava pridgarja in pa hvala cerkveniga pevca se je po poti čula. Pridgo so si pripovedvali, pesm pa poskušali ne le tisti dan, marveč cel tjeden. Ponavljali so pastirji na paši, delavci na polji, kopači na poti iz vinskih goric, kar so gospod lepo pridgali, ali je pevec v cerkvi pel, in po širokem in dolgem se je razmeval božjega kraljestva vesel glas. To se pravi serca strune v roko vzeti, žile ljudstva oživljati in žlahniti; tode ni vsakemu dano, bodi si pevec alj pridgar, vzemi si živo besedo ali pisarsko pero. Blagor pa mu, komur je dano, naj le dober dar dobro obrača; blagor pa tudi jim, ki niso tega darú prijeli in so vender veseli, de se Bog časti, ljudstvo boljša in pošteno veseli. Mati zavida je kača, iz pekla doma.

Ni scer tajiti, da so nekdajni cerkveni pevci, preprosti samouki, mnogo nerodno zakrožili in večkrat sprožili pravično jezo duhovskih pastirjev, tako, da je gostokrat po takšnih pesmih gromelo, bliskalo se in včasih tudi vdarlo; ali popravi, kar je kvara, pa ne pokončaj dobrega dara, dokler ljudém v dobro služi. Tudi naj bolja reč se lehko v hudo oberne, in vajen voznik na ravnem zverne, kaj bi domač pevec ne zavozil? Tako je eden takih svoje dni zakrožil: Sveta Trojica, prosi Boga za nas! in bil je po pravici ojstro okregan; drugi se je v taki pesmi faranom za dobro bernjo pri sveti maši zahvalil, itd. Prav je torej bilo, da so duhovski pastirji take novo zložene popevke v svojo precejo terjali, zakaj jih je postavil sveti Duh čuti, in varvati verno ljudstvo napak in zmot; de so pa te opomnjene pesme clo ponehale, mi je močno žal in se mi toži po njih, ko so one svoje dni mnogo pobožnega duha obudile, mnogo serc k Bogu povzdigale, oživele za božje kraljestvo, ter množile vernim nedolžno, cerkveno veselje; in ravno to je cerkvenega petja pervi namen.

Saj imamo množino takih cerkvenih pesm pisanih in natiskanih po sveti, ki se beró in tudi pojó: mi kdo poreče; kaj bi jih pogrešali! Res de imamo pesm na cente, mnogo

dobrega iskrenega zerna v njih, pa tudi dosti plev; tode način, po kojem se cerkvene pesme pojejo, se je močno premenil, in sploh za pohvaliti ni. Vsaki kaj hvalevredniga, pa tudi kaj napčnega ima, kar ni zapohvaliti. Korošci radi čveteroglasno pojó, jih soglasje čedno teče, počasno in gladko; ali besede boš težko zastopil, če pesmi iz glave ne znaš. Koroški napevi so večidel vsi po enem kopiti osnovani, in lehko se jih naveliča, ker nimajo potrebne spremembe. Štajarci ljubijo nagle in večidel okrogle napeve, le ednoglasno popevajo, in jih petje mično teče, ako je lično in predolgo ne terpi. Krajnci radi na dva gerla pojo, jih pesme so lepoglasne, de bi jih le poslušal; naj pa tudi razumel besede pesmske. Vsi ti in takšni načini cerkvenega petja so hvale vredni, in ohranijo svojo mikavnost, če se v pravem času premenijo, in se modro v svojej rabi verste. Človek se edne jedi naveliča, kaj bi se enakoglasnega petja ne nadovoljil? on želi, de se mu premeni, kar je prav. Prav pa ni, ako se občne pesme in pa dobro znani cerkveni napevi prepogosto premenjajo, ali pa po samoglavnosti orglarjev tako zavijajo, da dve sosedne fari enako ne pojó, kar sosebno na shodih cerkveno petje kazi, de se ne zlega.

Svetiga cerkveniga petja *pervi kvar* je v sedajnih časih orglarjev slaba navada *petje z orglami sopiti*, ne podperati, spremočnim glasom dušiti, ne buditi in oživljati. Od todej pride, de kakor se orgle po cerkvah množijo, cerkvene pesme pešajo, in več ko imamo orgel, manj je pobožnega petja. Orgle*) so za povzdigo, ne pa v zatrenje občjega petja pri božji službi. Perve čase keršanstva niso orgel

*) Kdo posluša vbranih orgel sladkega petja, in bi rad ne zvedel, kako so se orgle spočele? Stari neverni neznabogi niso orgel imeli; le pastirske orgelce so poznali, na ktire so ovčarji in kravarji po logih svoje vižice vberali, kakor še pri nas pastirji po nekterih krajih. Izraelci, ki se tudi Hebrejci zovejo, so pervi orgle v službo božjo obernuli, kajti David v 150, psalmi veli: „Hvalite Gospoda z bobni in z korami, hvalite ga z strunami in z orglami.“ Pa starih Hebrejev orgle so bile revne; nekoliko pišalc na voskem predali je stalo, v ktere so s kovaškim mehom pihali. V keršanski cerkvi so se prav za prav orgle začele verlo glasiti, in sv. Jeronim piše v štertem stoletji keršanstva, de je v Jeruzalemu orgle čul, ki so se na goro Oljko, četertinko ure daleč slišale. Perve orgle niso čez 10 alj 15 pišalk imele; nosili so jih od cerkve do cerkve, in leta 671 so dovoljili papež Vitalian, naj se orgle z cerkvenim petjem družijo. Cesar Karol veliki je pervi v Porečah (Ahni) na Nemškem verle orgle v cerkvo postavil, ktire mu je bil Carograški cesar

v cerkvi imeli; izhodna (staroverska) cerkev še zdaj orgel nima, pa tudi druge godbe pri službi božji ne pozna, razun svetega petja. Tudi med nami stari ljudje toliko orgel ne pomnijo, kolikor jih zdaj po Kranjskem in Štajarskem imamo. Le imenitnej farne in pa romarske cerkve so svoje dni orgle imele, in zdaj že po več krajih podružinico težko najdeš, ktira bi orgel ne imela, če ravno gorše ne cvilijo, ko strene gosli. Take škripaste orgle so cerkvenega petja sovražnice, in naj bi jih ne bilo.

Drugi kvar cerkveniga petja je *prepogosta premenitev orglarjev* (g. šolskih učiteljev) sosebno od tiste dôbe, kar se je cerkvena in šolska služba soedinila. Skušnja uči, de so redki možje, kteri bi cerkvi in šoli vstregli. Ravno se je občina cerkveniga petja privadila in so se cerkveni pevci z orglarjem prav pozastopili, kar gospod orgle in pevce zapusti, ter svoje pesme in napeve pobere; mlad orglar njega mesto nastopi, nove napeve, včasih zlo nezrele donese, petje se pokazi in v kratkem clo potihne; in če ta tihota in merzlota le pol leta zaostane, se težko kdaj petje spet obudi. Dokler je svoje dni orglar tako dolgo pri eni cerkvi služil, de so se njegovi persti v jamicah na orgelskih klincih poznali, in so ga poleg rajnih pokopali, kterih dede je peti

---

Mihael poslal. Stare orgle so bile obavtne, klinci po tri palce široki in dolgi, kterih ni veliko čez deset bilo, in roke so ga bolele, kdor jih je preberal. Pomalem so si vmislili pišale dolge in kratke, lesene in cinjaste, okrogle in štirivoglate, jih od vzgor zatikati in odperte gnati, jih v tihe in glaseče predalje djati in med njimi toliko vbrano zlogo napraviti, de ob enem po deset, dvajset in še več pišalk lepo vbrano zapôje in zadoni, kakor se orglarju dobro zdi, de poslušavcom dopade. — Mehovi za orgle so bili spervič clo majhni, tako de je bilo za edne orgle po 20—24 mehov potreba, pa tudi po 10—12 ljudi, ki so mehove vlekli. Leta 1480 je umeten Nemec Bernard števílo pišal pomnožil, jih v razdele odbrál in jim podnožnice vložil. V 16. stoletji so začeli na dvoje orgle igrati, po več razdelih zdaj glasno zdaj tiho vberati, posnemati človeških gerla sladke glasove, pa tudi hrumečih valov doneče gromenje, ter se iz orgel lehko začuje prijazna kukovca kakor gromeča tromba. — Naj veči orgle so v Rimu v čudno veliki cerkvi svetga Petra, ktire imajo 100 raznih soglasov; na Štajarskem imajo nar gorše orgle Benediktini v samostanu Admont, ktire je duhovnik Križman, slavni Goričan naredil. Hvalijo se tudi orgle pri Materi božji v Petrovčah blizo Celja, izverstno delo nekega Benečana. Velika množina orgel se je narastla po Krajnskem in Štajarskem, in redka je cerkvica, ktira bi svojih orgelc ne imela. Za potožiti je pa to, de je veliko takih kazjih mojstrov, kteri orgle delajo, de je za jokati ne pa za peti, in kterim orgle v delo dati, je škoda za dnar. Dobre orgle hočejo pa tudi dobrega orglarja imeti. Dobro le on orglati zna, ki dobro, pobožno serce ima; iz obilnosti serca tudi orgle pojó.

učil, se v sedajnih časih po mnogih farah vsako leto, ne poredkoma vsake kvatre organist, in ž njim večidel tudi cerkveno petje premenja, in malo zboljša. Tej napaki v okom priti, in po pregosti premembi g. organistov cerkvenega petja ne pokaziti, naj bi vsaka fara svoje pesemske bukve imela, v kterih bi vsak nov orglar navadne pesme in njih stavitne napeve najšel zapisane; naj bi se pa tudi nove pesme ne pele, ne napevi premenili brez dovolenja duhovske gosposke. Zravno tega bi bilo potreba sploh navadne pesme in napeve nabrati, pa jih pripravnim šolam dati, naj bi se mladi orglarji po njih pripravljali, ter jim prav terdo priporočati, naj se, kamor pridejo, navadnega petja, ne pa svoje glave deržé, ker svojoglavnost rada zmešnjavo dela pri vsih rečéh, naj huje pa pri pevcih.

Tretji in naj hujši *kvar* cerkvenimu petju delajo *posvetni godci*, naj si bodo gosposki alj kmetški, imajo si gosle ali rog, delajo si okrogle na kmetih ali godejo posvetno v cerkvah po mestih tako, de bi si mislil biti v kakem gledališi, ne pa v božjej hiši, in če nisi take godbe vajen, hoče te gostokrat glava boleti od prevelikega bobnanja in šumotanja. Preprosti ljudje zijajo in oponašajo dolgočasno ponovljanje latinskih besed, ali pa iz cerkve gredó; posvetno omikani poslušavci pa le na godbo pazijo; prave pobožnosti ni po navadi pri taki godbi sluha ne duha. De ni prav tako, sveta mati katolška cerkev pravi, se neprenehoma švara in takšno posvetno, nepobožno godbo pri božjej službi prepoveduje. Sveti Tridentiski zbor v 22. seji vsim škofam veli, naj vsako tako godbo, v kteri se, bodi si z orglami ali s petjem kaj nespodobnega ali nečastitljivega čuje iz cerkvá pospravijo, de se bo vidilo in lehko reklo, kajti je hiša božja v resnici hiša molitve. Po tem vkazu svete cerkve tudi papež Benedikt XIV. leta 1749 škofam ojstro naročajo, nobene nespodobne cerkvene godbe terpeti. Tako je bila v Rimu letu 1856 vsa posvetna godba in trobentanje v cerkvi vnovič prepovedano, in ravno ta prepoved tudi v Prazi, poglavitnem mesti na Češkem oklicana; ali žalibože de je svarjenje materno posvetnim godcam

in jih prijateljem glas vpijočega v pušavi, kteriga malo kaj obrajtajo.

Vam pa vender ni vstreči, lehko marskdo poreče. Enim ne dopade, če godemo, drugim ni všeč, ako pojemo. Eni bi radi občno petje po cerkvi, drugi čveteroglasno, spet drugim bi naj na dva, ali clo na edno gerlo zapel! To stori, de smo pevci in godci včasih samoglavni, ter sebi strežemo, dokler vsim vstreči ne zamoremo. — Res de ga še ni mati rodila, ki bi vsim vstregel, in ga ne bo; vender ne vzemi za zlo, ako povem, kako cerkveno petje po mojih mislih želim.

Soglasne orgle (in če orgel ni, pametni godci) naj zbrano ljudstvo veselo, pa tudi spodobno pozdravijo, kedar se kako veselo godovno obhaja; je pa žalosten shod, naj tudi orgle žalost oznanujejo. Ropotanje ali pa posvetnih godcov tuš in marš bode na posvetni dobri volji in svečanosti, ne pa v cerkvi, pri božjej službi doma. Se cerkveno petje povzdigne, naj ga orgle *láhno* poprijemajo, včasih *ginjeno* oživljajo, pa tudi *krepko* povzdígajo, kakor modro zložena pesm reče. Včasih sodi, de orgle clo vtihnejo, naj se gerlo bolj lepo čuje, bodi si petje na edno gerlo ali na več. Po dokončanem odstavku pobožnega petja naj orgle živo povzamejo, s svojmi glasovi polikajo in povzdignejo, kar se je pelo. Tako naj tudi godci storé, če so za to.

Lepo je lepo če *h blagoslovu* presvetega reš. Telesa vsa cerkev enoglasno Njemu zapoje, komur vsa čast in hvala gre; pa še lepše, ako se petje vstanovi in potihne, kedar se verno ljudstvo blagoslovi, po blagoslovu pa zopet petje božjo hvalo povzdigne. Ravno tako mično in hvalevredno je ednoglasno petje *pred pridgo ali kerš. naukom*, naj se poje *Oče naš*, — *Pridi sv. Duh*, ali kaka priložna pesm o svetem godu. Tąka občna pesm vernega ljudstva pripravlja dobro zemljo za dobro seme božje besede, ogreva pridgarja in vabi verne poslušavce rekoč: „*Pridite in poslušajte čudo milosti božje!*“ Lepo je, de se *pri tihi sveti maši* svete nedele in praznike obsežno poje posebno pred svetim reš. Telesom, če ravno tudi vbrano

petje na več gerlov dobro slovi. *Za peto mašo* občjega petja v cerkvi ne željimo, marveč krepko soglasje na po več gerlov radi poslušamo, naj si ga orgle ali pa godci čedno povzdigajo. *Za daritvo posebnih godov* posebno pesm na edno samo gerlo glasno in razumevno zapeti, sveto obhajo častitno v misel vzeti, meni, vem de tudi Slovencom rado dopade, ter je rosa božje gnade, če je pesm vredno zložena, ne predolga, ne prepogostoma.

Dokler so pa darovi mnogoteri, le eden pa Bog, ki jih pevcom in godcam delé, naj se z njimi tudi mnogotero Bog časti. Imaš gladko gerlo, rad zapoj, znaš vbrano gosti, o pravem časi tudi zagodi, pa ne sebi, marveč Bogu v čast. Kdor v cerkvi pri službi božjej le svoje hvale iše, božje hiše vreden ni; naj gre na gledališe z svojim petjem in godenjem. Iz visoke line glasne zvonove čuti, v čedno okinčani cerkvi pri božji službi pobožno biti, mogočnega pridgarja slišati in pa z občino vernih kristjanov milo peti, ter se v duhi med angelske kore povzdigati, je nebeškega veselja okus.

S l o m š e k.

I.

V praznik presvetega rešnega Telesa.

Veselite se vsi Kerubini
Pojte čast Bogu vi Serafini!
Hvali Jezusa tud'ti kristjan,
Od ljubezni božje vžgan!

Jezus ljubi, kralj nebes in zemlje,
Jagne, ktero greh sveta odjemlje;
Božji Sin v podobi kruha skrit,
Hoče med otroci bit'.

Oh nejzmerjena ljubezen taka!
Ktero gleda dans ovčica vsaka;

Ona se za nas na svet rodi,
Odrešiti nas želi.

Ta ljubezen križa les objame,
Hudobije sveta na-se vzame;
Ja do kaplice prelije kri,
Za človeštvo smert stori.

Koliko je vsmilen Jezus ljubil!
Deb' nobenega od nas ne zgubil,
S svojim svetim mesom nas živi,
Piti da nam svojo kri.

O kristjan! z veseljem sem perteci,
Tebe vsmilen Jezus! ljubim, reci;
Tebi križe svoje vse zročim,
Tebi vmerjem in živim.

Mojo dušo v brumnosti ohrani
Ljubi Jezus! in pred hudim brani!
Bodi Jezus! zvest prijatel moj,
Jes pa zvest účenc bom tvoj.

Kadar že za goro sonce zgine,
Kader nam živlenje časno mine,
Naj presveto cartano teló'
Za popotnico nam bó'.

Milo pros'mo te, dušice tvoje,
Oh le varvaj nas ovčice svoje,
Jezus! ti nam svoj svet žegen daj,
Vzemi nas v nebeški raj!

Tam o Jezus! bomo te častili,
Tebe, cartano telo! molili:
Sveto, rešno, cartano teló
Bodi večno hvaljeno!!

Jožef Virk.

II.

Na sveti večer.

Veselite, veselite,
Veselite se necoj'
Glas veselja povzdignite,
Bratji, sestre vsi z manoj —
Skrila se je žalost zemlje
Prišlo je veselje vso —
Jagnje božje, k' greh odjemlje,
Je necoj rojeno blo.
(Čast in hvala)
Bodi Bogu.

Tam na Betlehemskem polji
Čuli so pastirčiki;
Ravno o polnoči okoli
Njim svitloba zabliši —
Od strahu so ostermeli,
Vedli niso, kaj je to; —
Na višavi glasno peli
Angeli so prelepo:
(Čast in hvala)
Bodi Bogu.

Kmalo pa njim strah odide
Serce se veselja vžge —
Angel božji z nebes pride,
Reče njim: ne bojte se!
Oj veselje vam oznanim —
Rojstvo Izveličarja!
V hlevcu v mestu Davidovim
Najdli bote Kristusa.
(Čast in hvala)
Bodi Bogu!

Urno kar pastirci vstali
Šli prot Betlehemu so,

Blizo mesta v borni štali
Sveto dete najdejo;
Vsi pred njega pokleknili,
Mu darov podali so,
Ga v ponižnosti molili
In zdihvali preserčno:
(Čast in hvala)
Bodi Bogu!

Zdaj se v mislih taj podajmo
K štalci v Betlehem tud' mi,
Verno na altar poglejmo
Kdo pred nami tam stoji —
Jezus k' je v človeškim mesu
Rojen bil necojšno noč,
V svetem rešnimu Telesu
Je resnično pričejoč —
(Čast in hvala)
Bodi Bogu!

Češen, hvaljen, moljen bodi
Ljubi Jezus večni čas!
De b' živeli vsi narodi
Prišel si odrešit nas —
Tvoj svet blagoslov dodeli
Tukaj nam, in milost daj —
De v nebesih enkrat peli,
Z Angeli bi vekomaj.
(Čast in hvala)
Bodi Bogu!

Sévšek.

III.
Velikonočna.

1. Od biserne zarje se zemlja zlati,
Od zlatega sonca nebo rumeni;
Še lepše se vtrinja od Jezusa svit,
Ki tretji dan vstane od smerti častit!
Aleluja! Aleluja!

2. Raduj se Maria! kraljica nebes
Tvoj Jezus je vstal, glej živi spet zares;
Očaki pred peklom veselite se,
Nebo tud odperel Zveličar vam je.
Aleluja! Aleluja!

3. Vsi angelski kori mu slavo pojó,
Premagavcu smerti zahvalo dajó;
Zapojmo kristjani! z veseljem še mi,
Ker Jezus je vstal in odrešil ljudi:
Aleluja! Aleluja!

4. Premagan je pekel, premagana smert,
Skoz Jezusov križ je svet raj nam odpert;
Opral nas je potok svet' rešne kervi,
Zveličanje svetih pet ran nam cveti.
Aleluja! Aleluja!

5. Aleluja! kviško naj z serca doni
O praznikih svete velike noči;
Aleluja! vekomaj pojmo Bogu,
Očetu in Sinu in svet'mu Duhu!
Aleluja! Aleluja!*)

5. Aleluja! kviško naj z serca doni
O praznikih svete velike noči;

---

*) NB. Za velikonočen pondelk, kadar se navadno pisanke delijo, bi bil pa 5. odstavk takole:

Ker pisanke nam je pripravil Bog Sin,
Zapisane v duše za večen spomin.
Aleluja! Aleluja!

6. Možjé! vi vzemite presvetih pet ran,
Žené! ve pa serce in Jezusa stran;
Naj sveta ljubezen med vami gori,
Tak čista ko v Jezusa sercu cveti.
Aleluja! Aleluja!

7. Mladenčem Jezusovo suknico dam,
Dekličem pa ternjevo krono podam;
Po stezi ponižnosti čisti, sveti
Hodite za ženinom Jezusom vsi!
Aleluja! Aleluja!

8. Vsim lačnim in žejnim pa rešno telo
In Jezusa kri naj poživljanje bo;
Na zadnje! da pisanke lepo končam:
Vam Jez'ša, Mario in Jožefa dam!
Aleluja! Aleluja!

Virk.

IV.

Vera, upanje, ljubezin.

Kaj je na zemlji najsvetejše nam?
Kaj povzdiguje z praha nas k nebesam?
Kaj je, kar angelom pridruži nas?
To je nebeška, najsvetejša véra.

Kaj nam v terplenji vselaj dá pomoč?
Kaj nam pokaže tukje že nebesa?
Kaj je, ki bridkost vsako posladi?
To je nam zvesto upanje ú Boga.

Kaj nas povzdigne clo do Stvarnika?
Najslajše kaj v nebesih in na zemlji?
Kaj dela nam že tù nebeški raj?
To je nam sveta, angelska ljubezin.

Kdo kaže cesto nam v nebeški raj?
Kdo nas uči, keršansko vsel' živeti?
Kdo je, ki nas kot mati oskerbi?
To je katolška, sveta mati cerkev.

Kam naj podamo se v nevarnosti?
Kje milost je, če grehi nas težijo?
Kam gremo naj u smertni bridkosti?
Kristjan, le hiti z upanjem k Mariji!

K Mariji hiti, kdar te gréh teži,
K Mariji, kdar se tvoje serce joče,
K Mariji, kdar pred sodbo klican boš:
K Mariji kliči: Mati, oh pomagaj!

J. Pavalec.

V.

Pésem grešnikà k Devici Mariji, pribežališu grešnikov.

O Marija, polna gnade,
Mati božje milosti!
Grešnika poglej, kak pade
V srošno večne žalosti.
Oj čez me Prosim te:
Vsmili se, Vsmili se!
Mati mila O Marija,
Prôs' za me. Prôs' za me.

Tvoje milosti potreben
Se pred tebo jaz solzim,
Ako ravno nisim vreden,
Tvoje dete bit' želim.
Oj čez me i. t. d.

Glej! po šroki cesti hodil
Pogublenja večnega,
Svét hudoben me je zvôdil
Od Očeta dobrega.
Oj čez me i. t. d.

Pozapravil sim dobrote
Prevelike milosti,
Sim napolnil svoje pote
Z grehi nehvaležnosti.
Oj čez me i. t. d.

Dobre dela sim zamudil,
Sim zatratil dragi čas,
Kako pôzno sim se zbudil
Na pastirja mili glas.
Oj čez me i. t. d.

Vse dobrote tega sveta
Zapustiti zdaj želim,
Vendar stopit' pred Očeta
Vbogi grešnik se bojim.
Oj čez me i. t. d.

K tebi, Mati, se obernem,
K tebi dete perbežim,
Tebi mile solze vternem,
Tebi dušo izročim.
Oj čez me i. t. d.

Pomočnica keršenikov,
Primi me za roko zdaj,

Pribežal'še spokornikov,
Pelji me k Bogu nazaj.
Oj čez me i. t. d.

S svojim Sinam, ljuba Mati!
Spravi mene grešnika,
Da mi hoče gnado dati,
Prosi Duha svetiga.
Oj čez me i. t. d.

Pod svoj sveti plajš zagrinjaj
Mene pred sovražnikam,
V sveti raj pa enkrat spremljaj
Z vsim' nebeškim' angelcam'!
Oj čez me i. t. d.

In da bodem mogel vzeti
Od tega sveta slovo,
Zakramente daj prejeti
Duši za popotnico.
Oj čez me i. t. d.

Slomšek.

VI.

Adventne cvetlice,

posvečene prečisti devici in materi Marii.

Pokrila livade je merzla odeja,
Zastala natore rodivna je moč;
Cvetlic korenince kaliti ne žeja,
Obdaja le smerti jih žalostna noč. —

Zastonj se ozira keršanska devica,
Zastonj pogleduje po šopku cvetlic;

Z katerem' bi njena pobožna ročica,
Ovenčala slavno kraljico devic. —

Po šegi bi „Maja“ ji rada spletala,
Vijolic in Šmarnic lep venec dušeč;
Z tem svoje češčenje Marij' bi skazvala,
Kar ljubljeni mater gotovo je všeč. —

Če tud pa ti zemlja cvetličic ne daje,
Zamoreš jo vender še vedno častit;
Od pesem pobožnih naj jezik ti maje,
Nikar ne prenehaj je z petjem slavit! —

Svet roženkranc tudi so lepe cvetlice,
Z katerem' o jutru, večeru lepo,
Se združijo v venec pobožne dušice,
Častijo Marijo posebno zvesto.

Spokornega djanja cvetlice saditi,
Pobožnih kristjanov navada tud je;
Se z Jezusam spraviti, z njim se kleniti,
Mariji prijetno češčenje to je. —

Bučelce marljive v poletju nabrale,
So voska rumenga iz raznih cvetlic;
Da luč'ce Marii bi nadomestvale,
V Adventu lepoto sprelepih njih lic. —

Zvonovi mogočno iz turnov donijo,
Vesolnimu svetu glasno govoré:
Naj vsi se narodi iz spanja zbudijo,
Naj ljudstva vse zemlje Marijo časté! —

Tud orgle veselo po cerkvah veršijo:
„Češena Marija! oj hvaljena bod!“
Se njene visoke časti veselijo,
Ker tak' zlo povikšal je mater Gospod. —

Ve: pesme, molitve, pokora cvétite,
  Marija naj daje potrebno Vam rast!
Ve: luč'ce, zvonovi, pišalke znanite:
  „Češena Marija! bod večna ti čast!“
Jos. Levičnik.

VII.
Mariina pesem.

Pridi romar! v vertec mali
Rož nebeških si nabrat,
Pevaj, Vertnarici zali:
Bod češena tavženkrat!
O prelepa Vertnarica
Si Maria vsmilena,
V tvojih rokah, o Kraljica!
Gledam svojga Jezusa.

O zato moj duh me vleče
K Tebi, v krilo materno,
Kadar mene sérce peče,
Solze žalosti teko.
Sej po Tebi ves zdihujem
O Maria! kerkolj sim,
Komaj dneva pričakujem,
Da Te tukaj počastim.

Da bi zmerej sonce sjalo!
Ker bi bil per tebi rad,
Da bi oko ogledvalo
Tvojega telesa sad.
O pokaži, večno kaži
Nam sirotam Jezusa!
Tì Maria! nas tolaži
V sredi revnega sveta!

Kam nek' čemo pribežati?
K materi sin teče rad; —
Ti si naša ljuba Mati,
Mati mila, polna gnad;
Vselej nas pred zlegom brani
V serce materno nas skri;
Stoj Maria! nam na strani
V vsih nadlogah naših dni!

Kadar bomo zapustili
Vsmertni noči časen svet,
In na vselej se vernili
Damo k svojemu Očet';
O pokaži, Mati! kaži
Dušam našim Jezusa,
Ne zapusti, nas tolaži,
O Maria vsmilena!

Jožef Virk.

VIII.
Sladko ime Marie.

1. K tebi Maria,
Vsmiljena mati!
Dans pribežati
Serčno želim;
Tvojga imena
God počastiti
Tebe ljubiti
Ves hrepenim.

2. Vtrinja ko žarja
Se o Devica,
Moja kraljica
Tvoje ime!
Milosti polno
Žlahno in sveto
V Bogu je vneto
Tvoje serce!

3. Vsmil' se Maria
Vboge sirote,
Mati dobrote
Zmisli na me!
Kadar težave
Stiskajo mene,
Naj jih odžene
Tvoje ime!

4. Revno je revno
Moje življenje,
Križ in terpljenje
Grejo črez me;
Ti mi pomagaj
Milosti mati,
Voljno prestati
Reve grozné!

5. Bratji in sestre
V zemlji trohnijo,
Starši ležijo
V grobu mertvi:
Roža Maria!
K tebi zdihujem
Duše zročujem
Vsmil' se jih ti!

6. Kakor pa dete
K materi teče,
Kadar ga peče
Revno serce;
Jaz tud zdihujem
K tebi o Mati!
Lubljena Mati
Prosi za-me!

7. Kadar pa mora
Svet zapustiti,
V grob se verniti
Moje telo;
Ti o Maria!
Dušo objemi
K Jezusu spremi
V sveto nebo!

Virk.

IX.
Maria in Nežica.

Kapelca je stala verh gore zelene
Razdrapana, revna, že skoraj brez stene;
Podoba Marije še notri stoji,
Brez krone, brez suknice lice bledi.

Že serce ji poka, že trese se roka,
Da komaj derži že v naročju otroka;
Pa grešnik zaljubljen le v časno blago
Gre memo, in še ne ozre se na njo.

Crez goro hiti gospodinja prevzetna,
Tud deklica hodi tam memo posvetna,
Za njima obrača Marija okó,
Pa le ne ozre se nobena na njo.

Tam gre gospodar in se še ne odkrije,
Tam truma mladenčev nesramno le vpije,
Bogati in revni tam memo gredó
In oh! na Marijo se še ne ozró.

Al res o Marija! si tak zapušena,
Da se ne ozre na-te duša nobena? —
Ne boj se! že Nežica žene ovce,
Ki vsmiljeno klije ji v persih serce.

K Marii v kapelico Nežica teče,
Jo vidit' tak revno, ji ginjena reče:
Kak vboga si Mati in dete tvojo!
Nà suknico mojo, vaj' grela naj bo.
(Na! sukno mojo, da vaj' zeblo ne bo.)

Še venčikov z rožic dušečih naplete,
Ovenča kapelco, Marijo in dete,
Poklekne in moli: Kak lepa si zdaj,
O Mati! da prišla bi k tebi v svet raj!

Nebeška svitloba kapelco obsije,
In čuje se glas iz podobe Marije:
„Za suknico svojo, za venec cvetlic
V nebesih boš venčana s krono devic.“

Marii je Nežica zvesta ostala,
In s čistosti vencom v Gospodu zaspala;
Za suknico dano, za venec cvetlic
Ovenča Marija jo s krono devic.

Jožef Virk.

X.

Sveta Notburga.

V Tirolski deželi pognala
Je roža, ko vertnica zala,
Svoj krasen, nevenjeni cvet;
Široko ta rožica sluje,
Notburga se pa imenuje
Luč revnih, pobožnih deklet.

Od kmetiških staršev rojena,
V keršanstvu lepo podučena,
Bogu je želela dopast';
Mario si Mater zvolila,
Nevesta pa Jezusa bila,
Ko dala mu serce je v last.

O srečna si deklica mlada!
Dokler imaš Jezusa rada,
Posnemaš Notburgo zvesto;
Tud ti boš v nje družbi vesela,
Nevesta pred Jezusam pela
Tam angelsko pesem lepo.

Ko osemnajst let je preteklo,
Se sveta Notburga za deklo
V Rudečidvor služit' poda;
Še vse bolj je zdaj ljubezniva,
Gospôdi vsa zvesta, vbogliva,
Ljubila iz serca Boga.

Od svojih ust si perstradala,
Da več je sirotam darvala
Obrisati vbogih solze;
Pogosto je k spovdi hodila,
In Jezusu je izročila
Nadloge in križe svoje.

Preganjanja dosti terpeti
Je morla Notburga na sveti,
Pohlevno pa vse poterpi;
Ko enkrat trijanči k nedeli,
In njo še le silijo k deli, —
Glej! v zraku nje serp obvisi.

Ko trideset let je služila,
Je srečno ta svet zapustila,
Podala se v sveto nebo.
Za Jagnetom tam se sprehaja
Po gričih presrečnega raja:
Prepevala vekomaj bo.

Smé novo Mu pesem tam pěti,
Se z vencom nedolžnosti sveti,
In z angelci poje na glas;
Mi se pa na njo ogledujmo
Lepo se ji perporočujmo:
Pros' sveta Notburga za nas!

Jožef Virk.

XI.

Iskrice

(po Le Majre).

Tiho, ko švigajo ribe po rekah,
Tiho, ko majk spi, dokler ne vrešiš;
Tak in še tihej molči naj tvoj jezik,
Če ti zroči kdo skrivnosti serca;
Tak in še tihej, če ravno slabosti
Bližniga veš, jih pred drugim zakri!

Glasno, ko ropot vrešečega bobna,
Glasno, ko s topa gromečiga strel:
Tak in še glasnej zaverni brat brata,

Kader stoji nad prepadam pregreh;
Tak in še glasnej posvari nedolžnost,
Če jo lovi zapeljivec v precep.

Majhna je trohica sončnega praha,
Majhno je moknega mola okó;
Tak in še majnši naj bo tvoj spominek,
Če si razžaljen od bližnega bil;
Tak in še majnši naj bo maševanje,
Če zadušiti ga, — nisi bil kos.

Velik je prostor svetov brezštevilnih,
Velik, ko zvezd je nezmerjeni broj;
Tak in še vekši čut serce navdihni
Premišlovaje nar Vikšiga moč!
Tak in še vekši up dušo napolni,
Kader se milosti božje zaveš.

Serčno, ko sonce bliši spomladansko,
Serčno, ko luna zmed zvezd blisketa;
Tak in še serčnej naj teče beseda,
Kader podložne učiš ali svariš;
Tak in še serčnej do bratov se vedi,
Kterim sodnik od Gospoda si dan.

Strašno, ko treska in groma donenje,
Strašno, ko morja razkačen vihar;
Tak in še strašnej popiši pregreho,
De strepetalo bo groze serce;
Tak in še strašnej odkri, kako grize
Grešnika červ izbujene vesti.

Lepo, ko sveti se juterna zarja,
Lepo in žlahno, ko vertnice cvet;
Tak in še lepše popiši čednosti,
Naj se jim serce mladosti odpre;
Tak in še lepši pokaži ljubezen,
S'ktero je Kristus nas brate objel.

Gerdo, ko v mraku je sove tulenje,
Gerdo, ko malaš peklensko pošast;
Tak in še gerši je serce kamnito,
Kader se vbogim sirotam zapre;
Tak in še gerši je duša hinavca,
Ki 'z nevošlivosti brata izda.

Čisto je limbarja belega cvetje,
Čist iz spod skale vre sreberni vir;
Tak in še čistej naj bo zaderžanje,
Tvoja obleka in celo telo;
Tak in še čistej naj duša bo tvoja.
Bod' si mož, žena, mladenč alj deklè.

Hitro, ko miglej za miglejem teče,
Hitro blisk švigne z oblaka v oblak;
Tak in še hitrej k pomoči priteci,
Kader v potrebi zdihuje tvoj brat;
Tak in še hitrej za vero, Cesarja,
V brambo dežele Slovenec hiti.

Terdno, ko skala sred morskih viharjev,
Vedno zvestoba Slovencev stoji;
Tak in še terdnej v nadlogah in revah
Bodi zaupanje tvoje v Boga;
Tako preblago, ljubezni vezilo
Večno objemaj Slovencov duha!

J. Virk.

XII.
Zadovoljnost.

Eno rožco ljubim,
V mojem sercu spi;
Koder grem, me spremlja,
Meni se smeji;
Dom nje pri otrocih
In v nebesih je,
Serca zadovoljnost
Rož'ci je ime.

V križih in težavah
Rôko ji podam,
Doma in na poti
Jo za varhnjo 'mam; —
Bogatin požrešen
Vlači skup blagó, —
Men' je zadovoljnost
Ljubša ko zlato.

Moja bogatija
Je le mir vesti,
Rožica na polju
Me modrost' uči;
Vsako drevce v cvetju
Me razveseli;
Zadovoljnost slajša
Pitje in jedi.

V sobi mi kraljevi
Zibka tekla ni,
Vender v hišco mojo
Sonce prisvitli:
Tam, kjer mir prebiva,
Se pokojno spi,
Naj že bo na slami
Ali na pérnici.

Ne bo resan kamen
Groba oznanval,
Pod napisom zlatim
Tudi ne bom spal;
Pa nad mojim grobom
Ljubi mir bedi,
Zvesta zadovoljnost
Poleg mene spi.

Kadar že počivam
V smertni postelci,
In moj duh strohljivo
Truplo zapusti:
Naj po mojem hrib'cu
Rase rožmarin,
In venc rožic milih
Meni za spomin!

J. Virk.

XIII.

Drobna ptičica.

Preljuba drobna ptičica!
Oh mojga serca pevčica!
Zakaj tak dolgo se mudiš,
In mene v žalosti pustiš?

O Afrikanske ve gore!
Pošlite mi jo čez morje,
De mi prepéva pesmice,
Za mlade dela gnezdice.

Zakaj me le serce boli?
Oh ptičica ne žvergoli,
Ni slišat' sladkega glasu,
Ko grem od doma al' domu.

Oh na-te čakam noč in dan,
Po noči truden, nezaspan,
Predraga ptica, kje si ti?
Ker tvojga petja letos ni?

In ptičica zažvergolî,
Serce nič več me ne boli,
Vesel nje sladkega glasu,
Grem od doma in grem domu.

Po dnevi poje in po noč',
Izliva petje na vso moč,
Izliva mile občutleje,
Želje v Boga zaljubljene.

Zakuka v logi kukovca,
Se skrije moja ptičica,
In mirno pazi in molči,
De memo kukovca zleti.

Ljudje pa ptico vjamejo,
Prostost ji drago vzamejo,
 Iz ječe jo več ne spuste,
 Ji poči žalostno serce.

O vari, var' se pevčica.
Požrešne gerde kukovce,
 In orlov in ponočnih sov,
 Ki hodijo na dušni lov.

Perbeži v Jezusove stran,
Pod strešico njegovih ran,
 Tam Jezusu prijetno poj,
 Se sov in orlov več ne boj.

Če orli dušo vjamejo,
Ji gnado božjo vzamejo,
 Zaperta v ta samotni klet
 Žaluje čez golufni svet.

L. Dolinar.

XIV.
Zapeljana deklica.

Oj čistost ti sveta,
Nedolžnosti leta,
 Iz serca nazaj vas želim;
Zastonj pa zdihujem
In britko tožujem,
 Zastonj le zastonj se solzim.

Sem jagneta pasla,
V nedolžnosti rasla,
 Veselga sem bila serca;
Sem pesmice pela
In rožice plela
 Tud jaz sem kot rožica bla.

In zvezdice mile
So takrat svetile
  Še za-me tak lépo lepó.
Vse misli dekliške
So bile deviške,
  Obernjene v sveto nebó.

In rožna Devica
Je bila kraljica
  Še čistega moj'ga sercá.
In angeli mili
Prijatli mi bili, —
  O srečna, oh srečna sem bla!

Pa oh le žalujte,
In z manoj zdihujte,
  Vsa sreča taista je preč, —
Glej ura nevarna,
Oh ura viharna
  Je prišla — vse sreče ni več!

Zatoraj zdaj jokam
In milo jaz stokam,
  Pa vse nič, oh nič ne veljá.
Je roža se vsula,
Nedolžnost minula, —
  Cel svet je nazaj več ne da!

Vse moje življenje
Zdaj bodi terplenje,
  Saj rada, oh rada terpim!
Spokorne solzice
Naj velo mi lice
  Oblivajo, dokler živim!

Oh ve pa sestrice,
Nedolžne dušice,

Le varvajte se!
Le čujte, molíte,
In Boga prosite,
Da boljše, kot meni vam gre.

Saj vojska je kratka,
Al zmaga je sladka, —
Oglejte se v sveto nebó:
Tam glorija večna,
Tam krona je srečna,
Ki venčala enkrat vas bo!

A. Oliban.

XV.

Rožencvet.

Vse prepeva, in se veseli;
Rojstva god spomlad obhaja,
S cvetnim vencom se obdaja, —
Ker se zali rožencvet rodi.

Čista zarja glave skal zlatí;
Rožen vert je vsa planina
Kakor pisan pert ravnina, —
Ker se zali rožencvet rodi.

Vsako drevce v cvetju se smeji;
Rožice cvetejo moje,
Ptičkov rod po gaju poje, —
Ker se zali rožencvet rodi.

Po cvetlicah čbelica buči; —
In pastirji po ravnini,
Piskajo pri svoji živini,
Ker se zali rožencvet rodi.

Po deželi se radost glasi;
Lepo žvižgajo fantiči,
Sladko pojejo dekliči, —
Ker se zali rožencvet rodi. — —

Hitro bo pa zginil rožencvet, —
Vsa lepota bo minila,
Merzla zima svet pokrila; —
Tako zginil bo mladost! — tvoj cvet.

J. Virk.

XVI.
Ženitovanska.

Danes je veseli dan,
Svetmu zakonu darvan;
Ženin*) se ženi
Po šegi cerkveni,
Nevesta*) moži.

Bog daj vama mnogo let
Mirno, srečno doživet'!
Da bi spolnila,
Kar sta obljubila
Pred živim Bogam.

Zdaj podajta si roké
Zveste roke zakonske;
Mož ino žena
Živita poštena,
V ljubezni serca!

Križev poln je ves ta svet,
Tudi znajo vaj' zadet;
Pa poterpita.
V svet raj se ozrita!
Tam konc bo nadlog. —

Zdaj pa pimo vsak en glaž,
Da nam bode kratek čas!
Bog ve, če k leti
Še živi na sveti
Se znidemo spet.

Kader bomo morli vmret',
Zapustiti časeu svet; —
Bog nam daj srečno
V nebesih na večno
Z angelcami pet'.

J. Virk.

*) Namesto: ženin, nevesta — se znajo kerstne imena postavljati; p. Jože, Marija itd.

XVII.
Zdravica o rešitvi.

Kozarce do verha nalimo,
  Godvajmo Martina ime,
Martinu zdravico napimo;
  Prijatlu naj serca goré.
Kor: {Martina dolg' živi nam Bog
Žele vse serca okrog.

Kot rožca v nar lepšemu cvetu,
  Naj zdravje Ti serce sladi,
Naj zvezda vse sreče Ti sveti,
  Po potu nar viši časti.
Martina i. t. d.

Naj žalost in serd neobjeda,
  Ti blažnega Tvoj'ga serca,
In kamor oko Ti pogleda,
  Veselje navdajaj Ti ga.
Martina i. t. d.

Resnice nam pot lepo kaži,
  Še dolgo nam bodi pastir,
Vse žalostne revne tolaži;
  Vse sreče nam bodi Ti vir;
Martina i. t. d.

In kadar po dnevih presrečnih,
  Te oče pokliče domu,
Naj venec vsih blažnost Ti večnih
  Bog da tam v deželi mirú.
Martina dolg' živi nam Bog
Žele vse serca okrog.

J. Orešnik.

XVIII.
Na hribih.

Rad hodim na hribe
Na sterme goré;
In više ko pridem,
Tem ljubše mi je.

Stojim na visokem
Sim bliže nebes,
Se m' zdi, da sim ločen
Od zemlje že ves.

Na hribih koj lepše
Mi sonce bliší,
Z radostjo napaja
Mi serce in kri.

Na hribih se tudi
Clo revež štimam,
Ker toljko dežele
Pod seboj imam.

Na hribih mi vselej
Dviguje se čut;
Do solnca bi zletel,
Ko b' imel perut.

J. Hašnik.

XIX.
Spet domú.

Časi, oh veseli časi!
Kam ste časi mladih let?
Kam doneči gerla glasi;
Al ne vernete se spet?

Pesem pesme je budila
  Viža viže klicala,
Citer strune žive bile
  Je le roka blizo bla.

Preokorni zdej so persti
  Strune še prebirati;
Pesme niso zdaj več v versti,
  Če me tud'kaj veseli.

Kaj pa će me veseliti,
  Kje je radost še za-mé?
Solz dolino zapustiti
  Poželjuje le sercé.

Prišel skor bi rad k Očeti,
  In na pravi dom nazaj. —
Tam zamorem zopet peti
  Tam je radost, tam je raj.

J. Hašnik.

XX.

Mertviše.

Pesmico zapeti čem,
  Kam je naša hoja,
In odpreti vsim ljudém
  Vertec tih pokoja.
Leta vert — vsim odpert -- bo po smert'.

Koljko jih že v njem leži,
  K'nismo jih poznali:
Mnogo znancev spremili,
  Tukje pokopali;
Tudi mi — bomo vsi — za njim' šli.

Vse bogastvo in blagó
  Drugim bo ostalo,
Tamkje naše truplo bo
  Vbogo, golo spalo:
Červiči — zglodali — mu kosti.

Ni bahanja ne časti,
  Pravde ne prepira
Tam gospod pri kmet' leži,
  Nihče si ne zbira;
Tud' bahač — ni drugač' — kot berač.

Čez račún je storjen križ,
  Pravde so skončane;
Ki so lačni bli zemljiš,
  Jama jim ostane,
Šoljnov šest — dolgo rést', — trések pést.

Pri mladenču, pri deklič'
  Stari tam ležijo,
Zrav'n nedolžnih otročič
  Kruljevi trohnijo.
Tisti glas — tud` vsak čas — kliče nas.

Trupla tam počivajo,
  Kje so pa dušice?
Al' nebesa vživajo,
  Ali šle so v vice? —
Bog jim daj — sveti raj — vekomaj!

Bog vé, kje in kdaj tud' nas
  Bodo pokopali!
Da b' le na trobentni glas
  Vsi veseli vstali, —
Sodni dan — desno stran — bli odbran'!

P o v h.

SLAVA BOGU,
ĆAST MARII,
HVALA ANGELOM, VSIM SVETNIKOM
IN SVETNICAM
BOŽJIM!

V CELOVCU.
Natisnil in na prodaj ima Janez Leon.